

Digitalizálta
a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár
és Információs Központ

MTA
1826 K

531.409/a

A' M A G Y A R
HÍRMONDÓ'

NEGYEDIK ESZTENDEJE,

AZ AZ

I 7 8 3

ESZTENDŐBENN KÖLT

TUDÓSITÓ

L E V E L E I.

PO'SONBANN.

PATZKÓ FERENTZ ÁGOSTON BEÍVEL.

A. J. A. G. Y. A. R.

FIRM ON DO

REPTEDIN RSTZT DEE

1873

ESTABLISHED BY X OLT

AND OSLT

1-1026

cl. tmt. J. E. V.

de. von. ddi. 1

(R 2)

FOR SALE

ESTABLISHED BY X OLT

A'

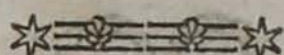
MAGYAR HÍRMONDÓ'

I 7 8 3
ESZTENDÖBÉLI
LEVEIRE

MÚTATÓ TÁBLA.

A.

	<i>Levél-fél.</i>
Abats János Esperest U. prédikállása	691
Abdul Hamid-mostani Török Nagy Szultánról	529
Abrahámiták, vagy Israéliták Tseh Országban	411
Adámitak — <i>Lásd Deista.</i>	
Ágostai Vallást-tartók Magyar Országban	377
Algiért nagyon meg rontották a' Spanyolok	814
Almási Pál Úr, Szörény Vármegyei Fő Ispány, a' tenger melyéki Magyar Vidék, Gubernátor- ságot, és a' Fiumi 's Buccari Kapitányságot jeles rendtartással fel-vette	649 706
Ámerikai Tartományok és Anglia között való békességről, 's a' t.	71 75 103 135 142 223 229 759

Anabaptisták Szobotiston és Nagy Lévárdon	288 289
Ánglia Országi dolgok	55 56 71 233 248 400 775 815
Ánglia, Frantzia, és Spanyol Országok között való békességes elől-járó Végezések, 's a' t.	94 134 142 125 175
Ánglia és Hollandia között való békességről	631
Ánglia és az öfzve-szövetkezett Ámerikabéli Tartományok között való elől-járó Végezések	71 75 135
Ángliának adóssága 's terhes adózása	71
Ángliai Király fija, az Osnabriükki Püspök, a' Prussiai Királyt és tábori Seregeit látogatja	350
Antoniazzi tsuda alkotvánnya selyem mivre	332
Aradi János Esztergomi Kánonok	764
Aranny tseppek szöllő szemeken	689
Arannyak felye (lázsija) nevelkedik	566
Arannyal, ezüstel tsereberélni tiltatik	678
Ars Poëtica generalis ad Aestheticam	377
Arundel Grófnak fel magasztaltatott szegény ma- radéka	804

B.

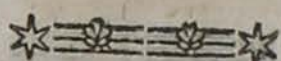
B achó János Ur <i>Referendarius</i> Tanátsossá lett	533
Bajalics Ádám Ur és Testvére Bárókká lettek	52
Bajuszokot Boszna Országban, a' Török Nemzet között, a' Katólikus Papok meg hagyják	523
Bakta nevü helynek Szabolts Vármegyében So- kadalma, 's héti Vására	598
Balassa Ferentz Gróf Ur ö Excellentiája, Ma- gyar Ország Kinstartója, Szent Korona Ör-	

Levél-fél.

zöje, Hivatalaiba bé-állittatott,	549	589
Nagy-Szombati Akadémiát látogatta, 's a' t.		2
Balha játék halált okozott		292
Bánffy Farkas Báró Ur Exeellentziája, Erdélyi Statusok Praesidensévé	39	148
és Keresztes Kommendátorrá lett		694
Bánffy György Gróf, Magyar Erdélyi Vitzé Kantzellarius Ur, hasonló képpen Sz. István Nagyobb Keresztje Kommendátorává tétettetett		693
Baroton Erdélyben Reformatum Templom épült és fel-fizenteltetett		488
Bárotzi Sándornak dítsérete		811
Bartfa favanyu Vizekről	244	270
Bátorkézf nevű Mező - Városban Országos és heti Vásárok	576	584
Batta Bálint Ur Magyar Országon a' Királyi Hétzemélyű Táblánál Törvény Birónak tétet- tetett		12
Batthyáni Kájétán Ur Kamarai Birává lett		82
Batthyán Téodor Gróf Ur Magyar Buccentaur ne- vű vitorlás hajója	260	318 534 749
Bedekóvics Tadéus Ur Királyi Tanátsossá lett		734
Békesség és hadakozás. Lásd. Hadi készületek		
Belgiojoso Gróf Ur Ósztriai Belgyiomi Minister		434
Beniczky Sam. Ur Királyi Tábla Birájáva lett		52
Benkő Ferentz Vernert Magyarra fordította		718
Benkő József <i>Militaris Táanssilvaniája</i> 489 Prédi- dikállása		692
Benyák Bernárd fordított Könyve, ezen nevezet- tel: <i>Okos elmének mulatozásai</i>		563

Berch-

Berchtol Ferentz Gróf Besztertze Bányai Püspök Ur <i>Visitatioja</i>	575	577
Besztertze-Bányáról, meg-égéséről, 's a' t.	318	
Bétsben az Ágostai Vallástételűek az önnön új Templomjokban leg-első Isteni Szolgálatot tar- tottak	767	
Béts Várossábban és Hostádiban a' Plébániák új rendbe szedettek, 's a' t.	203	228 264
Bétsben az Isteni Szolgálatban való rend	260	
Bétsben a' Sz. István Tornját menykö éri	4	
Biberstein Trembinszki Ádám és Ferentz Test- vérek Grófi méltóságot nyertének	591	
Bíró Sámuel Ur Erdélyben <i>Gubernialis Consiliarius</i> - sá tétettetett	718	
Boszna Országának le-írása	522	
Böthi Imre Ur, <i>Judicis Curiae Regiae Protonota- riussá</i> 225 <i>Locumtenentialis Protonotariussá</i> lett	533	
Bruckenthal Mihály, eddig <i>Gubernialis Secretarius</i> Ur, azon Erdélyi K. Guberniumban Tanáts Uraságra emeltetett	718	
Brunsvik János Ur <i>Protonotarius Judicis Curiae Regiae</i> lett	533	
Búvár tsuklya, mellyel a' tenger mélységében jár- hatni	679	
Buda Várossa ékesülni fog	779	
Budai Királyi Univerzitas dolgai	138	769
Budai Várnak 37 esztendővel ez előtt lett sze- rentsés vizsgálta nyeretetésének emlékezete tar- tattatott	564	
Budát föld-indulás bántja	267	284
Budgiak nevü része Bessarabiának	603	

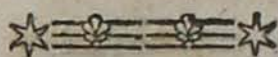
Bukovínai nem edgyesült Görög Vallásu Megyék, a' Kárlóvitzi Érsek hatalma alá adattattak	588
Buquoi Gróf Ur példájának követésére való igye- kezet, hogy a' Szegények koldulás nélkül el tartattassanak, 's a' t.	389 393 537 711
Búza-fereg a' ló-istállóban álló rozst el hagyja 696 bodza-fával üzetetik-el	744

C.

Centaur nevezetű hajónak el sülyedése	69
Cettner Gróf Ur Gálits és Lodomér Országí Marschal	584
Csáki János Gróf Ur Excellentiája Ország Bi- rájává lett, és hittel köteleztetett	513 733
Csáki József Gróf Ur Excellentiája Belső Tit- kos Tanátsosa lett 's a' t.	551
Csanád Vármegye Székinek meg-újítására való Gyűlés	561
Tsászári Királyi Felséges Urunk útazása Ma- gyar Országban, Erdélyben, Bukovinában 's a' t.	265 281 290 305 307 313 321 338 346 348 353 361 362 390 396 403 405 424 430 431 433 436 438 445 446 494 Florentzába
Czelina nevű jószágban Erdélyben fü-méz	27
Cziczler Ur hires neves Muzsikus	9
Cziszterczita Barátok Ósztriai Lombardiában	90 124

D.

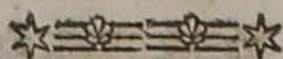
Dánia Országgra tartozó dolgok	112
Dániel István Báro Ur különös szerentséje a' Felséges Római Tsászárral való beszélgetés- ben,	

ben , együtt ebédlésben , 's a' t. 495 Gubernialis Consiliariussá lett	718
Dantzcai József Erdélyi Ur Zsinatban Deputatus	691
Deista (Cseh Ország) parasztok , az ő tévelygésekért , szerte szelyel küldettettek , 's a' t.	284 354 411 517 518
Déés földnek nevezete	372
Dé'si József Keresztyén Paraditsom nevű könyve	718
Doba Márton Ur Szepes Vármegyei Vitzé-Is-pány	202
Dohány (Magyar Ország) készítéséről 278 ditséretéről 839 Pozsonban fok nemei árúlatnak a' külső Országban termetteknek	288 304 320
Domin József Györi Professor Ur észre vétele valamely égi Veresselés felől	50
Dónát József Ur a' Magyar Erdélyi Cancellárián Tanátsosnak és Referendariusnak tétettetett	228
Dráva vizén Várasdnál fa lábakon jó erős hid épült	588
Dráveczki Ferentz Prépost Ur	764
Dugonits András' Képe	817
Dühös ebek marása ellen közönséges sóból való könyü Orvosság	319

E.

E bergényi Ur Királyi Tanáts Urrá lett	2
Égi jel tüzes golyóbis formában láttatik	566
Égi háborúkor a' harangozás tiltatik	786
Egri Várat az ottani Püspök Graf Eszterházi Ká-	

roly Ur Excellentziája meg-vévén, köveiből uj Templomot építetni fzándékozik	558
Egyházi Személyek Józágainak állapotjáról	85
Egyházi 's Lelki Gondviselésnek jobbitásáról Tsá- szári Rendelések	722 729
Égyptomi Zenebonákról	384
Enyedi Reformatum Kollégyiomban <i>Naturalis</i> <i>Historiának</i> tanitása kezdődik	704
Eperjesi Zsigmond Ur Erdélyben Helvétziai Vallás rendi szerént való Püspöki méltóságra emeltetik, II. Zsinatot tart	691 692
Erdélybe érkezése, 's itt mulatása a' Tsászári Királyi Felségnek	405
Erdélyben a' Felséges Királyi Guberniumnál lett személyes Változások	637
Erdélyi Nem egyesült Oláh Megyék a' Kárlovi- tzi Érsek hatalma alatt vagynak	588
Erdödi János Gróf Generalis Excellentziája lett a' Nádasdi Regimentnek <i>Proprietariussa</i>	467 485
Eszterházi Ferentz Gróf Udvari Kantzellarius Ur Exnellentziája, Horvát Országi Bánnak tétettetett 447 és ott lakó Helytartót magának választani meg-nyerte, 's a' t.	465 683 721 733

F.

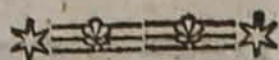
Fábá Simon Lector Ur	764
Fay János Debretzeni Bíró Ur halála 's ditsérete	195
Febroniusnak az Anyaszentegyház állapotjáról írott könyvei	16
Fejér ló szokott a' Népolyi Udvartól küldettetni a' Római Pápanak	4

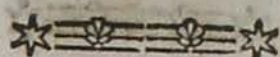
Fehérváry Adám Prókátor tanulása ditsértetik	749
Fejérellő füz-fa héjának hasznai	656 664
Fekete Lajos Erdélyi Ur Zsinatban vólt	691
Fekete bogarak fokasága egy M. Országí helyen	626
Fes és Marokó Országok le-írása	187
Filadelphiában (Amerikában) a' Tudománybéli dolgok állapotja.	367
Fiumé Városbéli bé-fözott húsról	251
Florentziai Nagy Hertzegséget illető dolgok	159
Fonó Mesterséges tsinálmánnya Schantz Urnak 53 fonás M, Országban	770
Föld-indúlások Magyar Országón 265 284 289 329 330 337 306 308 310 383 424 újabban is	739
Föld-indúlások Messinát és több helyeket igen meg-rontottak 150 167 183 240 270 298 302 303 342 365 424	
Föld méréshez való új eszköz	680
Föld mivelésre oktató tudós Társaság állittatott- fel Magyar Országón, melly is Irásokat ad ki hetenként	184 200 208
Frantzia Országí dolgok 55 68 76 102 223 302 351 662	
Frantzia és Anglia Országok között való békél- lés	142 175
Fridvalszky János Ur Szepesi Esperesté lett	177
Füzött Vállot viselni a' Leányzóknak meg tiltat- tattott	613

G.

Gál József Ur Királyí Tanátsosok méltóságára emeltetett	496
--	-----

Galambos Mihály Enyedi Prófessor U. Természeti Históriát kezdett tanítani	704
Gálics Országra tartozó dolgok 84 203 339 447 773 600 661 677	
Garam Vize tisztítottik hajózás végett	533
Gelyefzta <i>Lásd</i> Orvosság	
Génévaban, és tájékán, a' források meleg vizet adnak	496
Géorgia Tartománybéli dolgok	473 768
Géorgiai Fejedelmek Orosz Országhoz hódúltak	647
Gibráltárra tett sok költések, 's a' t. 117 248 az ott magokat jól viselt Katonáknak meg- betsültetések 615 a' Várnak újra való éke- sebb fel-építtetése	638
Gódor István <i>Obristlieutenant</i> Urról	467 469
Gomba (veres) ételtől meg-hóltak 5. Személyek	599
Görög Országának szabadságra jutása említettik	239
Görög Nem-egyesült Püspökök Zsinatja Temes- váratt	737
Grassalkovits Antal Gróf Ur Fő Lovasz Mester	514
Grétzben a' Bétsi rend szerént kezdődik az Is- teni Szolgálat	743
Gubastnak Magyar Országból való ki-hordatta- tása	717
Gumprecht Báró új találmányu puska-pormalma	646
Gvadagni József Gróf Oberster Urról	469
Gyattel Antal Ur Nyitrai Káptalan Kántora	81
Győr Várossát föld-indulás bántja	266
Györben az Ágostai Vallásnak Isteni szolgálatja	316
Györi Ferentz Réferendárius Ur Tólna Vár- megyei Fő Ispán 397 és Belső Tanátsos Ur	514

Gyulai Sámuel Gróf Ur Gyalog Regimentiebeli
 Katona Gyermeknek nevelésére épült Ház Pes-
 ten

177

H.

Hadi emberek szöktetőinek 's' a' t. büntetődé-
 sekről való Végezések 49

Hadi nép száma a' F. R. Tsászári birtokában 582

— — a' Töröknel — — 573 761

Hadi készülétek a' Török háborúra 323 337 347

355 373 378 386 391 397 398 401 409 417

425 426 427 429 441 457 460 481 497 501

531 545 582 583 609 619 520 628 633 641

553 657 667 671 673 681 697 713 728 740

745 753 761 771 777 785 793 805 813

Haj és szakáll meg öszülve el hullván, más fe-
 kete nő 30

Handerla Ferentz, *Institutiones Logicae*, és *Histo-*
ria Critica Litteraria Philosophiae nevű Munkái 146
 halála 250

Harangozás égi háború eleibe veszedelmes 456

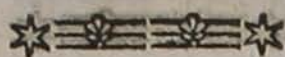
Hekla hegye Islámban fok tüzet kezdett oká-
 dni 496; a' tájatt más tüz okádó hegyek is
 támadtak 608 624

Herdovics Mihály Ur, Udvari Hivek közé szám-
 laltatott 201

Hét Könyves nevezetű Apátzák Klastroma, sza-
 bad akaratból munkálkodók házává tétettetett 687

Himlő (hólyagos) Kolo'svár tájatt uralkodik 148

Hó mikor igen sok esik, leg ottan ökröknek haj-
 tásával gyúrattatik az út, és készítettik a'
 járásra, Posega Vármegyében 108

- Horvát Országi dolgok 84 721
 Horvát Tót, és Dalmátzia Országok Bírāja Lásd.
 Eszterházi Ferentz Gróf Ur.
 Horváth Mihály Prófeffor Ur *Chrestomathia Pasto-*
ralis nevü Munkája 43 felé 485
 Hubert Fer. Ur Kánonokká lett 780

I.

Ilyésházi István Ifjú Gróf Ur titazása Gálics
 Ország *Inquisitzió*nak Szicziliában, Toskáná-
 ban, és Módenában, már vége szakadott 15
 III 119

Israéliták, vagy Abrahámiták Tseh Országban 411
 Lásd. Deista —

Islándaiban az hegyek tüzet okádnak 624
 Istvánfi Ignátz Ur Túrótz Vármegyei Tábla Bír-
 rává lett 524

Ivancsics János Ur Honti Esperesté lett 505

J.

Jakosits József Atyának nyomozásai Szerem-
 ben a' Rómaiak Uraságának jeleiről 36

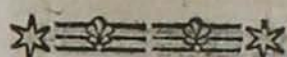
Jankovits Antal Gróf Ur ditsértetik 60, Fő
 Itélő K. Tábla Bírójává tétetik 83 Királyi

Kommissáriussá a' Tömös Vidéken 485 501

Jáspis kö bánya találtatott Töplirzen 54

Jésuitáknak az Orosz Tsálfárné pártjokat fogni
 mondatik, 's a' t. 160 231 239 367 383 424

Józsa Gergely Ur magát a' Magyar nyelven is
 gyakorolja 756

Józsika Istán (Báró) né Aszszonyság Deáksága 27

K.

- K**affa, vagy Járím Stambul, Tatár fő Város a' fekete tenger partján 604
- Kálábriai föld indulások. *Lásd.* Sicília —
- Kálnoki Antal Gróf Generalis Excellentiája halála, élete folyása, ditséretei 489
- Károlyvár és Fiumé tájékán való szekerkezés 's a' t. a' kereskedésre 479 502 515
- Katona István T. U. *Critica Historiái* 258
- Katonának kegyes buzgólkodása 384
- Kaunitz nevű Hajónak romlása 364
- Kelcz József Udvari Tanáts Ur halála, 's a' t. 433
- Kemény Farkas Gróf Ur Erdélyben Fő *Provincialis Kommissarius*nak tétett 202
- Kemény László Gróf Ur Nyitrai Esperest 764
- Kemény Simon Báró Fő Ispány Ur a' Reformatusok Zsinatjában Királyi Kommissarius 690
- Kempelen Farkas Tanáts Urnak Sachot játszó tsudalatos tsinálmányáról 79 202 339 760
- Keresztes Barátoknak el törletésök 801
- Kirszhner János Ur Szepesi Káptalanba bé vét 177
- Kendefi Elek Gróf *Confiliarius* Úr halála, temettetése, Maradványai, 's a' t. 701 717
- Klagenfurt Várossában az Agostai Vallástételt tartóknak Isteni Szolgálatjokról 744
- Klattauban Tseh Országban Fő Oskola nyíttatott 411

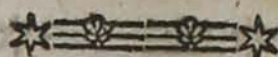

- Klobusitzki Gaörgy Ur Liptói Esperesté vá-
lafz: 177
- Köldulás el hagyattatása iránt való jó igyekezete
a' Königgrétzi Püspök Urnak, a' Szegények
Kafzszájának állításában 206 Lásd. 124 Ha-
sonló igyekezet Bétsben 638 és Frantzia Or-
szágban 645
- Kollár Adam Udvari Tanátsos halála. Munkái
között utolsó; *Historia, Jurisque publici Regni
Ungariae amoenitates* 434
- Komáromot föld indulás bántja 265 284 306 799
- Konde Miklós Ur Sasvári Esperesté lett 105
- Kónyi János, XIV. Kelemen Pápa Leveleit Ma-
gyar nyelven ki adta 285
- Köfzvény ellen Natragulya gyökér jovaltatik 558
- Krim Országot az Orosz Tsászárné magáevá tet-
te 585 Krim Országi egyéb dolgok, és annak
le irattatása 48 457 505 601 617 619
- Krommer (Francisci) *Institutiones Históriae lite-
rariae Theologiae* 606
- Kubania vagy Tamar szigetről 505 603
- Kunics Sigmund Esztergomi Káptalanbéli Ur 575
- Kuskus nevü, lisztből való étel a' Marokkóiak-
nál 188

L.

- Lascy és Laudon Hadi Fő Vezér Urak képjeik,
fejér márványból mellyig ki faragtattak 246
- Lelki gondviselésnek jobbításáról és öregbitésé-
ről, 's a' t. ki adattatott Tsászári Kegyelmes
Rendelések 722 729

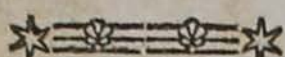
Len-

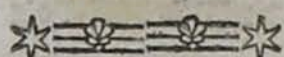
Lengyel Országai dolgok	220	232	237	617
Liptó Vármegyei Bánya Törvényfzék				129
Luca Ur lett az Insprukki <i>Lyceumnak</i> Rektora				66

M.

M ack Sébestyén találmánnya a' fáknak patako- kon való el fzáítására				197
Magyar Országai Itélő Bírák				226
Magyar Hírmondó Leveleinek fél esztendőre öt Rf. az árrok 's a' t.				360
Magyar Brutus. Különös történet				806
Magyar Soda nevü Sónak főzése Palics tóból				345
Majláth József Ur K. M. Udvari Kamara Vi- tze <i>Prasesi</i> méltóságba való bé állittatása	514			705
Mancini Antal Professor halála, 's a' t.				274
Mantuai Püspök írása azok ellen, kiknek a' Vallásbéli réformátziók nem tetszenek				180
Mária Celli Bütsú járás				422
Mária Elisabetha, és Mária Anna, Hertzeg Aszszonyok látogatására Insprukban Tirolban, ennek Klágenfurtba Kárinthiában útagott a' Pármai Hertzeg Aszszony				297 350
Mária Térésia Római Tsászárné 's Apostoli Ki- rályné halálának jeles rendtartással való emlé- kezete				757
<i>Mariages de conscience</i> nevü Házasságokról				520
Marmontel halála				811
Marokkó és Fes Országoknak le írása			187	190
Marokkói Követ' Bétsbe jövedele, ott viselt dolgai, úti társasága, visszfa menetele 's a' t.				
64 72 90 97 132 140 149 163 170 174 179				

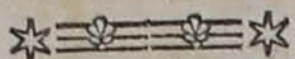
187 - 190 212 221 228 246 254 264 268 278	
286 293 297 324 349 382 413 679	
Marokkói követ ment Genevába is 72 Hágába is	679 727
Marokkói Szultán a' Fényes Portára követet küldeni szándékozik	384
Marokkói nyelvön beszéllő Magyar Országgi Tzigány	402
Maros - Vásárhelyen nagy égés volt	421
Martinovits Domonkos Ignácz tudós <i>Differtatiója</i> 's jutalma	80
Maximilián Fő Hertzeg Rómába menetele, 's több útazásai	280 299 348 355 773
Mén-lovak küldettek Bétsből Erdélybe	771
Menykőnek tsudálatos minémüsége	627
Menykő húllás sok volt ez esztendőben Európának nagy részében; tsudálatos esett a' Dunába	478
Messina Városnak föld-indulás miatt romlása	150
167 240 303	
Metastasio emlékezetére pénz verettetett	622
Migáztzi Kardinál Érseknek magát mentő levele	802
Mirigyos nyavalyáju tag jéggel töröltetvén orvosoltatik	559
Mise, Német Énekekkel tartatik Prágában	109
Mogyoró - fáji Boszna Országának dítsértetnek	522
Móldvában gyümöls' termő fák, méhek, szarvas marhák, ló 's a' t.	553 555
Montgolfier fel - repülő tüzes alkotvánnya	750
789 796 811 Montgolfier, 's a' többi jutalma	815

Motsáros helyek ki - száraztatása Szala Várme- gyében	196
Musy Ur' tsinálmánya a' malinoknak víz, és szél nélkül való meg indíttatásokra	375

N.

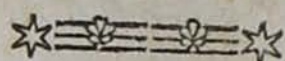
N ádasdi Ferentz Gróf, Hadi Marschal, és Horvát — Országai Bán Ur ő Excellentiájá- nak a' nép között való kedvessége 251 ha- lála 's emlékezete 322 348 356 466 Regiment- je Gróf Erdödi János Ur ő Excellentiájára szállott	467 485
Nagy Bányát föld indulás bántja	798
Nagy József Udvari Tanácsos és Referendarius Ur Sz, István Király jeles Rendének Székré- tariussáva tétettetett	466
Nagy István Püspök Ur Szent Tamási Prépost	764
Nagy Szombatban az Egyházi Méltóságoknak el- osztogáttatása	764
Nagy Tapoltsányon menykőből lett égés	533
Nakó Kristóf Ur gazdaskodása pamut fák ülte- tésével, 's a' t. 354 kereskedése gabonával	524
Nápoly Országára tartozó dolgok	77 144 303
Natragulya gyökér köszvény ellen ditsértetik	558
Negyledi Ur Nyitrai Kaptalanbéli Urrnak titu- lussát nyerte	105
Nehéz Imre Ur Nyitrai Esperesté lett	81
Nejedli József Ur Nyitrai Kánonokságra ment	597
Nemak és Siketek tartattatása 's taníttatása Béts- ben	357 622
Nemes József Gróf Ur Erdélyi Királyi Tábla Birajává lett	39

Németz József Prof U. szöllő préfelő tfinálmán- nya 7 hires mesterséges órája 8 malma	146
Niczki Ferentz Ur lett <i>Pro-Judex Curiae Regiae</i>	202
Niczki György Gróf Ur, Verötze Vármegye Fő Ispányságába nagy pompával bé-állittatott	765
Niczki Kristóf Gróf Ur ő Excellentziája a' Ki- rályi Helytartó Tanátsnál bé-állittatott	551
ottan Préfes is	557

O.

Oláh Ország új Hofpodárja nagy pompával vette - fel hivatalát	663
Oláh Országban gyümölts' termő fák, marhák, 's a' t.	553
Oláh Orzági borok Erdélybe felesen kordattat- nak	554
Ollmitzbe Brünnből ismét vizsza vitettetett az Univerfitás, és már Licéum név alatt virág- zik	12
Ordódi Tamás Ur Nyitrai Káptalan <i>Custossa</i>	81
Orosz Országra néző dolgok 96 112 224 367 597 605 615 617 628 727 819	
Orosz Tsáfszárné Ildik katalin <i>Manifestuma</i> , Krim, Tamán sziget, és Kubánia meg-hódoltatása fe- löl	586 593
Orosz Orzági Nagy Hertzeg', és Hites - társa utazása	31
Orosz Nyelv mivelő Társaság	817
Orosz Armáda, annak Kommandérozója, 's a' t.	771

Orvosság geleszta ellen, a' diónak zöld kopá-	
tsából ki fatsart lév egy pohár fejer bordan	760
Oskolák iránt való újabb rendelések	790 800
Ostende Városi ki köttö partról	773
Ósztriai Belgyiom dolgai	21 53 73 180 293
379 750 773	
Ördög matólla nevü játék halált okozott	292

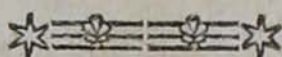
P.

P alatzkák vagy bkdös-férgék ellen való orvosság	527
Pálfi Károly Gróf Ur Fő Udvari Marschallá lett	514
Palics tónál Magyar Sodának főzése	345
Pamut fák ültettetése Torontal Vármegyében	354
Pápai Hónapok, az hol szokásban vóltak a' Tsá- szári Birodalomban, meg szünnek	86
Páviai Kollégyiom számára öszve szedettetett Regulák	118
Pek Agoston Száfsz Medgyesi Professor, holmi régí kövekről le-vett irásai	257
Peru Országi fa-héj (<i>cortex peruvianus</i>) helyett, a' fejerellő füz fának héja ajánltatik	656
Pest Várossa föld indulást érez	267
Pestről az Invalidus Katonák máshová költöz- nek	611 626 636 677
Pétersburgban új Kato! Templom szentelt: fel	768
Pfáltzi Választó Fejedelem utazása Olasz Ország- ban, 's a' t.	342 352 382
Piccardi Ur Segniai Püspökké tétettetett	623
Pipázásnak káros vóltáról	210

Pevél-fél.

Plenk Doktor <i>Stabalis Ckirurgussá</i> lett	770
Podgorse nevü Tsászári Királyi Város épül Ga- lics Országban	773
Podmaniczki János és Sándor Testvérek Bárói méltóságra emeltettek	52
Pontini nevü Olasz Országi motsárok 159 270 328	
Portici nevü múlato Vára a' Nápolyi Király- nak	392
Portugalliát illető dolgok 67 141 206 213 222 301 308 341 351 359 382 782	
Portugalliai József Királyra 1758ban Policarpo di Azvedó nevü ember lött vólt	76
Posega Vármegyének Sclavoniában meg jobbúlt állapotja	59
Pofztóval való kereskedésről	349
<i>Pour le Merité</i> nevezetü Rend prusz Ország- ban	400
Prédikátzióiban a' Tseh Országi Egyházi Rend mit hirdessen	182
Prónai Báró Ur a' Királyi Helytartó Tanátsnak Tagja	557
Protestansok Templomaiban Katólikus Papok Is- teni Szolgálatja	758
Prótónótáriusok Magyar Országon	194 225
Pupikoffer Ágoston Professor Munkái, halála, 's a' t.	250 291 305
Puska por malmot Gumprecht Báró új formában állitott	646
Putnik Mózsés Karlovitzi Görög Érsekről	635

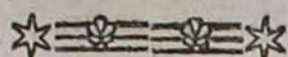

R.

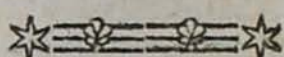
- R**ác György Bánfi Húnyadi Harmintzados, Sebes körös vizén hajózást kezdett; a' Kalotaszegi Parafztságot a' gubats' fzedésére vette; nagy szemü 's igen jó borsót termeszett 651
- Rádaid Gédéon ifjabb Báró Ur, Békes, azután Hont Vármegye Fő Ispányságának Administra-tora 466 477 734
- Ragaly Völgyében M. Országon Pápista Templom 132
- Raikenasnál támadott új sziget mind inkább szélesedik 608
- Ráth Mátyás Györi Prédikátor Ur érdemlett dítsérete 316
- Repülő tüzes tfinálmányok, mellyeken az emberek a' levegő égben szerte szélyel járhatnak 750
- Révai János Gróf Ur Nyitrai Prépostá lett 575
- Revitzky Grófi méltzságra emelttett 820
- Rhedei Ferentz Ur Udvari Tanátsossá tétette-tett 623
- Rodnai Vám egészen meg szüint az Erdély és Bukovina közöt való kereskedésnek helyre hozása végett 621
- Rómában tanátskozások tartatnak az Anyaszent-egyházban lenni kellettő új dolgok iránt 623

S.

- S**ághy Mihály Magyar Országon a' Királyi Hét-személyü Tablánál Törvény Bírává tétettetett 12
- Sakmin Lajos Ur Excellentiája Magyar Országgi Commandirozó Generális 's a' t. 17

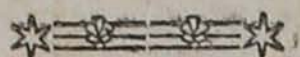
Salm Gróf Ur Tsászári <i>Auditor Rotæ</i>	535
Salonichi Macedoniai kereskedő Várost a' föld- indulás bántotta	784
Saltzburgi Érsek Úr Pásztori Levele, 's a' t.	14
Sáskákról 179 420 431 438 451 453 606 elle- nek a' Seregély madarak hasznosok	101
Sauska Kreftely Ur, Péts Vidéki Provincialis Kommissarius	177
Savanyú Vizeknek Magyar Országból külső Tar- tományokba vám nélkül való vitettetések	244
Schoretics Mihály Ur, Budai Királyi Univerfi- tas <i>Magnificus Rector</i> ává lett	769 803
Sclavoniai dolgok	84
Selyemmel való bánás tanittatik Cseh Országban	67 712
Selymetz Bányai fördőbe felesebben járnak	369
Seminartum állittatik fel Tseh Országban, a' jövendőbéli világi Papoknak és Szerzeteseknek	333
Semsei András Ur <i>Personalis Præsentiæ Regiæ Pro- tonotariussá</i> lett	225
Sestini Domonkos Apátúr' 9 esztendő alatt va- ló útazásai Európában 's Asiában, és arról va- ló irásai, 615 640; Török pénz gyűjteménye	640
Sicília Orzági dolgok 118; ott rettenetes föld indulások, és romlások 150 167 214 240 645	798
Sirocco nevü (az hajósoknál gonosz) déli szél	219
Skerlecz Ferentz Ur, Békes Vármegye Fő Ispány- ságának Adminisztrátora	477
Sóda nevezetü Sónak főzése Magyar Orzágon	345
Soproni Magistrátusnak meg újittatása	162
Spanyol Orzágot illető dolgok 68 77 101 208 301 400 775	
Spanyol és Anglia Országok között való békesség	134

Starhemberg Fejedelm Ur Tsászári Fő Udvari Mesternek jö Osztriai Belgyimból	454
Sturm József Ur, és Maradéki, Bárókká lettek	331
Subics Ferentz Ur Királyi Tanátsossa, és <i>Causa- sarum Regalium Directorá</i> lett	194
Svédziára néző dolgok	343 644
Svédziából való hír a' Vallásbéli türedelemről	16
Svédziai Király útazása Tirolra, Olasz Országgra	696
Svédziai Királynak Romába menő szándéka	757

Sz.

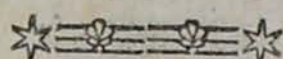
Szabó András Ur Nógradi Esperest	764
Szabo Samuel Enyedi Professor <i>Censuræ Præses</i> az Erdélyi Reformátusok Zsinatján	692
Száva Vizen fa lábakon álló hid készül	589
Széczeny Ferentz Gróf Ur Excellentziája, Horvát, Tót és Dalmátzia Országok Bán-jának Helytar- tójává lett, 's a' t.	524 683 733
Székely Dávid Ur, Erdélyi Provincialis Can- cellariusnak köldtetett le Bétsből	202 228
Székely Hadi nép mustrája	148 363
Szeleczky Márton Ur Királyi Tanátsossá lett	17
Szélvesznek és tsattogásnak tsudálatos származása	338
Széllel béliett új találmányu tsinalmány	656
Szent-Iványi Ferentz Ur <i>Locumtenentialis Proto- notarius</i> nak tétettetett 193 azután Udvari Con- siliariusnak és Réferendariusnak	495
Szent István Királyi jeles Rendének fő innepe tartattatott Bétsben	719
Szent Mária Várossa M. Országban	28 346 667
Szepesen Vármegye Építő Széke tartattatik	665
Szerentsi Nagy István <i>Barátságos Oktatás</i> nevű fordított munkája	255 272 296 Szer-

Szerzetes Rendek között némely Változások,	
's a' t. 110 120 247 293 296 340 348 352 355 421 782	
Sziciliai Felsőnek tengeri készülete	623
Szlávi Pál Ur M. Orsz. Törvény Biró	111
Szörényi József Oberster Urról	469
Szuhányi Ur, Szatmár Vármegyei Vitzé Ispány	218

T.

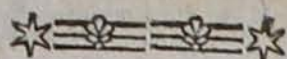
Tállyán János Ur, Kassa Vidéki Provincialis Kommissárius	177
Tatár Ország <i>Lásd.</i> Krim Ország	
Tatár Nemesek, avagy <i>Myrsenek</i>	602
Taufferer Siegfried Báró Ur <i>Igaz egyesség</i> nevű hajója	318
Teleki József R. Sz. B. Gróf Fő Ispány Ur, Ugotsa Vármegye Tábláját meg újítja	770
Teleki Károlyi R. Sz. B. Gróf Ur ö Excellen-tziája, Erdélyi Kinstartóvá lett 116 Keresztes Kommendátor a' Sz. István Király Rendében	694
Teleki Lajos R. Sz. B. Gróf Ur Erdélyben a' Re-formatusok Zsinatján Députátus	691
Teleki Sámuel R. Sz. B. Gróf és Generalis Ur meg hólt	770
Temesváron volt foglalatosságai a' F. Tsászárnak	353
Temettetésekről a' Szegényeknek Szaltzburgi Érsek Fejedelem Rendelése	325
Theresienstadt és Pless Várak Tseh Országban Szabad Királyi Városokká tétettek, 's a' t. 150	156
Tissót Ur Páviából hazájába visszafaz ment	422
Toskánai Nagy Hertzegségre tartozó dolgok	88
Török Tsászár dagályos titulussa	439

Török Országgra néző dolgok	96 238 311 391 416
546 556 569 582 585 605 609 618	
Török háborura való készületek. <i>Lásd.</i> Hadi készületek	
Török, Moslem, és Islám'nevezetekről	548 762
Török (némely) nevek Magyarul így tétettetnek	
ki: <i>Reis Effendi</i> , Fő Cancellarius <i>Kislar Aga</i> ,	
Nevendek szüz Leányzok háza fő örizője	570
<i>Serail</i> Tsászári belső palota	569
Ülemák, Törvény tudók,	571
<i>Emirek</i> , Mahomet, ágából	
valok,	572
<i>Tefterdar</i> , Kínts tartó	572 754
<i>Jántsav</i> , Gyalog Katonaság <i>Spabis</i> , Tsászártól	
fizettetett Lovasok <i>Timarioták</i> , Próvincziális	
Lovasok	573
<i>Myrsenek</i> , Tatár Nemes Emberek	
602 <i>Sandjchak Sherif</i> , vagy is Mahomet Zász-	
lóját	609
<i>Beglerbég</i> , Helytartó	346
<i>Bim Bassák</i> ,	
Obristerek	698
<i>Mofcheák</i> Török Templomok	523
Trajánus Tsászár Oszlopa Münchenben	670
Tsch Országai dolgok	182 269 287 333 365
Tsehi András Magyarra fordított <i>Bidpai</i> és <i>Lok-</i>	
<i>man</i> Indiai Historiái	718
Tumler Henrik Budai <i>Hidraulicus</i> mesterséges tli-	
nálmánnyai	51
motsárok száraztásai	197
Tunis és Tripoli Országokról	384
Tüz ellen való kenedék az épületeken és fedelei-	
ken	99
Más fedél tüz ellen Friedrich Kristóf	
találmánnya	357 406

U. Ü.

Uj Aradon sokadalmak és héti vásárok	598
Uj Lakósok szállításáról való Tsászári Rendelés	755
Ulánusoknak neveztetett Lengyel Katonák	484
Unitáriusok Zsinatja Erdélyben Ders nevű fa-	
luban	488

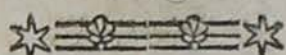
Ürményi Bernárd Ur <i>Personalis Præsentia</i> Proto- notariusnak választattott	194
Ürményi József Tanácsos Ur bõlts munkálódásai	33
Üzög (gabonabéli) ellen való orvosság	138

Z.

Zábrági Káptalan járó hidat tsináltat a' Száva vizén	66
Zejk Dániel Itélõ Mester Ur, Erdélyben a' Ré- formátusok Zsinatján Királyi Kommissárius	691
Zichy Ferentz Gróf Gyõri Püspök Ur' halála	369
Zichy Károly Gróf Réferendarius Ur, Hont Vár- megyei Fõ Ispányság' <i>Administrato</i> r, Gyõr Vár- megyének Fõ Ispánnyává lett, 's a' t. 477 575	578
Zóltán Pál Ur Királyi Tanácsossá tétettetett	597
Zöld színü turbánt a' Törököknél kik viselhet- nek, 's a' t.	572 620
Zsidók 93. Tseh Országban Zsidózók	410
Zsidó jövendõl dög halált, nap homályt	178
Zsinatok Erdélyben a' Réformátusoknál, Évan- gélikusoknál, és Unitáriusoknál	691 693

V. W.

Vallásbéli Türedelemrõl 7 10 16 39 63 130 131 201	
Varasd Szabad Királyi Városról	27
Velencei Republicának Orosz Tsáfzárnéval va- ló szövetsége	615
Velenczében szélvész miatt károk estek	239
Vereftói György Halottakkal való Barátság nevü Halotti Óratiós könyve	718

Veröcze Vármegyei Fő Ispány Niczki György Gróf Ur	766
Veszett ebek marása ellen közönséges sóból va- ló orvosság	319
Vezúv' hegye tüzet ereget	812
Vízbe merült gyermekek meg elevenítettések	616
Víz hátán járni készül egy Frantzia	810
Vörös Ignácz Ur' kegyes maga viselete a' Vallás- béli Türedelemhez	130
Willeshoven Kereskedő Társaságának elő mene- teles útja, a' Dunán való hajóival, a' fekete tengerre, 's Orosz Birodalomba kezdődik	153 292 323 749
Wirtembergi Erzsébet Hertzeg Afzszony a' Ka- tolika Hitet bé vette	5 57
Wirtembergi uralkodó Hertzeg, <i>Urach</i> Gróf neve alatt utazik	74

V É G E.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.

A Magyar

1783dik

Hírmondó,

esztendőben,

Bódog Afzszony Havának első napján,
Szerdán költ

ELSŐ LEVELE.

Szokások lévén a híróknak, hogy új esztendőkor holmi köszöntésekkel kezdjék - el leveleket, el-tökéllette volt magában a Magyar új hírmondó, hogy most először ő - is ezt a szokást fogja követni. De azombann meg-gondolván, hogy az afféle hálakodást a mostani világ már nem igen kedvelli, meg-másolta ismét szándékát. Félre tévén azért ama meg-aggott szokást, mindjárt az újságokkal bővelkedő hírmondó felől való nyughatatlan várakozásnak kívánt eleget tenni. Mellyre nézve igen helyesnek, 's alkalmasnak ítélte lenni, a minapában véle közlött, szándékával igen egyező, ezen bé-allott új esztendőnek számát magában foglaló versket elő hozni, 's ide férkeztetni. Ime következik, ha kedvöket találhattya azzal Felséges, Méltóságos,

A

ságos,

ságos, Tiszteletes, Tekéntetes, Nemzetes, Vitéz és Érdemes Jó - akaróinak :

ADj VI esztenDöt békéVeL, 's LátnI IőVenDöt,
Vah! te Vagy égI κIráLy, Iőzsefl perbe κI - száLLj.

Hazánkbeli dolgok.

Pozsonból. A Császár és Király Ö Felsege Soprony Vármegyéből - való N. N. Ebergényi Urat nem régen Királyi - Tanács - Uri méltóságra méltóztatott felvenni.

Az el - múlt hónapnak 25dik napján, melly Karátson napja vala, az öreg Templombann a Prímás, és Kárdinális, Battyáni József Fejedelem Ur Ö Eminentziája mondotta a' nappali Énekes Misét. Melly közbenn ugyan Ö Eminentziájának Muzsikusai gyönyörűséges páfztori muzsikával ébreszgették azon Isteni szolgálaton jelen - lévőket.

„ Ugyan azon hónapnak 26dikánn az időnek állapota ismét meg - változott. Dél előtt hideg vala; dél után hó esék, estve felé pedig épen eső. Az esőre igen nagy szél támadt Éjzrak felől, melly egész éjtzakán által egész hét óráig reggel kegyetlenkedék. Mind ekkoráig fints külömben; mert hol hó, hol eső esik, hol pedig a' szél rijad - fel, és próbálgattya a házak fedeleit, ha jó erősen vannak - é meg - tfinálva.

Nagy - Szombatból. A múlt hónapnak 13dikánn Pozson Vidékebeli Oskolák Fő - Igazgatója, Mlgs. Balassa Gróf Ur ö Excellentiája ide érkezvén, és az itt való Akadémiánál lévő minden Oskolákat meglátogatván, Szlabig Tamás Urtól, a szép Tudományoknak Tanítójától, az Akadémiai Kollégyiomnak nevében, ezen elmés versekkel köszöntetett - meg :

Reli-

Religione, Fide, Factis, & Amore coruscas,
In Superos, Reges, in Proavos, Patriam.

Quid mirum, quod te tollant super astra perennem
Et Superi, & Reges, & Proavi, & Patria?

Debreczenből. Nálunk most mindenek szép egyefsé-
gben, és nyugodalmas békefényben vannak. Ellen-
ben Hajdú Böszörményben még most fints szüneti a'
nyáron kezdett gyújtogatásoknak; mellyek miatt min-
denkor félelemben vannak az ott való lakosok, és a
nyughatatlanság mellett sok károkat is szenvednek.

Kassáról. Az eddig volt keményebb idő meg-
lágylván, a nagy havak is meg-olvadtanak. Melly mi-
att olly nagy fárok vannak, hogy a jövő's járó sze-
kerek egy nap alig mehetnek csak egy mély földnyi-
re is. El-gondolhattya kiki, mint légyen Városunk-
bann az életnek állapotja. Hogy mindenekről ne
szóljunk, csak a fában való szükségünket hozom elő;
a melly szekér fát az előtt 8 garason fizettünk, most
háromszor nyóltzért is alig kaphattjuk meg.

Bajáról. A gabona e' mostani napokban az itt való
piacon Pozsoni Méré számra imígyen költ

A tiszta búza	— — —	22 - 23	Garas.
A két fzeres	— — —	16 - 17.	
A roz	— — —	14 - 15.	
Az árpa	— — —	11 - 12.	
A zab	— — —	12 - 13.	
A Tengeri	— — —	15 - 16.	
A kukoritza	— — —	12 - 13.	

Bétfi tudósítások.

A múlt hónapnak 22dikénn a Császár, és Király
Ő Felsege az Udvari Kápolnában tartatott Isteni-
Szolgálaton maga is jelen volt; el-végeződven pe-
dig

dig az Isteni Szolgálat az Udvarnál egybe gyülekez-
tenek az Urak.

„ Az idő most nem régtől fogva ezen a tájé-
konn, valamint nálunk fokkal változandóbb, mint
az előtt szokott lenni; gyakorta hidegről melegre, és
viszontag másfélére hirtelen el-fordúl. Ezt a köze-
lebb múlt napokbann igen-is tapasztaltuk. A hideg
17dikénn, és 18dikánn igen kemény vala, sőt még
19dikénn-is reggel. De egyszerre nagy szél támadá
Nap-nyugott felől, és az idő úgy meg-lágyúla,
hogy estve jó formán esne. A Szelek szünet nélkül
fúvának, leg-inkább pedig északának idején. Utól-
lyára 22dikénn dél-előtt ismét esni kezdé; de nem
fokáig tartá; mert egyszerre igen bé-fetétedvén, a
hó szintén dül vala: ezen közbenn pedig (ritka
tsudálatos dolog!) kétszer nagyon villámlék, és zö-
rög vala az ég, 's mind annyiszor nagy harfogással
bele-is tsapa a' mennykő Szent István Temploma
tornyába, a honnét a Templomba bé-méne, és ott
a földbe ásá magát. A falakat ugyan, mellyeket meg-
ért, valamentén meg-rontotta, de a Tempombann
lévő Emberek közzül fenkit meg-nem fértett.

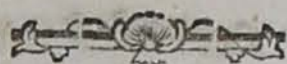
„ Ugyan azon hónapnak 25dikénn, melly Ka-
rátson napja vala, a Császár és Király Ő Felsége 11
órákor, az Arany-Gyapjas Vitéz Uraktól, és Udva-
ri Rendtől késértetvén az Udvari Nagy Kápolnába
indúla, és a Pápa Követétől tartatott Énekes Szent
Misén jelen marada.

„ Más nap, ugymint Szent István első Mártir
napjann, emlékezetre méltó nagy jeles dolog ment
véghez az Udvari Kápolnában. — Erzsébet Virtsen-
bergi Hertzeg Afzszony, a Cs. K. Udvar várábann
akván, T. Langenau Pap Ur vezérlése alatt, a Ka-
tòli-

tólíka Hitbéli nyilván - való Vallás - Tételhez mind ekkoráig készíti - vala magát. Fel - derűlvén tehát ezen, Istenes kívánságának bé - tellyesíthetésére rendeltetett nap, 10 órakor dél előtt nagy készülettel az Udvari Kápolnába indúla. Elötte a Férfiúi Személyekből álló, 's ő Hertzegségének Szolgálattyára rendeltetett Udvari Rend mégyen vala; utánna pedig, avagy - is mellette mint egy késérvén, Chanclos Grófné, Fő Udvari Mesterné. El - érkezvén a Kápolnába; Ő Hertzegsége mindjárást az Oltár előtt, az arra végre készítettett, veres bársonnyal bé - burított imádkozó székre le - térdepele, a Fő Udvari Mesterné pedig a megette lévő helyet foglalá el - magának.

„ Azonközben minden, ez Udvari Kápolnában taláztatott imádkozó helyek, és karok meg - telének az itt való Dámákkal, és némelly idegen Ministerekkel, kik ezen Tzerémonias dolognak látására oda gyülekeztenek. Nem fokára ezután maga a Császár és Király Ő Felsege - is Maximilián Fő - Hertzeggel egyetemben, a Pápa Követétől, és a Cs. K. Udvari Fő - Tisztoktól, Ministerektől, Titkos Tanátsofoktól, és Kamarás Uraktól késértetvén, felméné az Udvari Kápolnába; holott szokott helyére helyhezteté magát. Erre az itt való Érsek és Kárdinális Ur igen szép Papi ékefségben, és számos néki szolgáló Papok Tárfaságában mindjárt az Énekes Miséhez kezde. Az Évangyéliomnak el - olvastatása után fel - kele a Hertzeg Afzszony a székről, mellyen térdepel vala, és égő gyertyát vévén kezébe az öreg Óltárhoz járúla, ott az Óltár garáditsára letéttetett vánkossra térdepele, jobb kezével az Évangyéliomot illeté, mellyet a Kárdinális Érsek ölében tartá ülven, és el - mondá fel - szóval a Hitnek Val-

lás - Tételét. Ezt el - végezvén, előbbeni helyére méne, és a Papi Kommunióig ott marada; akkor ismét kezébe vévén az égő viafz gyertyát az Öreg Óltárhoz járúla, Urunk Szent Testét magához vévé, és úgy marada az említett helyen a Szent Misének egész végéig. — El - végezvén az Énekes Misét a Kárdinális Érsek Ur, le - tévé a Mise mondó ruhákat, Palástot vön magára, és az Öreg Óltár előtt középre állván, a szokott Tzérémoniákkal fel - adá a Hertzeg Afzszonynak a Bérálás Szentségét - is. Kereft, avagy inkább Béráló Anyának, a Toskánaí Fő - Hertzeg Afzszony helyett, ugyan a fokszor említett Hertzeg Afzszonynak Fő Udvari Mesternéje, Chanclos Grófné állott - fel, és így a Hertzeg Afzszonynak Ludovika név adaték.

Ekképen fel - vévén a Hertzeg Afzszony a Szentségeket, Istennek méltó háláadásúl, ama Szent Ámbros Éneke: Téged Isten dítsérünk, énekelteték - el nagy dob szóval, és trombita harfogással. El - végezödvén tehát már mindenek, a Császár és Király Ő Felsége Maximilián Fő - Hertzeggel egygyütt előbbi renddel az Udvar várába vizfsza méne, nem fokára a Hertzeg Afzszony - is vizfsza tére szintén az előbbi Tárfaságban.

„ Putnik Mózfes Görög Metropolita, és Karlovitzi Érsek Ur ő Excellentiája, ki Bétsben mintegy 2 hónapig mulatván, mindenféle ritkaságokat meg - tekintett, és a' mi néki dítsőségesebb, a Császár és Király Ő Felségétől Sz. István Király jeles Rendének Kommendátorai, másod rendű Vitézei közé fel - vétetett, a múlt hónapnak 19dikénn ismét vizfsza tért szokott lakó - helyére.

Kránitz Országból. Az uralkodó Császári Királyi Fel-ségtől meg-hagyatott Vallásbéli Türedelemnek ren-di szerént Klagenfurt Városában-is el-kezdették a múlt hónapnak 21dik napján az Ágostai Vallás-tétel tartók az ő Vallások szerént való Isteni Szolgálatot.

Magyar Országból. A Budai Univerfitásnál lévő Fi-losofiának Doktora, és a természet vizsgáló, 's egy-fzersmind alkotó, Tudománynak Elő-Segítője Né-metz József Ur, nem régen újonnan meg-mutatá, a Köz Jónak efféle tudományával való elő-mozdítá-sára tzelezó igyekezetét. Ezt a maga leveléből ész-re lehet venni, melly illy formán szól:

„ Én 1781dik esztendőbenn látván, hogy a szö-lőnek szűkebb termése miatt munkásokat nem igen lehetne kapni, főképen olyanokat, kik a préseles-hez értenének; gondolkodni kezdek vala magamban, ha nem lehetne - é tenni valamiképen az alkotó Tu-dománynak segítségével ez illyen Emberek nélkül-való Szükölködésről. Juta ugyan eszembe valamelly olly tsinálmány, mellynek segítségével egy Ember is könnyen el - végezheti a prés körül - való dolgot, de akkor azt mindjárt ki nem lehetne faragni; mert sok akadályok adák - elő magokat eleintén. Én mindaz-által tsak ugyan hozzá fogék, el - annyira, hogy 1782dikbenn Szent Mihály Havában próbára - is ha-gyám kelni a dolgot. Őszve futának ennek a tsudá-nak láttára a' sok Szedők, és igen tetszék azoknak, kik a préselesnek dolgát jól értik, annyival - is in-kább, mivel a Szegény Emberek magok - is meg - tsi-nálhattyák, 's fel - álíthattyák. Ezekből világosan ki-tetszik, hogy egyedül a Köz - Jónak keresésére for-díttya tudományát a meg - nevezett Érdemes Ur. Nem - is mondok többet most tsinálmányja felől; mert

a pré-

a préfelésnek ideje még igen meszfze vagyon, és maga az említett Ur szándékozik azt bővebben leírni, és közre botsátani.

Ezen szorgalmatos Érdemes Uri Embernek több munkái között igen nevezetes ama mesterséges óra, mellyet Nagy - Szombati Szent - Iványi Tóbiás Püspök Urnak ő Nagyságának számára készített. Ennek az órának sok mutatói vannak, az egész Kálendárium, a Napnak kelete, és enyészete, a Holdnak változása, mind meg - vagyon rajta. De tsak akkor láttatnak az órán, mikor a Firmamentomon - is megjelennek. Vannak azon kívül rajta 4 értzből öntett Férfiak, kik kezeket meg - is mozdíthatták: egygyik közzülök a fertály órákat veri, másik az órákat veri viszfza, harmadik a 24et ki - veri, és a' negyedik reggel 9kor, délben 12kor, és délutánn 3kor tsenget a Templomba - való menetelre. Midőn Ő Nagyságának Neve napja el - közelít, előtte való napon Ráfáel Arkangyalnak képe ki - jő az ott lévő ajtótskán Tóbiásnak képével egygyütt, 8 napig ide künn marad, azután ismét bé - mégyen hajlékába. Az óra felett egy orgonátska - is vagyon, mellyet egy értzből való, Magyarófsan fel - öltözött Szüzetske vereget újjaival. Minek előtte hozzá kezdjen, meghajtya a fejét mintegy tiszteletet tévén, és a veregetés közbenn - is ide 's tova hajtogattya fejét, mint ha a Nótákra kellene vigyáznia; el - végezvén a tudott Nótát ismét meg - hajtya fejét.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatott és találtarik Patzkó Ágofton Eerencznél.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőben,

Bóldog Afzszony Havának 4dik napján,

Szombatonn költ

2dik **L E V E L E.**

1. Hazánkbéli dolgok.

Pozsonból. Ezen most bé-állott hónapnak, és esztendőnek első napján, melly Kífs-Karátson napja vala, ismét az itt való Prímás és Kárdinális Érsek Urtól, ő Eminentziájától vitetett az öreg Templombann véghez az Isteni Szolgálat, ama Nagy-Karátson napitól semmiben sem különböző Tzerémoniókkal.

A közelebb múlt hónapnak 3odik napján, ő Eminentziájától úgy neveztetni szokott Afzszambléeis tartatott. Jelen valának ott Méltóságos Uraink között leg-többen, és az egymással igen helyeffen egygyütt zengő muzíka szónak próbálgatásán, melyet ama híres-neves Cziczler Ur mint Fő-Mester intéz vala, különös tetszéseket mutaták.

A mi kommandérozó Generálifunk felől, Sakmin Lajos Ur ő Excellentiája felől azt a kívánatos hírt hintegetik, hogy e napokbann frís, jó egészségben leszen Bétsből Pozsonba meg-jövendő.

Az idő, melly a múlt hónapnak utolsó napjaiban olly igen változó vala, hogy majd minden órann más félére fordúla; és ez illyen szörfelett való változása által fokakbann nagy nehéz-kedvüségget okozza, az új esztendővel mintegy meg-újúlván, vigasztalni, 's vidámitani kezde bennünket. De nem sokáig tarta örömünk; mert más nap estve felé ismét hó kezd esni, 's a szél-is fel-támada.

Beszterze - Bányáról. A mi Szomszéd Királyi Bányavárosunkbann Brizno-Bányán egy időtől fogva valamelly ragadó nyavalya látszatik uralkodni, melly is torok-gyékben áll, és halált kezd okozni. Egy naponn 26 hóltanak-meg ezen nyavalyában. Napról napra nevedik pedig. — Azok, kik még-ekkoráig ezen nyavalyától magokat meg-óltalmazhatták, mi hozzánk igyekeznek magokat venni, hogy a veszedelemtől meg-menekedheffenek.

Lötséről. Szepes Vármegyének némelly helységekben lakozó Ágostai Vallást-tartó Községekre nézve a Felső Királyi Hely-Tartó Tanács olly rendelést méltoztatott tenni az említett Nemes Vármegyénél, hogy az meg-hagyatott Vallásbéli Türedelmeknek rendéhez képest e folyó hónapnak vége felé jól meg-visgállja, ha az említett Községek elégségesek-é valamelly Templomnak fel-állítatására, és más efféle szükséges dolgok meg-szerzésére, avagy mennyire terjedjen értékek minnyájoknak öszve-séggel.

Temesvári vég Vidékről érkezett egy levélben ezeket olvasuk: „A velünk határozó Oláhoknál nagy szükség vagyon a gabonában, és kukuritzában. A meg-szítált kukoritza lisztnek, mellyel leg-

Jeg-inkább kell élniek az Oláhoknak, mázsája 5 forint. A tojáfsal fints különben; mert egy garafonn csak 4et adnak; más afféle zöldséget, és konyha eleséget pedig éppen nem kaphatnak. Ezen nyomorúságos szükséget más egyebnek nem tulajdonítják, mint a' mindent pusztító, 's emészto Sásák fokaságának, és a múlt nyáronn volt hózfzas szárazságnak.

Szigetről Marmarusból. Ezeu a tájonn az idénn igen szükenn termett a makk, melly miatt igen drágánn adják a t. m. sörtéfekeket-is. Sokan, kik más esztendőkbenn jó zsirofat szoktak enni, lesznek kénytelenek az idénn szalonna nélkül szükölködni. — A kenyér állapotjából mindazáltal jobban vagyon dolgunk. Mind Szent Havábann, 12 márfásonn fizetük köblét a tiszta búzának, most jobbára már 8on keleget.

Erdélyből. A Császár és Király Ő Felsége, megholt Vajda Péter Ur helyébe a Hélvétziai Vallás rendi szerént való Püspöki méltóságra választatott Eperjesy Sigmond Urat Királyi Dékretuma által méltóztatott Tifztségében meg - erősíteni.

2. Bétse tudósítások.

Bétsből. A Császár és Király Ő Felsége, a múlt Vasárnaponn - is jelen volt az Udvari Kápolnában tartatott Isteni Szolgálatonn; melly el - végezödvén, az Udvarnál a szokott egybe - gyülekezést tartatott.

Magyar Országból. A Császár és Király Ő Felsége a Királyi Hét - Személyekből álló Itélő Fő Táblánál (Tabula Septem - Viralis) eddig üressen volt három Tifztségeket, a nevezendő Királyi Táblánál (Tabula Regia) ülő három Uraknak: Ugymint nagy érdemű Erkenyetzsi Szlavi Pál Urnak, Királyi Ma-

gyar Kamara Tanácsosának, és egyszersmind a Királyi jövedelmek Óltalmazójának (Causarum Regalium Direktor) Dormandházi Sággy Mihály Urnak, Szent István Rendim lévő Vitéznek, és Király Személyét viselő Itélő. — Mesternek (Protonotarius locumtenentialis) — és Vatai Batta Bálint Urnak, azokra való fel-emeltetések által méltoztatott helyre állítani.

Morva Országból. A melly Univerfitás 4 ezteendőök előtt Ollmitzből, a hol már 200. ezteendőkig volt, Brünnbe által vitetett, most a Császár, és Király Ő Felsége kegyes Rendeléséből ismét visszahozatott; és nem tsak az Univerfitás, hanem az, ennek elötte Brünnbenn volt Papok háza-is. Most ugyan már nem hívattatik Univerfitásnak, hanem tsak Liceumnak; de mindazáltal semmiféle Tudomány sem hagyatik-el, a melly annak elötte taníttatott benne; sőt még némelly közönséges haszonra szolgáló Tudományok-is vétettek elő: Ugymint a Hazabéli Törvényeknek magyarázatja. Vannak azon kívül két gyógyító Orvosok, kik az orvoslás tanításábann foglalják magokat. Még más kétféle igen hasznos tudomány-is; úgymint az Országi dolgok folyamotjának ismérte, és az Irás módjának fel-vétele. E mellett mivel az Isteni, és Filosofiai Tudomány-is igen jó móddal taníttatik, ki tetszik uralkodó Fejedelmünknek Atyai szorgalmatos gondviselése, melly semmi módot próbálatlan nem hágy, melly által az Ifjúság magát mind Egyházi, mind Világi állapotra alkalmazatofsá tehesse.

Mivel pedig az előbbeni épület már a Katonáság Szükségéhez volt alkalmaztatva; azért Ő Felsége

a Liceumnak fel-épülésére az ott vólt Kartuziánusok Kalastromát, a Papoknak pedig a Szent Klára Szerzetebéli Apáczákat rendelé. Mind a két Kalastromnak helyre való hozáfa a Királyi Bíró Urra biztattott, és tsak ugyan rövid idő alatt helyesen megis épült. A Liceum olly tágas, hogy a' Professzor Urak majd jobbára mind ott nyertenek helyet.

Szent András Havának 13dik napjann kezdődtek tehát-el újra az Iskolák. Azon naponn egybe gyülének reggel a' Direktor és Professzor Urak a tanuló Ifjúsággal egygyüt az Akadémia Templomábann, a hol T. Carl Gáspár Ur, az Isteni Tudományoknak Direktora, és a Papoknak Elő-Járója tartá a Szent Misét. Annak vége lévén az egész Akadémiai Közönség nagy trombita, dob szóval az újonnan épült Akadémiai Házba menének; oda gyülekezének öfzve az itt lévő Káptalan, a fok Tisztek, a Város Magistrátusa, és más Tekintetes Személyek, kik minnyáján kívánniak vala látni ezt a jeles dolgot. Minden felől Strázsák állának, és a Gyülekezetnek házábann Ő Felsege képe vala helyheztetve menyezet alatt. A Cs. K. Tanácsos Ur, a Törvénynek Tanítója az alatt fel-hága a kézfittetett helyre, és a véghez vitt dologhoz illő helyes beszédet folytata Német nyelven. Végtere el-oszlék a Gyülekezet. A K. Bíró Ur megvendégelé az nap minden Direktorokat, és Professzorokat.

Szent András Havának 27dik napjann vólt az első Letzke az Orvosi Tudományból, egy elő-járó beszéddel, mellyben meg-mutattaték az Orvoslásra szolgáló eszközök ismeretének szüksége; az Hallgatók, itt-is nagy számosan valának. Az Emberek felbontatásának módjáról-is vólt egynéhány napok u-

tánn letzke az arra végre készítettett nagy tága^s házbann.

3. Külső Országai dolgok.

Német Országból. A Saltzburgi Érsek még most-s folytatja azon rendeléseket, mellyeket az ő Pásztori Levelébenn az alatta lévő Papságnak szívére adott vala. A többi között nem régen minden Prédikállásra rendeltetett Lelki Gondvifelőknek meg-hagyá, hogy nyilván mondandó Prédikátzióikat helyesfen le-írják, és mindenkor készen tartsák, hogy ha kívántatnék, Elő-Járóiknak bé-küldhefsék; sőt még azt-is fel-jegyezzék, ha magok fejökből tsináltak-é, vagy valamely könyvből, és mellyikből szedegették öszve.

München Városából a múlt hónapnak 27dikénn költ egy Levélbenn ezt a tudósítást olvassuk:

A Választó Hertzeg ő Felsége mint kegyes Atyánk egészségének egynéhány napok előtt való megbontakozása utánn, nagy örömmel szemléltük harmadnapja, ugymint Karátson napján, előbbeni egészségének meg-térése által buzgó kívánságinkat bé-tel-lyesedve lenni: mivel nem tsak a reggeli, és délle-fti Isteni Szolgálatonn volt jelen az nap ő Hertzeg-sége; hanem tegnap reggel a Város Magistrátusának hittel való maga le-kötelezését-is méltoztatott az egész Udvarnak jelenlétébenn fel-venni, és a mi több, még azon estve a szokott Udvari muzsikánn-is Személye szerént meg-jelenni.

A most említett Választó Hertzeg azt-is vilá-gosan ki-mutatta, melly nagyon kedvelli, s kívánja a Tudományoknak virágzását, mert ime tsak nem régen, mint egy 35000 forintból álló somma pénzt szánt, és rendelt a Heidelbergi Fő-Iskoláknak fenn tartatásokra, és elő-segíttetésekre.

Ugyan

Ugyan München Városából vettük hírét, hogy Szentsege 6. Pius Pápa Bétsből való haza téréfekeor e Város felé vette útját; a hol - is bé - szállván, és egy kifs ideig mulatozván a Bóldogságos Szűz Tiszteletére építettett nagy szép Templomot meg - látogatta, és abbann Szent Miséjét - is mondotta. Melly dolognak örök emlékezetére, a Kar mellett lévő Óltárnak mellék falára ezen Irás tétetett, márvány kőbe metszett aranyos betűkkel:

PIUS VI.

VINDOBONA ITALIAM REPETENS

PONTIFICUM MAX. PRIMUS

HANC URBEM INVISIT

CAROLI THEODORI

DUCIS ELECTORIS

AMICUS ET GRATISS. HOSPE

IPSOQUE HOC LOCO SACRA PEREGIT

III. CAL. MAIJ. MDCCLXXXII.

Olasz Országból. Azon Inquisitziónak, melly a közelebb múlt esztendőbenn Szicziliábann, Toskánábann, Modenábann, és egynehány esztendővel ez előtt Mediolánumbann tartatott, már vége szakadt. El - lehet gondolni, melly nagy örömmel látták ezt azon Tartományok, mellyeket nyeggetett az említett Inquisitzió. Palermó városábann sokann mintegy inepet tartván, a Templomba gyülekeztenek hálát adni Istennek, hogy ezen szoros, tőlök igen nehezen viselt nyügtől már egyszer fel - szabadúlhattanak. Estve sok házak örömet jelentő tüzzel világoskodtak. A köz - nép pedig ezen korlátból ki - rugaszkodván, az útszákonn alá 's fel - nyargala örömebenn nagy kiáltással, mindeneket le - akarván gázolni; el - annyira, hogy az Inquisitzióra rendelt Ház előtt

előtt lévő Kép ofzlopnak néki menvén, azt le-dőjté, és darabokra tördelé. A Házra-is eleget tekingete; de vólt, a' ki ellene állana igyekezetének, és meg-ragadván őtet el-tudná vezetni az illendőséget meg-tanító helyre.

A Velentzei Tanátstól minden, azon Közönségnek Hatalma alatt lévő Univerfitáfoknak, és Kollégiumoknak az a parantsolat adatott, hogy az Oskolabéli esztendőnek kezdetével Justinus Febroniushoz az Anyaszentegyház állapotjáról írott könyvéből újra ismét Letzkék tartafsának azon mód szerént, melly 1766dik, és következő esztendőben fel-véte-tett.

Svétziából az a hír érkeze, hogy a Király ő Felsege a Vallásbéli Türedelmet a maga Birodalmában bé-venni szándékoznék, és a' Pápának írtt volna: hogy a Szent Atya egy Elő-Járót méltóztatnék küldeni Stokholmba, a ki az ő Tartományibann tartózkodó Katólikusokra, kik mint egy 30000 vólnának, vigyázna, és a lelki dolgokban utánnok vólna. Ő Szensége a Párisi Érseknek adott az ilyen Elő-Járó választatására tellyes hatalmat, úgy van a hír, és ki ki azt hiszi, hogy az Isteni Tudománynak Tanítója, Joli Ur fogja ezen Tifztséget el-nyerni.

Berlinből. A Király ő Felsege, különös Parantsolatja által minden Íróknak, Könyv-árfoknak, és Könyv-nyomtatóknak meg-hagyatta, hogy a Censurát illető Törvényre ezután jobban figyelmezzenek mint ekkoráig; és hogy sehol, és senki számára se nyomtattafsék akár mi-is, hanem ha előbb a Törvényes Censuránn által ment, és a rendelt Censuroktól annak ki-nyomtatására magok alá írása által szabadság adatott.

P o ' s o n b a n n ,
Nyomtattatott és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Bóldog Afzszony Havának 8dik napján,

Szerdánn költ

3^{dik} L E V E L E.

1. Hazánkbeli dolgok.

Pozsonból. A második Levélben említett Magyar Országi Kommandérozó Generális, Báró Sakmin Lajos Ur ö Excellentiája, minden öt Tisztelőinek nagy örömökre, a múlt hónapnak utolsó napján, a mint hírleltetett, friss, jó egészségben, szerentséfen ide haza meg-érkezett.

Az idő új esztendő napjától fogva jó keményen forgattya magát. A Dunánn felyesen foly a jég; azért - is a járó hídat ki - kellett akasztani, és most tsak egy orrú hajónn verődnek által nehéz munkával a járók - kelők. A síkos, imitt amott hóval - is bé - fedezett útszák már fokakat reá vettek a szánkák és pergetyük elő - készítésére.

Heves Vármegyéből. A Császár és Király Ö Felsége Szeleczy Márton Urat, ezen N. Vármegyének Tábla - Bíróját, fok rendbeli érdemeire nézve Királyi Tanácsosá méltóztatott tenni.

Most több jeles dolgokról - való tudósítások Hazánkból nem érkeztenek. Nem tudom, mi legyen az oka: nem történtek - é, vagy talán a Levél - Hordozók közül némelyek a jéggel folyó vizekenn túl rekedtenek. Elég, hogy nem érkeztenek. Nem kedveskedhetvén azért hasznos tudósításokkal, valamelly mulatságot kénteleníttem elő - hozni. Igaz, hogy nálam már nem újság; mert majd el - is felejtettem. De mit volt mit tennem? — Mikor azt vettem, a hírmondáshoz semmi közöm sem volt. Azután a volt Szent Napokban még ájtatoskodó Afzifonyások előtt azzal izetlenkedni hogy merem volna? Mind ekkoráig tehát (és talán helyesen esett; mert Fársángban efféle hamarabb el - kél) csak magammal kellett tartanom. El - beszéllem már a tudósítás szerént:

Mármarusban. Dombónn Karátson havának 17 - dik napján két Paraszt ember vadászatra méne - ki az Havafokra. Mi vitte legyen őket a vadászatra: valamelly vad húsnak meg - kívánása - é, vagy a közelgető Innepek miatt mézre 's mákra szánt egy két garasnak elő keríthetése? nem mondották. A Szerentse mindazáltal szolgált; csak hogy majd inkább a Vadászattaknak, mint sem a Vadászóknak. Alig menének bellyebb az erdőbe, azontúl meg - szemtének 3 Medvét elő kullogni; nem ugyan lyukból, hanem a bojtosan öfzve tekerődött tsere között. Ne vélje, úgy mond a Tudósító, fenki, hogy a Medvék minnyáján lyukakban telelnek, ingyen sem úgy vagyon, fok kinn - is marad (hihető, a mellyek vastag bundájokhoz bíznak.) Nékik tehát nagy kézfűlettel mind a kettenn, el - süték egyszerre puskájokat, és az egygyikét ugyan jól találták; mert azon -
túl

től le - ese lábairól: de a másik nagy bömböléssel az embernek fiete. Nem vévén tréfára a dolgot az Ember, 's a nagyon meg - sértetett Medvével nem akarván küszködni, nagy hamarsággal egy fára kezdé mászni. Oda a Medve - is, el - érvén a lábát, meg - ragadá nadrágának darabját 's botskorostól egygyütt le - szaggatá. Azután a fa alatt talált puskát kezdé forgatni, ide 's tova hányni vetni könnyábann, melyet úgy el - is ronta, hogy soha többet azzal Medvét nem löhetnek. Bezzeg, ha tudta volna azon Medve a puskának hasznát, meg - tanította volna a fára fel - mászott Vadászt. Végtére meg - döglött Medve társába akadván, mint egy 50 lépésnyire kihúzá helyéből. Azután vérének el - folyása miatt elfogyván ereje, réa dőlt, és oda lett. A bőrét mind a kettőnek Szigetre bé - vivén, jó áronn adták - el. Hogy pedig költött dolognak lenni ne tartassék, a nadrág darabját - is meg - mutaták a botskorral egygyütt.

2. Bétfi tudósítások.

A közelebb múlt Szerda, ugy mint új esztendő napja nagy pompával tartatott - meg az Udvartól. Mihez képeit mint a Császári Gárda a maga Hadnagyával gyalog, mint pedig a Magyar és Gálics országi lovonn, az ő Kapitánya Eszterházy Miklós ő Hertzegsége vezérlése alatt, reggel 9 órakor, minnyaján inneplő ruhákba lévén öltözve, trombita, 's dob szóval a Cs. K. Udvari Várban meg - jelene, a hol leszállván a lóról, a Cs. Udvarló palotába menének - fel.

Nem sokára azután a nyilván való Udvarlás lön - meg. Itt először - is a Cs. K. Fő - Vadász - Mester Klári Hertzeg, és Mlgs. Sz. Juliusról nevezett

Gróf, mint Cs. K. Fő - Solymáz jövének elő Alattokvalóikkal; ezeket követé a Cs. K. Udvari Fő - Marsall Mlgs. Vrbna Gróf, egy igen szép hintóbann ülven, előtte maga Háza - népe méne, utánna pedig az ő gondviselése alatt lévő Tisztek. Ezek után az Udvari Szolga rend, és a Fő - Lovász Mester keze alatt lévő Tisztek; maga a Cs. K. Fő - Lovász Mester Mlgs. Dietrikstein Gróf Ur - is lovon ülven követé az alatta - való Tiszteket, utánna pedig Ő Felségének 12 leg - jobb parippája vezetteték, mindegyik két lovász legénytől, drága szép terítővel fel - tizfrázva.

Ezen közben minden itt lévő Követek, és idegen Ministerek - is egybe gyülnének az Udvarnál Magnásainkkal egygyütt szép inneplő ruhábann, Ő Felségének alázatossággal való meg - közföntésére.

Ezen pompának utánna a Császár és Király Ő Felsege Maximilián Fő - Hertzeggel egygyütt a Bétsi Érsek 's Kárdinális Urtól ő Eminentziájától, és a Pápa Követétől késértetvén (kik szintén mind a ketten igen tzifra hintóba mentenek - fel az Udvarba) előtte pedig az Udvari rend menven, 11 órakor az Udvari Kápolnába indúla, és az Isteni Szolgálaton jelen marada.

Ebédet - is Maximilián Fő - Hertzeggel egygyütt nyilván evék Ő Felsege, az idegen Követek, Ministerek, és Magnások udvarólván néki; az ebédő palota pedig gyönyörűséges muzsika szóval zengedzven.

Ósztriai Belgyiomból. Brüsszfzellbenn a múlt hónapnak 12dik napján a tengerenn való kereskedés ránt ilyen forma Cs. K. Rendelés hirdettetett: Mivel a tengerenn való kereskedésnek rendes fenn - tartása -

tására, és igazgatására nézve egy általlyában szükség-
ges, hogy minden, ezen Tartományt mosó tengerbe
botsátkozott hajóknak neve, 's állapota tudva légyen;
arra való nézve a Császár Ő Felsége parantsolja: —
1) Hogy minnyáján, kiknek Óstria Belgyiombann a
tengerenn hajójok vagyon, 6 hét alatt, Ofztende,
Nieport, vagy Brügge Városábann lévő, tengerenn
való kereskedésre vigyázó Kamarának, a mellytől,
tudni illik, levelet kaptak a szabadon - való hajózás-
ra, bé - mondják hajójoknak nevét, tulajdonságát, és
tellyes mivóltát, hol tsináltatott, most hol vagyon,
mi neve az igazgató Kapitánynak, és mikor nyerték
a hajózásra fel - szabadító levelet; — 2) Szintén ez
fog kívántatni jövendőbenn miudeniktől, a ki sza-
badságot akar nyerni a hajózásra, avagy inkább ke-
reskedésre; — 3) Ha valamelly Hajós Gazda el - a-
karná hajóját adni, köteles lészén, az említett Ka-
marának szándékát ki - nyilatkoztatni, és egyszer-
smind a kezénél lévő Levelet visszfa adni; — 4)
Keményen meg - fognak büntetődni azok, kik keze-
nél - lévő Leveleket másoknak által adják, vagy azok-
nak értelmét ravaszúl magok hasznokra fogják ma-
gyarázni. Kommisáriusok pedig, a kik erre vigyáz-
zanak, mind a 3 Városbann ketten lésznek.

Tseb - Országból. Prágából a múlt hónapnak 26.
dik napján költ egy levélből, a Szegények gondvi-
felése iránt nem régen bé - hozatott rendelés felől azt a
tudósítást vettük, hogy igen jó elő - menetellel foly-
tattatik. A Guberniumnak Tanátsofa, Báró Kotz
Ur, a kire bízattatott a Szegények gondvifelése,
semmit próbálatlán nem hágy, melly által ezen élet-
nek módja napról napra elő - segíttethetnék. A Pol-
gárok magok jó akaratjokból adnak pénzt öszve, an-
nyi-

nyira, hogy öfzve számlálván minden Szegényeket, kik rész szerént Íspitályokbann, rész szerént magányos házakbann tápláltatnak, mintegy 903 vannak. Az említett Tanátsos Ur pedig nagyon rajta vagyon, hogy, a kik még valamit tehetnek, ne henyéljenek, hanem munkálkodjanak, és így a jövedelmek szaporodjon inkább, hogy sem fogyjon.

„ A Fő - Burg Gráf Gróf Nosticz Antal Ur múlt hónapnak 28dik napján szerentséfen meg - érkezett Bétsből Prágába.

Ósztriai Lombardiából. A Császár Ö Felségének Rendeléséből az egész Ósztriai Lombardiabann volt Kalastromaik a Kartuziánusoknak mind el - foglaltattak.

Dreszdából az a szomorú hír érkeze, hogy a Szárdinai Hertzeg Afzszony, Maria Charlotta, a Szaxóniai Hertzegnek Kelemen Antalnak Hitves - Társa, ott életének 19dik esztenidejében megholt.

3. Külső Országai dolgok.

Németh - Országból. Dünkels nevű Városból is azt írják: hogy a múlt hónapnak 22dik napján ott - is menydörgés vala, és által menven Vaydenbach falún reggel 9 órakor, a Templomba bé - tsapa a mennykő, és meg - is gyújtá; de hamar el - oltak. Ezen dolog igen tsudálatosnak látfzék nekik, mivel a Sváboknál ritkán hallanak a mennydörgések felöl valamit.

Koloniából. A múlt hónapnak 20dik napján költ Levelek ez ilyeneket emlegetnek: Mi naponként fok tár - szekereket látunk ezen által menni, mellyek mind Hiberniába igyekeznek; azért veszik pedig erre útjokat, hogy Frantzia Ország határinna ne kellesék által menniek.

Olasz Országból. Livornóról azt írják, hogy Algeriumból érkezett hajók által hozattatott Levelekben eme tudósítást olvasták; hogy el-fogattatván Algerius nevű Tengeri Tolvajtól két hajó, Algerius Fejedelem parantsolatjára ismét szabadon bocsátatott mindene visszafizadattatván, a Tolvajok Vezére pedig szokás szerént meg-büntettetett, azért hogy a Fejedelemnek nevét viselvén azt a rozfizat tselekedte. Ezen két hajó tehát rövid idő alatt meg-fog érkezni.

Azon 19 lovak közül, mellyeket a Marokai Követ hozott magával a Császár Ő Felségének, és a Heturiai Nagy Hertzegnek ajándékul, 9 a múlt hónapnak 17 napján által viretett Pifza Városába, a többi pedig ide Bétsbe fog fel-hozattatni a Császár Ő Felségének számára.

Nápolyból. Nem régen valamelly nevetséges de mindazáltal figyelmetésre tanítható dolog történt. Egynéhány hét előtt a Gyógyíthatatlanok Ispitályjába jöve mintegy 18 esztendőös Leány, hogy az árénából ki-gyógyíttatnék. Hozzá fogván az Orvos gyógyításához, ada néki mindenféle hányásra erőltető porokat, 's meg-is indítá benne a természetet, úgy hogy mind szajánn mind más útonn sok kő menne tőle. Ezen hallatlan dolognak láttára el-ízfzonyodának az Orvosok, f képen pedig az, kire bízva vala a Leány, és mar többször-is látta, hogy köveket hányta ki. Gondolkodék magában, hogy mi tévő legyen. Vegtere más Orvosokat kérde, és különösen ama híres neves Codognót; ez tsak neveté, a mit néki befele, és lehetetlenek álltá lenni a dolgot. Reá befele tehát amaz Codogno Urat, hogy látogatná-meg Személye szerént a beteg Leányt. El-méne, és látá maga

maga szemeivel, hogy nagy fájdalom között ismét egy követ vetne - ki, mindazáltal még sem hitte, hanem csak nevette, és az Orvoft - is tsúfolni kezdte, el - annyira, hogy öszve veszvéen egymást motskolni kezdék szóval. Utólyára tehát, hogy el - igazúlhatnának ezen új betegségnek meg - ismerésébenn, az Ispitálnak gondvifelő Atyja magányos Szobába vitetvé a Leányt, ott az ágyhoz köttetvé, és bizonyos Személyeket rendele melléje, kik minden tselekedetére jól vigyáznának. Ezek nem fokára észre vevék, hogy a beteg maga rakja szájába a köveket, mellyeket le - nyelvén szükségképeu meg - kell betegednie; tartja vala pedig azokat egy nyakánn hordozot zatskóbann. Meg - jelentvén a látott dolgot a Vigyázók, meg - kérdezteték a Leány, és nyilván meg - vallá, hogy az ő tettetett betegsége csak ravaszság volna.

Hollandiából. A Burgus Királynak ezen Közönséges Tárfaságnál lévő Követe Báró Thulemeyer, a múlt hónapnak 17. és 19. napján hofszú beszédet tartá Czitter Urral, az Hollandiai és Frisziai Tárfaságbéli Gyülekezetnek Présesivel, és nagyon panaszkodott Királyjának nevében azon sértegetésekről, mellyekkel szüntelen illetetnék Hollandiának örökös Hely - Tartója Hitves - Társával egygyütt. Mivel azért Királyjához mind a ketten Atyafiák volnának, kéretné az egybe gyült Rendeket, hogy tennének róla, egyébaránt kéntelenítettnek Rokonságának meg - védelmezésése minden tehetségével fietni.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatott és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783dik esztendőbenn,

Bóldog Afzszony Havának 11dik napján,

Szombatonn költ

4dik **L E V E L E.**

1. Hazánkbéli tudósítások.

Pestről. A F. Királyi Hely-tartó Tanátsnak Rendeléséből, ezen Szabad Királyi Városnak Tanátsától hírré tétetett, hogy a Császár és Király Ő Felsege, a gabonának külső Országokra való ki-hordatása iránt nem régen ki-adatott Parantsolatját, újjabbi Kegyes Rendelése által következendőképen méltóztatott meg-határozni: Azon gabonát, a melly iránt az egymással válaszaló Kereskedők már meg-alkuttak, és a mellynek árra le-fizetődött, sőt már a kézhez szolgáltatásnak útja 's módja-is meg-tétetett, szabad íészzen a Tenger tájékira ki-vinni. De hogy minden következhető tsalárdság, és ezen Királyi Parantsolattal ellenkező ravasz praktika el-távoztassék, kötelesek íésznek minden efféle Magyar országban lévő gabonával Kereskedők, a Tengeri Királyi Gubernium előtt való meg-jelenésre, és a gabonának meg-vételéről, 's le-fizetéséről szólló originalis leveleiknek meg-mutatására. Más egyéb

D

gabo-

gabonának ki-vitele pedig, mellyről még semmi egygyezés, és bizonyosság nintsen, ezután - is, valameddig, tudni illik, a ki adatott Parantsolat meg-nem másoltatik, tilalmas marad.

„ A múlt hónapnak 26dik napján az hídkat fel-álító Katonaság itt Pestenn, és Budán magok közzé fogadni kezdvén, mind a két Városnak fő-útfzáinn alá's fel-jár vala nagy örvendező muzfika szóval; egynéhány napokkal az előtt Gyúlay Sámuel Regimentje - is, és az ágyúk mellett lévő Katonaság hasonlóképen fogadott.

A Császár és Király Ő Felségének, az Török Udvartól ajándékbann küldetett 150 Mén-lovak Ó-Budára hozattatván, az itt lévő Remontirozó Kom-mándótúl fognak kézhez vétetni, és ettől Ő Felségének Parantsolatja szerént a Ménesekre szerte széllyel el-osztatni.

Györről. A múlt hónapnak 17dik napján, egy 1500 mázfa leveles dohánynyal meg-rakott volt hajónak alsó részében, az Hajós-legények vigyázatlanságából valamiképen a tűz lángot vetvén, olly annyira el-hatalmasoda, hogy sem magoktól az Hajósoktól, sem más segítségre fietett Emberektől el-nem óltathatott. Végtére fúróval által lyukasztatott, Az egész kár, mellyet szenvedett a Hajós Gazda, mint egy 12000 forintra betsültetett.

Bizonyos tudósítások emlegetik, hogy Eszékenn alól ismét valamelly ragadó betegség éreztetnék.

Pozsonból. A Duna nagyon kezd áradni, hihe-tő, hogy a meg-olvadt hó miatt, egyfersmind félő is, hogy ki-ne öntsön. Az időnek mivóltáról már semmi bizonyost sem lehet írni, annyiszor változik,

Erdélyből. Itt nálunk a szép Nép annyira mégyen iparkodásával, hogy fokakat követésére vonzhat. Egy Báróné Jofika Istvánné, született Gróf Lázár Kifs Afzfzony, egy darabig Mezőfzegi Jófzágában mulatván, olly nagy előmenetelt tett a Deák nyelvben, hogy Székes - Fejérvári Ábel Károly Urral, híres Deákkal mindenféle dolgokról Deákúl correspondéal.

„Ségesvár székbenn, egy Czelina nevű Jófzágában közel a Mlgs. Haller Familia Jófzágához Rétenhez, egy motsáros, sátéval tellyes helynek kerületibenn, a múlt esztendőben ez illyen dolog tapasztaltatott. Ki menvén némelly Juhász gyermekek a juhokat legeltetni, látának hajnalban azon motsáros helynek kerületinn mintegy öinyire a fűveken szép tiszta gyöngy forma tseppeket. Tsudálkozván a gyermekek ezen új látáson, oda menének, és le tépvén a fűvet meg - kostolák. Ugy tetszék nekik, mintha gyönyörűséges raj mézet ennének; fogván azért a kenyeret, jó vastagon reá kenék a fűvekről le - vakart harmatot, 's jó ízűen meg - evék. Megtudván ezt a Falubéliek, többen - is menének ki, 's le - tépvén a' fűvet, meg - főzék, 's puliszkával meg - evék.

2. Bétsi tudósítások.

Bétsből. A múlt Vasárnapon éjtszakán az itt való Mágásfok Szövetnekek világofsága mellyett nagy vigasággal, 's muzfika szóval szánkáztak a Városnak fő - útfzáinn.

Magyar Országból. Várasdról a' múlt hónapnak 28dik napján eme tudósítás érkezett. Ezen Szabad Királyi Város egynéhány esztendők előtt a veszedelmes tűz által tsak nem egészen hamuvá tétetvén; a

meg-hólt örök emlékezetű Császárné és Apostoli Királyné Mária Térészia a szegénységre jutott Polgároknak 20000 forintot rendelt Királyi jövedelmiből adatni, olly móddal, hogy azon somma pénz 8 esztendő múlva ismét visszafizettesék. Ezen jeles jótétemény által annyira meg-segítették a Városnak Pólgári, hogy leg-többször közzülők gazdaságokban elő-menvén, házakat-is építenének magoknak, és már igazán mondathatnék, hogy a Város most majdszebb, mint a tűz előtt volt. Mivel pedig a Városnak Tanácsa, egyedül a Polgárok hasznát keresvén, által látná, hogy az említett somma pénzt a rendelt időre igen nehezen fizethetnék-le, a Császár és Király Ő Felségének azt alázatos Instáncziabann bemutatá, egyfersmind azon könyörögvén, hogy Ő Felsége a le-fizetésnek idejét továbbra halasztani méltóztatnék; ki-is mindenekkel jót tenni kívánó Kegyességéből a le-fizetésnek idejét 28 esztendőkre terjesztette olly véggel, hogy ez idő alatt a Polgárok lassanként, és gazdagságokban-való meg-károfoadás nélkül ezen adófságból magokat ki-fejteni igyekezzenek.

Sz. *Mária Városából*, Miólta ezen Város a Szabad Királyi Városok közzé számláltatott, a Magistrátus minden szorgalmatofsággal azon volt, hogy annak Szántó-földeit, mellyek több mély földekre-is terjednek, el-oszthatná, és úgy el-adhatván, a Vároft népesíthetné. Jövének ugyan Magyar országnak több részeiből Vévők, és hol több, hol kevesebb föld földeket vévének-meg magoknak. De mivel a dolog még sem folya úgy, a mint a Magistrátus kívánna vala, Ő Felsége Parantsolatjából Ürményi Mihál Ur, Királyi Tanácsos, és Zombor Vidéki Admini-

ministrátor küldetett oda mint Királyi Kommissárius a végre, hogy a Városnak állapotját meg - vizsgálván, bölts Rendelések tétele által annak elő - segítésére lenne. A többi között tehát, a F. Királyi Kamarának Jóvá - hagyásából azt - is rendelé, hogy az említett Városnak Magistrátusa minden Vármegyékbe 's Városokba levelet küldene, minnyájokat, kiknek kedvek volna, Szántó - földek vételére híván. A vévőknek pedig ezen *Conditiók* tétettek: 1) Hogy minden hóld földet (egy hóld 2 ezernyi négy egyenlő szegű ölet foglal magábann) 4 forintjával, és 30 krajtzárjával fizessék; — 2) Hogy a Külföldieknek tsak 800, az ott valóknak pedig 1000 hóldat legyen szabad vennie; — 3) Hogy fele árra mindjárt letétsék, másik - fele pedig a következő 3 esztendőbenn a szokott Interesszel egygyütt; — 4) Hogy minden vévők, a kik egyfzersmind Polgárokká - is tétetnek, a Városnak éketségére házat építeni, és — 5) a Városokbann szokott adót - is fizetni tartozzanak.

Mivel pedig ezen Városnak adatott Privilégyiom által a nem egyesült Görögök, ezen Városbann lévő házaknak, és azokhoz tartozandó jószágnak megvétélétől mind ekkoráig tilalmaztattak, minapábann Nemes Szervüszki Márk, ki a Temesi Vidékenn - is Török Kanisa nevű helységet meg - vette, Ő Felségéhez folyamodván, nem tsak magának, hanem minden más nem egyesült Görögöknek - is Szabadságot nyert, hogy nem tsak házakat, hanem jószágot - is vehessenek magoknak ezen Városbann.

Eperjesről. Szedlmayer László Sebestyén Ur, a Tifzánbann innen lévő Itélő - Táblánál sok esztendőig Btrói Tifztségébenn híven el - járván, 60 esztendőskorábann meg - holt.

Tömösi Vidékről. Medgyeshez közel lévő Görögök Papja Popovics Mihál már 60, és több esztendősen lévén, 1781dik esztendőttől fogva tartott betegségében, ősz haját, és szakállát mind elvesztette. Most pedig minden ötet ismérőknek nagy tsudalkozásokra újonnan fekete haja, és szakállá nő, ábrázata pedig mint valamely nevendéknek, megpirofodik.

Tseb - országból. Prágából ezen hónapnak 2dik napján eme tudósítást vettük: Tegnap, mint új esztendő napján a Fő és Katona Rend, a Királyi Guberniumban lévő Tisztekkel egyetemben, inneplő ruhákba öltözvén, R. Sz. B. Grófnak Nofzticz Urnak megköszöntésére, 's az újonnan nyertt Burg Gráfi méltóságért való megfizerentszésére méne.

3. Külső országi dolgok.

Olasz országból. Romábann a múlt hónapnak 16dik napján a Pápa különös Gyülekezetet tartott a Vatikánomi Palotábann, a mellybenn is egynéhány Püspököt, és más Egyházi Előjárókat rendelt. A Püspökök között legnevezetesebb a Nápolyi Érsek Capece Zurlo József Ur, ki annak előtte Calvi Városanak Püspöke vala. Minek előtte a Gyülekezet elofzlott volna, Ő Szentsége ékes beszédet tartván 2 Kárdinálust is választott; egygyik az említett Nápolyi Érsek, a másíknak neve még ki nem nyilatkoztatott.

Bresciából érkezett levelek említik, hogy Calini Lajos Kárdinális Ur Egyházi jószágann lévén, e világból ki-múlt.

Chartresi Hertzeg, ki *Joinville* Gróf név alatt már egy darab időttől fogva Romábann mulatozik, a közelebb múlt napokbann, *Fitz James* Hertzeggel,

és *Genlis* Gróf *Urral* mint utazó tárfaival Ő Szentségének látogatására menvén, nagy örömmel 's tisztelettel fogadtatott.

Mitoviából érkezett levelek ezen tudósítást hozák; hogy az Orosz országi Nagy Hertzeg Hitves Társával egygyütt, Sz. András havának 22dik napján estve felé oda érkezvén, és a nyilvánvaló tisztelet-tételt nem akarván, csak az Orosz Udvarnak Követéhez szálla-bé. A' Kurlandiai Hertzeg nekik *Szavel*-ig eleibek ment vólt. Emlékezetre méltó itt azon pénz, mellyet Udvari Fő-Gondviselő Bárá Klopmann a Hertzegeknek szereztsés meg-érkezésekkor veretett. Egy felől fellül ő Hertzegségeknek öszve néző képek látszatik ezen írással: *Paulus & Maria*; alól pedig ez olvastatik: *Reduces*, és az ezftendőnek száma *MDCCLXXXII*. Más felén a pénznek az Halhatatlanságnak Temploma látszatik ez írással: *Æternitas Imperii*; a Templomnak közepén egy Oltár, az Orosz Császárné nevének első betűivel fel-ékesítve; a Templom-is mintegy oszlopokra vagyon helyheztetve, melly oszlopok a Nagy Hertzegnek Pálnak, és a Hertzeg-Afzszonynak *Márianak*, az ifjú Nagy Hertzegeknek *Alexandernek* és *Constantinusnak* neveikből vett első betűkkel vannak ki-tzifrázva; a Templomnak elején mind a két felől, a Világ golyóbitsát tartó, és a világnak két részeibenn uralkodó Orosz országot mutató *Atlas* látszatik; mellyek között egy hegyes, tornyos forma épület vagyon, e mellett pedig 2 ló, az halhatatlanságnak és gyözedelmeskedésnek jeléül. Alól Klopmannak neve, és ama Romaiaknál szokásba vett írás: *Ex Voto*. Sz. András havának 23dik napján reggel ismét el-indulának innét a Fő Vendégek, a
Cur-

Curlandiai Hertzegtől Oley-ig, Báró Klopmanntól Riga-ig késértetvén; a honnét azután 26dikánn Pétersburga mentenek.

Német Országból, Minorkából, és Gibráltárból 36 Zsidó Familia Követségbe küldött némellyeket Maincz Városába, hogy ott magokat jelentvén Szabadságot kérnének nekik ezen Hertzegségbe - való le - telepedésre, és egyfzersmind külömb - féle Fabrikáknak fel - állítására. Az a híre, hogy ezen Zsidó Familiák nagy gazdagságokkal bírnak, és szabadságot - is nyertenek, hogy Maincz és Frankfurt mellett le - telepedheffenek, magoknak Sinagógát építhetfenek, és tsak 30 esztendők múlva fizetfenek árendát azon házoktól, mellyeket magok építenek - fel. — Más Angliába és Hiberniába költözőket - is látni azon a tájonn által menni.

A Paderbornai Püspök, alatta valóinak nagy fájdalmára a múlt hónapnak 26dik napján meg - holt. A régi Affeburgról nevezett, Bárók Familiájából való volt. Született 1707dik esztendőbenn, és felszenteltetett 1763dikbann Sz. Iván havának 26dik napján.

Ugyan azon napon, mellyen Bétsbenn, és Veidenbachbann (a mint az előbbeni levelekben említettett) volt a mennydörgés, Görlitzbenn - is reggel 4 órakor nagy forgó széllyel hasonló égi háború támadott, és a Sz. Péter Templomát, melly rézzel vagyon fedve, a mennykő illeté. Nagyon szikrázik, 's ugrik vala a tűz mindenfelé, de semmi ollyas kárt nem tön, hanem a réz tsatornánn le - méne.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatott és találtatik Patzkó Ágoston Ferencheznel.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Bóldog Ászszony Havának 15^{dik} napján,

Szerdán költ

5^{dik} L E V E L E.

I. Hazánkbeli tudósítások.

Pestről. Ürményi József Ur ö Nagysága, a Császár és Király Ő Felségének Tanátsofa, és Magyar ország Udvari Referendáriusa, Pest, Pilis, és Szólt meg-egygyesült Vármegyékben két esztendeig viselt Adminisztrátori Tisztségének, Hazánkban el-felejthetetlen emlékezetét hagyta. Mert akár a Városi Rendet tekintsük-meg, akár a gazdagságnak állapotjára vessük szemeinket, mind a két-töbenn látni fogjuk mindenkor annak jelenségét; amott, a helyesebb igazgatásra utat mutató bölts rendelkezésekben, itt, a gyarapításnak módja találásában, A Köz-jónak keresésére intézett több végezések közül nevezetesbek a fok fel-állított Ménesek, mellyeknek tzéllya a nagyobb szerű lovaknak szaporítása, és nevelése; tovább, a meg-igazított ország-utak, és a Duna vizének káros áradási ellen fel-vett derék töltések, mellyek között egynéhányat itt elő hoznom, talán nem leszzen csak haszontalan szó-sza-

porítás. Ősztől fogva (1781-től tudni illik) a Ketskeméti Vidékenn Dáb és Vadas között 12 töltés emeltetett-fel, mellyeknek hofzsza öfzveséggel 2071 ölet téfzen; más egy a Szólti Vidékenn, Kifs-Harta nevű helységtől Patai Mezző-városig; ez 2392 ölnyire nyújtatott. A Tsepel Szigetiek nem nézhetvén ezt jó szemmel, és egybe kútsolt kezekkel, néki fogván ök-is, 3 töltést tfinálának Rátzkevin felül, mellyek öfzveséggel 1291 ölet téfznek, és a múlt öfzfzel ugyan ki-akarának magokért tenni, de az idő tsak hamar hideg esőt, és nagy havat küldvén ellenek, melly kezeket lábokat öfzve dedereg-tette, és szemeket tele hányta, visszfa kergette öket. A mondott töltések tehát öfzveséggel 5754 ölnyire mentenek, és most jó derekas úttakkal szolgál-nak. Némellyeknek szélefsége fenn 4 ölnyi, alól pedig fundamentomábann magafságához képest, melly 8, 9, és 10 láb nyomnyira emeltetett, hol kűllyebb, hol bellyebb esik. Ezen töltésekenn kívül még más nagy hafznos dolgokat-is köfzönhetünk Adminiftrátor Ur ö Nagyságának; úgymint: minden azon tájéki fzekér-úttaknak meg-tfináltatását vagy jobbítását, fok helyekenn a víznek le-tsapolását, hídaknak rakását, mellyeknek száma mindenestől 35-re mégyen, és kettő 24 ölnyire tart. Mind ezeket, mondám, Adminiftrátor Ur ö Nagyságának köfzönhettyük, és egyszersind a vele munkálkodó, fel-tett ditséretes szándékinak bé-tellegesítésébenn ötet segítő Uri Személyeknek-is, kik nevezetesen ezek: Szent Miklós-és Óvár-i Pongrátz Böldizsár Ur, mint Fő Igazgatója az egész munkának, Vida István Ketskeméti Vidéki, Jeszenszky Mihál Szólthi Vidéki, Latzkovits György Váczi, és Fribaisz Antal Piliú Vidéki Szól-

ga-Bíró Urak, és Porskai Ferencz Ur, ki mindenkor véle járt a Fő-Igazgató Urral. Meg-is köszönték, 's magasztalták ezeket minnyáján, kik már hafz-nát tapasztalták ezen fáradságos munkának; annyival-is inkább, mivel a szükséges munkának, mint szán-tásnak, vetésnek hátra maradása nélkül lett-meg; mert jobbára tsak őszszel, és tavaszkor kellett ezen dologhoz fogniok a Községeknek.

„ A múlt hónapbann már olly tele vólt a Duna jéggel, hogy minden nap bíztunk a jégen-való által járáshoz; azonbann 27dik és 28dik nap között olly melegre fordúlt az idő, mint tavasz kezdeténn szokott lenni, a Duna egészen meg-tisztult a jégtől, úgy, hogy ezen hónapnak 2dik napján egy Bétsből érkezett, mindenféle partékával meg-rakott hajó, itt a Pesti partonn alkalmasan ki-álhata; másnap pedig, úgy mint 3dikán ismét olly erősen kezdé fagy-ni, hogy egy más Bétsi hajó, melly a szép meleg naponn néki bátoroda a Dunának, ide nem jöheté, hanem Esztergomnál kell vala meg-állapodnia a felye-sen folyó jég miatt.

„ Az utolsó héti vásáronn a gabona Pozsonyi Mérő számra itt, imígyen költ:

A tiszta búza — — — 1 F. 8 Garas.

A két szeres — — — 1 - —

A rozs — — — — — 16

Az árpa — — — — — 14 - 15.

A zab — — — — — 13 - 14.

A kukoritza — — — 1 - —

Új-Palánkáról. A múlt hónapnak 28dik napján este, Putnik Mózsés Görög Metropolita és Karlovi-tzi Érsek Ur Bétsből jöven ezen Városba érkezett. Másnap a Fő-Templomba menvén az Isteni szolgálá-

latra, az egész Görög Papi Rendtől, és népnek fokaságától nagy tisztelettel fogadtatott. Petrovics Ábrahám, Uj-Palánkai Fő-Pap rövid de szép ékes beszéddel köszöntötte - meg ötet magok nyelvén. Azután 29dikénn Karlovitzra indúla innét.

Slavoniából. Budáról T. Jakofits József Atyától, Kapisztránus Sz. János Provinciájáról nevezett Sz. Ferencz Szerzetebéli Barátoknak érdemes Provinciálisától e következő tudósítást vettük:

„A múlt őszszel gondvifelésem alá bízattatott Provinciábann lévő Kalastromokat kötelelségemhez képest meg-látogatván, és azon egy alkalmatofsággal Szerembenn a régi Romaiak nagy hatalmas Uraságának holmi fenn maradt jelenségeit nyomozván, hogy idővel a régiségekben gyönyörködő Világnak azt ki-nyilatkoztathassam, először mindjárt egy hosszsan tartó árokra akadék, melly az ott való Néptől közönségesen *Probus* árkának neveztetik, azért, hogy (a mint Eleiktől vették) *Probus* Császár áfatta volt azt ott táborozó hadi serege által; melly munkának súlyos és fokaságos volta miatt a Katonák reája meg-boszszonkodván meg-ölék ötet. Ezen árok hosszúsága vizsgálásának okáért hová tovább menvén, külfömbféle falu helyeknél nagy erős épületeknek fundamentomira találék, leg-inkább *Kraljevce* és *Petrovác* faluk mellyett, melly mind a kettő *Pejacsevics* Gróf Urnak jószágához tartozandó. — A többi között egy kőből-való koporsót láték, melly *Kraljevce*n találtatott nem sokkal előbb oda érkezésem előtt. Ez 6 láb nyomnyi, 6 újni hosszúságú, és 3 láb-nyomnyi szélességű. Benne a koporsóban egy közép szerű nagyságú Férfinak holt teste találtatott, mellynek lábainál még más két holt-test volt; a jobb

vál-

vállá tsontján egy kapots, vagy tsat-is találtatott. Az olyan tsattal a Római Férjfiak dolmányjokat, mentéjeket, és köpönyegjeket, mellyeket ők Deákül *Tunica*-nak, *Chlamys*-nak, *Lacerna*-nak, *Penula*-nak neveztek, és hol jobbról, hol balról vetettek nyakokba, szokták öszve szorítani. Ez a tsat értzből vagyon, 's finom arannyal meg-futtatott, jól hozzá illettetett petzekkel, olyan formára, mint a minémű látfsatik P. *Montfaucon*-nak *Schatzen* Jakab által rövid sommába szedett, és *Szemlern* János által kibotsáttatott munkájában a 87dik Táblán a 8 szám alatt. Ezen kívül egygy ezüftből-való gyűrű-is találtatott a koporsóban, melly gyűrűnek a köve *Lazúrkő*, és egy üvegből-való tsév, melly (a mint még meg-maradott) hoszszában 4 újni, hasításában pedig 1 újni. Ebbenn a tsévben, mellynek darabja a koporsó fedelének bé-esése által öszve töredezett, valami ezüft színű kékellő *materia* vagyon, melly az üvegnek belső részeibe vévén magát, oda ragadott, de könnyen el-is válik tőle; akarván első napokban próbálni ezt a matériát, a kezemre vévék valami keveset belőle, törölni kezdém, és egyszersmind fel-lobbanván el-enyészte. A tsévet valamelly lámpás darabjának álítám lenni, noha jól megvisgálván a koporsót tsak egynéhány üveg darabotskákat találék; de hogy miből légyen ama *materia*, még mind ekkoráig sem tanulhattam-ki. Mind a 3 talált darab még kezemnél vagyon. — Tovább menvén 3 köre-is akadék valamelly írással, mellyet itten közlök fel-tévén a helyet, hol találtattak:

CEMAES v LICCAV - - - -

FAMANTINVS v HO - - - -

SE FAMNoRVM v DEO - - - -

M v GENTE v VNDIVS
CENTVRIA SECVN
DA v IN FLVMEN v PER
IT HEMONA v POSV
ERE v LICCAVS v PATE
R v LORIQVS v ET LICA
IOS v COGNATI

Ez a kő a fellül - való írással Putincze nevű helység-
benn áfatott - ki 1782dikbenn Szerembenn: 2 láb-
nyomnyi magasságú, és 1 láb nyomnyi, 9 újnyi szé-
lelségű.

IVL v AELIO v DVILICL
FL v PANN v VIX v ANN v XLV v
STATORIA v SVRA v CON
IVX v ET IVL v IANVA
RIVS v FIL AEMIL v CA
RVS v TR

Ez a kő - is Szerembenn találtatott 1789dikbenn Kral-
jevczén: 2 láb - nyomnyi, 1 újnyi magasságú, 2 láb-
nyomnyi, 8 újnyi szélelségű.

MONITORI v PRO
SALVTE v ADQVE
INCOLVMITATE
D v N v GALLIENI v AVG v
ET MILITVM
VEXILL v LEG v
GERMANICIANA
ET BRITANICIN
M v AVXILIS v
- - - ARVM v
- - - ETALIANVS
- - - ECT v AVG v N v
- - - ITVS

Ez Mitrovitzonn találtatott, a hol régenten állott volt Szerem, szintén 1782dikbenn: 4 láb - nyomnyi hofzfaságú, 2 láb - nyomnyi szélefségü.

Horvát országból. Károlyvári Kosztics Anastáfius és Tadamirovics Urak, mind ketten Görögök nem régen kegyes szabadságot nyertenek, hogy magoknak házakat, és más jószágot vehessenek, és nem fokára a Vallásbéli Türedelemhez képest a Polgárok közzé - is fognak számláltatni.

Erdélyből. A Császár és Király Ő Felsége Bánffy Farkas Báró Urat Erdélyi Fő - Provinciális Kommissáriust, tsak nem régen ezen Nagy - Fejedelemség Rendeinek Présesivé, Gróf Nemes József Urat pedig Erdélyi Királyi Táblának Bírájáva méltóztatott tenni.

2. Külső országi dolgok.

Ángliából. A beszédnek, mellyet a Király az Ország gyűlésekor bé - köszömvén mind a két Tanáts-hoz intézett, ez a sommája: Hogy mind a két Tanátsnak utolsó egygyütt lételétől fogva minden gondolatját egyedül az Ország kétséges állapotjára fordította, és olly parantsolatokat adott, mellyek az Éjszaki Ámerikával szárazonn - való hadakozásnak végét vethetnék. Minden móddal azonn - is vólt, hogy az új - lakófokkal valóban meg - egygyezhetne, és erre végre szükségesnek ítélte, hogy maga hatalmából nekik a szabadságot (függetlenséget) úgy ajánlaná, hogy az a békeféségnek tzikkelyjei közzé - is tétetnék. Hogy Anglia és az öszve - szövetkezett Ámerikai Tartományok között némelly tzikkelyek iránt már meglett az egygyezés, mellyek foganatosak - is léfznek, mihent Francia országgal meg - békélhet. Igen kívánnya, hogy Anglia azon roszszakat, mellyek az

Országoknak illy nagy meg-hasonlásából szükségképen következnek, ne igen érezze, Amerika pedig azon nyomorúságra ne jusson, melly Angliát gyakorta megtanította, hogy a Fejedelemnek egyedül való uralkodása leg-többet tehet abban, hogy valamelly Nemzetség törvényes Szabadságával élhesse. Lehet remélni, hogy ezután mind a két országban egygy Vallás, egygy nyelv, és egygyféle szokás lévén, a barátság-nak kötele olly könnyen fel-nem óldatik, és ezenn-is léssen minden tehetségéből. Míglen az Amérikiakkal való hadakozás tartott, mindenképen igyekezett az ellenséges Nemzeteknek ellenek állani, és a kereskedési Szabadságot meg-védelmezni. Gibráltárnak Igazgatóját nagy erővel segítette, és, minek utána azon Vár a meg-szállástól meg-szabadult volna, a Királyi hajó-sereg a Franczia és Spanyol meg-egyesült hajó-sereggel meg-kívánt ütközni a magok partjánál ugyan akkor, mikor Angliának semmi más ellenségtől nem volt mit félnie.

Hír-adás.

Pofch és *Rojko* Pozsonyi Kalmárkodó Uraimék, kiknek áruló-bóltjok Sz. Mihály kapu utzáján van a piros rozsánál, tudtokra kívánják ez által adni minden rajzolás Kedvellőknek, hogy most ismét érkeztenek Hannoverából az ismértes 12 féle színekkel tellyes iskátulátskák. Azért örömezt fognak kinek kinek szolgálni velek előbbeni tsekély árrok szerént, egy egész iskátulátskát mind a 12 féle színnel 3 forintonn, egygyféle színt magányosan pedig 15 krajtzáronn adván, mindazáltal azon kérelemmel, hogy a Posta költségektől menttek lehessenek.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtatott és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznel.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmevel.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőben,

Bóldog Afzszony Havának 13^{dik} napján,

Szombatonn költ

6^{dik} L E V E L E.

1. Hazánkbéli dolgok.

Pozsonból. A meg-hólt örök emlékezetű Felséges Római Császárné, és Apostoli Király Afzszony-nak Mária Trézsiának Istenes Rendeléséből 1773^{dik} esztendőben kezdetett, és attól fogva Országunknak minden Pápista helységekben gyakorlatott, az Óltári-Szentségnek óránként, vagy-is inkább szüntelen-való imadására intéztetett ájtatóság, ezen hónapnak 14^{dik} napján rend szerént Pozsony Városára kerülvén, jeles inneplő tzerémoniaival, 's igen szép rend-tartással ment véghez. Reggel elkezdődvén, egy más után Sz. Misék szolgáltattának az Óltári Szentség előtt az öreg Templombann. Annak órájakor volt a Prédikátzió ezen Szentséges Titokról, mellyre az Énekes Mise következett. Ez alatt jelen volt a Primás, és Kárdinális ő Eminenziája a Káptalanbéli Urakkal egygyütt, és a Királyi Fő-Gimnásiumbann tanuló Ifjúság a maga Tanítóival. Ezek előtt a Vitézlő Rend udvarlott lelki 's testi-

testi képen a Királyok Királyjának. A többi nappali órákbann a külömbféle Tárfaságok, a Nemzetségi Iskolák, és a Tzéhek mentenek renddel az öreg Templomba. Az éjjeli órák pedig a Kalastromokra, Ispitályokra osztattanak.

A Császár és Király Ő Felségének Parantsola t-jából az Egyházi Rendnek részéről tudtokra adatot minden, Ófztriából, Morva, 's Tseh országból, 's más Ő Felségének Birodalmábann lévő meg-írtt Tartományokból-valóknak, hogy, ha ezután Magyar országbann a Sz. Házaság által öfzve akarnának kelní, nem tsak Földes Uraságoktól, hanem a Királyi Guberniumtól-is kell Szabadságot kérniök; melly két rendbéli szabadságról-való bizonyság levelek előmutathatása nélkül öfzve nem fognak adattatni.

Más Cs. K. kegyes Rendelés ezen Szabad Királyi Városnak Magistrátusától tétetik hírré, tudni illik: Hogy, a réznek Fiumbann nagy kelete lévén, és az országunkbann szükség felett teremvén, oda bővebben hordattathafsék. Mihez képest Fiumbann-is réz *Magazin* állittatik-fel, olly formán mint Triesztben vagyon, és most előfzör az ott lévő Kereskedő Tárfaságra fog bizattatni.

Ezen a hétenn olly kellemetes meleg napok jártanak mint tavasznak elején szoktak lenni, tsak hogy majd mindennap eső-is esett; melly miatt nagy sárunk vagyon, és a Duna-is úgy meg-áradott, hogy az által-járó helyet a Zsidók temető-helyén fellül kellett vinni. A Dunánn túl való Szigetetskébenn már ufzni kezdenek.

Tudományra való dolog.

Ezen fel-tétel alatt egygy új Déák könyvről téfzek emlékezetet, melly nem régen botsáttatott-ki, 's most

's most Pestenn árúltatik; a titulusa ez: *Michaelis Horváth SS. Theologiae Doctoris & in Reg. Univers. Budensi Pastoralis Prudentiae Professoris publici ordinarii Chrestomathiae Pastoralis Pars altera, Sectio prima complectens paradigmata panegyreos sacrae, laudationum funebrium & orationum occasionalium.*

Ezen könyvnek első részéről, úgy vélem, már tétetett valamelly tudósítás a Magyar hírmondótól annak idejében. E második résznek első szakaszában a könyvnek nagy tudományú szerzője külömbféle Francia ékeffen szóllóktól költsönözött, 's magától Déákra fordított példákat ad elő; úgymint: *Bourdaloue* Lajostól Sz. István első Mártir tiszteletére, és *de la Rue* Kárdinálitól Paulai Sz. Ferencz tiszteletére készítettett prédikátziókat; tovább *de Boismont* Apát - Urtól Felséges Római Császárné, és Apostoli Király Afzszonynak dítséretére intézett halotti prédikátziót. *Flechier*-nek *Occitania* Tartomány Rendeihez való beszédét, midön a Király 1688dik esztendőben új adót kíván vala. Ezekhez hozzá adá *Calles* 'Sigmundnak 6dik Károly Római Császár és Magyar 's Tseh országi Királyról - való halotti Déák prédikátzióját; végtére a maga beszédét, mellyet mondott azon alkalmatofsággal, midön a Budai Királyi Universitas Istennek méltó hálákat adna azon jó - téteményekért, mellyeket vett fel - állíttatásának első esztendeje, tudni illik, 1778dik esztendő által.

Ezen kívül országunkból más egyéb tudósítók most nem érkeztenek, hanem hogy T. N. Markusfalvi Mariáfsy Ferencz Cs. és K. Tanáts Ur, és N. Szepes Vármegyének Vice - Ispányja, 4 hónapig nagy békeséges türéssel szenvedett száraz betegsége

után e napokban minden keresztényi kézfűlettel e világból ki - múlt életének 66dik esztendejében.

2. Bétsi tudósítások.

Bétsből. A mit az első levélnek 7dik felén csak egy két sorban említettem az Ágostai Vallás-tétel tartóknak nyilván tett Isteni szolgálatjokról, a Klagenfurti tudósítások mind vissza mondják. Ingyen sem úgy vagyon, a mint az akkori Bétsi tudósításokban volt, hogy, nem tudom, melly számosan vólnak az Hallgatók, hanem ez vala az egész dolognak mivolta. A Virtembergi Ferdinánd ö Hertzegsége *Hagen Arviach* - i Pásztor Urat magához hívatván, maga házában tartatott Ágostai - Vallás szerént való Isteni szolgálatot és ezen jelen volt *Sandrart* Báró Urral, és némelly Udvari Személyekkel egygyütt.

Ósztriai Belgyiomból. A Császár Ö Felsége *Aremberg* Herczeget, és *Gavre* Fejedelem Urat az Arany - Gyapjas Vitézek közé számlálni méltóztatván, *Starbemberg* Fejedelem Urat mint Ministerét hatalmazta azoknak fel - vételére, és ezen Vitézi Rendnek jelével - való fel - ékesítésére. Mellyhez képest a múlt hónapnak 26dik napján, a Királyi Kápolnában egybe gyűlvén ezen Rendnek minden Vitézi, a titkos Tanácsos, és Kamarás Urak, Sz. István, és Mária Trézsia Rende Vitézei, Gróf *Starbemberg* Lajostól vitetvén a Vitézi fegyver, nagy jelesen véghez ment a szokott Tzerémonia. Annak utánna az Énekes Mife mondatott. Mindeneknek vége lévén, *Starbemberg* Fejedelem Ur az egész Udvari Rendtől, és minden Vitézektől késértetvén ö Királyi Helytartó Felségekhez méne, és az újonnan választott Vitézekkel bé - közföne, kiket - is ö Királyi Felségek asztalokkal méltóztatnak.

Ósztriai Lombardiából. A Császár és Király Ő Felségének Parantsolatjára meg - szűnnek azon Privi - légyiumok , mellyek által ekkoráig fok Familiák , és Társaságok a Közönségnek , és Királyi Kamara Jö - vedelminek nagy kárával , és az adózóknak igazság - talan el - nyomattatásával , a meg - emélesztendő parté - káktól - járó vámnak fizetésétől magokat vonogatták , azon Rendelés szerént , melly 1772dik esztendőben Sz. György havának 13dik napján Mediolánomi Bi - rodalomban , és 1769dikben Sz. Iván havának 12 - dik napján Mantuai Hertzegségben ki - hirdettetett . Ezen Privilégiumok meg - szűnete tehát most bizo - nyos mód alatt egész Ósztriai Lombardiában meg - rendeltetik .

A *Pater Kartuziánusok*nak *Papiá* - hoz közel volt Kalastromok Olasz országnak leg - nagyobb 's leg - je - lesebb épületi közé számlálendő . Építtette azt *Ga - leazzo Visconti* Mediolánomi Hertzeg a 14dik száz esztendőben igen nagy költséggel ; a Templom nem kevesbé ékes , mintsem gazdag , és a leg - híresebb Mesterektől faragott , vagy írt képekkel tele vagyon , a kintses Tárházban arany , és ezüst edényeknek fokasága látszik , mellyek leg - drágább gyöngyök - kel és drága - kövekkel vannak ki - rakva . Ezen ne - vezetes Kalastromba vjttetett volt I. Ferencz Fran - czia ország Királyja 1525dik esztendőben , V. Ká - roly Császártól *Papiá* - nál meg - győzöttetvén , 's meg - fogattatván . Mediolánumtól 17 Olasz mély földnyi - re vagyon .

Nápolyból. A múlt hónapnak 23dik napján dél előtt a Király Ő Felsege , *David* nevét viselő Orosz hajóra menvén , minden ágyúk el - süttetésével kö -

szöntetett - meg, és egyébaránt - is nagy örömmel, 's tisztelet - tétellel fogadtatott.

Tseh - országból. Prágából az a hír érkeze, hogy Tseh - országban most Ágostai, és Hélvétziai Vallás - tétel tartó Pásztor mindenestől 6 vagyon.

3. *Külső országi dolgok.*

Lengyel országból. A múlt hónapnak 15dik napján Varsón dél előtt a Közönségnek házában, melly egyébaránt Kraszinszkiénak mondatik, a hol tudni illik a Fő - Gyülekezetek szoktak tartatni, tűz támadván, annyira el - hatalmasodott, hogy semmi képpen el - nem óltathatván, azon gyönyörűséges és mesterséges épület egészen meg - égett. Az Irásokat csak ugyan nagy szerentsére ki - kapozták. A kár tízszer száz ezer Lengyel forintra betsültetik.

Orosz országból. A múlt hónapnak 5dik napján a Császárnének neve napja nagy pompával tartott - meg Pétersburgban. Már előtte való naponn öszve gyülekezének a Császárné palotáiban az Udvariakonn, és első Nemességenn kívül a Nagy Hertzeg az Hertzeg Afzszonnyal és ifjú Hertzegekkel egygyütt, nem külömben a Virtembergi Hertzeg - is Hítves - Társával. Más nap pedig elvégezödvén az Udvari Kápolnában az Isteni szolgálat, mind a két Várban el - készítettének az ágyúk, az Egyházi Személyek ezen Fő - Városnak Érseke által meg - tették szerentsézéseket, mellyre a Császárné ő Felsege nekik keze tsókolását engedte. Viszsa jövetelekor a Templomból más Udvarok Követei köszöntötték - meg. A Császári asztalnál ül vala a Nagy Hertzeg az Hertzeg Afzszonnyal egygyütt, a Virtembergi Hertzeg és Hertzeg Afzszony, az Udvariaknak főbbi, mindenestül 36 Vendég. Midőn a Császárné egészségéért innának, 51 ágyú süttetett - el,
Estve

Estve a Császári palotában tántz - is vólt a Császárné jelenlétébenn.

Angliából. Elő beszéllvén a Király (a mint az előbbeni levélbenn fel - tettem) miket tett légyen az Ország javára nézve, továbbá azt mondá: Hogy noha mindenek olly szerentsésen folytanak, a mit - is Isten után a Nemzetnek hazájához - való szeretetének, és vitézségének köszönhet, még - is azt vélné, hogy már ideje vólna az ellenségekkel - való meg - békélésnek, egyedül azért, hogy Jobbágyainak vérek, 's értékek meg - kéméltesék. Hogy a békeféség dolgának valóban már jó folyamatja vagyon, és mihent meg - léend, okát fogja adni mind a két Tanáts előtt az egész dolognak. Reményli - is, hogy ezt rövid idő múlva meg - fogja tehetni; és olly békeféség fog szerződni, melly mind a két Tanátsnak igen fog tetfzeni. Hogyha pedig történetből az hadakozó Nemzetségek mást gondolnának, és a békeféség felől - való réménység füstbe menne, nagyonn bízik a Tanátsnak okofságábann és a Nemzetnek vitézségébenn, hogy a töle meg - tett hadi készületeket mind a két rész jóvá fogja hagyni, és az hadnak folytatásábann mindenki - telhető képpen segítségére fog lenni.

Ezek után elő hozá a Király azt - is, hogy az adót alább szállította, hogy mind az hadi feregnél, mind Udvaránál jobb gazdaságot rendelt, hogy magát fok adófságba verte; mire fordította légyen a szegény Amériakaiak segítségére szánt somma pénzt, mennyi jövedelme légyen, mennyi hajóknak - való fát vágatott - le maga erdeibenn, mennyire mennek a közönséges jövedelmek, és költségek, melly szük 's következendőképen melly drága a gabona, miként kellene a lopásoknak és ragadományoknak végét szakfz-

kasztani, melly nagy hasznára légyen az országnak, hogy az Hiberniaiaknak szabadságot adott a kereskedésre, hogy Nap-keleti Indiába kereskedőket kellené küldeni, 's. a. t.

El-vegezvén a Király ezen beszédét, el-méne, 's leg-ottan mind a felső, mind az alsó Tanáts házbann egynéhányan nagyon fel-pattanának a Királynak beszédénn; de végtére le-tsendesedvén minnyáján azon egygyezének-meg, hogy a Királynak mind a két Tanátsból köszönet tételsék írásbann, és már a mult hónapnak 5dik napján bé-is adatott a Királynak azon két rendbéli írás az arra választott Személyektől.

A mult hónapnak 3dik napján a Királyi belső Tanátsofok *Grantham* Ur házábann dél után 2 órákor egybe gyűlvén, egész 11 óráig étszaka mind tanátsofok. Még azon éjjel mindjárt el-küldetett a Posta-is Berlinbe, Hafniába, és Pétersburgba, más nap pedig úgymint, 4dikénn egy különös Posta Párisba.

Konstantzinápolyból. Krim országnak Fejedelme *Sahin Gheray* a mult hónapnak elején valóbann viszfá helyheztesztetett előbbeni méltóságába, és könnyűszerrel. Mert, el-érkezvén az Orosz hadi sereg (melly 12000 férjfiakból áll vala) Krim országba, az el-pártolt Tatórok jobbára mind el-szaladtak, és, mivel a Török Udvar, nagyobb galyibától félvén, Konstantzinápolytól őket el-tiltotta, Ásiai tartományokba vették magokat. Egyéb aránt azért mindenek tsendesen mentek véghez, tsak egy kifs veszekedés vólt az Oroszok, és egy. *Gheray* Familiából-való Tatór Fejedelem között, mivel ez, az Orosz hadi Sereget maga földére nem akarta botsátani; a Fejedelemnek két Testvéri, *Bativ* és *Arslais* *Gheray* mindjárt meg-adták magokat, azért-is a Fejedelemtől kegyesen fogadtattak, 's most-is jól tartatnak; a többi lakosok-is könnyen hódoltak előbbeni Fejedelmeknek.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatott és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmeivel,

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Bóldog Afzszony Havának 22dik napján,

Szerdán költ

7^{dik} L E V E L E.

I. Hazánkbéli dolgok.

Pozsonból. A most folyó hónapnak 13dik napján ezen Szabad Királyi Városnak Tanátsától, kinek kinek őrizkedésére ilyen Császári, és Királyi Parantsolat és végezés adatott hírré: 1) Hogy senki valamely Hadi Embernek okot adni ne merészellyen az el-szökésre, akár tanáts adás, akár kifizetés, akár ruhája meg-vétele, akár pénznek költsön adása, vagy más akár melly el-segítés által; — 2) A ki mindazáltal ezen Parantsolat ellen valamely Hadi embernek az el-szökést tanátslaná, vagy ötet arra kifizetné, vagy ha valamely szököttet tudván, kézhez ötet nem adná, vagy meg-nem jelentené a Felsőségnek, ha Polgár, vagy Paraszt ember, vagy Uraságoknál szolgáló Inas lészén, tíz esztendeig-való sántzolásra küldetik, és azonn fellül, ha ki-telik töle, az *ararium*nak okozott kárt-is meg-fogja fizetni. Ha valamely Afzszonyi Személy fog ebbenn bűnösnek találatni, szinténn tíz esztendeig-való Tömösvárá

G

lán-

fántzolásra fog küldetni; ha pedig valamely nagyobb, 's tekintetesb állapotbann lévő Személy avatná magát ez ilyen tselekedetbe, azonn kárnak meg-fizetésénn kívül, mellyet az olyan szökött Katona okoz az *ararium*-nak, 1000 forintbann büntetődik - meg; — 3) A ki pedig valamely szökött hadi Embert kézbe ad a maga Elő-járóinak, vagy az Hadi Kommandónak, ha azon szökött gyalog járó, vagy lovas lészen, jutalomúl 24 forintot nyer; ha valamely lovast ad kézhez lovával egygyütt, 40 forintot; ha valakit bejelent, és bizonyosan meg-mutathatja, hogy az hadi embernek az el-szökésre valamiképen segítséget akart nyújtani, 12 forintot vészen.

Ezekbenn a napokbann némelly nagy hajók érkeztenek Bétsből ide Pozsonba. Tele valának ágyúkkal, áfokkal, tsákányokkal, 's más efféle hadi készülethez - való szerfzámokkal. Jobbára már el-is mentenek mind innét alá - felé, és még többeket - is várnak magok utánn onnan fellül. — Szinténn ezen utolsó napokbann jó sereg Katonaság - is vólt, itt külömbféle Regementekből, tudni illik, a kik honn-jokból jöttenek visszsa.

Györről. *Domin József Urtól* a Györi Akadémiánál Fisikának, *Mechanica* - nak, és mezei gazdálkodásnak Tanítójától, ezen hónapnak 2dik napján ott Györrött észre vett égi veresellés felől ezen tudósítást vet-tük: Ki - menvén estve felé házambúl mintegy ötöd fél óra tájbann, láték először valamely veresellést], melly a szokott est - hajnali piroságnál valaménn jobban fel - tetszék. Meg - tekintvén tovább az eget, a mennyire láthattam, egész addig, a hol télen a nap le - szokott nyugodni, mind veres vólt, más felől pedig szép tiszta. Nap - kelet felé némelly fényeskedő fuga-

fugarai vétetének észre azon veresellésnek. Napnyugott felé pedig valamely fejer felhök felett vala. Észak felé mind a két felöl tsak alig látzaték. Eleintén olly erőfenn világított, hogy fokban tűznek vélnék lenni. De nem fokáig tartott úgy; hanem, mint más veresellések, mintegy kékellő felhővé változék. Ezen felhő mind fellebb fellebb emelkedék, és terjede arra részére az égnek, melly még tiszta vala, valameddig mintegy fertály óra múlva az egész eget bé-borítaná, és egéizen meg-fetétednék. Akkor hidegebb szél kezdvén fúni, színtén dül vala a hó, úgy hogy fél óra alatt az egész földet mintegy 3 újnyira bé-fedezé. A hóra azután hideg jöve, melly fokkal keményebb vala az előbbeni hidegnél.

Budáról. Tumler Henrik Ur ezen Szabad K. Városnak *Hidraulicus*-a, már egynéhány esztendőkel ez előtt külömbféle víz-vévő, 's eresztő mesterséges tsinálmányokat próbált ezen Városbann szereztsés elő-menetellel. Ő vala a Mestere azon tsinálmányoknak, mellynek segítségével a Dunából, a nagy hegyenn által vitetik a víz a várba. Most-is nem régen egy hasznos tsinálmányt gondola-ki, tudni illik a Dunánn egy festő-mesterséghez-való hajó malmot, mellybenn a posztó meg-lágyíttatik és szépen meg-símíttatik. Ez a malom mind jeles épületére, mind könnyü forgására, mind hasznára nézve (mivel a posztó könnyebb szerrel készíttetik benne) minden afféle ekkoráig ki-gondolt tsinálmányoknál többet ér, azért-is minden posztó, melly a Császári Királyi házbann Pestenn a már nem szolgálatra való Katonaságtól készíttetik, ide hordatik. A múlt esztendőbenn Tólna Vármegyébenn-is készített Mlgs. Apponyi Gróf Urnak számára egy 6 kerekű malmot,

mellyek között mindeniket könnyen fel-emelheti, 's le-is eresztheti egy ember, mikor a víz nem nagy, nem-is tesz az által valamelly akadályt a többi forgásának.

Pestről. A Császár és Király Ő Felsége *Beniczky* Samuel Urat, Pesti híres-neves Prókátort, Királyi-Tábla Bírójává méltóztatott tenni.

Ugyan a Császár és Király Ő Felsége *Podmaniczki* János és Sándor Testvéreket, mint régi Magyar Nemeseket, és az Hazának érdemes Fiait mind a két ágonn lévő magzatikkal, 's unokáikkal egygyütt a Szabad Bárók közzé méltóztatott számlálni, és már ki-is adatott ez iránt a Királyi bizonyság-levél.

Bajalics Ádám Várasdi Vidékenn lévő Strázsa Mester Urat-is a Burgus háborúkbann tett érdemeire nézve Bárói méltósággal jutalmazta-meg a Császár Ő Felsége Százados Testvérevel egygyütt, és a felett azt-is kegyessen meg-engedte, hogy magokat *Bajabázi* Bajalics Báróknak nevezhesék.

2. Bétsi tudósítások.

Bétsből. A másik Vasárnaponn szokás szerént tartatott az Isteni Szolgálat az Udvarnál, annak utánna pedig a Fő-Rendenn lévő Személyeknek éfzve gyülekezések vólt.

Nem régen meg-hólt *Mária Karolina* Szaxóniai Hertzeg Hitveséért, Szárdiniai Királyi Hertzeg *Aszfony*ért, a Felséges Császári 's Királyi Udvar ezen hónapnak 18dik napján 12 napig tartandó gyászba öltözött.

Ezen hónapnak 15dik napján Mlgs. Galántai Gróf Eszterházy Ferencz Urnak Magyar - 's Erdély országi Udvari Kantzelláriusnak ő Excellentziájának egygyetlen egy Fia, Mlgs. Gróf Eszterházi Ferencz, a Császár és Király Ő Felségének az Udvari Hely-Tartóságnál Tanátsosa, Mlgs. Gyarakai Gróf Grassalkovits Antal Urnak, Ő Felsege Tanátsosának, és Magyar ország Koronája Örzőjének ő Excellentziájának leg-ifjabbik Grófné Kis - Afzszonykájával Erzsébettel a Bétfi Kárdinális és Érsek Urtól a Szent Házaságra öfzve adattak.

Felső - Ósztriából. Schantz] Kristóf Ágoston Ur Lincz Városának Inzellére egy fonó mesterséges tsinálmányt gondola - ki, a mellyen nem tsak 50, 60, 's még több orsókon lehet egyszerre fonni, 's mindenféle vásznot oltsó árron meg - készíteni, hanem tzernát - is lehet vizszálni minden orsónn.

Kvántz Országból. Klagenfurtból az a hír érkeze, hogy a Királyi Fő - Hertzeg Afzszony Mária Anna, ezen hónapnak 5dik napján forró náthától nagyon szorongattatott, de két ízbeli ér vágás után úgy meg - könnyebbedett, hogy nem fokára remélhetni ép egészségét.

Ósztriai Belgyiomból. A múlt elztendőnek vége felé a Belgyiomi Guberniumnak költségivel verettett emlékeztető pénznek fő oka vala a tengerenn kereskedő Városoknak elő - menetelek. Az egygyik felén a pénznek ő Királyi Felsegeknek, Kristina Fő - Hertzeg Afzszonynak, és Albert Hertzegnek jól eltalált egymás ellenébe tétetett képeik látszatnak ez ilyen környül - való írással: *Mar. Christ. Aust. Alb.*

Cas. Sax. Dux Bel. Praef. A másik felén a kalmárkodásnak és békeféségnek jelenségi tétettek, mint egy ékeféségül ilyen írással: *Emporia Belgica Pristina Celebritati Reddita Providentia Aug. MDCCLXXXII.* A pénz szokott nagyságú de 8 fzegeletű forma.

Ostende Városából íratik, hogy a múlt esztendőnek más felében, tudni illik, Sarlós Bóldog Aszfzony havának 1. napjától fogva Karátson havának utolsó napjáig a hajóknak, mellyek az ottani partonn ki-kötöttek, Száma öszveséggel 703ra ment, azokonn kívül, mellyeket valamelly szél hajtott oda. — A mi Kereskedőink a múlt esztendőben két új útat nyitottak magoknak, egygyet Amérikába, másikat Afrikába.

Cseh-országból. Ezen hónapnak 7dik napján Cseh országnak Fő Burg-Gráfja, R. Sz. B. Gróf Noszticz Antal Ur újonnan nyert Burg Gráfi Tisztében-való el-járásra szokott pompával, és tzerémo- niával fel-álíttatott.

Kwis és *Herites* Papoknak, kik a múlt öszfel Cseh-országban az Hit dolgainak meg-fejtésében nagy huzgósággal, és szelídséggel foglalták magokat, a Császár Ö Felségének Tetszése egy arra végre készítettett Dékrétum által jelentetett-meg. A Császár Ö Felsége azon alkalmatósággal a Prága-i Érseknek 6 arany pénzt-is küldött a végre, hogy azt *Stauritz-i*, *Német-Brod-i*, és *Habern-i* Káplányoknak, *Zleb i*, és *Borow-i* Plébános Uraknak, és *Mikowetz* Bertalan Atyának adná, kik azon munkában hasonlóképen fáradoztak.

Prágából ezen hónapnak 14dik napján azt írták: Hogy *Klári* Fejedelem Ur jószágán *Töplitz-en* nem régen valamelly szép *Jáspis-kőnek* vágó helyére akadtak,

tak, és meg - is kezdték. Ez a Jáspis, a mint vágatják, két külömbféle színnel fénylik, úgymint homályos zölddel, közbe közbe még homályosabb lévén; és világos zölddel közben sárgalló pontotskákkal elegyesítette. Mind a két féle színűt szépen meg lehet tisztítani, 's fényesebbé tenni. Hasításában 1 vagy 2 láb nyomnyi darabok törnek - le, kissébbek is, a mint arányozzák a vágók. Mázsája ott a vágó helyen 3 forintonn, 20 krajtzáronn adatik - el.

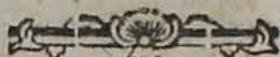
3. Külső országi dolgok.

Francia országból. Párisból még most - is mind járnak a Posták Londonba, és onnét ide; de a békeség felől még semmi bizonyosság fintsen.

A múlt hónapnak 16dik napján kérdezvén a Kereskedés dolgát intéző Kamara az hadi Ministertől *Castrins Marchio* Urtól, ha lehet e' már reménység a békeség felől, azt nyerte feleletül; hogy még semmi bizonyost sem lehet mondani, mivel a Posta, melly 15dikénn érkezett, semmi ollyas hírt nem hozott. Azért a kereskedők olly készülettel legyenek, mellyel voltak, míglen az had tartott.

A Brestiai hajó - sereg a múlt hónapnak 8dik napján már a tengerre szállott; 9 hajókból áll vala.

Londoni levelek - is azt emlegetik, hogy a melly hadi sereget *Suffren* Ur a földre ki - szállított, és a melly *Hyder Ali* Fejedelem seregével öszve szövetkezett, az Ángliai Hadi vezért olly igen meg - verte, hogy kéntelenítettett magát az egész sereggel meg - adni. *Hughes* Hajós - Kapitány hajói - is nagyon meg - rontattak az Ángliaiakkal való 3dik öszve keletbenn, és alkalmasin ezen hírek fogják a békeségnek meg - lételét akadályoztatni.

De már az Angliai Udvar sem látszatik igen kívánni a békefséget. A Király, *Schelburne* és *Grant-ham* Urak olly bekkenővel akarják oda engedni Gibráltárt, hogy ha az Antillai Szigetekbenn megvett helyek visszfa adatnak az Angliaiaknak, és azokonn kívül még *Guadeloupe* szigete - is. Ellenbenn *Richmond* Hertzeg, *Keppel* és *Townsbend* Urak azt kívánák, hogy *Porto Ricco* - is nékik engedtesék. Hogy azért ellenkezőinek szíveket magához vonzhafla *Schelburne* Ur, 14 napoktól fogva, már jobb egygyezéseket kezd forgatni, mint eleintén, és *Guadeloupe* Szigete kívül *St. Lucza* Szigetének elnyerését - is bizonyosá kívánnya tétetni. Tovább, hogy *Trincamale* - is oda adattasék *Ceylon* - bann; ha pedig ezen kérésitől elnem álland, az had kétség kívül tovább is fog folytatni.

Hír - adás.

Posch és *Rojko* Pozsonyi Kalmárkodó Uraimék, kiknek áruló - boltjok Sz. Mihály kapu utszájann vagyon a piros rozsánál, tudtokra kívánják ez által adni minden rajzolás Kedvellőknek, hogy most ismét érkeztenek Hannoverából az isméretes 12 féle színekkel tellyes iskátulátskák. Azért örömeft fognak kinek kinek szolgálni velek előbbeni tsekély árrok szerént, egy egész iskátulátskát mind a 12 féle színnel 3 forintonn, egygyféle színt magányosan pedig 15 krajtzáronn adván, mindazáltal azon kérelemmel, hogy a Posta költségektől menttek lehessenek.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatott és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél.

*A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmevel.*

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Bóldog Afzszony Havának 25^{dik} napján,

Szombatonn költ

8^{dik} **L E V E L E.**

I. Bétsi tudósítások.

Bétsből. Az itt való Kárdinális és Érsek Ur a múlt hónapnak 26^{dik} napján, mikor tudni illik, a Virtembergi Hertzeg Afzszony Erzsébet nyilván - való vallást téve a Keresztény Katólíka Hitről, e következendő sommájú beszédet mondotta.

Minden Vallás-béli jeles tselekedetekbenn, mellyeket, Hertzegséged! Felséges Császárunknak, 's egész Udvarának jelenlétébenn tsak nem fokkal ez előtt olly nagy ájtatósággal véghez vitt, tsudálkozva imádni kéntelenítettém végezéfit azon Isteni Böltségségnek, melly, hatalmának tellyesége által az egész világra el-terjedvén, mindeneket kegyesen és édesdeden rendel-meg.

Aldott légyen az Isten a mi Urunk JÉsus Krisztusnak Atyja, a könyörületességeknak Atyja, és minden vigasztalásnak Istene, ki, Hertzegségedet! az ő isméréteré vezető tsudálatos világosságra olly útakon

hívta, mellyeket csak igen keveseknek készített - el ingyen - való felettébb nagy jó - vóltából.

Az Énekek könyvébenn említett titkos Jegyesnek nagy meredek, kösziklás, tövifés és bojtorjányos hegyekenn kellett keresnie szerelmesét: de, Hertzegségedet! melly különös, szép egyenes útonn vezetett Isten! Azon Ur, kinek természete maga a Jószág, nem a fáradságoknak, fájdalmoknak, és nyomorúságoknak útján hívta magához Hertzegségedet, hanem azok által, mellyek a földön leg-fényesebbeknek 's leg-nagyobbaknak tartatnak, úgymint Felséges Császárunk által, ki Hertzegségedet Felséges Unokájának Jegyeséül választotta - el.

Értheti már ezen jó teteményekből, Hertzegséged! melly háládatos szívvel kellesték lennie, először ugyan a Királyok Királyjához és Uraknak Urához, azután pedig Felséges Császárunkhoz, ki annak képét, és némünémüképen szólván, személyét viseli e földön.

Szívvvel hinnünk kell a meg-igazulásra, és a szájjal vallás tétetik az üdvösségre. Mind a két köteletségnek elegendőképpen meg-felelt Hertzegséged, és femmi kétségem fints benne, hogy ezen hit, melly nélkül lehetetlen Istennek tetfzeni, Ielkébenn mély gyökereket vervén, fogja egész élete folyásában elméjét ébrefzteni, szívét gyúlasztani, akaratját és tselekedetit mindenekbenn kormányozni.

Engedje - meg tehát, Hertzegséged! hogy e máj naponn Istennek szíves fogadást tégyek, a Katólika Anyaszentegyháznak, mellynek Hertzegséged tagja lett, nem kevesbé örvendetes, mint Hertzegséged Ielke idvefségére szükséges vólt történethez alkalmaztat.

Végtére kérem, Hertzegségedet, hiteffe - el magával, hogy minden víg és szerentsés napjaim között, mellyeket dítséretes emlékezetű Felséges Császárné, és Apostoli Király Afzszonynak halhatatlan jó - vóltából éltemnek hoszszas idejében fokakat értem, egy sem támadott 's virradott nékem olly örvendetes, mint ez, mellyen Hertzegséged ájtatóságának, és vallásának Tanúja 's Örzője lehettem.

Magyar országból. A minapábann érkezett tudósítások Slavoniábann lévő Pofega Vármegyéről olly dolgokat emlegetnek, mellyeket igen - is méltó előhoznom. Ez a Sommája a tudósításoknak :

Nem igen régen bizonyos dolgaim miatt Sclavoniábann Pofega Vármegyében járván, nagyon eltsudálkoztam azon Tartománynak mostani állapotján. Mert attól fogva, hogy utólszór ott vóltam (ennek mintegy 30 esztendeje) olly annyira meg - változtak mindenek, hogy majd tsak nem hihetetlen dolognak látszaték lenni. Akkor sehol jó út nem vólt, se bátorságos valamelly híd; úgy, hogy télbenn, vagy más alkalmatlanabb időkbenn alig lehetett egy helyből tsak a másikába - is menni; vendég - fogadót sehol se találhatott az utazó, de még falut sem; mert a Paraszatok szerte széllyel vagy a hegyekbenn, vagy a mélységes völgyekbenn a leg - sűrűbb erdőkbenn laktanak; a barmoknak nevelése melly femmire kellő vala? a lovak tsak kitsinyek, és a mellett olly vad természetűek vóltanak, hogy majd fenki veszedelem nélkül azokonn nem járhat vala; ökröket nem külbenn tsak kitsinyeket és erőtlenekeket láttam; magok az emberek - is olly gorombák, ostobák, tudatlanok vóltak, hogy fok helyekenn tsak szarv híjjával látszaték lenni. De most melly külömb állapotbann van-

nak mindenek! nem másoktól hallott, hanem szemimmal látott dolgokat beszéllek; az utak mindenfelé egyenesen vitettek, és olly erőssen megvannak tsinálva, hogy Ósztriábann sem külömbek, azon kívül mind a két felől jobbára mind gyümölts-fák vannak ültetve, a mi-is nyári időbenn az útazőnak nagy könnyebbségére, és egyfersmind nagy gyönyörköd-tetésére-is vagyon, a hídak mind jó erőssen vannak rakva; a faluk tágafak, az házak szép rendbe vannak építve; az emberek sem ábrázatjokbann, sem egyéb magok vifeletekbenn semmi vad erköltsüségét nem mutatnak, hanem szelídek, ember kedvellők, mindenek bátorságbann vannak. Ezekenn, és más vál-tózáfokonn nagyon tsudálkoztam. Ürefségem lévén tehát, több helyekenn tudakoztam az öregebbektől, és értelmefebbektől, hogy miként lehetett ezen idő alatt olly nagy változás mind az emberek erköltseibenn, mind más egyéb állapotokbann. Ők ímígyen beszélik vala elő mindeneknek rendét.

Mind ezen Szer-tartáfok attól fogva vannak, miolta Mlgs. Gróf Jankovits Antal Ur ő Nagysága ezen N. Vármegyét igazgatja. Az első gondja mindjárt az vólt, hogy a Parasztoznak szerül-szerte sövényből fonyott, 's tapasztozt házaik falukká tétetnének; a mi ugyan fok fáradságbann telt, mivel nehéz vólt az Emberekkel előbbi lakáfokat, és életek módját el-hagyatni; innét hol erővel kellett őket kinszeríteni, kunyhóikat le-dőjtetvén, vagy fel-gyújtatván, hol ígéretekkkel édesgetni új házok rakására, 's rendesebb lakásra. Ez által egygyik a másik élettét tudván, a Tartomány bátorságofsá tétetett, az útazők arra vették útjokat, a kereskedéshez hozzá szoktak, élésre valót szerzettek magoknak a lakofok,

a Bí-

a Bírák, *Magistrátusok* könnyebben szedhették az adót, és fel-jegyezhatték a katonának - valókat, magok pedig a lakofok jámborságra és dífzes életre oktattathattanak.

Második gondja az vólt, hogy mindenfelé jó erős és mindenkor meg-maradandó utak lennének, és mind a két felől fák ültettetnének. El-gondolhatja kiki, hogy ez nem tsak ékefségre és gyönyörüségre, hanem hafzonra - is vagyon, mert a fáknak levelei az utazóknak nyári heves időbenn árnyékot tartanak, gyümölsök pedig szomjúságok enyhítésére szolgálnak, téli időbenn pedig, mikor a szelek az utakat hóval bé-hordják, a fáknak rende azt mivel, hogy az utazók el - ne vétsék az utat, vagy árkokba ne forgatassanak. Ez az út tsinálás egy esztendő alatt majd mindenütt meg-lett, illy móddal; az egész út, mellynek tsinálásához kezdettek, ki-méretett, és ölekre osztatott; minden helységnek bizonyos öl szám jutott házokhoz képest; ki-lévén jegyezve minden falunak a darab, mellyet kell vala tsinálnia, ismét minden házra bizonyos öl szám adatott; ugy hogy már minden falunak, és miden háznak bizonyos darabja vagyon, mellynek igazítására mindenkor gondjának kell lenni. Ezen utak tsinálásának módja azt vitte véghez, hogy minden lakós igyekezett a néki jutott darabot mennél hamarább meg-tsinálni, és így az egész út rövid idő alatt meg-készült. Most az igazításbann-is szintén azon rend-tartás vagyon. Ha valamellyiknek a Paraszatok közzül dolga lévén, Pofegára mégyen, jól meg-nézi a magok helysége darabját, és ha valami tsorbát lát, haza menvén meg-inti azt, a kinek darabjann vagyon. Mindenütt szobrok vannak le-ásva, 's fel-jegyezve, mellyik hely-

ségé a darab. A hídak - is ilyen módonn vannak a faluk között el - ofztva. Már olly szorgalmatosok a Parasztnok az utak igazításábann, hogy Pofegáról üres szekérrel térvén haza magokkal köveket vífznek, és a hol látják az útat meg - rontva lenni, egy más helyett meg - igazítják. Innét következik, hogy az utak és hídak mindenkor jó állapotbann vannak, és a Paraszt emberek, mindjárt hozzá látván az igazításhoz mihent látják szükségesnek lenni, menttek a nehezebb út tsínálásnak munkájától.

Ezen Vármegyének felső részében annak előtte nem vóltak szekerek. Azért Baranya Vármegyéből 70 új szekér hozattatott háموokkal és gyeplőkkel egygyütt, mellyek el - ofztatván a faluk között mód és segítség adatott nékik, hogy másoknak, mikor a szükség kívánná, eleibek foghassanak. Bizonyos időkbenn azután azon szekereket meg - nézegették, és ha valami meg - töredezett, vagy meg - kopott rajtok, mindjárt meg - kellett magoknak a Parasztnoknak tsínálniok. Ebből kettős haszon eredett. Egygyik, hogy jobb háموokat 's gyeplőket tartván az emberek, lovaikat meg - szelídíthették, másik, hogy idővel - magok - is meg - tanúltak szekereket tsínálni.

Hogy jobb szerű Szarvas marhájok - is lenne, Báts Vármegyéből vettek bikákat, és azokat - is a faluk között el - ofztották. Vagyon - is látattya, már ezen Vármegyében az ökrök és tehének nagyon hasonlítanak a Báts Vármegyében nevelttekhez.

Mivel ekkoráig jobbára tsak azon helységek adtak szekereket és lovakat az útazó Katonaságnak, a mellyek az ország úthoz közelebb vannak, a távúlabb lévők pedig tsak igen ritkán, ebben - is igazság szerént akartanak tselekedni olly móddal, hogy az

ország

ország utakonn állandó helyek rendeltetnének, és bizonyos falukra ki-adatnék, hogy rend fzerént minden nap küldenének oda lovakat a falukból, akár vólnának szükségesek akár nem, és mindennap más más Paraszt embernek lovai küldettetnének a *statio*-kra. Ez által már másokra-is kerül a for, és nem mindenkor azon egy falu hordozza a katonaságot.

Magok a lakosok pedig falukba szedetvén, egymással társaságban élvén, iskolák fel-állítván, minden vadságból ki-vetköztek, és most díszes életet élnek.

Ezek azon Tartományban olly rövid idő alatt lett változások, mellyeket méltóknak itéltem lenni más Tartományoknak hasznára fel-jegyezni.

2. Külső országi dolgok.

Portugalliából. A múlt esztendőben nagy szükség volt a gabonában, nem csak azért, mivel inkább látnak a szőlő míveléshez, mint a szántáshoz, vetéshez, hanem és főképen azért, mivel Angliában-is, a honnét ekkoráig leg-inkább éldegeltek, olly szükség volt a gabona, hogy a Királynak szabadságot kell vala adnia a gabonának országába-való behordatására. Spanyol és Francia ország-is, a mit ekkoráig Portugalliának el-adott, maga szükségére megtartotta. Erre végre tehát a Királyné nem csak az Amerikaiaknak meg-engedte maga országába hordani a gabonát, hanem ébrefzgette-is maga népét Amérikába-való hajózásra, és a gabonának fel-keresésére.

Spanyol országból. Noha mindenféle állapotra nézve fok változások lettenek; de, hogy a Király ö Fellege már a Vallásbéli Türedelmet-is behozta volna, és az *Inquisitzió*-nak egy általlyában végét szakasz-

kasztatta volna, még idétlen hírlelés; meg-lehet ugyan, hogy idővel az-is meg-történik.

Olasz országból. Ezen hónapnak első napján dél után a Maroccai követ el-méne Livornóról, a hol már Mind Szent havának 14dik napjától fogva múlat vala. El-induláskor 18 ágyú süttetett-el. Még az nap *Pisa* városába érkezett. Más nap a Nagy-Hertzegnek látogatására méne, kinek-is némelly ajándékokkal kedveskedik vala, mellyeket magával hozott egyedül uralkodó hatalmas Fejedelmétől. Harmadik napon ismét meg-indúla a Követ Béts felé, és 4dikénn Florentza városába érkeze. A Személyek, kik ötet késérik, 24en vannak.

Rómából. A múlt hónapnak 25dik napján Kárdínális *Borghese*, hofzfas betegsége után életének 48dik esztendejében meg-hólt. Nagy gazdagságot hagyott, mellyet Testvére *Borghese* Antal Fejedelem Ur nyert örökségül Testamentoma szerént. Más Udvari Embereinek-is hagyott bizonyos somma pénzt emlékezetül.

Velentzéből. A gabonának árra napról napra fel-lebb menvén, nem tsak a Városonn kívül, hanem benn-is fokban majd éhel halnak. Azért az utak mindenfelé tele vannak latrokkal, nem-is járhat senki bátorságosan. A Tanáts már jó jutalmot ígért azoknak, kik fel-keresik barlangjokat a latroknak. Azon fellül, hogy mennél hamarább gabona szereztesék, Dékrétum által meg-engedtetett külömbféle Közön-ségeknek, hogy pénzt költsönözheffenek.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Bódog Aszszony Havának 29dik napján,

Szerdán költ

9dik **L E V E L E.**

1. Bétsi tudósítások.

Bétsből. A Császár és Király Ő Felsege ezen hónapnak 19dik napján, melly Vasárnap vala, szokás szerént az Udvari Kápolnában tartott Isteni szolgálaton jelen vala; melly elvégeződven a Fő-Rendenn lévő Aszszonyságok az Udvarnál öszve gyülekeztenek.

Kránitz országból. Az újabb Klagenfurti hírek örvendetesebbek az előbbieneknél, mert azt hozák, hogy a Királyi Fő-Hertzeg Aszszony Mária Anna betegségétől megmenekedven ép egész éjét visszanyerte. Melly okra nézve a' Gurki Pü pök Fejedelein Ur *Auersberg* Gróf ezen hónapnak 16dik napján az Udvari Templomban, Istennek az hálaadó áldozatot bemutatta ki-téven az Óltári Szentséget is. Jelen vala az egész Fő Rend, nem külömben a Kanona Rend, és a Pólgároknak nagyobb része, kik minnyáján nagyon örvendének a Hertzeg Aszszonynak meg-szabadulásánn.

Tirólból. A múlt hónapnak 6dik napján költ egy Dékrétum által szabadság adatott az Insprukki *Lyceum*-nak, hogy ezután maga válasszthasson eszten-dönként új Igazgatót (Rectort) 12 Tanítói közzül; mert ezen választás ekkoráig a Tanátstól függ vala. Egyszermind pedig némelly jus-is adatott ezen Tifztségre választandóknak, mellyet annak előtte nem gyakorlottak; p. o. hogy az ő tetszétéktől függjenek a Tifztségek osztogatási (Actus promotionis) ő nekik legyen gondjok reá, hogy az úgy nevezett erős próba-tételek (Tentamina rigorosa) annak rendi szerént menjenek véghez, 's. m. e. Ezen F. Rendeléshez képest 9dik napján ezen hónapnak öszve gyülekezének az ottani *Lyceum*-nak Tanítói, és hozzá-kezdenek az új Igazgatónak választásához. A fors *Luca Urra*, a *Politiká*-nak, és azzal egygyütt járó tudományok Tanítójára esék.

Magyar országból. A Zábrági Káptalan járó-hídat tsináltat maga költségére olly szándékkal, hogy Zábrág mellett-is olly által járás legyen a Sáva vizénn, mint Pozsonynál a Dunánn. Ezen igyekezet valóban mind a közönséges kereskedésnek igen alkalmas, mind Horvát országnak különösen hasznos léssen; mert ki nem tudja, melly nehéz, melly veszedelmes által járás volt legyen ekkoráig a Sáva vizénn? Nagy dítséretet érdemel azért ezen Káptalan, hogy már más alkalmatossággal-is meg-mutatta a köz-jónak keresésébenn-való igyekezetét, mellyet kiki szemlélhet a Várasdi helyefen építettett ferdő-házakonn-is.

Szala, és Várasd Vármegyék-is, Mlgs. *Althan*, és Erdődy Grófok Familiájával egyetembenn, mellyek közzül az első Csák-Tornyát, az utolsó pedig

Hor-

Horvát országnak szélenn lévő jószágokat bírják, és a Dráva vizénn által - járóktól rév - pénzt szedhetnek, egy akarattal 's igyekezettel azon vannak, hogy a Dráva vizénn erős töltéseket vitetvén és hidakat rakatván, azon vizénn bátorságos és könnyű által - járást tsináltathassanak, és a víznek partját mind a két felől jó állapotbann meg - tarthassák. Ezen két akadéméről tévén, már jó, bátorságos, és a kereskedésnek folytatására igen alkalmas út fog lenni Bétstől fogva egész a tenger - ig.

Pozsonyi hírek emlegetik: hogy T. Hörger Leopold, Giffing hegyéről nevezett Szt. Mária-i Apát Ur, és Szabad Királyi Városnak Kis - Martonnak Plébánosa e világból ki - múlt.

Cseh - országból. Prágából ezen hónapnak 16dik napján az a tudósítás érkeze: hogy a Királyi Uj - városbann lévő Sz. István Oskolájának első Tanítója Amort Lörintz Ur Hazájához - való szeretettől ösztönöztetvén magát arra ajánlotta, hogy a falusi Tanítókat és gyermekeket, kik a selyem szaporításának módját fel - akarják venni, Pünköft havábann el - fogja kezdeni tanítani minden fizetés kívánás nélkül. Mellyre nézve már mindenfelé tétettek Rendelések, hogy, a kiknek kedvek vagyon a selyemmel - való bánáft meg - tanulni, azon említett Prága Uj - városának Tanítójánál, Amort Lörintz Urnál jelentsék magokat.

2. Külső országi dolgok.

Portugalliából. Lissaboná-ról érkezett különös levelek emlegetik; hogy, mihent meg - értette volna a Királyné Britannia ország Királyjának szándékát az Éjfszaki Amérikabéli új lakófoknak meg - engedendő függetlenség iránt, azonnal ő Felsége - is a maga részéről azt jelentette, hogy nem tsak szabadságot akar

adni azon Amérikabélieknek Portugalliábann - való kereskedésre, hanem kész azoknak függetlenségeket annak módja szerént - is meg - ismerni. — Még azt is hozzá teszik némelleyek, hogy a Királyné azon öfve szövötközött Amérikabéli Tartományokba bizonyos Személyeket szándékozik küldeni, kik ott Portugalliának dolgát forgassák, és fok élésre - való gabonát vásárollyanak; *Lissabonábann* pedig Amérikai Közben - járókat kíván lenni, kikkel új barátságos szövetség és kereskedés iránt végezheffen.

Spanyol országból. Eszten - Gróf Madridból először *St. Róch* felé vévén útját a táborhoz, a múlt hónapnak 13dik napján oda érkeze. Ott csak egy két nap mulatván, *Cadix*-nál lévő hajó - sereghez siete, a hová ugyan a múlt hónapnak 20dik napján el - jutván, az egygyesült Hajós - Vitézektől Fő - Kommandórozó Generálisnak kiáltaték.

Ott mind szüntelen készíttik az el - küldetésre intézett hadi hajókat, és úgy sietnek a munkával, hogy nem lévén elegendő Mester emberek, avagy munkások, az hajókat - is reá hajtják a dologra. *Eszten* Grófnak jelenléte igen fokot téfzen ezen készületeknek hamarabb - való meg - lételéhez.

Gibráltárból, melly Madridi levelek szerént még ezen kemény időbenn - is meg - vagon szállva, noha nem olly erőssen mint annak előtte, az a hír érkeze, hogy mind élésnek, mind más szükséges dolgoknak állapotjábann igen nagy szükség vagon.

Francia országból. A múlt hónapnak 31dik napján a Spanyol követhoz, ki Párisbann vagon, Londonból különös Posta érkezett, mellyet Heredia Ur mint ottann követségben járó, küldött vólt. Mitsoda hírt hozott légyen, még nem tudhatni, de fok dolgok-

gokból az tetszik ki, hogy a Spanyol Udvarral még nints - meg az egyefség, noha Gibráltár visszafra kívánásától el - látszatik állani. A többi Hatalmaságok valamenténn tsak ugyan meg - egygyeztek.

Uj esztendő napján *Verfailles*-benn a Király sok nép között által menvén a külső szobákonn, hirtelen két feketébenn öltözött Személyek térpedelének - le Ő Felsége előtt, mezítelen kardjokat keresztül tévék lábai előtt, és valaki harmadik álva könyörgő levelet ada kezébe. Ő Felsége ugyan el - vévé a levelet, de ama kettő őrizet alá véteték illy helytelen és rendetlen tselekedetéért; másnap mindazáltal a Király parantsolatjára ismét szabadonn botsáttaték mind a kettő. Azt - is meg - igéré nekik Ő Felsége, hogy, a mennyire a Törvény fogja engedni, bé - tellyesítetik kérések.

Britanniából. *Lissabonáról* meg - érkezett *Inglefeld* Kapitány, ki az el - sülyedt *Centaur* nevezetű hajóból magát meg - szabadította, ekképen beszéllé elő magának 's hajójának forsát az hajós Tisztek előtt: „A *Centaur* minden árbotz - fáit el - vesztette a szélvész miatt; *Ville de Paris* magához kötötte ugyan, de a tengernek háborgása miatt el - szakadtak ismét egymástól, és annyira el - maradtak, hogy egymást sem láthatták. Ezután az el - válás után a *Centaur*, sem árbotz fája, sem vitorlája nem lévén, 3 egész hét - ig a szeleknek és haboknak játéka lön; ez alatt az idő alatt pedig tsak egygy hajóra sem talála, de, ha talált volna - is, nem kérhetett volna segítséget lövés által; mert minden puska - pora el - romlott, és ágyúú a tengerbe estek. Azombann a víz - is szivárkodék bele több helyeken, a kik rajta valának, kéntelenítetének éjjel nappal a vizet merni, melly miatt úgy

ki-fáradtak 's fogytak erejeből, hogy egygyik a má-
 sik utánn tsak fel-döle, 's halva marada. Végtére
 látván, hogy bizonyosan el-kellene veszniek, ve-
 szedelmes próbára szánák magokat: el-végezék, hogy
 a hajóból ki-szállanak. A szélvészben már el-vesz-
 tették volt 3 kifs hajóikat, azért tehát már tsak más
 3 marada-meg, és ezekbe akarának ki-szállani a-
 zok, kik még meg-maradtak életben a fok nehéz
 munka alatt; de, mivel igen hirtelen ugrálának-be-
 le, ketteje azontúl el-merült az emberekkel egy-
 gyütt. *Inglefield* Kapitány még-is olly szerentsés
 volt, hogy hajója, mellyben magán kívül 11 férjfi
 vala, fel-nem fordúlt. Eledelek kevés volt, édes
 vizek-is jól el-fogyott, mellynek italát olly igen
 meg-mértéklették, hogy 16 napig érték-be vele, de
 utóllýára még-is el-fogyván egygy tseppig, annyira
 szorúltak nyavalyáfok, hogy magok vizelletét kéntele-
 nítették inni, mivel a ki a tengerből ivott, kegyet-
 len fájdalmakat érzett. Eleintén egymást váltogatták-
 fel a kormányozástól, és éjjel nappal eveztek; de az-
 után az éhség miatt el-fogyván erejek, tovább nem
 evezhetének. Mit volt már mit tenniük? egy po-
 krotzok vala, azt teríték-fel vitorla helyett, és a
 szélnek ereszték magokat. Mikor bele szállottak e-
 zen hajótskába, azt sem tudta a Kapitány, merre
 igazítsa útját; szerentséjére az Azori Szigetek felé
 igazítá; itt látá meg-valamelly hajós őket, ki maga
 hajójához kötözé, és a parthoz szállítá. Mikor ki-
 jutának a partra, egygyet sem léphetének; az ott va-
 ló lakófok tehát ki-hordák őket a partra, és igen
 könyörületesen bánának velek. — Maga a Királyné-
 is, hallván ezen nyomorúságos állapotot, meg-szá-
 nako-

nakodék rajtok, és kívánnya vala őket látni. Most mindazáltal előbbeni egészségek meg-látfszatik térni.

Az Ánglus Nemzetnek adófsága fel-vettetvén, ezen esztendőnek elején mintegy 1, 952, 682, 246. Német forintra méne, ettől esztendőnként 65, 879, 280 Német forint Interest fizet. Iszfzonyú nagy somma pénz ez. De még-is, mivel addig viszsa nem kérhetik a költsönözö Tartományok derék pénzeket, míglen azon ország az Interest fizetni akarja, semmi veszedelembenn nem forog; tsak hogy a felettébb-való nagy adó, melly ezen Interestnek le-fizethetésére szükségképen kívántatik, nagyon el-nyomja a Szántó-vetö, kereskedö embert és következésképen az egész Nemzetet.

A mi már a békefség dolgát illeti, semmi bizonyost sem lehet mondani felöle. Némellyek azt erősítik, hogy Anglia és Francia ország Hollándia és Amérikabéliek között már meg-vólna, és hogy tsak Szanyol országnak kívánsága által gátoltatnék-meg a közönséges békefség; mások ellenbenn azt vítatják, hogy még tovább-is fog tartani az hadakozás. Ha tekintjük az hadi készületeket, mellyek minden Hatalmafságoktól tétetnek, úgy tetszik, inkább tzeloznak még tovább-való hadakozásra, mint sem békeségre; de mindazáltal még sem hozhatunk-ki semmi bizonyost. Leg-jobban meg-tudjuk ezt a most folyó hónapnak vége előtt vagy utánna, mivel zodikánn vagy 25dikénn ismét öszve gyülekezik a *Parliament*, akkor mint utólsó *Terminus*-onn el-végeztetik, mi légyen, had-é vagy békefség?

Olasz országból. Rómábann a Sz. *Rochus* Temploma megett nem fok idővel ez előtt valamelly nagy *Obeliscus*, vagy-is egy magas, vékony, kerekded és he-

hogyes oszlop találtatott a földbenn. Ezt most a Római Pápa azon Városnak éketségére a fő piaczonn felállítatni szándékozván, *Antinovi* Urra mint tudós Építő-Mesterre bízta az egész dolgot. A hozzá-való készületekre nézve reménylhetni, hogy nem sokára el-is kezdetik a munka. Világosan ki-tetszik tsak ebből-is, mennyire kedvelli Ő Szentsége a régi mesterséges tsinálmányokat, és olvashatni fogják azt a maradékok-is azon fel-állítandó oszlopról.

Florentzából. A Marokkai Követ, ki a Császár és Király ő Felségéhez igyekezik Bétsbe, nem ezen hónapnak, hanem az el-múltnak 4dikénn érkezett Florentzába; a honnét azután ugyan a múlt hónapnak 9dikénn tovább indúla Béts felé.

Genevából. Szintén a múlt hónapnak közepénn ide-is érkezett egy Marokkai Követ. *Achmend Saraxes* a neve. Még azon hónapnak 24dikénn meg-mutatta hiteles bizonyság leveleit.

Hír-adás.

Pofch és *Rojko* Pozsonyi Kalmárkodó Uraimék, kiknek áruló-bóltjok Sz. Mihály kapu utszájann vagyon a piros rozsánál, tudtokra kívánják ez által adni minden rajzolás Kedvellőknek, hogy most ismét érkeztenek Hannoverából az isméretes 12 féle színekkel tellyes iskátulátskák. Azért örömeft fognak kinek kinek szolgálni velek előbbeni tsekély árrok szerént, egy egész iskátulátskát mind a 12 féle színnel 3 forintonn, egygyféle színt magányosan pedig 15 krajtzáronn adván, mindazáltal azon kérelemmel, hogy a Posta költségektől menttek lehessenek.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783dik esztendőbenn,

Böjt elő-havának első napján,

Szombatonn költ

10dik **L E V E L E.**

1. Bétsi tudósítások.

Ostriai Bélygiomból. Karátson havának 31dik napján e következő Rendelés hirdettetett - ki Brüsfszelbenn.

„ A Korona jövedelminek, és a Császári 's Királyi közönséges kintsnek gondviseelésére rendeltett Tanáts Ö Felségének nevébenn meg - tiltotta, a mint ezen Rendelés által - is tiltja, a búzának 's rozsnak ezen Tartományból másba mind vízenn, mind szárazonn - való ki - hordatását, mind addig, míglen e Rendelésnek mássa nem következik, és azon büntetések alatt, mellyek a ravaszkodó Kereskedőkre nézve meg - rendeltettek. Ehez képest a múlt esztendőbenn, Bódog Afzfzony-Böjt más - Szent György havának utolsó napjain, és Mind - Szent havának 13dik napján ki - adatott Rendelések ezen utólbi által mind erőtlenné tétetnek.

Cseh - országból. A tegnap ki - múlt hónapnak 16dik napján, melly Tsötörtök vala, a most uralkodó

Virtembergi Hertzeg, *Urach* Grófnak nevét vévénfel estve felé Prágába érkeze. Szállását csak a Vendég-fogadóban választá a fekete Oroszlánynál. Egy két nap mulatván az említett Városban, minden látásra méltó dolgokat megtekintett; de az oktatásnak és nevelésnek módját mindeneknél legszemefebben nézegette. Annakokáért mindjárt más nap, úgymint 17dikénn a fellebbvaló Oskolákat méne látogatni a nevezett Gróf Ur, és reggel ugyan a szép tudományok Tanítóját, *Seibt* Urat, dél után pedig a Fizikának és Mátématikának Tanítóit, *Chladek* és *Vidra* Urakat hallgatta megtanítások módjában. Annak utána az *Univerzitas*-nak könyvtartó házába méne a Gróf Ur, a hol néki a könyvek Gondviselőjétől, *Ungar* Urtól minden jelesebb dolgok megmutattak. Onnét a Mátematika tanulóházba, a tőllag néző toronyba, azon különös titkos házba, a mellyben a természetnek külömbféle fajzati tartatnak, és végtére a könyvekre gondot viselő *Ungar* Urnak lakó szobáiba, ki is külömbféle mesterséges tsinálmányokat mutat vala, és próbákat tön vala, mellyek a Fizikának segítsége által tsináltattak, és néha a tanulóknak nagyobb értelmekre, 's könnyebb megfoghatásokra szoktak megmutattatni. — Harmadnapon mint 18dikénn a többször említett *Urach* Gróf Ur reggel, az Oskolák Préfésinek *Vieschnik* Ferentz Gróf Urnak társaságában a *Károlinba* méne. Meghallgatá ott a Törvényeknek Tanítóját *Grosz* Urat az úgy nevezett *Pandeclá*-król, *Prochaska* Urat az emberi test felbontásának módjáról, *Butschek* Urat a Városi életnek rendes vóltáról, és még egyszer *Szeibt* Urat. Ezek után az Akadémiának köz hallgatóházába, vagy palotájába is betekinte a Gróf Ur. Délután

utánn ő Hertzegsége a Nemzetségi Oskoláknak Fő Inspektorától *Schulenstein* Prépost Urtól a fő Nemzetségi Óskolákba vezetett, a hol szintén úgy meghallgatta a Tanítókat, és jelen marada az ifjúsággal tett *Exámen*-en. — A többi időt, melly ezen látogatások utánn meg-marada, a Fő-Rendnek látogatására fordítá a Gróf Ur, a mellytől-is nagy szíveffen fogadtatván, hogy egyszersmind Vendégjek-lételére magát meg-alázni méltóztatnék, fok kérelemmel fárasztatott. Hetfönn azután, úgymint zodikánn, reggel ismét útra indúla a már fokszor említett Gróf Ur, vagy-is inkább Hertzeg Dresdába; onnét pedig *Lipfiába*, *Halle*-ba, *Jenába*, és tovább szándékozik útját venni.

2. Külső országi dolgok.

Portugalliából - *Lissaboná*-ról érkezett bizonyofabb tudósítások azt bizonyítják, hogy a Királyné már valóságosan Dékrétumot adott ki, melly által az öfzve szövetkezett Éjszaki Amérikabéli Tartományoknak függetlenségeket nyilván meg-isméri, 's egyszersmind szabadságot-is ad minden azon Tartománybéli hajóknak, hogy a Portugalliai partokra akár hol szabadon ki-köthessenek, 's mindenfélel kereskedhessenek. Ezen Dékrétumnak híre mindjárt egy két nap múlva két, gabonával 's liszttel meg-rakodott Amérikabéli hajót vonfza a *Lissabonai* partra. Igen jó szívvel láták ezen új Jövevényeket a Portugalliaiak, amazok pedig tsak kevés idő alatt jó nyereséggel eladák minden gabonájokat; mert mind-ekkoráig nagy szükség és szükség vólt a gabonábann. De nem tsak a kenyérbenn nem ehettek eleget Portugalliábann, hanem alkalmasint a borbann sem merülnek igen-el; mert a szőlő termés-is szükenn vólt. Még Sz. An-

drás havábann fem szüreteltek, mivel a szőlő éretlen volt. Nem - is lehetett külömbenn a dolog, ha, a tudósítáfsokként, Pünköft havától fógva Mind Sz. haváig tsak 21 nap látták a Nap fényt.

Sz. András havának vége felé ezen fő - Városbann meg - holt ama nevéröl isméretes *Policarpo di Azvedó* ki a szerentsétlen *Aveiro* Hertzegnél Komornyik lévén, annak meg - fogattatásakor valamiképen el - szaladott. Ő vala az valóságosan, ki 1758dik esztendőbenn Sz. Mihály havának 12dik napján éjtfzakának idejénn a bódogúlt József Királyra lött volt. Mikor már halála óráján vólna, akkor vallotta - ki Gyóntató - Atyjának ezen gonofz vakmerő tselekedetét, arra kérvén őtet, hogy ezen meg - vallását az egész világonn hírré tenné, más ártatlanoknak, kiket tselekedete által bűzbe kevert, és szerentsétlenné tett, ki - nyilatkoztatásokra. A meg - holt *Marquis Pombal* Minister eleget völt utánna, hogy valamiképpen őtet fel - nyomozhatta vólna, de semmiképpen reá nem akada; mert ő ténát árúlni szokván magát úgy el - tudta titkólni, hogy, noha a Városbann járván mindennap szemei előtt forgott vólna a Ministernek, az még - is soha reá nem ismérhetett.

Frantzia országból. A most múlt hónapnak 6dik napján ő Királyi Felsége *Artois*-i Grófné egy Leány magzatot szüle szerentséssen *Versailles*-benn, mellynek a Király ő Felsége *Mademoiselle d' Angouleme* titulust adá. Más nap, mint 7dikénn, a Pápanak követe - is nagy pompával meg - jelenék az Udvarbann, és bébottsáttatván a Király ő Felségéhez, által - adá a Szent - séges Pápától meg - szentelt, ifjú Királyi Hertzegnek küldetett szép drága pólákat.

Ugyan azon hónapnak 4dikénn Madridból érkezett különös Posta igen fontos dolgokról - való levelet hozza a Királyi Udvarnak. Az a beszéd, hogy Spanyol országnak Királya ő leg - kerefztényebb Felségére bízta volna maga ügyét a meg - léendő békeségre, és az Angliai Ministereknek téendő *Conditio*-kra nézve.

Karátson havának 29dik napján Spanyol Követ *Aranda* Gróf dél után 3 órakor egy kötés levelet küldött vala - el Párisból *Vergennes* Gróf Urnak *Versailles*-be. A Posta azonbann el - vesztette azon kötetst, a mint mondotta, 15dik Lajósnak piatzánál, midőn azon fő - városból majd ki - menendő vólt volna. Eleget kerestetett, de hiábann; tartnak - is tőle, ne hogy valamelly idegen kézhez kerüljenek.

Nápolyból. Karátson havának 25dik napján a *Chartres*-i Hertzeg Nápolyba érkeze. Más nap reggel *Vesuvius* hegyére méne, onnét pedig *Casertá*-ra, a hol ő Királyi Felségeknek udvarlásokra lön, kik őtet asztalokkal tisztelték - meg.

Ugyan ott *Casertán* és azon naponn egy szomorú dolog - is történék. Sz. Erzsébetről nevezett Hertzeg, ki annak előtte a Bétsi, Dresdai és Madridi Udvaroknál Királyi követségben jár vala, és már most a 8odik esztendőt el - érte, ő Felségével beszélgetvén tsak az alatt, még ő Felsége az ablakhoz fordula, a széltől illettetvén, azonnal halva marada.

Ugyan ezen országnak közönséges javára 's hafznára naponként új 's meg - új Rendelések tétetnek. Mivel pedig az a külső és belső bátorság nélkül meg nem lehet, azért most leg - inkább az Hadi Rendnek számoflabb 's helyesebb vólta körül vagyon a forgolódás. Erre nézve már ki vagyon adva a Parantsolat,

hogy ezután a lovag fereg 5000 emberből, a gyalog fereg pedig 26900ból álljon; tartásokra 2, 400, 000 Nápolyi arany, mondatik, hogy vagyon rendelve. E fölött a Király a Tartományoktól adandó 's tartandó otthonos Katonáságot - is jobb rendbe szándékozik szedetni. Már az iránt - is igen bölts Rendelések tétettek. Rövid fommába foglalva, ezek azok: —

- 1) Ezen otthonos Katonáság 120 feregéből (Kompagniából) fog állani, minden fereg pedig 125 emberből; —
- 2) Minden Tartomány a népnek fokaságához képest fog több vagy kevesebb fereget adni; —
- 3) Minden feregnek magányosan egy Százados, több feregeknek öfveséggel egy Regimentnek Tisztje, az egész Katonáságnak pedig egy Generális lesz a Kommandérozója; —
- 4) Minden Századosnak eleibe adatik, miként kellefsék a maga feregét rendbe szednie, minden emberét óitalmaznia, és az Hazához - való szeretetre, 's Királyhoz - való hűségre ébrefzgetnie; —
- 5) Minden Századosnak arra kell vigyáznia, hogy az ő gondvifelésére bízattatott ember a Privilégyiumokkal vízfza ne éljen, az egygyefséget és békeséget ne háborgassa, és így ne tartathassék a nép terhének, hanem az Ország védelmezőjének; —
- 6) Minden 18 esztendőnn alól, vagy 36onn fellül való, vagy valamelly rofzszaságáért, és el - vetett mesterség űzéséért betstelen, alkalmatlan légyen ezen katonaságra; —
- 7) Ezekenn kívül akár melly rendbéli Személy meg - fogadtathatik; —
- 8) Ki - vétetnek mindazáltal ettől a Katonáságtól: a Klérikus, a Doktor fiaival egygyütt, a Nótárius, 's más ilyenek, kik vagy tanulásra szánták - el magokat, vagy valamelly Tisztiséget vifelnek; 9) Ezen Katonáságbann 10 esztendőt kell ki - tölteniek a bé - fogadattaknak. Által mehet-

nek mindazáltal ezen idő alatt egygyik Regimentből a másikába; — 10) Minden esztendőben megkell jelennie a mustránn, melly 8 napig fog tartani, de a szántás-vetésnek, 's más illyes munkának idejénn kívül; — 11) A kik ezen életre kötelezvéen magokat, feleségeikkel 's gyermekeikkel egy fedél alatt élnek, azokkal egygyütt az Hadi Törvény alatt léfzenek; — 12) Mindeniknek egy forma ruhája léfzen, de tsak Vásárnapokon, és Innep-napokon léfzen szabad magára felvenni, vagy mikor a Századosnak parantsolatjára valami gyülekezetre kell menni.

Német országból. A most múlt hónapnak 13dik napján Kempelen Farkas K. M. Udvari Kamarabéli Tanáts Ur *Regenspurgha* érkeze az ő nevezetes Sachot játszó alkotványával; megmarada ott azon hónapnak 17dik napjáig, azután *München* felé vevé útját.

Sinching-benn *Seinsheimi* Grófok jószágábann, a múlt Bóldog Aszfzony havának 9dik napján estve felé 4 órakor színtén olly égi háború támadott, mint Karátson havábann Bétsbenn és Görlitzbenn. Nagy Szélvész jég-efszövel egyfersmind jöven, tsak kevés zörgéffel a Templom tornya fölibe helyheztetett gombhoz tsapa a menykő, onnét alább szállván, egygy más réz gomb alatt lévő gerendát gyújta-meg. A Templomról által tsapa egygy házra, melly a Templomnak által ellenébe vagyon, meggyújta egygy szobrot, és a falbann kifs nyílást hagyta. Mivel a tűz mindjárt elóltatott, megmaradott épen a szép Templom az harangokkal egygyütt. }

Sayn Grófok jószágánn-is; azon nevezetű helybenn azon nap 11 órakor dél előtt 13 minutáig tartott az égi háború.

Gálits országból. Hollandiából, Leida-ból vették levelek emlegetik, hogy Martinovits Domonkos Ignátz Úr, Pestenn született Hazánk-fia, ki nem régen végezvén-el Filozofiai és Theologiai tanulását a Budai Királyi Universitásbann, Lembergi Akadémiába méne és ama nevezetes *Liesganig* József Úr mellé adá magát, az Hollandiai Leida-i Akadémiának azon, 1782dik esztendőbenn tett kérdésére: *Qua via & ratione optime explicari potest, mala hujus mundi creata non esse contra bonitatem divinam?* írásba foglalt disputálásbann, mellynek titulusa ez: *Dissertatio de harmonia naturali inter bonitatem divinam & mala creata*: úgy meg-felelt, hogy azon Akadémiábann lévőek mindennek feleleténél, kik eddig azon dologról írtak, az övét helyeslebbnek ítélték. Azért-is 250 Hollandiai forintokat nyer jutalomúl, és azon Akadémiának Tagjai közzé fog számláltatni. Említett munkája 60 feltett kérdésekből áll, mellyekből ki-tetűzik nagy esze, és értelme. Most nem sokára a Császári 's Királyi Guberniumnak Könyv-nyomtatójánál ki-fog nyomtattatni Lembergenn. A Hollandiaiak már magok nyelvére-is fordították. Ezen kívül még más jeles munkái-is vannak az említett Autornak.

Krim országnak Fejedelme *Schabin Gheray* mindenekkel nagy kegyesen bánik, melly által igen vonzza magához Jobbágyainak szíveket. Most *Karaszu* és *Kaffa* között tartózkodik, de félvén a Pestistől, még lakó várába nem hordozkodott; mindazonáltal nagyon rajta vannak, hogy azt újra meg-építhessék.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtatta ik és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőben,

Bőjt elő-havának 5dik napján,

Szerdán költ

II^{dik} L E V E L E.

I. Hazánkbéli tudósttások.

Nyitráról. Meg-holt Nemes Kofztolányi Kofz-
tolányi Sándor Urnak, a Fő-Tisztelendő Nyi-
trai Káptalan volt Cántorának helyébe, Gyat-
tel Antal Ur, ugyan azon Káptalannak *Custosa* hely-
hezttetett. Ennek előbb-kelése által úgy maradt
Custosi Tíztséget Ordódy Tamás Ur nyerte-el. Az
itt való Esperestség pedig Dicskei Nehéz Imre Urra,
eddig volt Trentsinyi Esperesre bízattatott.

Besztercze-Bányáról. Tót-Liptsén, és ezen
Vároستól nem igen meszse lévő más egy helység-
ben, szintén úgy kezd uralkodni valamely nehéz
betegség, mint egynéhány héttel ez előtt Briznó-Bá-
nyán, és már igen meg-is pufztította mind a két
helységet, lakófait egymás után a koporsóba taszi-
gálván. Sőt Várofunkbann-is jelengeté magát, de,
Istennek hálá, ismét el-távozik. A hír, melly min-
denfelé már el-terjedett, mintha nálunk dög-halál
támadott volna, egy általlyában nem igaz, és csak a

köz néptől származott, melly el-nem hitetheté magával, hogy az tsupa betegség lehetne, melly olly hamar terjedne, 's annyi embert más világra küldene.

Lötséről. A mi Várbéli Kapitány Urunktól - is *Gabelberger Fő-Tisz Urtól* el-véttetett egynéhány napok előtt a Várnak őrzése, *Mlgs. Báró Splényi Ur*, mint arra végre rendeltetett Királyi Kommissarius által, valamint hogy más Magyar-országai Várokbann is már történt.

Kassáról. A Császár és Király Ő Felsége *Mlgs. Gróf Batthyáni Kajetán Urat* nem igen régen az itt való Kamarabéli Adminisztráziónak dolgait intéző Bírak közzé méltóztatott számlálni.

Nagy-Bányáról. Karátson havának végénn, és Bóldog Afzszony havának elején, nálunk igen nagy hó és kemény hideg vala. A farkasok, nem találván máshol eledelt, a falukba 's Városokba kereftenek, a hol sok károkat - is tettek; e fölött sok utazó embereket - is el-fzaggattak, mikor telhetetlen nagy bélyeknek máskép eleget nem tehettek.

Szoboszlóról. Az idő mi tájékunk felé - is nagyon meg-váltózott. Bóldog Afzszony havának 9dik napján még fagyos vólt a föld, és jó szán-út - is vólt; de 14dikénn már sárbann 's vízbenn jártunk. Hiteles emberektől hallottuk, hogy Szomszédságunkbann lévő Kabai határonn ezen esztendőbenn szántottak - is.

Mosony Vármegyéből. A Felséges Királyi Hertzeg Afzszony Mária Kristina, ő Királyi Hertzegségének Szaxóniai Hertzegnek és Ósztriai Bélgyiom Hely-Tartójának Hitvese, Fertő vize mellett lévő Ujhelyi lakófolknak, mint maga ő Hertzegsége Jobbágyai-

bágyainak, kik a múlt nyáronn támadott nagy tűz által egészen meg-romlottak volt, Királyi kegyeségéből 1000 tallért méltóztatott ajándékozni, hogy házaikat fel-építhessék, 's el-romlott gazdagságokat valamenny lábra állíthassák.

Pestről. A Császár és Király Ő Felsége Mlgs. Daruvári Gróf Jankovits Antal Urat ö Nagyságát, ki nek szorgalmatos igyekezete által Slavoniában Po-fega Vármegye, attól fogva, hogy azt kormányozza (a mint nem régen elő-beszéllettem) olly nagy ékes-ségre jutott, jeles érdemeire nézve, Mlgs. Gróf Niczki Kristóf Urnak ö Excellenciájának, a Királyi Kints-tartói méltóságra-való fel-emeltetése utánn üressen maradott helyébe, Magyar országi Fő-Itélő, het Személyekből álló Táblának Bírójává méltóztatott tenni.

Itt napol még most-is ama nem régen érkezett, ágyúkat vívő, Péter-Váradra készülő 11 hajó. A szüntelen járó köd, és következhető fagy félelme miatt nem bátorkodnak meg-indulni.

A közelebb tartatott héti vásárkor a gabona Po-zsonyi mérő számra ímígyen költ:

A tiszta búza	— — —	1 F.	6 - 7.	Garas.
A két szeres	— — —	—	18	—
A rozs	— — —	—	15 - 16.	
Az árpa	— — —	—	15 - 16.	
A zab	— — —	—	13 - 14.	
A kukoritza	— — —	1	—	—

A Ketskeméti útonn lévő Felegyházi Posta, ahoz való lovakkal és Szekerekkel egygyütt árúbann va-gyon. A kinek úgy fog tetszeni, némelly szántó-föl-dek-is adatnak hozzá.

Sclavóniából. Péter - Váradról a múlt hónapnak 6dik napján ezeket írák: Uj esztendő napjától fogva a száraz hideg annyira nevedék, hogy a Dunán felyesen folya a jég, és a kereskedő hajók tovább nem mernének indulni. Ma meg - engede az idő, 's olvadni kezd vala a jég; nagy hasznokra azoknak, kik a vég helységekben laknak. Mert ha Sáva vize egészen által fagyott volna, a Török félenn tartózkodó kaptira áfítózó nép magának útat tsinált volna, és éjzának idején által szökvén a fok strázsák miatt is, ha máskép nem, leg - alább barnok el - hajtásával, nagy kárt tett volna.

Horvát országból. Bosna országban uralkodó dög halál felől való tudósítások, már nem tsupa monda monda beszédek, hanem bizonyos valóságok; mert *Serajevo* és *Novi városok* már igen - is érzik. Erre való nézve mind nálunk, mind Sclavóniában minden ki - gondolható Rendelések meg - tétetnek, mellyek által ezen ifszonyú 's rettentő rosz határinktól el - nyomattathatnék. A vég határokonn lévő *Katonaságnak*, melly most fokkal számofabb mint egyébkor, ez iránt igen kemény parantsolatja vagyon, 's nagy büntetés alatt tilalmaztatik néki minden tárfalkodás a Bosna országi lakófokkal.

Gálits országból. *Lemberg Várofa* nagyon bízik vala a múlt esztendőnek vége felé, hogy ezen béállott újnak elején *Univerzitással* fog fel - ékesíttetni. A szükséges ahhoz való kézületek meg - tétettek vólt; de a meg - lett valóságról még semmi tudósítások nem érkeztenek.

Az itt léendő vásárlások iránt való meg - alkuvások *Böldog Afszony* havának 6dik napján ismét el - kezdődtek. A *Nemesek* igen számosan gyülekeztenek

tenek szíve. E miatt mindennek nagyra fel-ment az árra. Egygy belső Városbann, az első rendenn lévő, 5 szobákból álló szállásért 6 hétre 160 aranyot kellett fizetni. A mi az alkúknak módját illeti, nagyon örült neki mind az hiteles, mind az alkuvó rész; mert mindenek a Királyi Tábla előtt vitetnek véghez, 's bé-irattatnak, azért tehát bátorságbann lehetnek. Ezután az ország gyűlése - is azon egy alkalmatossággal fog tartatni.

Ezen Tartományokbann 17 Német gyalog Regimentnek rendeltetett hely a fogadásra, minden Regimentből való fogadó Katonaság 2 Tisztből és 25 közlegényből áll. El-is vagyon intézve, mellyik hol fogadjon.

2. Bétsi tudósítások.

Bétsből. A közelebb múlt előtt való Vasárnapon szokás szerént tartatott az Isteni Szolgálat az Udvari Kápolnában; annak utánna pedig a Fő-Rendnek gyülekezete az Udvarnál.

Nem igen régen e következő két Császári Dékrétum hirdettetett itten ki:

Mivel, a múlt esztendőbenn Sz. Mihály havának tódik napján ki-adatott Rendelés szerént, ezután az Egyházi Személyeknek minden jószágaik a *Religió*-nak javára fognak költetni, jobb móddal, mintsem ekkoráig, és ahöz képest az Egyházi Személyeknek tsupán tsak az azokkal való élés léfzeni meg-engedve: azért a Császár Ő Felsége továbbá még azt-is rendelí, hogy, ha valamelly Egyházi Személynek, vagy Egyházi Közönségnek valamelly nyilván-való kints-tartó helyenn Interesre pénze volna, ne légyen szabad azt visszfa kérnie, vagy ha már kérte volna-is, ne légyen szabad maga kezéhez

vennie külömbenn, hanem ha az Egyházi Kommiffiónak, melly ebben a Fő-Városbann fel-állítottott, arra való engedelmét, avagy jóvá hagyását meg-mutathatja. De önként-is értetődik, hogy a Világi Papoknak tulajdon, vagy-is Atyjoktól maradott örökös jószágokat ezen parantsolat nem illeti.

Bétsbenn Mind Sz. havának 4dikénn,
1782dikben.

Ugyan a múlt esztendőbenn Mind Szent havának 7dik napján ki-adatott Parantsolatbann megjelentette a Császár Ő Felsege, hogy a hol eddig az úgy nevezett Pápai hónapok szokásbann vóltak, ezután már meg-szűnnek. Tovább, hogy ha valamely Rómábann választatott, avagy annak tétetett Káptalanbéli Személy valaki harmadiknak kedvéért Tifztségét el-hagyja, azon *resignált* Tifztséghez Romának többé már nem lészzen közi. Végtére azon Kanonokságok, mellyeket ekkoráig a Római Udvar szokott oda adni a Pápai hónapokbann, ezután Ő Királyi Felsegének nevezésétől fognak függni.

Bétsbenn Sz. András Havának 8dikánn
1782benn.

E napokbann még más egy Császári 's Királyi Parantsolat-is szegeztetett-fel annak helyén. Ez a sommája:

Mi II. József 's. a'. t.

A Vassal-való szabad kereskedésnek elő-segétése iránt, 1781dik esztendőbenn Karátson havának 29dik napján tett Rendelésünkhez azt-is hozzá adandónak lenni ítéltük, hogy a Császári Bétsi vas és atzél tartó házbann az többé ne tartafsék, hanem kinek kinek szabad legyen, mind ezen Fő-Városbann, mind más örökös Tartományinkbann lévő Városokbann

bann és helységekben afféle vas tartó házokat kedvek fzerént építeni, és mindenféle forma vasat általlyábann, vagy darabonként el-adni.

Ez által hasonlóképen a darabos formátlan vasnak - való helyeket 's házokat - is, azoknak Gondvifelőivel egygyütt, minéműek eddig Ósztriábann, Stájer és Kránitz országban valának, meg - szüntetjük, és el - végezzük, hogy ezután a vassal - való szabad kereskedés, mellyet akár valaki magányosan, akár másokkal társaságban akar folytatni, egyedül az országnak városi állapotját igazgató Felsőségtől függjön.

Bétsbenn Sz. András havának 8dikánn, 1782.

Cseh - országból. Strahov-i Prélatus Ur Pátek-i jószágonn 50 darab szántó - földnél többet el - osztatott a szegény Jobbágyoknak, hogy ez által inkább ébrefszigetné őket a mezei gazdálkodásra, mellyből kellene élniek, és felettebb - való szükölködésekbenn - is valamentenn meg - segítené. Közöttök 3 nem Katólíka Valláson lévő Gazdág - is vóltanak. Ezek igen örülnek, és bóldogoknak tartják magokat, hogy olly Felsőség keze alatt vannak, melly őket nem tsak Vallásokkal el - tűri, hanem azon fellül gyámolít - is rajtok.

3. Külső országí dolgok.

Olasz országból. Mediolánumból a múlt hónapnak 6dik napján költ levelek azt a hírt hozák: hogy a Császár és Király Ő Felsege kegyes Dékrétuma által meg - rendelte légyen, hogy azoknak, kik Királyi Szolgalatban vóltanak, és hivataljokban 10 esztendeig híven el - jártanak, meg - hagyott Özvegyeik és árváik, meg - holt férjek, vagy atyjok esztendőbéli fizetésének harmad részét meg - nyerhesék.

Toskánából. A múlt hónapnak 9dik napján ezeft Nagy Hertzegségnek minden Püspökihez e következő Rendelés küldetett :

„ Ő Királyi Hertzegségének az a kívánsága, hogy ezen Nagy Hertzegségnek minden Plébániái elegendő jövedelmekkel bírnanak, hogy így a Lelki-Pásztorok hivataljokbann kötelelségek szerént el-járhatnának. A mi ugyan az ország Fejedelmének gondviselelse alatt lévő Plébániákat illeti, azok iránt ő Királyi Hertzegsége minden szükséges Rendeléseket megtett; de azon Plébániákra nézve, mellyek másoknak óltalma alatt vannak, és illendő jövedelmek nélkül szükölködnek, nem véli ő Királyi Hertzegsége tūrhető dolognak lenni, hogy egygy különös Óltalmazónak igazsága miatt egész községek az Isteni Szólgálatot el-múlafsák. Mire való nézve reményli ő Királyi Hertzegsége, hogy azon Familiák, mellyeknek az ilyen igazságok vagyon, és ki-is telhetik tōlök a Plébániáknak el-tartása, el-nem fogják azt múlatni, mint, hogy kötelelségeknek meg-felellyenek, mint pedig, hogy Fejedelmőknek ez által nagy kedvét talállják: A mellyeknek nehezen esne ez ilyen el-tartás, azok, ha más Egyházi jószág-is vagyon óltalmok alatt, mikor nem lészzen kéznél, azt a Plébánia tartására fordíthatják; mások pedig ezen igazságokat gazdagabb Familiáknak engedhetik, mellyek el-tarthatják a Plébániát. Ezt a végre jelenti ő Királyi Hertzegsége a Püspököknek, hogy ezen szándékát a szegény Plébániák Óltalmazóinak (Pátrónusinak) ki-nyilatkoztafsák, és a bé-telleyesítésről idő-rül időre ő Királyi Hertzegségének tudósítáfokat beküldjék, 's. a'. t.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél.

*A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmevel.*

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Böjt elő-havának 8dik napján,

Szombatonn költ

12^{dik} *L E V E L E.*

I. Bétsi tudósítások.

Bétsből. A múlt hónapnak 28dik napján reggel minden azon nagy Szegények-házabann lévő szobákat, melly próbára közönséges Betegek házának építetett, méltóztatott meg-szemlélni a Császár Ő Felsege. Ugyan azon idő alatt ő Királyi Hertzegsége Maximilián Fő-Hertzeg-is meg-látogató az úgy nevezett Pékházat, által méne minden Betegek szobáin, és meg-kívánván látni a Betegek gyógyításához-való szükséges eszközöket, mindeneket elő kére az ott lévő Orvostól Ferro Doktor Urtól. E felett, mivel az említett Orvos éppen most, a Betegségek enyhítésére, a levegő égről eszmélkedik valamit, annak mivóltát-is meg-magyaráztatá magának ő Királyi Hertzegsége, és a lélekzet-vételre való mesterséges tsinálmánynyal egynéhány próbákat tön. Ezek utánn ő Királyi Hertzegsége azon Udvarba méne, a hol a más, beteges Tartományokból érkezett emberek egészségek meg-visgálása iránt egygy

darab ideig meg - állíttatnak ; ott - is meg - nézé minden Betegek szobáit. Egynéhány napokkal ez előtt hasonlóképen tselekedett ő Királyi Hertzegsége a Városi Pólgárok Ispitályjábann - is.

A Császár Ő Felsége R. Sz. B. Vitézet, *Steeb* i Edlen János Urat, nem régen meg - holt atyjának helyébe, Imperiomi Tanátsofsá méltóztatott tenni. Helyette Imperiomi Fiskális *Ehrenvitti Baulanger* Pál Ur lett. Amaz a múlt hónapnak 31dik napjann szokott rend - tartással már bé - vezettetett az Imperiomi Tanátsofok Társaságába. Emez rövid idő múlva lefőgja kötelezni magát hittel a hűségre.

A múlt hónapnak 29dik napjann estve Báró *Breteil* Urhoz, a Császári 's Királyi Udvarnál lévő *Frantzia* Követhoz Párisból különös Posta érkeze. A levelekbenn, mellyeket magával hozza, az vala, hogy *Frantzia*, *Spanyol*, és *Anglia* Udvar között valóságosan meg - lett a régen hírelt kívánt békeféség, és az elől - járó végezések már a múlt hónapnak 20dikánn meg - tétettek, 's meg - erősítetttek. *Hollandia* még tellyeféséggel meg - nem egygyezvén *Angliával*, az alatt frígyet vetett.

Triesztből. A múlt hónapnak 23dik napjann a *Marokkai* Követ, 24 *Marokkai* Személyekből álló úti társaságával ide érkeze, 29dikénn ismét meg - akara innét indulni *Béts* felé.

Ósztriai Lombardiából. Ezen Tartományokban *Jakozó Cziszterczita* Barátoknak bé - adatott emlékeztető írásokra, a Birodalomnak Ministere *Vilczek* Gróf Ur, *Karátson* havának 17dik napjann ilyen formán válaszolt: „ Tisztelendő Atyák! Azon emlékeztető - írás, melly *T. T.* Atyaságtoktól nem régen a *Guberniumnak* bé - adatott, és ettől az Udvarnak el - kül - de -

detett, a Fejedelem Urnak ő Nagyságának az Udvari Kantzelláriusnak, arra való nézve, hogy e Szerzet mind jobban jobban igyekezik az emberi Társaságnak szolgálatjára és javára lenni, igen meg-tetszett. A mi engemet illet, valóban nagy szerentsémnek 's gyönyörűségemnek tartom, hogy T. T. Atyaságtoknak, az Udvar nevével - is, említett Udvari Kantzellárius Urnak hozzájok - való szíves hajlandóságát jelenthetem. Ki - is úgy fogja az egész dolgot maga részéről az Udvarnál intézni 's folytatni, hogy Atyaságtok buzgósága 's igyekezete, a Cszászár ő Felségétől csak fél kedvvel vétetni 's tekintetni ne érdemelje. Az ifjúságnak olvasásra, írásra és számvetésre ingyenváló tanítása, mellyet Atyaságtok önnön jó akaratjokból magokra akarják vállalni; a lelki gondviseles, melly 5 Kalastromikra vagyon bízva; a segítség, mellyel vannak, minden Templomikbann gyóntatván; a függő petsétes levelekkel - való meg - ismerkedés, mellyet tanítanak; a könyv - tartó ház, mellyet mindenek hasznára fel - építeni szándékoznak; a könyvnyomtatás, mellyet folytatnak; a Hollandiai papiros malom, mellyet nagy költséggel tsináltattak: mind olly igyekezetek, mellyek a Cziszttertítákat munkálkodó, hasznos, és Ő Felsege kegyes tekintetére érdemes embereknek mutogatják. Az - is egygy nagy új bizonyosága volna ezen Szerzet nyilván - való hasznos fáradozásának, hogyha a Guberniumnak és Udvarnak kívánsága szerént, Kalastromitól függő falubéli néppel a gyapjúnak fonását, selyemnek szaporítását, 's más afféle munkának gyakorlását előbb vitené. A fel - állítandó Könyv - tartó ház iránt az az ítélet, hogy leg - inkább akkor legyen meg - nyitva, mikor más ollyas Könyv - tartó házak bé - vannak zár-

va. Hogy pedig meszszebb terjedjen ezen igyekezeteknek haszna, az hírmondó levelek által megjelentetheti T. T. Atyaságtok az időt, mellybenn elkezdődik a Diplómák tanúsága; nem külömbenn az is, melly hónapokbann, napokbann és órákbann léfzen nyitva az említett Könyv - tartó ház. A mit emlékeztető írásoknak végénn jelentettek valamelly munkáról, mellybenn némelly Olaj - fák hegyéről nevezett Barátok fáradoznak, elégségesen képzeli azon fontos munkából áradandó hasznot. Hogyha az egész munka (a mint semmit sem kételkedem rajta) általjábann olyan léfzen, mint a minémünek most láfzatik, hogy lenni fog, nagy világosítására 's értelmére léfzen a régi Históriáknak, és talán fok régi írásoknak - is, mellyek ezen Tartománybann lévő Tzisztertzíták Kalastromikbann találatnak, magyarázatját fogja nyújtani. En azombann vagyok minden tisztelet - 's betsülettel 's. a'. t.

Cseh - országból. A múlt hónapnak 21dik napján *Seibt* Károly Henrik Cs. K. Tanácsos Ur, a Szabad tudományoknak és világi böltselkedésnek Doktora, a Filosofiai tanúságnak Igazgatója, az Iskolabéli Kommissiónak egygyik Bírāja, a szép tudományoknak nyilván való Tanítója, a Prágai Univerfitásnál szokott rend - tartással Elöl - járóva választatott. Reggel 10 órakor öfzve gyülekezének a Klementinumi Kollégyumba a Fő Burg Gráf és az országnak ott való Fő - Tisztjei. Onnét a Templomba menének, a hol az előbbeni *Rektor Magnificus*-tól *Chateau Verbek* Urtól, a négy tudománybéli rendnek Dékánjaitól, és Tanító Uraktól tisztelettel fogadtatván a Sz. Mife áldozaton jelen maradának. El - végezödvén a Sz. Mife, az előbbeni *Rektor* Ur kezdé beszédét, mellybenn előfzör

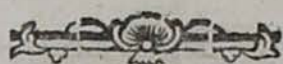
ször a fok vett kegyelmeket hálálá - meg, azután *Seibt* Urnak érdemeit hozá - elő, mellyekre nézve *Rektor* - nak méltán választandó volna. Arra ő Felségének Dékrétuma olvastaték - el, és a fel - esküvés méne véghez. Mindeneknek vége lévén, *Te DEum laudamus*, énekelteték - el nagy muzsika szóval.

Magyar országból. A Zsidók iránt minapábann ilyen Királyi Parantsolat érkezett: Azoknak, kik *Cseh - Gálits* országból, vagy más örökös *Tartományból* jöven, a *Gubernium Tisztjeitől* hiteles bizonyság leveleket hozandanak, szabad ki - 's bemenetel engedtesék. A levélbenn meg - légyen az embernek egész le - írása. A vétetni szokott egy forint tsak azon külső országi Zsidóktól, és gyermekeiktől, akár azok nőtelenek légyenek akár nem, vétetesék - meg, kik vagy kereskedésnek okáért, vagy más valamelly dolog - iránt jönnek ezen országba. A kik pedig ezt a vám - adót el - kerülvén, rajta kaptanak, először három annyibann büntetődjenek, és ha többször merészlik, a dolognak mivóltához képest, keményebbenn - is.

Horvát országból. A múlt hónapnak tódik napján költ egy levélbenn *Károly - várról* azt írák; hogy azon hajó, mellyet 1772dik esztendőbenn *Réhiczán* *Kulpa* vizének partján kezdettek tsináltatni némelly *Bétsiek* valamelly *Gyenevai Gianelli József* Urnak igazgatása alatt, de akkor egygy *Közösnek* halála miatt abba maradott, tegnap szerentséfen a vízbe eresztetett, minek utánna, tudni illik, *Báró Taufferer Siegfried* a *Banátbann* lévő második gyalog *Regementnek* *Hadnagya*, új kereskedésnek fel - állításán igyekezvén, azt előbb meg - vette volna, és maga költségivel el - készítette volna. — Ezen hajónak

M 3

hoz.

hossza 120 láb - nyomnyi, szélessége 30, kerülete 9, padlása 5 és $\frac{1}{2}$ láb - nyomnyi. A héjazattján két hely - is vagyon külömbféle ágyúknak. Minnyáján tsudálkoznak ezen munkánn, kik hozzá értenek, annyivál - is inkább, mivel hogy olly vízen vagyon, mellyet ekkoráig fekélnek tartottak az ollyan nagy tsinálmányhoz. A hajónak egész készülete Konstantinápoly felé való útra látztatik tzélozni Kulpa, Sáva, Duna vizén és a fekete tengerenn által.

2. Külső országi dolgok.

Frantzia országból. A múlt hónapnak 23dik napján költ Párisi levelek szerént, nem lehet hasonló öröm ahoz, mellyet gerjesztett minnyájoknak szívekben a szerentsésen meg - lett kívánt békefség. Minnyáján ölelgeték egymást ezen szerentsés történetnek meg - hallottára, és olly nagy vala a vigadozás, hogy még azt - is el - felejték örömben kérdezni, mitsoda *Conditio*k alatt lett légyen - meg a békefség. Amennyire meg - lehetett tudni, az elől - járó végezések ezek: — 1) Amérikanak függetlensége meg - ismértetik. — 2) Frantzia ország visszsa adja ismét Angliának *Grenadát* és minden el - nyertt szigetet *Tabagón* kívül, *Szent Vincze Szigete* visszsa adása - is bizonyos *Conditio*k alatt lészén - meg a *Caraib*-i lakófok javára, kik midön *Bouille* Ur a szárazra ki - szállana, fegyvert ragadának az Anglusok ellen; — 3) *Terre - Neuve* Szigete két egyenlő részre fog osztanni, az egygyik fél rész Frantzia országnak lészén a *Tökehal* fogásával egygyütt. — 4) Afrikában Frantzia ország *Senegalt* meg - tartja. — 5) Ásiában visszsa adatik Frantzia országnak *Pondicheri*, es minden más helyek, mellyek 1763dikbann lett békefség által az Anglusoknak engedettek. — 6) Valami

mi végezetek voltak ekkoráig a *Dünkirchen*-i révpart iránt, mind semmivé tétetnek, és ezután Angliai Kommissarius e Várban és parton többé meg-nem szenvedtetik. — 7) Mind a két *Florida* a Spanyoloknak engedtetik, az Anglusoknak nem léfzen szabad többé festéknek-való fát vágniok, mindazáltal megengedetnek nekik, hogy abból bizonyos valamennyiséget vehessenek. — 8) Gibráltár Angliának marad, Minorka pedig Spanyol országnak. — 9) Hollandiának ismét visszafelük *St. Eustákius* Szigete, *Demerari*, *Essequibo*, és *Trincomale* partja, de bizonyos *Conditiók* alatt. — 10) Az ellenségeskedéseknek mind vízen, mind szárazon végek szakasztatik, és ugyan a közel-lévő tengerekenn 20 nap alatt, az Ázori Szigetknél 40 nap alatt, Amérikában 3 hónap alatt, Nap-keleti Indiában leg-tovább 6 hónap alatt. — Különös dolog, hogy, a közel-lévő vizekről tétetvén emlekezet, Anglia és Frantzia ország között való szorúlat Britanniai tengernek nem neveztetik mint az előbbi végezetekben. Mivel pedig azon szorúlaton lenni szokott közöntések-is gyakorta okot adtak a vezekedésekre, azért, hogy Britannia engedni nem örömeit akarna, tehát ő Felsége ez iránt *Ver-gennes* Grófnak azt mondotta: **No**, tehát ezután éppen ne közöntsék egymást, mennyen-el minden hajó tsendesen, és így leg-jobban végeződik-el a fok visszafalkodás.

Lengyel országból. Némelly levelk bizonyítják, hogy a Fényes Porta nem régen Konstantinápolyban lévő Orosz Császárné Követének azt jelentette volna, hogy Krim országnak állapotjára nézve egygyik félre sem volna hajlandó, tsak a Vallás dolgában ne legyen változás.

Konstantzinápolyból. A múlt hónapnak 10dik napján költ levelek emlegetik: hogy az Orosz Császárné Követe a Török Tanátsnak, mellybenn maga a Császár - is jelen vólt volna, emlékeztető írást adott volna - bé, mellybenn nagyon sürgeté a *Kainardgi* békeséges egygyezés 3 fő tzikkelyeinek meg - erősítését; úgymint: 1) hogy mindenféle Orosz hajó szabadon járhañon a fekete tengerre Konstantzinápolyi szorúlaton; 2) hogy Orosz és Német ország között a Dunánn kereskedés leheñen akadály nélkül; 3) hogy azon kifs Fejedelmek, kik eddig a fényes Portától függöttek, már ezután egygy általlyábann töle ne függjenek. Az újjabbi tudósítáfok azt - is hozzá adják, hogy már meg - is erősítették volna azon tzikkelyek. — De ha úgy vagyon - is a dolog, a hadi kézfűletek mindazáltal erőñen folytattatnak; és noha a Nagy Vezér fok tallérokot oñztogatott vólt a Jantsároknak, eleséget - is szerzett a népnek, azért még sem nyugofznak - meg tellyelséggel, hanem tsak hadat kívánnak. A mi fényes Portánk, azt mondják a Törökök, igen - is ki - nyilatkoztatta ugyan erőtlenségét és jövedelminek tsekélységét Krim ország történetével; de mindazáltal még - is bizonyos dolog, hogy, akár mint vonogassa - is magát a Nagy Sultán az hadakozástól, egy Tartományt, vagy tsak egy darabot sem adhat oda az előbbeni *Chan* hatalmas Védelmezőinek, maga méltósága, söt élete vesztésének szemlátomást - való veszedelme nélkül.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél,

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmevel.

A MAGYAR HIRMONDÓ.

1783^{dik} esztendőbenn,

Böjt elő-havának 12dik napján,

Szerdán költ

13dik **L E V E L E.**

1. Bétsi tudósítások.

Bétsből. A Toskánai Királyi Fő-Hertzeg Afzszony, mint Nagy Mester Afzszonya a tsillagos Kereszt jeles Rendének, Virtembergi Hertzegi Kís-Afzszonynak Erzsébetnek, minek utánna azon Rendbe ötet előbb fel-vette volna, annak tzi-merét által küldötte.

A közelebb múlt Szerdán, úgymint ezen hónapnak 5dikén, ō Királyi Hertzege Maximilián Fő-Hertzeg, Fő-Udvari Mesterének Gróf Hardek Urnak társaságabann innét Bétsből meg-indúla Olasz ország felé, ott lévő Felséges Személyü Testvér Atyjafiainak meg-látogatásokra menni szándékozván.

A Marokkai Követ újjabbi Trieszti tudósítások szerént, ezen hónapnak 14dik napján ide fog érkezni Bétsbe.

A Császár és Király ō Felsége azon alkalmazottsággal, mikor az Igazságot szolgáló Kamarának hajdani Hertzegnek Eugeniusnak házábann adott vól-

na helyet, azt is kegyeffen meg - rendelni méltóztatott; — 1) Hogy egygy különös szoba légyen, mellybenn a bé - adatott írások fel - jegyeztesse (Protocollum Exhibitorum) és az mindennap (Vasárnapok és Innep napok ki - véve) reggel 8 órától fogva 11ig, dél után pedig 3tól 5ig nyitva tartassék azon Kamarának bé - adandó írások bé - szedésére, mihez képest az *Exhibitáknak* nevezett írások máshol azon szobán kívül bé - se vétetődjenek; — 2) Hogy a bé - adandó írások akár nyitva, akár bé - petsételve adathassanak a fel - jegyző (Protocollista) Urnak kezéhez, ha pedig valakinek kérése meg - kívánná, hogy *Exhibitum*-át maga a Fő - Préses nyissa - fel, és az olvassa - el először, akkor a bé - petsételt *Exhibitum* ra kívül fel - tetsék: a Fő - Présesnek kezéhez; — 3) Hogy ha valaki bizonyosságot kívánna *Exhibitum*-ának kézhez adattatása iránt, az más különös egy árkus papirosra - is le - írva vigye *Exhibitum*-ának titulusát, és úgy ha az az *Exhibitum*-mal egygyezni fog, a Protocollista Urtól az *Exhibitum*ra tett számmal meg - fog jegyezteni, fel - tétetven a bé - adattatásnak napja és rende - is.

Cseh - országból. Egygy valaki (a neve fel - nem tétetett) sokaknak, de leg - inkább a falusi embereknek, kiknek leg - hamarabb kárt tehet a tűz, használni akarván, szokatlan de igen könnyű útját 's módját találá igyekezete véghez - vitelének. El - menvén a Bilini Nemzetségi Oskoláknak Igazgatójához, arra kéré őtet, iratná - le az Oskolabéli gyermekekkel gyakorlás helyett ama tudtára lévő módot, melly által az épületeket a tüztől meg - lehetne óltalmazni: mivel így azoknak szerte - széllyel küldendő írásaikból azon módot olvasván, sokan magoknak nagyon használ-

nálhatnának. Tetszék az Igazgatónak a kérés, és reá hajlek. Ő tehát szép egymástól függő leírott beszédbenn foglalá a károkat, mellyeket a tűz okozott okozni, megbizonyítván fok szomorú példák előhozásával, és utánna vetvén az őrizkedhetésnek 's kar-el-távoztathatásának módját, mellyet Pétersburgbann, Brülzfelbenn, Bétsbenn és Londonbann tett próbákra 's óltsóságára nézve nagyon ajánl vala. Ez pedig a tőle mondott mód kettő: Egygyike, hogy igen könnyű és vékony vas pléhhel minden, a mi megéghető, beboríttassék. Ez ugyan igen tartós, de a másiknál többé telik, és a falubann nem könnyen teheti valaki szerét. A másik ellenbenn könnyen 's mindeniktől mind Városokbann, mind falu helyekbenn akár melly szegény gazda embertől is ki telhetik. Vegyen, a ki próbálni akarja, egygy részét óltatlan meszet, két annyi fővényt, és három annyi szetska hozszára öszve vagdalt szénat vagy szalmát. Keverje öszve azt jól vízzel mind addig, míglen olyan légyen, mint valamelly sűrű habart. Kenje-meg vele kívül belől jól vastagonn sendelyes háza fedelét, a gerendákat, sövényből font, vagy deszkákból öszve vert falakat, ajtókat, ablak-rámákat, padlását, és mindent, a' mi fából vagon, úgy, hogy a mennyire lehet, semmi lyuk vagy hasadás ketetlen ne maradjon. Mihent ezen be-mázolás megszárad, bátorságot ígér azon háznak akár melly tűzi veszedelem ellen. A szobák bann, vagy kamarák bann, a hol illendőbb, más föld festéket is lehet hozzá keverni, vagy fölibe önteni, a mint kinek tetszik.

Magyar országból. Lötseről a múlt hónapnak, 25dik napján ezeket írák: Uj esztendő napjától fogva mintegy két hétig szüntelen változó és egészségünk-

nek nagyon ártó idők jártanak. Hó, dara, eső, nagy szelek, szél-vészek majd mindennap egymást kergeték. — De leg-inkább a fokáig tartó eső miatt félünk jövőre, mivel a Vetésekről a havat el-olvasztván, fok vízzel borította - el a földeket. Illyen változás 20 sőt 30 esztendőktől fogva sem volt tájé-kunkonn, és annyival - is inkább tsudálkozhatunk rajta, mennél szokatlanabb erre téli hónapokban a nedves melegebb szellőknek fúvása.

Ez előtt való hetekben Pozsonban sem igen más forma idők jártanak, mint a minéműeket most hallánk hogy Lötsén vóltanak. Most pedig egy két nap olly szép, 's olly meleg vólt, hogy tavasz elején sem kívánhatnánk szebbeket, és vajha! tsak illyenek légyenek.

Most már ki-botsáttatván azon könyvnek 2dik része - is, mellyről a 6dik lev. 43. félenn tettem emlékezetet, az - is árultatik Pestenn, a titulusa ez: *Michaelis Horváth S. S. Theologiae Doctoris, & in Reg. Univers. Budens. Pastoralis Prudentiae Professoris pub. ord. Chrestomathiae Pastoralis Pars secunda, sectio secunda, complectens orationum moralium, dogmaticarum, & polemicarum paradigmata.*

Pesten a gabonának az árra egyébaránt most - is az, melly a minapában; tsak hogy a tiszta búza, és a két szerez költ egygy garaffal fellebb.

Tömösből. A múlt hónapnak 18dik napján azon panaszolkodának, hogy el-olvadván a nagy hajak a közel-lévő hegyekben, és azon fellül szüntelen eső esvén, a vizek annyira meg-áradának, hogy fok helyekenn ki-öntének, és az utakat - is elronták.

Tót országból. Szerem és Verőcze Vármegyékben nem igen régen olly nyilván - való végezés tétett, hogy, a ki egygy feregélyt meg - ölend, vere séggel büntettefsék. Oka ennek az, hogy, mikor a közelebb múlt esztendőkbenn a sáskáknak fokasága közelgetne ezen Tartományokba, vették észre, hogy a feregélyek minden felől nagy számosan elő - repül vén, 's egyenlő erővel a sáskák ellenséges serege ellen támadván, annyira hartzolának, hogy igen sok meg - öletvén a sáskák közül a földre le - esne, és ezen hartz azon idő alatt, míg a sáskák ott kegyetlenkedének, mind szüntelen tartott közöttök. Mivel azért még sok helyeken azoknak meg - maradott tojások miatt a szántó földeket ezen esztendőre - is nagyon féltik, a feregélyeknek mint az Haza védelmezőinek, valamint régen a Rómaiaknál a Kapitoli um várát meg - mentő lúdoknak, ezen tisztelet tétel meg - rendeltetett.

2. Külső országi dolgok.

Spanyol országból. Crillon Vezérnek, ki Gibráltárnak meg - szállott voltakor a sereget vezérlette volt, a Madriti Posta ő Felségének a Katolikus Királynak képét sok gyémántokkal fel - ékesítve vitte, olly véggel, hogy azt Falkenhayn Báró Urnak, ki nem sokkal az előtt a Fő hadi Gondviselőnek követévé tétett, Cadix-ra által küldené. Crillon Vezér két fiának pedig Frantzia ország Királya mindegyiknek 6000 fontnyi esztendőbéli fizetést rendelt, és a felett az öregebbiknek bizonyos reménységet adott a legelső üressen maradott Tifztségnek el - nyerésére. Esz ten Gróf a hadi készülétek meg - tételében annyira fáradozott, hogy a 24 óra között csak 6ot - is alig töltött az ételbenn, 's nyugodalombann öszveséggel.

Frantzia országból A múlt hónapnak 19dik napján *Versailles* benn nagy gyülekezés és tanátskozás volt; mellynek vége lévén meg-jelenté a Király, hogy Londonból különös Posta várattatik, mellynek a békeféség iránt való végezéseket kellene magával hoznia 3dik György Királytól már meg-erősítetve. Más nap, úgymint 20dikán reggel 3 órakor már fújja vala nagyon tzirozott notákra trombitáját a várt Posta *Versailles*benn *Vergennes* Gróf Urnak háza előtt. Hét órakor pedig a Király ő Felségéhez méne. Erre mindjárt különös Tanáts tartatott ő Felsége jelenletébenn, melly el-végeződven XVI. Lajos a maga nevét Anglia Király neve mellé írta a végezések alá. Azonnal hírré tévé azt a Város Igazgatója *Noir* Ur minden Fő-Személyeknek, és az új kívánatos híregész Páris Városábann mindeneknek, a mint az előbbeni levélbenn említettett, nagy örömökre elterjede. Még az nap minden más Udvarokhoz-is elküldettek a Posták, mellyek meg-vinnék a hírt, hogy az elől-járó végezések már meg-tétettek 's meg-erősítettek.

A Pápa Követe gazdag Apát-Urságot nyertt a Királytól *Menin*benn, jövedelme esztendőnként mintegy 40000 fontnyi pénzre (*Livres-re*) mégyen.

A Királyi Hertzegetske el-választatván a tsetsztől, szoptató Dajkája el-menend az Udvarból. Már az egész Udvartól Királyi módon meg-ajándékoztatván, még a Hertzegetsket illető Tartománytól-is 50000 *Livresst* nyerend jutalomúl.

Azon 2 feketébenn öltözött volt Személyek, mellyek új esztendő napján a Király előtt le-térdepelvén, 's kardjokat keresztül-tévén, könyörgő levelet adának-bé, újjabbi Párisi tudósítások szerint

2 ifjú Tiszttek valának. Mi volt legyen a kérések, könnyen el-lehet gondolni, meg-tudván, hogy az hadi Törvény által Tíztségektől meg-fosztattak, és a felett még 20 esztendeig tartó fogságra-is szententziáztattak. Ezen meréfszéget a Gárda Kapitánynak sem jelentették-meg előbb, el-válík, ha meg-kegyelmez-é nekik tellyefséggel a Király ő Felsége.

Angliából. A múlt hónapnak 18dik napján a Királynak születése napja nagy pompával tartatott-meg. Reggel mindjárt *St. János*-re menének a külső Udvaroknak Minisleri, és a Fő-Nemes Személyeknek nagyobb része a Királynak meg-köszöntése végett; dél tájbann az ágyúk el-süttetésével köszöntték-meg ő Felsége, estve pedig az Udvarnál Bál tartatott. Egész London Városábann majd minden házak örömet jelentő tűzzel világosítanak.

A meg-lett békefséget, úgy mondják, hamar-gatta az Amérikabéli Tanácsos Gyülekezet; mivel az-zal fenyegetődött, hogy, ha rövid idő múlva közön-séges békefség nem léfzen, ő Angliával különösen meg-fog egygyezni.

Londonból a múlt hónapnak 6dik napján azt írák: hogy a gabonának és kenyérnek szük volta miatt *Vallis*-bann zenebona támadott volt, mellynek le-tsendesítésére hadi sereget kellett küldeni, és nagy nehezen lehetett még-is le-tfíllapítani. Filadelfiából az a hír érkeze, hogy meg-értvén bizonyosan az Amérikabéli választott Személyekből álló Gyüle-kezet, hogy Anglia az ő függetlenségeket meg-ismé-ri, azontúl parantsolatot adott volna ki, hogy min-den öszve szövötközött Amérikabéli Tartományoknak számára egygy Törvényes könyv készíttésék. Azon kívül egygy sereg hajónak elő-állításán-is mindjárt kez-

kezdetek tanátskozni, melly az új léendő Közönségnek kereskedését védelmezhetné.

A múlt hónapnak 4dik napján *Nottinghambann* némelly játszó gyermekek, valamelly régi pénzre akadának, és mikor mélyebbre 's továbbra ásták volna a helyet, olly arany pénzre - is, mellyen hajó vala rózsával, minéműeket, tudni illik, 3dik Eduard Király veretett. A rózsza mellett emez írás olvastatik: *DOMINE. NE. IN. FURORE. TUO. ARGUAS. ME.* A más felénn egyéb titulufok után ez vagyon: *Domin' Hiberniae & Dux Aquitaniae.* Más, a mint vélik, ugyan azon időbéli, talált pénzenn emez ígék vannak: *ILLE. AUTEM. TRANSIENS. P. MEDIUM. ILLORUM. IBAT.* Mind a kettőnél még jobb ama harmadik pénz, mellyről az a vélekedés, hogy *Fleming* Vidékiek hozták volna ide. A rajta való írás ez: *Dei Gra. Dux Burg. Comes & Dux Flandriae.* Alkalmasin *Frantzia* országi 6dik Károly Annyának Bátyja lészzen ez, kiről *Rapin* 3dik Rikárd, és 4dik, 5dik *Henrik* országlásának hiltóriájábann gyakorta tészzen emlékezetet. Ez *Flandriai* Gróf lön 1383dik esztendő táján. A talált pénz igen el - vagyon metélve környületibenn.

Lengyel országból. *Sulkowski* Fejedelem *Ur Posnani Palatinus*, ki az Ország javára intézett fok tselekedetiért nagy nevet szerzett magának, most a Királynak és Tanátsnak azon 7000 arany pénzből álló sommát, mellyel a Királyi Kamara néki tartozék, oda ajándékozá ja minapábann el - égett Ország házának újra való fel - építtetésére.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatik és találtatik *Patzkó Ágoston* *Ferencznél.*

*A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.*

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Böjt elő-havának 15^{dik} napján,

Szombatonn költ

14^{dik} **L E V E L E.**

1. Hazánkbéli tudósítások.

Nagy-Szombathból. Fő-Tisztelendő Póka-Teleki Konde Miklós Ur, Pesti Királyi Táblának Prélátusa Sasvári Esperesnek tétetett; helyette a Honti Esperestséget Fő-Tisztelendő Ivanicsics János Ur, a Sz. Teológiának Doktora, és Sz. István első Király Szémináriumának Préfektusa nyerte-el.

Csallóközbenn N. Pozsony Vármegye részéről a Szabadsággal otthonn lévő Katonáknak *Currens* által e napokban meg-jelentetett 's meg-hagyattatott, hogy Regementjeikhez visszfa siessenek.

Nyitráról. Illovai Plébános Tisztelendő Negyledi Ur Nyitrai Káptalanbéli Urnak titulusát nyertemeg.

Lötséről érkezett hírlelő levelek emlegetik, hogy az ott való élés ház minden hozzá tartozandó jószággal, és kenyérnek-való liszttel egygyütt elfog adattatni, a Katonaság ki-fog jöni a Kaszármából,

ból, és a Város Pólgári közzé fog szállíttatni. Tovább, hogy a Nemes ifjúság Péter Jesuitáknak volt Kollégiumába fog által vitetni, azon épület pedig, mellybenn most vagyon, kótya - vetyére botsáttatván a többet ígérőknek fog el-adattatni.

Szepes Vármegyéből. Igló Városához közel-lévő Sz. János árkából a múlt esztendőben 17,000 forintot bé-hozó réz áfatott-ki; Szlovenki Vidékenn lévő Sz. György verméből pedig 30,000 forintnyi haszon kerekedett.

A múlt hónapnak 19dik napján már véghez vitték N. Szepes Vármegyebéli Kommissáriusok azon Ágostai Vallást-tartó közönségek jövedelme *Conscriptióját*, mellyről a 2dik levélnek fordított részén tettem volt emlékezetet.

Nagy-Bányáról. Itten Karátson havának utólya felé szüntelen hó esett, 's azért-is annyira megszaporodott, hogy fok házaknak 's más ollyas épületeknek fedeleiket meg-rontotta. A többi közzül egygy jó gazdának istállója fedele le-szakadván a fok hónap sullya miatt, négy szép paripáját agyon nyomta. Másoknak házak, vagy tsürek omlottak-le. Azután nem fok napok múlva, főképen Bóldog Afzszony havának 5dik napján, olly kegyetlen fagy érkezett, hogy már majd tűrhetetlen vala, mem-is méne senki azon napokbann máshová, hanem ha elkerülhetetlen vala úta. Ugyan azon nap a Posta legény meg fagyott Kapnik és Butfalva között, mire nézve a Posták-is egygy nappal későbbben érkeztek-meg Stáció-ikra; azon kívül több emberek-is találattak meg-fagyva imitt amott az utakonn. Olly szörnyű hirtelen-való hidegről még a leg-korosabb emberek sem emlékeznek. De nem fokáig tartta a

hideg

hideg olly szörnyű keményen, harmad nap alatt már meg-engede, azután csak nem egézf két hétig mind csak eső esék.

Botskórúl. Ezen hónapnak elején egygy Orofz Parafzt embernek nagy ijedtsége mellett nagy fzerentséje - is vala. Lonkárúl haza fietvén Botskóra a Tifza vize folyása mellett egygy fereg farkait lata-mog, ijedtében nem tudván mit tenni, egygy közel lévő fzaraz töke mellé vévé magát, 's ott fzerentséfen meg - is marada életbenn.

Maros Vásárbelyről. Itt az hadi készületek felől nagyon befzellenek. A Regementeknek parantsolatok vagyon, hogy készzen legyenek a meg-indulásra. Az ágyúk mellett lévők tellyes számmal lenni igyekeznek. — A Királyi Gubernium igen rajta vagyon, hogy a Türedelemi Felséges Rendelések bétellyesítteffenek, 's figyelmetesen vígyáz reá, hogy az uralkodó Vallásnak fundamentomos tzikkelyeire tanítandó, korosabb idejűek szép fzerével tanítassanak.

Szatmár Vármegyéből. A múlt hónapnak elején mi felénk - is igen nagy havak vóltanak, mellyek az útakat némelly helységekben egézfzen el-rontották.

Horvát országból. A Császár és Király Ő Felsége Fő-Tifztelendő Mandics Antal Püspök Ur ő Nagyságának helyette, ki most a Felséges Királyi Hely-tartó Tanátsofok között vagyon, Fő-Tifztelendő *Volgemuth* Filep Zábrági Kanonok Urat méltóztatott Horvát és Tót országi Nemzetségi Oskoláknak Inspektorává tenni.

Várasdról. A Dráva vízenn való hajózásnak bátorságos tétele végett, minden ahoz közel lévő mind Horvát és Tót, mind Magyar országi Várme-

gyékhez az a Királyi Parantsolat érkeze, hogy azon víznek partján mind két felől 8 ölnyire ki-vágattatnának a fák. Oka ennek az, hogy, mikor azon víz meg-áradván, 's a partot meg-haladván, ki-önt, nagy erős fákat-is el-ragad magával, mellyek azután a víznek meg-apadtakor ki-tetzzenek, a hajózást abba hagyattják, és az által-járást-is akadályoztatták, úgy, hogy majd minden ki-öntés után más más helyen kelletik által járni.

Tót országból. A múlt hónapnak 17dik napján *Valpo Szabad* jószágonn, minek utánna már két nap esett volna az eső, 2 órakor dél után az ég fekete felhőkkel bé-borítottván, mintegy 12 mély földnyire terjedett, nyáriaknál-is fokkal rettenetesebb égi háború támad. Szünet nélkül zörög vala az ég, és külömbféle helyekenn látzaték hogy a mennykő bétsapott. Egyfzersmind nagy jég eső-is következék. Eszfzékenn ágyúk süttetének-el azon égi háború erejének meg-rontására.

Pofega Vármegyében helyes Rendelés vagon az út tsinálásra, mikor nagy havak borítják-el azt. El-vagon végezve, hogy, midön hirtelen nagy hó esik, mindjárt korán reggel egynéhány iga ökör küldésék egygyik helyből a másikába. Ezek által rövid idő alatt az egész Vármegyében úgy öszve gyúrattatik a hó az utakonn, hogy akár ki-is azután bízvást járhat 's kelhet.

2. Bétsi tudósítások.

Bétsből. A közelebb múlt Vasárnaponn szokás fzerént tartatott az Isteni Szolgálat az Udvari Kápolnában, azután pedig a mulatságos öszve gyülekezés.

Ósztriából. Schottvien városából a múlt hónapnak 28dik napján azt írák, hogy az nap dél előtt 9 órakor erős föld indulást érzettek. Egyéb aránt azon tájékon hideg vagyon, és gyakorta kegyetlen szelek fújnak 's nagy havak esnek; *Semering* hegyet egész tetejéig úgy bé-hordotta a fzel hóval, hogy egynéhány meg-süllyedt terhes Szekereknek egész nap ott kellett állaniok, noha mind egy végbe dolgoztak körülöttök. Szintén a múlt hónapnak 15dik napján *Mertzhofen*ben este felé, előbb nagy sűrű köd támadván, nagy menydörgések hallattanak.

Kránitz országból. Nem tsak *Klagenfurtbann*, hanem a környül lévő helységekben - is mutattak-bé Istennek háláadó áldozatot *Maria Anna Hertzeg Aszfzony* egészségének meg-térítéséért. Ezen hónapnak első napján *Klagenfurtbann* Sz. Erzsébet Szerzetebéli Apátzák *Templomábann* a *Lavanti Püspök Ur Énekes Misét* mondott a *Hertzeg Aszfzony* meg-gyógyulásáért - való háladásúl, mellyen maga a *Hertzeg Aszfzony* - is jelen volt leg-először meg-gyógyulása után.

Ósztriai Lombardiából. *Mediolánumból* a múlt hónapnak 27dik napján azt írák, hogy azon Városnak *Érfeke Pozzobonelli József Kárdinális Ur*, egygy darab időtől fogva olly igen beteg, hogy nagy kétség vagyon meg-gyógyulása felől. Már minden Szent-ségeket fel-adtak ő Eminentziájának. Mindazáltal minden *Templomokbann* ájtatotságok tartatnak a *Papoktól* és néptől meg-gyógyulásáért.

Cseh-országból. *Prágabann* a régi *Plébániához* tartozandó Sz. *Ventzel Templomábann* el-kezdetett az öreg *Mise Német Énekekkel* tartatni az előbbeni muzsika helyett. Mivel pedig ezen új módja az Iste-

ni Szolgálat tartásának, a Népnak nagy lelki - épüle-
tére volt, nem fokára a Cs. K. Nemzetségi Oskola
ájtatos Egyházi Énekeket fog szerzeni és azokat nyom-
tatásbann ki adni.

Az Anyaszentegyház Hístóriájának Gréczi Uni-
verfitásnál volt Tanítója Royko Ur, a múlt hónapnak
31dik napjann Prágába érkezett, hogy meg - holt ka-
nonok Schmidt Urnak helyébe állana ugyan azon ta-
núságnak folytatására.

Leitmeritz-i tudósítáfok emlegetik, hogy Elbe és
Eger vizek nem régen annyira meg - áradtak, hogy
azon egész tájéket el - borították, sok szántó - földet
el - rontottak, sok embert és marhát el - vefztet-
tek. Terézfia várofa Cs. K. új kútsos Város három
felől egészen vízbenn állott; de még - is tsak igen ke-
vesé romlottak - meg az erős külső falak.

Leitmeritzi Püspök Gróf *Valdstein* Ur, Megyé-
jének vizsgáláfa alkalmatofságával észre vett némelly
vízfíza - éléseket, el - hagyni parantsolt.

3. Külső országi dolgok.

Spanyol országból. A gazdálkodásnak állapotja
meg - nem szűnt az hadakozásnak ideje alatt, sőt in-
kább nagyon elő ment; mert a Király 1779dik, és
1780dik esztendőbenn ki - adatott Parantsolatibann
külömbféle jutalmokat és ajándékokat rendelt azok-
nak, kik a gazdálkodáshoz - való munkák bann seré-
nyebbek léfznek, leg - inkább pedig a gyapjú fonók-
nak, vászony - fejerítőknek, és kender vetőknek ked-
veznek azon két rendbéli Parantsolatok.

Olasz országból. Toskánából. A gabonának ezen
Nagy Hertzegségbe - való szabad bé - hordathatáfa
íránt 1777dikbenn adatott engedelmet, ő Királyi Her-
tzegsége a múlt hónapnak 14dik napjann úgy hatá-

rozta, hogy ezután minden bé-vivendő gabona meg-visgáltassék, csak a jó erefztefsék-bé, az elromlott pedig, melly az Emberek egészségének megárthatna, el-tíltassék.

Séna Városához közel lévő Kalastromok a Pater Augustiniánusoknak ő Királyi Herzezségének parantsolatjára el-foglaltatott, a Barátok kik kevesen vóltanak, jövedelmekkel egygyütt más azon Szerzetbéli Kalastromokba ofztattak-el.

Certaldó-i Kalastromok-is el-véttetett a Pater Augustiniánusoknak a múlt hónapnak 24dik napján ki-adatott Parantsolat szerént. Florentzábann pedig azon egygy időbenn Sz. Domonkos Szerzete nagy Kalastromának meg-parantsoltatott, hogy ezután egygy Papot se merészellyen rendeltetni, ő Királyi Herzezségének arra való engedelme nélkül.

Pistoja és Prato Városokbann lévő Kalastromok a Szent Domonkos Szerzeténn lévő Barátoknak ő Királyi Hertzegségének porantsolatjára meg-szűnnek övék lenni. Azon Kalastromokbann vólt Barátoknak más azon Szerzetbéli Kalastromokba kell menniek.

Florentzából. Ezen Fő-Városbann vólt *Inquisitio* Törvény Székének jószága nyilván árúra botsátatván, már el-is adatott, és egynéhány 1000 forintokon fizettetett-meg.

Pávia, Mantua, Carignan Városokhoz tartozandó Kalastromokbann vólt Pater Kartuziánusoknak az is meg-hagyatott, hogy, el-hagyván *Professiójokkor* vett Szerzetes neveket, ismét a Sz. Kerefztefségbenn vett névvel neveztefsék magokat, és általlyábann úgy visellyék magokat, mintha soha sem vóltanak volna azon Szerzetbenn.

Rómából. A múlt hónapnak 19dik napján *Almada Commendátor Ur*, életének 78dik esztendejében meg-holt. Ezen *Uri Személy XIVdik Benedek, XIVdik Kelemen Pápának* idejében, és a mostani Szentséges Pápának első esztendeiben követségben jár vala a Szent Székhez Portugalliai Udvarnak részéről tellyes hatalommal. Azután nyugodalomra bocsátá őtet a Királyné, méltóságát *Don Diego Norrahas Urnak* adván, a ki most-is viseli azt. *Almada Ur* pedig tsak magának él vala Romában, a hol most meg-is holt.

Dániából. Azon kereskedési szabadság iránt-való egygyezés, melly a múlt esztendőben, Mind-Szent havának 19dik napján Dánia és Orosz ország között lett 12 esztendőre, most a Gubernium parantsolatjából mindeneknek tudtára adatott, és 37 tzikkelyből áll. A többi között a 17dik tzikkelyben meg-erősítették azon végezések, mellyek más alkalmazással tétettek a kereskedésnek és szabad hajózásnak hadi időben való fenn tartása iránt. A 21dik tzikkelyben elő-számláltatnak azon partékák, mellyek tilalmasok léznek, a mint fel-vannak Anglia és Hollandia között 1674dik esztendőben lett egygyezésben jegyezve. Nem értetnek ez alatt az árbotz- és más hajónak-való fák, kender, vas, és más hajói készület, mellynek az ellenséges földre való hordását nem akarák engedni a most volt hadban az Anglusok. Ezen békefégyezésből mind a két Nemzetség nagy hasznot ígér magának.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmevel.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783dik esztendőbenn,

Böjt elő-havának 19dik napján,

Szerdán költ

15dik **L E V E L E.**

I. Bétsi tudósítások.

Bétsből. Henrik Hertzeg Münsterbergbenn és Fran-
kensteinbann Sléfsziábann, Auersperg R. S. B.
Hertzeg, Fejedelmi méltóságú Gróf Thengen-
benn, Gottschee-i és Wels-i Gróf 's. a. t. Fő-Mar-
schall, és örökös Fő-Komornyík Krajna országban
és Tót-Márkbann, Arany-Gyapjas Vitéz, Sz. Ist-
ván Király Rendének első rendű Vitéze, a Császár
és Király ō Felségének Komornyíkja és belső Tanátso-
sa 's. a. t. hosszú és súlyos betegséget állván-ki,
ezen hónapnak 9dik napján, 10 órakor, életének
86dik esztendejében ki-adta lelkét. Született volt
e világra 1697dikbenn Sz. Iván havának 24dik nap-
ján, és 1713dikbann meg-hólt Atyjának minden ja-
vaiba és Fejedelemségébe bé-szállott. Azután nem
fok esztendők múlva, úgymint 1716dikbann Császári
és Királyi Komornyíknak választatott. A Felséges
Ósztriai Házhoz-való jeles hűségére és szolgálatira
nézve már Vidik Károly Császártól belső Tanátso-
nak

nak és Udvari Fő-Marschallnak tétetett 1735dikbenn. Meg-hólt ditsőséges emlékezetű Császárné 's Apostoli Király Afzszony Mária Tréfia és Hitvese I Ferentz Császár 1742dikbenn Császári Fő-Lovásznak tiztséget méltóztatott reá bízni. Ezen méltóságban kétszer volt az említett bódogtált Fejedelem Urnak szerentséje és grátziája a Felséges Császári Udvar Frankfurtba késérni, és így mind a két Császári Felségnek, I. Ferentznek és most országló Fejünknek II. Józsefnek koronázásán jelen lenni. Midön tehát ezen reá bízattatott Császári Fő-Lovászságban egész 1765ig nagy ditséretesen el-járt volna, néha egygy két esztendeig minden fáradságos tizt viselésektől meg-pihenvén, a meg-hólt Császárnétól, ki ezen Fejedelem Urat mindenkor nagyra betsülte, Sz. István Király jeles Rendének első rendű Vitézei közzé vétetett-fel 1770dikbenn, és egyszersmind Fő-Komornyikjának - is választatott; melly tiztségtől mindazáltal hogy meg-válhatna, 1775dikbenn kéntelenítetek meg-élemedettsége 's erejében-való meg-fogyatkozása miatt a Császárnét kérelmekkel fárasztani. Méltóságos Familiájának mindenkor ékeségére 's fényességére, Jobbágyainak pedig, kikhez Atyai kegyességgel viseltetett, gyönyörüségekre élvén, noha szemeik elől el-vétetett, emlékezetekből bizonyosan vagy soha, vagy tsak igen későn fog ki-múlni.

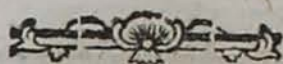
Alsó-Ósztriának Guberniumától e napokban hírré adatott, hogy a múlt hónapnak 23dik napján költ egygy Császári Dékrétum által azon Privilegyiom, melly az egészséget meg-térítő vagy meg-tartó vizeknek el-adattatását egyedül tsak a Bétfi Patikárosoknak tartotta, el-bontatott, és ellenbenn megrendeltetett, hogy jövő Pünköft havának első napjától

tól fogva minden külső országi egészséges víz - palatzkától vagy korsótúl, ha a Császári és Királyi örökös Tartományokba bé - hozatik, 12 krajtzár fizettesék; a Magyar országi és Tiróli egészséges vizek pedig, noha mind e két Tartomány a vámra nézve hasomlónak tartatik más külsőkhöz, még - is szabadon vitéshetnek, csak a Vámos - vagy más arra végre rendeltetett Tifztségtől bizonyság levél adattafsék, hogy valóban Magyar országi vagy Tiróli egészséges víz. Egyébaránt a Császár Ő Felsege 3 aranyot rendelt ajándékúl Ósztriabann eredett forrásokból - való egészséges víz palatzkoknak vagy korsóknak ezritől, melyek külső Tartományokba fognak ki - vitétni.

Tirólból. A Császár Ő Felsege a Guberniumnak meg - jelentéséből, Olasz országgal határozó népének nagy szükségét meg - értvén, 24000 forintot méltóztatott Császári Kamarájánál ki - rendelni, olly véggel, hogy azon pénznek egygy részén gabona vétessék, és az a szükölködő népnek középszerű vagy tűrhető árron el - adassék, más része pedig a valóságosan meg - szegényedetteknek segedelmére fordittassék. A Guberniumnak Préfese *Heister* Gróf Ur már minden arra való szükséges készületeket meg - tett.

Ósztriai Béliomból. Brüsfszelből a múlt hónapnak 24dik napján ezt írák: *Belgiojoso* Gróf Ur egy - néhány napok előtt útra indúla Lombardiába, a hol is vagyon hazája. Mintegy 3 hónapok múlva talán ismét meg - jövend, és akkor vész - fel a tellyes hatalommal bíró Ministeri méltóságot, mellybenn *Starbemberg* Fejedelem Ur mind addig meg - fog maradni.

Gálits országból. A múlt hónapnak 17dik napján költ *Brzezani* levelek ezeket emlegetik: A mostani álhatatlan idő, mellybenn ritkák az Éjszaki Szelek

lek és következésképen a hideg sem fok, ismét új betegséget szült, a tavvali Orosz hurutos-hideg-léshez valamentén hasonlót, de sokkal ártalmasabbat; mert fok embereket, főképpen a falusiak közül, kik nem annyira őríznek tőle, rövid idő alatt a kopersóba ránt.

Horvát országból. Mlgs. Gróf Erdődy László ő Nagysága igazgatása által egész Körös Vármegyében minden utak és hidak nagy szorgalmatossággal megtsináltatnak, meg-jobbittatnak.

Ugyan azon Vármegyében lévő külömbféle helységekben ismét marha döge vétetett észre, melyet leg-többen a mostani változó jobbára nedves időnek tulajdonítanak.

Erdélyből. A múlt hónapnak 15dik napján Szébenben költ levelek azt hozák hírül, hogy azon hónapnak 2dikán Mlgs. Gróf Teleki Károly Ur ő Excellenziaja Erdélyi Nagy Fejedelemségnek lett Kíntstartója, Mlgs. Báró *Brukenthal* Samuel Ur ő Nagysága mint Királyi Kommissarius által jeles rend-tartással bé-állattatott. Le-kötelezvéen magát előbb annak módja szerént hittel a Királyi Kommissariusnál azután az Erdélyi Kamarának Tanátsoffaitól hívatatván, mind a ketten a Tanátsozó Palotába indulának. A rend-tartás ilyen vala: elől a Posta Tisztek menének; utánna a Királyi Kamarának és Guberniumnak minden rendenn lévő Tiszt-vifelői; ezeket a Királyi Kommissariusnak Udvari Tisztjei követék; kik utánna maga a Királyi Kommissarius méne maga 6 lovas hintóján a Királyi Kíntstartóval egygyütt, ki-bal felől ül vala; másik mindjárt utánna menő hat lovas hintóbann a Guberniumnak Székrétariusfa *Brukenthal* Ur ül vala, ki a Királyi Adomány-

Le-

Levelet tartá magánál; leg-utólyára, más több szekerek menének, mellyekben Mlgs. Gróf Batthyán Ignácz Erdélyi Püspök Ur ő Excellentiája, és más Tekintetes Személyek ülének. A Tanátskozó Palotába érkezvén, és a Királyi Adomány - Levél fel - szóval el - olvaftatván, a Királyi Kommissarius a Mlgs. Kínts - tartót ajánlá - fel a K. Kamara Tagjainak, hozzája való szoros kötelelségeket szívekre adván. Erre a beszédre meg - felelvén az új Királyi Kínts - tartó, Ő Felségének Királyi kegyességét, mellyből ezen Törvényekenn fondált, 's már 5 esztendőktől fogva úgy vólt Kínts - tartó méltóságot néki adni méltóztott, hálálta - meg. A K. Kamarának nevébenn Mlgs. Gróf Bethlen József Tanáts Ur ő Excellentiája mutatta háládatofságát Fő Fejedelméhez, egyfersmind pedig az új Királyi Kínts - tartónak - is szerentszte újjonnan nyertt méltóságát nagy örömet mutatván. Ezek után a Királyi Kommissarius haza méne. A Kínts - tartó Ur ő Excellentiája pedig el - foglalván a néki készített helyet, szólla ismét rövideden a K. Kamara Tagjainak úgymint jövendőbéli Tiszt - Társainak; melly beszédét el - végezvén és némelly Királyi Parantsolatokat el - olvasván, külömbféle Rende - lések tétettek.

2. Külső országi dolgok.

Spanyol országból. A nyilván - való tudósítáfok - bann láthatni újjabb fel - vetését a költségeknek, mellyeket tettek *Gibráltárért* a miatta hadakozó Hatal - mafságok 1779től fogva 1782nek végéig. Spanyol országnak költsége mintegy 48,000,000 tallerra me - gyen. Frantzia országe 2,564,000 tallerra, Angliáé 24,000,000ra, melly somma öszveséggel 74 és $\frac{1}{2}$ mil - liom tallernál többet tészen.

Olasz országból. A Magyar és Német Nemzetnek javára fondáltatott, most Pávia városába által vitetett Kollégiumnak számára egybe szedett regulák Mediolánumba ki-nyomtattattak. Az első rész azon Kollégiumba bétendő Tanulókról vagyon; megrendeltetik, kiket, minéműeket kellefsék fel-venni. A második az ájtatos gyakorlatosságokról; ebbenn elő-számláltatnak a könyvek, mellyeket olvassanak a Tanulók. A harmadik rész a Kollégiumbann ott-hon-való rend-tartásról szól, ki-szabván az élést, a ruházatot és más készületeket. A 4dik részben meg-mutattatik, miképen kellefsék ezen Kollégiumbann lévőeknek az Egyházi dolgok meg-tanulását elintézni. Itt meg-rendeltetik, mennyi esztendőkéig kellefsék tanulniok a Filozófiát, a Theológiát; azon közbenn mitsoda más tudományt-is szerezzenek magoknak. Az 5dik rész a Kollégiumnak Elöl-Járóit és gondviseleit illeti, kiket 's minéműeket kellefsék azoknak választani. Az 6dik és utolsó rész a Kollégiumbann-való gazdálkodást kívánnyá, meg-nevezvén, ki légyen most, és jövőendőben a Fő Gondvisele, és kinek adjon számot sáfárkodásáról.

Siciliából. Ezen országnak javára egygy időtől fogva fok hasznos dolgok kezdettek-el. Mellyek légyenek azok, *Caraccioli* Gróf Urnak, azon Sziget Vice-Királyjának Párisba küldött egygy leveléből, melly *Alembert* Urnak szól vala, ki-lehet venni. A többi között ezeket említi főképen, hogy a gabonának kihordathatását meg-engedte némelly nem színtén igen nagy, de még-is szükséges meg-határozással, és azt az igazságot, mellyet némellyek tsak magoknak tartottak a kenyér sütésbenn, meg-szüntette. Most már szabadon árúlhat kiki kenyeret, vagy vehet magának

zanak pénzén, a kitől akar. A Vároft már el-kez-
dették négy szegeletű nagy kövekkel ki-rakni, mel-
lyek háromszor nagyobbak mint a mellyekkel Páris
Várofa vagyon ki-rakva. Annak előtte tsak a két
fő útfa volt lapos kövekkel ki-rakva, a többi út-
szak pedig tsak közönséges apró kövekkel. Ezután
már egygy formán lesz ki-rakva minden útfa, tisz-
tán fog tartatni, és lámpáfokkal fog meg-világosít-
tatni, valamint Párisbann. Egygy nyilván való árú-
ló piatzot-is rendelt, melly annak előtte nem vala,
és azért fokban hihetetlen dolognak vélték lenni. Or-
szág út már 3 kezdetett-el tsináltatni, mellyeken a
Tartományak természet a Szigetnek közép pontjából
egész a tenger partjáig leheffen vinni. Ez a dolog,
mivel fokba telik, egygy kevesé lassabban folyik.
A Városon kívül egygy nagy tágas Tzinterimet ke-
rítettett-bé gátorokkal és Tziprus fákkal; ebbenn
200 mély Vermek (kripták) vannak ásva, mellyek-
be téteffenek a Városból ki-hozott holt testek. Esz-
tendönként tsak 10 nyittatik-fel, és így a népnek
fokaságához képest 20 esztendő alatt mind a 200 hely-
nek hasznát fogják venni. Ezt mindenhol meg-ke-
lene rendelni, de itt, a hol nyáronn igen nagy hév-
ség vagyon, leg-szükségeffebb volt. Ezekhez még
azt-is hozzá számlállya, hogy az *Inquisition*-nak-is vé-
gét szakasztotta. E pedig így ment véghez. Bőjt
más havának 27dik napján nagy tzérémoniákkal és
készületekkel, az Érsektől, az Ország Bírójától, a
hadi Rend részéről hatalmozott Tisztól, a Város
Magistrátusától, azon Törvény Széknek minden Bír-
áitól, és más fok Tekintetes Személyektől késértet-
vén azon Szent Itélő-Széknek palotájához méne. Itt
először a Királyi Székrétáriusnak a Dékrétumot kellett

el-olvasnia, melly által a Király ezen Egyházi Törvény-tételnek végét akarja, minden ahoz tartozandó Tiszteknek hallottára. Ennek el-olvasztatása után a kinn függő tzmert véteté-le, melly-is ilyen vala. Középen egygy kéz vala, melly meztelen kardot tarta, ezcu mellette való írással: *Deus judicat causam tuam*. Erre meg-nyittatának a fogságok, és a foglyok a Püspököknek adattanak által, hogy ők őriztessék. Az egész dolog pedig szép tsendességgel méne véghez minden ellen mondás nélkül.

Rómából. Ő Szentségének Parantsolatjára a Hévétziai Apátzák ki-szállítottak Kalastromokból. Azon kérvén ő Szentségét, hogy hazájokba ne kellessék visszama menniek, meg-nyerték, hogy ott Rómában más Kalastromokba meheffenek. Kalastromok és más jószágok el-adatott. A Templomi készület és ékeesség a Római Frantziskánufoknak adatott.

A múlt hónapnak 21dik napján *Beneventi* Érsek *Banditi* Kárdinális Ur Rómába érkeze, jobbára azért, hogy az újjonnan választatott Potentziai Püspöknek fel-szentelését hallasztó akadályokról valamiképen teheffen.

Lengyel országból. Királyi Tanátsos Ur Báró *Beust*, nem régen el-beszéllvén a Királynak, mellyeket látott 's tapasztalt a Bányákat látogatván, egyfzersmind új módot-is mutata, melly által nagyobb hasznot lehetne reményleni a föld gyomrából vájt ezüstből, aranyból, 's más ollyas kövekből. Ezért őtet a Király egygy gyűrűvel ajándékozta-meg, mellynek kövén a Királynak képe vala ki-metzve, és körül véve fok gyémántokkal, a felett igen kegyes szókkal jelenté hozzá-való szívefségét. A gyűrű 1500 arany pénzre betsültetik.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatik' és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Böjt elő-havának 22^{dik} napján,

Szombatonn költ

16^{dik} L E V E L E.

I. Hazánkbéli dolgok.

E napokban itt a Pozsonyi Dunán ismét egygy-néhány hajók jöttek Bétsből ágyúkkal, 's más afféle hadi eszközökkel. El-is mentek ismét alá felé. — A szabadsággal otthon volt Katonák-is mutogatják magokat naponként.

Az idő felől, ha nem léssen únalmas annak halála, azt mondhatom. A múlt hétnek első napjai igen szép gyönyörűségek valának, az utak-is jól kezdettek száradni, azt véltük, hogy már Városunk előtt vagyon a mindeneket élesztő 's vidámító tavasz. De melly igen el-kedvetlenedtünk, mikor a vége felé fel-támadván a nagy szél esőt havat egyéránt hordá reánk? tsak tartánk tőle, hogy majd olyan időnk léssen, mint Sz. András havának elején volt. Mindazáltal most-is egygy formán vagyon, a mi éjjel fagy, nappal ismét fel-olvad. Az utak úgy megromlottak, hogy gyalog majd hamarább el-érhetni valahová mintsem Szekérenn, 's ha így marad, nem

igen kopnak - meg a szánoknak talpai a Fársángbann. Itt Pozsonynál a járó hidat nagyon készítik a bé - állításra.

Moson Vármegyéből. Mivel a Laita vize megáradván 's ki - öntvén nem tsak ebbenn, hanem más határos Vármegyékben - is a szántó - földekben gyakorta kárt tesz, és a malmok forgatására sem tart elegendő vizet - meg, azt mondják, hogy mind a két felől töltések fognak vitetni, mellyek által azon viz mindenkor határibann meg - tartóztatásék.

Gömör Vármegyéből. Hiteles hírekből vett dolgot hozok elő, mellynek ugyan kezdetét szörnyű hallani, következetét keserves tapasztalni, a végét még - is Fársángbann leg - inkább szokták gyakorolni. Vallyon 's mitsoda történet lehet ez? — Egygy Legény valamelly férjfiat ölt - meg. Más valamelly meg - esett Léány gyermekével hasonlóképen tselekedett. Nem szörnyű dologé ez? Meg - fogattatván mind a kettenn, tömlötzbe vettetének, ott egygy darabig fogva tartatván, végtére mind a kettőnek fejére mondaték a rút halálnak meg - érdemlett Sententziája, 's már talán fel is nyalabolá mind a kettőt az Igazságnak Szolgája a székérre, hogy ki vitetvén a varjak eleibe vetternének nekik szánt eledelül. Mi lehet ennél keservefebb? Igen távúl - is vagyon a Fársángi vigadozó napoktól. El - érkezék azombann, vagy kéznél vala a Császár és Király ő Felségének kegyes Parantsolatja, mellyben életük meg - tartása rendelteték. Vízfiza vitetének tehát a tömlötzbe, és hihető hogy egygy fogságba rekesztetének. Itt éjjel nappal törekedvén bús állapotjokonn, végtére okoskodni kezdenék, 's magok között végezni illyen módon: Én is, mondák egymásnak, gyilkos vagyok, te - is, tehát jól ösz-

ve illenénk, és ha öszve házafodnánk, egygymásnak femmit szemére nem vethetvén, talán jól - is élnénk egygyütt. A mint gondolák, úgy el - is tekéllék magokbann, hogy meg - szabadúlván öszve fognak kelni. Ki - erefztetvén tehát, meg - jelenték szándékokat a Lelki Páfztornak, a kitől öszve - is adattanak, most pedig a hír fzerént jól élnek egygyütt. Nem de nem Fársángi dolog e történetnek vége? Tsak azt fajnalom, 's valóban kár - is, hogy menyegző tartáfoknak módját meg nem tudhattam.

Mármaros Szigetről. Ezen hónapnak első napján költ egygy levélbenn ilyen tudósítáfok érkeztenek: Itten Mármarusbann és Hegyes Szomszédásaibann ember emlékezetétül fogva nagyobb havak nem vóltanak mint most: melly miatt fok helységekhez nem férhetni; ugyan azért Hadi bagázfia alá való lovaknak *conscriptiójára* ide *commendirozott* Ns. *Berlichingen* Regimentbéli Tiszt Ur ezen Ns. Vármegyének fok helységeit kintelenítettett el - hagyni. A Posta - is egész hetekként nem járhatott, és most - is új esztendőtül fogva Kapnik és Budfalva között tsak gyalog, nagy bajjal 's veszedelemmel kéntelen jární. A mindennémű vadak marháikkal Lázokban telelő emberek általl bottal verettetnek agyon; elevenen - is fogdosztatnak, sőt falukba magoktól jönnek, a mint ezen napokbann *Confiliarius Cameralis* Adminisztrátor Urnak Botskórúll egygy esztendős vad - disznót elevenen bé - hoztak. Kereskedés és útazáfok Erdély és Gálics ország részéről el - zárattak. Két Zsidó Nád vornárúll ide érkezvén azt mondá, hogy 11 napja múlt onnan hazúll elindúláfoknak, és hogy többször - is vóltak életek veszedelmébenn, a hóbann el - süllyedvén. Némellyeknek lovaik oda döglöttek. Magyar 's Gálics országok

gok térségeibenn pedig, mondatik, hogy semmi hó fintsen.

2. Bétsi tudósítások.

Béts-Ujhelyi tudósítások azt emlegetik, hogy ott ezen hónapnak 13dik napján reggel 6 óra után föld indulást érzettek, de kár nélkül, nem-is fokáig tartott.

Kránitz országból. Ezen hónapnak 7dik napján dél tájbann Maximilián Fő-Hertzeg jó friss egészségben Klagenfurtba érkeze, a hol-is azontúl a Hertzegi *Residentiaba* bé-izállván *Maria Anna* Hertzeg Afzszonytól igen szíveffen fogadtatott. Más nap az ott való Fő Rend méne ő Hertzegségének udvarlására. Estve nagy muzsika vala.

Ósztriai Lombardiából. A Guberniumnak engedelméhez képest a Mediolánomi Czisztertziták hírré adatták, hogy az ő újjonnan készítettett, mindenféle tudományi könyv tartó házok, a jövő Bőjt más havának 13dik napjától fogva minden Tsötörtökönn, minden el-hagyott Innepnapokonn nyitva fog lenni reggeltől fogva délig. Mindenféle tudományokrólvaló tudósítások fognak ott tartatni. Egyszersmind pedig a Királyi petsétes levelekről-is lészzen azon napokon beszéd, mellyből annyival nagyobb hasznot reménylhetni, mennyivel inkább bővelkedik azon Klastrom afféle régi petsétes levelekkel.

Cseh országból. Ezen országnak több Városibann és helységeibenn most azonn igyekeznek, hogy arra való helyes rendelések által a Szegénység meg-segítség és a köldülés el-hagyattasék. Melly végre egygy helyen egygy, más helyen más rendelések tétetnek, a mellyek ki-is nyomtattatnak. A többi között Cseh-Kamnitzról ezt írják: A mi T. Espere-sünk

sünk *Czippe* Kanonok Ur, kinek leg-nagyobb gondja köteletségének bé-tellegesítése, és réa bizattatott Híveinek lelki 's testi javok keresése, minden módon rajta vagon, hogy a nyilván való kóldulás abba hagyattásék, de a mellett az igazán meg-fzegényedeteknek gondjok viseltetésék. Erre végre már egynéhány beszédet tartott olly foganatosít, hogy már most majd egygy kóldús sem láttatik kóldúlni.

3. Külső országi dolgok.

Spanyol országból. Némelly Latrok, kik Madridból Genevába küldött Posta legényt meg-ölték, meg-fogattattak, 's utolsó sententziájokat várják. A Király azon Posta legény 6 gyermekkel özvegyen maradt feleségének 300 arany esztendőbéli fizetést rendelt.

Karátson havának 20dik napján Segoviábann azoknak, kik ezen bé-állott 1783dik esztendőbenn a föld művelésbenn különösen fognak iparkodni, bizonyos ajándékok rendeltettek.

Frantzia országból. A Király ő Felsége az öszve szövetkezett Amérikabéli Tartományoknak nagy kegyességét mutatá, midőn azt igéré, hogy nem tsak most nem kívánja mindjárt visszfa a nekik költsön adatott pénzt, és annak Interesét, hanem, ha békeség léend-is, 12 esztendeig el-várja őket az adótság le-fizetésével.

Fránklin Ur Burgundiából 9 Vintzellért küldött 1200 Burgundiai szőlő vefzszövel Déli Károlinába, hogy próbát tennének, ha ott meg-élednének-é azon szőlő vefzszők.

Ángliából. A múlt hónapnak 28dik napján. Már most bizonyosak Anglia Frantzia-Spanyol ország és Amerika közt meg-lett békeségnek elől-járó vége-

zéli. Tegnap már meg-jelentette azokat *Granbam* Ur a Felső Tanátsnak, *Townshend* Ur pedig az alsó Tanátsnak. Amaz egygy általlyábann azt kívánta, hogy ki-nyomtattassanak, ez nem mindjárt akara reá állani.

Ánglia és Frantzia ország között ezek az elől járó végezések:

I. Mihent ezen végezések helyén hagyatnak, azontúl meg-fognak szünni minden ellenségeskedések mind vízenn mind szárazonn, és mind a két Udvár hatalma alatt lévőknek levél adattatik a szabadonn való járásra. II. Ánglia meg-engedi Frantzia országnak, hogy *Terre Neuve* Szigetbenn halászhasson, de még-is némelly ki-vételek alatt. III. Frantzia ország el-áll minden szabadságától, mellyre nézve *Terre Neuve* Szigetében halászhatna, ki-vévén azon részeket, mellyek néki ki-jegyeztettek. IV. Frantzia országnak olyan szabadsága lészzen halászatra *Terre Neuve* Szigetében, mint Angliának. V. Itt fel-jegyeztetnek a halászat iránt való ki-vételek. VI. Sz. Lutza Szigete és Tabago a Frantziáknak engedtetik. VII. és VIII. Frantzia ország viszsza adja az Anglusoknak Grenadát, Sz. Kristóf, Sz. Domonkos Szigetét. IX. Ánglia viszsza adja Frantzia országnak *Senegált* és *Goreet*, viszontag. X. Frantzia ország meg-erősíti Angliát *Senegambiának* birodalmában. XI. és XII. Szabad lészzen mind a két Nemzetnek Gummival kereskedni, valamint a hadakozás előtt, Afrikának minden részeiben. XIII. XIV. és XV. Ánglia viszsza adja Frantzia országnak Napkeleti Indiában *Orixát*, *Pondicheryt* egygy darab hozzá tartozandó földdel; Frantziáknak-is szabad lészzen *Suratere* menni. XVI. Az öszve szövöttezett India-bé.

béliek hívattatni fognak ezen végezésekre; ha pedig ellenzeni fogják, Anglia és Frantzia ország fogadjameg, hogy semmibenn sem fogja őket segíteni. XVII. Anglia minden végezéseket el-ront, mellyek a *Dünnekircheri* báltyáknak le-rontatása iránt tétettek. XVIII. Ebbennia tikkelybenn meg-rendeltetik mind a két Nemzetnek kereskedése. XIX. Mind a két Nemzettől meg-ostromoltatott Tartományok azon állapotbá fognak helyhezttetni, melybenn a had előtt voltak. XX. Az el-foglalt Tartományok el-hagyattatására mind a két félnek, ezen végezésék jóvá hagyásától fogva Nap nyugotti Indiábann 3 hónap, Nap-keleti Indiábann pedig 6 hónap rendelitik. XXI. Az el-fogottak, minekutánna az adótságok lefizettetnek, váltság nélkül visszfa adattatnak. XXII. Hogy mindenek helyeffen véghez menjenek, ezen tikkelyek meg-erősítése napjától fogva a tenger ízórulatjara nézve 12 nap, az Éjszaki tengerre egész a Canáriai Szigetekig 1 hónap, azoktúl fogva továbbra 2 hónap, a világnak utolsó részeire pedig 5 hónap rendelitik. XXIII. Ezen tikkelyek az alá-írásnak napjától fogva 1 hónap alatt meg-fognak erősítetni.

Fitzherbert. Vergennes

Olasz országból. Mivel a Római Pápa igen kívánja, hogy *Campaniabann* lévő eddig miveletlen földek bé-vetteffenek, azért már némelleyek el-küldettek, kiknek reá gondjok legyen.

Velentzéből. Hogy ezen Közönséges Tárfaságnak fegyveres házábann helyesebbenn folynának a dolgok mintsem ekkoraig folytanak, a Tanáts Erizzo, Zarta, és Emo Urakat rendelte Fő-Inspektorokká. *Phoenix* nevű 70 ágyús hadi hajó újjonnan mindenképen el-készítettik, és a többi *Velentzei* hajó fereg közzé fog számláltatni.

Pozsonbann Patzkó Ferentz könyvnyomtatónál, ugyan az ő műhelyébenn készült, két könyvetske árúztatik. Egygyik T. Ur Mancini Antalnak a Pozsonyi Királyi Fő-Gymnasium egygyik Tanítójának munkája. Másik Miller Ferdinánd Jakab Uré a Nagy - Váradi Királyi Akadémiánál Históriák Tanítójáé. Amannak az a felibe való írása: *Primi Hungarorum Regis Apostolici S. Stephani vita. E perve-
tusto Codice MS. celeberrimi Monasterii Mellicensis excerpta.* Negyed fél árkusból áll, 8. formábann, 7 kr. adatik. Emennek pedig ez a felibe való írása: *Dissertatio inauguralis Historico critica de Jure Andreae III. ad Coronam Hungariae.* Öt és $\frac{1}{4}$ árkusból áll, nagyobb 8 formábann, 15 kr. az árra.

Hír - adás.

A jövő Bőjt más-havának 12dik napján a F. Királyi Magyar Udvari Kamarától, az előtt a Győr Ex - Jesuiták Kollégiumához tartozandó, Mosony Vármegyébenn lévő *Lébenyi* Apát-Urságnak jószága a hozzá való jussal, erdőkkel, majorokkal, szántóföldekkel, rétekkkel, kertekkel, és halászatokkal kótya-vetye által a többet ígérőknek árendába ki-fog adattatni.

A kiknek hozzá kedvek vagyon, a fellebb említett naponn reggel 9 órára azon *Lében* nevű helységbe hivatalosok.

Pozsonbann Bőjt elő-havának
18dik napján 1783dikbann.

P o ' s o n b a n n ,
Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Böjt elő-havának 26^{dik} napján,

Szerdán költ

17^{dik} L E V E L E.

1. Hazánkbeli dolgok.

Liptó Vármegyéből. Mivel ezen Vármegyében a hegyek arannyal, ezüsttel, és más bányász-nával olly bőveseknek lenni találtattak, hogy a bányászatot meg-érdemlenék, a Selymetz-Bányai Tiszt-tartóság pedig ezen Vármegyétől meszszebb esne; azért Ő Felsége, a köz-jónak elő-mozdítá-fát kívánván mindenekbenn, e végett ezen Ns. Vármegyében különös Bánya Törvény-Széket méltóztattott fel-állítani, Pribilla András Urat, eddig volt Bazinyi Bánya Tifztségnek Adminisztrátorát rendelvén azon Bányák Gondviselőjének, és Itélő Bírójának.

Pestről. N. N. Dobay Károly Ur ō Nagysága az itt való Királyi Táblánál volt *Vice Judex Curia* ezen hónapnak 14^{dik} napján hirtelen halállal meg-hólt életének 65^{dik} esztendejében.

R.

N.

N. N. Farádi Vörös Ignácz Udvari Tanács Ur
Ns. Fejér Vármegyének előbbeni *Vice*-Ispányja azon
Vármegye utolsó Gyűlésének alkalmosságával ismét
megmutatta, melly hajlandó legyen a Vallásbéli
Türedelem iránt kiadatott Felsőes Parantsolatnak
beteljesítésére, midőn Katólikus Földes Ur létre
nyilván megmondotta, hogy *Igar* nevű helységben
mint maga jószágann lévő Hélvétziai Valást-tartóknak,
kik mintegygy 64 tselédes gazdákból állanak,
helyet, és a mi szükséges lészzen egygy könyörgés
háznak felépítésére ingyen fog adni. Ezen Szándé-
kának főképén 3 okát adja; első, az országlo Fe-
jedelemnek követésre méltó példáját; 2dikát azt, hogy
azon helységben Katólikusok nintsenek, és 3dikát,
hogy ekkoráig más Vármegyékbe kellett utazniok
Vallások szerént valóIsteni szolgálatnak megtartására.

Az utolsó héti vásárkor az itt való piatzonn
ímgýen költ a gabona Pozsonyi mérő számra.

A tiszta búza	— — —	I F.	10 - 11.	Garas.
A két szeres	— — —	I —	I —	
A rozs	— — —	— —	17 - 18.	
Az árpa	— — —	— —	15 - 16.	
A zab	— — —	— —	14 —	
A kukoritza	— — —	I —	— —	

Aba - Ujvármegyéből. Ismét valami Fárságra va-
ló. A közelebb múlt napokbann egygy Leányzó
jegybe állván Szerelmesével, minek előtte öfzve kel-
nének, megakará tudni, ha igazán és szívesen
szeretné-e őtet Jegyese. Próbára vévé a dolgot, tsak
hogy igen kábára. Málét sütének a kéz-fogás után
való napokbann; a sütés közbenn azt találá neki
mondani Léány társa, öntse azt Jegyese Szeretetére,

arról meg-tudja, ha igazán szereti - é őtet vagy nem. Hűn a beszédnek, melly néki mondaték. El-készül a málé, azombann igen keserű. Jaj! Szegény balgatag! mi tévő legyen már? Hogy menjen már hozzá? Nem kell már néki többé. El-valik tőle, akár mint legyen dolga. Nints az az okos tanáts-adó, a ki meg-valtoztathatsábal íéletét. Elég néki, hogy keserű lön a málé. Valóban fajnálhatta Vő-legény Uram, hogy illy eszes Mátkájától véletlenül meg-keletett válnia.

De vége legyen a Fársángi tréfás tudósításoknak; mert a Fársángnak - is itt a vége. Vagyon azoknál valami jelesebb hír-is. — Sokat hallottunk ekkoráig az országunkbann meg-türt Vallásoknak éledéséről. Több újságokbann olvastuk, melly nagyon örvendeztek az Agostai és Hélvétziai Vallást tartók azon, hogy szabadságot nyertenek Templomok építésére, és Isteni szolgálatjok nyilván való tartására. És ki ítéllye meg őket ezért? De, vallyon nem lészzen é a Katólikusoknak - is szerentséjek valami vigasztaló és őket örvendeztető hírt hallaniok! Ha nem vólt eddig, érkeze most Nagy-Várad és Debretzen tájékáról, és az ugyan hiteles. — Külömbféle helyekre hogy a Császár és Apostoli Király ő Felségétől *Misziók* küldetnének; ez az egygyik. A másikat a mi illeti, tudva vagyon, hogy az említett tájékon majd 30. és talán több mély földnyire sehol Pápišta Templom nem vólt. Most nem régen a Kafsai és más Városbéli Katólikus Kalmárok és Kereskedők, kik arra járnak, Ő Felségének ezt meg-jelentvén, egyfzers mind alázatosfággal esfedezének, hogy ezen szükségről valamelly módonn kegyessen tenni méltóztat-

nék lelki vigasztalásokra. Meg - is hallgattatának ; mert azontúl meg - vizgáltaték a dolog. Melly - is úgy lenni találtatván , az a kegyes Rendelés tétetett, hogy azon térségnek avagy tájéknak közepettén nevezetesen *Ragály* völgyében egygy Pápista Templom építtesfék Plébániával és Pápista Oskola Mesternek házával egygyütt, ki - rendelvén mind a kettőnek annyit, hogy illendőképen el - élheffenek. Így leg - alább Vasárnapokonn és Innepnapokonn vagon a Katólikus Kereskedőknek és Kalmároknak módjok az Isteni szolgálatra való meg - jelenésbenn , el - is igyekeznek oda , a mennyire lehet.

Itt Pozsonynál a járó hidat már bé - akasztották. Szombattól fogva majd szüntelen mind tsak eső esik.

2. Bétsi tudósítások.

Bétsből. Vasárnap egygy hete a Császár ő Felsege szokás szerént jelen volt az Udvari Kápolnában tartatott Isteni Szolgálatonn , azután a Fő Rend gyülekezett öfzve az Udvarnál.

Ezen hónapnak zodikánn reggel kilentzed fél órakor ide érkeze a Marokkai követ, és a *Wieden* nevezetű hóstádba bé - szálla a néki készítettett szállásra.

Stájer országból. Grétzből ezen hónapnak 15dik napján azt írák , hogy a Marokkai követ 2 Császári Kommissáriustól, tudni illik, *Bihn* és *Tafsara* Uraktól, kik eleibe küldetének, késértetvén, 7 kotsival és 1 terh - hordozó szekérrel ugyan ezen hónapnak 12dikénn oda érkeze, és a Murányi hóstádba a fekete Elefánthoz bé - szálla, a hol már mindenek el - valónak készítve bé - fogadására.

Estve 9 órakor az ott való Fő Tiszt viselő Kommissáriustól, és a Császári Komornyíktól Gróf *Starbemberg* Urtól szép hintobann mind a követ, mind a főbb úti tárfaságabann lévő személyek 3 hintónn a Baál házba vezettedének, a hol - is éjfélt utánn maradván minnyáján nagy kedvet mutatának.

Másnap, úgymint 13dikánn, a követ jelenségét adván, hogy örömezt látná a belső várost, az említett Gróf Urtól el - vezettedett annak fő útszáin. Dél tájbann visszfa tére szállására, a hová dél utánn sokan ki - mentek a Fő - rendü Személyek közzül látogatására. Ablakai alatt majd egész dél utánn tartott kívánsága szerént a Török muzsika. Végtere jól meg is ajándékozá a Muzsikusokat, estve az nap a komédiába viteték.

Harmad napjára, mint 14dikénn, azon rendtartással méne el - onnét, a mellyel oda érkeze. A szoros menyítékből, mellybenn tartotta úti - tárfaságát, és nyájas barátkozásából okos és igen emberféges embernek ismérék lenni őtet.

Tirólból. Insprukbann ezen hónapnak 9dikénn költ levelek emlegetik, hogy az úgy nevezett *Regula* házábann lévő Apátza Szüzeknek e hónapnak 6dikánn a Guberniumi Császári Tanáts Ur Kalastromok el - bontatását jelentette. Építette azt a kalastromot II. Ferdinánd Fő Hertzegnek Hitvese Anna Katalin, született Mantuai Hertzeg Afzfzony özvegy lételekor, és Testamentomábann minden jószágát annak hagyá örökségül. Ugyan ezen Fejedelem Afzfzony fondálta a múlt esztendőben el - bontatott kalastromát a bé - zártt Apátza Szüzeknek; és végtere a Böldogságos Szüz szolgai, vagy Szervi-

ták kalastromát, kiket - is ama két rendbéli Apátza Szüzek Gyóntató Atyjaikká rendelt.

3. Külső országi dolgok.

Angliából. Londonból Bóldog Afzszony havának 28dik napján. Anglia és Spanyol ország között ezek a békeséges elől járó végezések.

Első tikkely. Anglia és Spanyol ország között az igaz és tokélletes barátság helyre állítatik 's megerősítettik. Az ellenséges kergetések, prédálások, 's más afféle kár - tévések ezentúl meg - szünnek, és mind a két országbélieknek szabad ki - 's bé - já ásva való levelek (*Passusok*) adattatnak. II. Minorka Sziget a közép tengerenn Spanyol országnak engedtetik. III. Anglia oda engedi Spanyol országnak Amériká - bann Nap keleti *Floridát*, és Spanyol ország megtartja Nap nyugotti *Floridát*. IV. Az Ánglusoknak szabad lészén *Hondurasnál* festéknek való fát vágniok azon *Videkenn*, melly nékiek ki - jegyeztetik; hasonlóképen szabad lészén nékik ott lakó helyeket tartani és házakat építeni, úgy mindazáltal, hogy az ollyan épületekkel semmi galibát ne okozzanak a Spanyoloknak. V. Spanyol ország visszsa adja Angliának *Bahama* és *Providentia* Szigeteket. VI. Mind a két Udvar visszsa adja a helyeket, mellyeket ezen hadbann egygvmástól el - vett, és a mellyek oda fel - lebb meg - nem neveztettek. VII. A kereskedésnek javára mind a két rézfzről különös Kommissió fog rendeltetni, melly azt helyesen intézze. VIII. Az el - foglalt helyeknek visszsa adattatására szintén annyi idő szabattatik, a mennyi a Frantziáknak hagyatott, tudniillik, Nap nyugotti Indiábann 3 hónap, Nap - keleti Indiábann 6 hónap. IX. Mind a két

Nem.

Nemzetbéli foglyok váltság nélkül szabadonn erefsz-
tetnek - el, tsak azoknak tartásokra tett költségek
fizettetnek visszsa. X. Az egygymástól el - ragadott
s erővel el - vett hajókra nézve az az egygyezés ,
melly a Frantziákkal a XXIIIdik tzikkelybenn. Azon
hajók , mellyek ezen tzikkelyek alá irása után 12
nap alatt vétettek - el a tenger szorúlatján , vagy
az éjszaki tengerenn , ismét visszsa adattatnak ; szin-
tén úgy azok is , mellyek a közép tengerenn egész
a *Canariai* Szigetekig egygy hónap alatt vétettek - el.
Tovább , mellyek a *Canariai* Szigetekenn túl egész
az egyenes lineáig két hónap alatt , és végtére mel-
lyek 5 hónap alatt a világnak más távúl lévő részei-
benn vétettek - el. XI. Ezen elől - járó végezések
egygy hónap alatt , és ha lehet , előbb - is meg erő-
sítteffenek.

Fitzberbert. Aranda Gróf.

Ánglia és az öfzve szövetkezett Amérikabéli Tar-
tományok közt való elől - járó végezések.

Első Tzikkely. Ánglia Amérikát szabadnak,
maga hatalmábann valónak , senkitől sem függnek
isméri. II. Amérikanak vég határit ki - jegyezi ;
ezekhez tartozandók minden Szigetek , mellyek a
száraztól 20 mély földnyire vannak. III. Amériká-
nak tellyes szabadsága léfzen , hogy *Terre Neuve* és
Sz. Lörintz szigeteknél halászhaffon , de még - is nem
léfzen szabad ott az halakat száraztaniok , hanem
akár hol máshol , a hol , tudni illik , az iránt meg-
egygyezhetnek a lakosokkal. IV. Szabad léfzen mind
a két Nemzetbélinek magok közt tett adósfágikat kö-
vetniek , és keresniek. V. Az Amérikabéli választott
Személyekből álló Társaságnak nagyon ajánltatik , hogy

azoknak, kik Anglia védelmezéséért fegyvert ragadtanak, minden el-foglalt jószágik vissza adattassanak. VI. Ezután ilyen jószág el-foglalások (*Confiscatiók*) többé nem fognak tétetni, a tömlötzökben fogva tartatott Személyek - is szabadon fognak bocsátatni. VII. Mind a két félről örök békeiség és barátság szereztetik. Anglia a maga hajó seregét és táborát vissza hívja, és külömbféle helyeken minden ágyúkat és hadi eszközöket ott hágy, a mellyek, tudni illik eleintén Ámérikához tartozandók valának. VIII. *Missisipi* vizen szabad lészen mind a két Nemzetnek a kereskedés. IX. Valamik ezen tziokelyek alá - írása után el-foglaltattak vagy el-vétettek, mind vissza adattatnak egymásnak.

Richard Oswald. Jo. Adams.

Benjamin Franklin. Jo. Jay. és Henrik Laurens.

Hír - adás.

Mivel külömbféle fontos okok a Felsőleges Rendeléseknek alkalmatosfágot adtanak, bizonyos Sultz János kalmárkodó próbáira nézve minden további néki eleintén meg-rendelt segítséget meg-vonni, sem valahol azokból részt nem venni, azért szükfőgesnek lenni tartatott, nyilván való meg-jelentés által ezt, az egész *Publikumnak* tudtára, és bátorfágos vóltára hírré tenni.

A jövő Bőjt más-havának 12dik napján a F. Királyi Magyar Udvari Kamarától, az előtt a Győri *Ex-Jesuiták* Kollégiumához tartozandó, Mosony Vármegyében lévő *Lébenyi* Apát-Urságnak jószága a hozzá való juffal, erdőekkel, majorokkal, szántóföldekkel, rétekkkel, kertekkel, és halászatokkal kótya-vetye által a többet ígérőknek árendába ki-fog adattatni.

A kiknek hozzá kedvek vagyon, a fellebb említett naponn reggel 9 órára azon *Lében* nevű helységbe hivatalosok.

Pozsonbann Bőjt elő-havának
18dik napján 1783dikbann.

P o ' s o n b a n n,
Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél,

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmevel.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783dik esztendőbenn,

Bőjt más-havának első napján,

Szombatonn költ

18dik **L E V E L E.**

Gazdasághoz való tudósítás.

Melly nagy károokra légyen a szántó vető embereknél az üszögös búza, mellynek a ragya szokott a termesztője lenni, ők magok leg jobban tudják. A gabona általa megvesztegettetik, a kenyér keferű ízű tőle. Bizonyos Francia országi Nemes *Delpach* Ur, kinek lakó helye *Montereau*, és a ki gyermekségétől fogva a mezei gazdálkodásban foglalta magát, orvofságát találván ennek a megkárofoadásnak azt írja, hogy ő azon orvofsággal 20 esztendeig olly szerentsés ki-menetel-el élt, hogy tsűreibenn soha egygy üszögös kalászt sem találtatott. „ Ezen orvofsággal, úgy mond, egygy 30 hól szántó földemen tettem próbát, mellynek fele részét az alább elő hozandó mód szerént meg-nedvesített, más felét száraz maggal vettem. Károm szemlátomást való vól. Mindazáltal azon félen, melly meg-nedvesített maggal vala bérteve, egygy kalászt sem rontott-meg a ragya, a

más félen pedig fok üszögös kalászkok látszattak. Ezen orvosságomból annyira való, melly 1 hólid földre, vagy 900 négy szegű öltre kívántatnék, a mi pénzünkben csak 15 krajtzárbann telne, és ezen kifs költséggel az aratás bizonyosan három annyival nagyobb lesz. “ Az orvoslásnak módja ez.

Töltsék vas fazékba 20 pint víz; midőn már jól forr, vettsék bele 1 itze óltatlan méz, 6 lót grispan, 4 lót sárkány vér, 4 lót Szalamia, 4 lót timsó; kevertésük öszve jól; azután annyi hideg víz töltsék reá, a mennyi 420 fontnyi gabonának meg-nedvesítésére szükségesnek lenni ítéltetik; az el-vetendő mag terítsék - el egygy teknyőben, és öntsék fellül a készített vízzel; háromszor négyszer forgattassék meg, meg - száradván tolattassék öszve rakásra, és így fel - merettetvén vettsék a földbe.

Hazánkbeli tudósítások.

Budáról. Böjt élő havának 15dik napján. A Királyi Budai Universtásnál, a Felséges Királyi Helytartó Tanátstól azon Universtás Királyi Tanátsának küldetett, ott folyó dolgoknak el-igazítására szolgáló Dékrétom a minapábann ki - hirdettetett. Sommája ez vala: A Császár és Király Ő Felsége a Zábrági Akadémiánál üressen maradott Theologiai Fakultásnak tanító ízékeit az említett Universtás Királyi Tanátsától bé - mutatott, másoktól magokat meg - különböztető Személyeknek kegyessen oda adni méltóztatott, úgymint

Az Anyaszentegyház Históriaja és Theologia tanító - széket T. Szvorenys Mihály Urnak, Esztergami *Diacefis*ből való világi Papnak, és ekkoráig a Budai Universtásnál Theologia Fakultás különös Tanítójának;

A *Dogmatica* Theologiának tanító székét Zábrági *Diecefis*ből való T. *Kobe* György Urnak;

Azon Theologia Fakultás különös Tanítójának székét *Sziller* Albert Urnak;

Végtére a Theologiai Fakultásnak különös Tanítója székét, mellybenn ekkoráig T. *Szvórényi* Mihály Ur ült volt, T. *Kratochvila* Mihály Urnak, az *Esztergomi Diecesis*ből való világi Papnak.

Mivel pedig *Kobe* György és *Sziller* Albert Urak a Doktor név el-nyerésére kívántatott minden próbákann még által nem keltének, azért Ő Felsége azt rendelte, hogy, a meddig az is meg- legyen (melly leg-tovább két esztendőre hallasztatik) a szokott erősítő Dékrétom nekik ne adattassék, és az alatt csak a Lektorok számábann legyenek.

Továbbá azt-is kegyessen meg-rendelte Ő Felsége, hogy a tanítástól-való meg-válások ezután az első hat hónapoknak végén legyenek, hogy így elegendő idő legyen annak hírré-tételére, és azoknak, kik a vetélkedésre öszve gyülekezni szándékoznak, ahoz való jó el-készülésre; a vetélkedésre való gyülekezés se tartassék olly alkalmatlan időbenn, mint most utólszor, tudni-illik, Sz. András havában, mikor sokan a rozsz utak miatt arra meg-nem jelenhetnek.

Azután senki a tanítás végett való nyilván tartandó vetélkedésre ne eresztesék hanem ha a Tanítói méltóság el-nyerésére kívántatott minden próbákann előbb a Királyi Universitásban ditséretesen általment, a mit a Püspökök fellebb való Oskoláikról-is kell érteni; a mint ezt Ő Felsége nem régen némelly Törvényt tanító székek oda adása alkalmatofságával már meg-rendelte vólt.

Végtére a Püspököknek és Szerzetes Elő-járok-
nak jelentetik, hogy azokat, kik nagyobb észszel
és értelemmel ajándékoztattak-meg a termézzettől,
a tanító grádfokra, főképen a Theologiai Fakultá-
séra fel-emeltessék, és úgy el-készültteket küldjék
a nyilván való vetélkedésekre, hogy így a tanító
Székekbe a tudományoknak nagyobb elő-segítésére
minden Személy és Megye válogatás nélkül a leg-
jobbak helyhezteheffenek, és ne effenek minden ta-
nító Tifztségek majd tsak azon egygy *Diaecesis*ből va-
lókra.

Bétsi tudósítások.

Bétsből. A közelebb múlt Vasárnapon a Csá-
zár Ő Felsege ő Eminentziájától az itt való Kárdiná-
lis és Érsek Urtól, és ő Excellentiájától a Pápa
követétől, nem külömben az egész Udvari Renotól
késértetvén méne az Udvari Kápolnában szokás sze-
rént tartatott Isteni Szolgálatra, melly el-vegezöd-
vén az Udvarnál a Fő Rendek szokott gyülekezete
vólt.

Hetfőn dél után a Marokkai követ leg-elő-
ször ment a Cs. K. Udvari Kántzelláriusnak *Kaunitz-*
Rietberg Fejedelem Urnak látogatására.

Kránitz országból. Klagenfurtból Bőjt elő-ha-
vának 17dik napján azt írák, hogy *María Anna Fő-*
Hertzeg Afzszonynak meg-gyógyulásáért minden
Rendek nyilván való hálákat adtak Istennek a Tem-
plomokban; de külsöképen - is nagy jelenségét
adák szívbeli örömöknek külömbféle mulatságokat
indítván.

Lintz városából. Bőjt elő havának 21dik nap-
ján. Ezen napokban itt is hírré tétetett az Alsó-

Ósztriában bé - vétetődött Stólának rende, hogy itt Felső - Ósztriában - is ugyan azon formán vétésék.

Cseh - országból. Prágából Bőjt elő - havának 22dik napján. „ A Kármeliták útszáján lévő Angliai Kífs - Afzfzonyok, mellyek kalastromi életet viselnek, Kífs - Afzfzonyokat nevelnek - fel, és Szegény leánykákat tanítanak, most a Kármelita Apátság kalastromát fogják el - nyerni; mivel mostani lakások életek rendéhez képest se jó helyen nintsen, se nem elégséges a tanúlandók bé - fogadására. A mellette lévő nagy kert azon háznak szükségére marad.

Itt most a Plébániáknak új rendbe hozásán munkálkodnak.

Külső országi dolgok.

Portugalliából. Bóldog Afzfzony havának elején a Királyné beteges vala; de azon hónapnak 14dikénn ismét meg - tért előbbeni egészsége.

A Portugalliaiak kereskedésének jobb elő - menetele végett a Királyné azt rendelte Dékrétum által, hogy azon partékáktól, mellyek ő Felségének Indiai Tartományiból Portugalliába hozattandanak, semmi vám se vétésék, hogy ha azon partékák ismét más országokba ki - vitetnek. — Ugyan arra való nézve, mondatik, hogy Goa városa szabad ki - kötő partnak rendeltetett volna, hogy ez által a Portugalliaiak ismét ébrefzteffenek a Malabariai kereskedésre.

Lissabonára érkezett követe a Pápának *Kanutzi* Vintze Ur már az Udvarnál bé - közfönt, és Bóldog Afzfony havának 13dik napján követségének okát ki - nyilatkoztatá.

Angliából. Londonból Bóldog Afzszony havának 28dik napján. Ezen hónapnak 24dikén *Raineval* Gellért Ur *Grantham* Urtól a Királyhoz bevezettetett, kivel is mint Frantzia Udvarnak tellyesen hatalmazott követe beszélgete, és követségéről való bizonyság leveleit előmutatá. Azon hónapnak 27dikén *Raineval* Ur *Grantham* Urral a frígyvetésről, és megszerzendő békeféségnek módjáról tanáskozott. Ugyan azon napon *Carmarthen* Márk-Grófnak, és *Mountstuart* Urnak megparantsoltatott, hogy amaz *Versaillesbe*, emez *Madritba* menne a békeféség megszerzésének okáért, és mind a ketten Királyi követségnek dolgát folytatnák a mondott Udvaroknál. *Keppel* Ur egészségének megbontakozását okozván, a hajós kapitányságot letette, helyébe *Hove* Ur tetett. *Harland* Ur is elhagyta a hajós Kommissáriuságot, nem külömben *Richmond* Hertzeg a Patantyúfokra való Gondviselő tífzségét.

Gróf *Schelburne* Ur, noha Amérikanak függetlensége megismértetett, és fok helyek oda engedettek, még is fok dítséretekkel magasztaltatik a megszerzett békeféségért. Nagy szerentsének tartják minnyáján, hogy ezen veszedelmes hadakozásnak, melly 1776tól fogva 1782nek végéig 103,375519 font Angliai pénzbe telt, és jövendőbenn még többet telt volna, egyszer vége szakatt.

Angliában lévő Frantzia, Spanyol, Hollandus, és Amérikabéli foglyoknak száma 4160 főből áll, kik most minnyáján szabadon fognak botsáttatni. Amérikában kétség kívül még több Anglusok léfnek fogságban, mivel ott két egész hadi sereg fogatotte-l.

A hajózást intéző Fő Tanátsnak bé-adatott új-jabbi fel-vetés szerént most a Királyi sereg hajó 182 nagyobb hadi hajokból, 23, 50 ágyúfokból, 180 segítségre valókból, és 261 kisébbekből, minde-
neftől tehát 696 hajokból áll, hozzá nem számlálván azokat, mellyek még most tfináltatnak, és, noha a békeféség meg-lett, még-is bizonyosan meg-készít-
tetnek.

A segítségre való 77dik sereg ezen hónapnak 26dik napján parantsolatot vett vólt, hogy hajókra szállana, és Nap keleti Indiába menne. Másnap mint 27dikénn egybe gyűlének a katonák a piatzra, és nyilván azt mondák, hogy, mivel hátra maradott zsóldjok nekik még meg-nem adatott, és ők tfak az Amérikában való hadakozásra kötelezték vólt mago-
kat, mellynek már most vége szakatt, Nap keleti Indiába meg-nem indulnak. A Fő és más hadi Tifz-
tek kinfzeríteni akarák a nyakaffabbakat, de magok kárával, mert alig menekedtek - meg az haláltól. Azután néki menének a katonák az élés háznak, fel-
törék azt, a már meg-élemedett katonákat, kik el-
lenek küldetének, reájok szorván a fok golyobifo-
kat, mind vízfza kergeték. Végtére a Strázsa Me-
ster jöve, az szép beszédével tellyefséggel le tfen-
desítette őket. Azután 28dikán a hadi seregnek meg-
jelentetett, hogy nem fog hajókra szállíttatni,
és a hátra lévő zsóldja bizonyosan meg-fog adat-
tatni.

Olasz országból. Bőjt elő-havának 5dik napján a Toskánai Nagy Hertzeg Felséges Hitvesével egye-
tembenn Pifa városából Livornóba méne, a hol egygy darab ideig meg-maradni szándékozik.

Az alatt Pifa városábann az Udvari várhoz közel lévő Gaetani palota el - készítették Maximilián Fő Hertzegnek számára, ki - is nem sokára oda váratik.

Nápolyból. A Király ő Felsege országának javára nézven mindenekbenn, a Provinciális Kommissáriusok által azt a Rendelést tétetni kívánja, hogy nem csak a Fő városokbann, hanem másokbann - is és még a falu helységekbenn - is, a hol Barátok halstromi vannak, tartozzanak azoknak Elő - járói büntetés alatt oskolákat nyitni, mellyekben minden gyermekek, még a leg - szegényebkek - is, válogatás nélkül bé - fogadtassanak, és a leg - jobb elméjű Barátok által ingyen, olvasásra, írásra, számvetésre, grammatikára és katekismusra taníttassanak. A mi a katekismust illeti, azokkal kell élniek, mellyek a Püspököktől Megyéjékben bé - vétettek.

Nem régen a Nápolyi hírek azt - is emlegették, hogy Szicziliának Királya a Frantziák, Spanyolok és Anglusok között meg lett békeség előtt, a hajózás és kereskedés szabadsága iránt tartatott végezésre reá állott.

Hír - adás.

Mivel külömbféle fontos okok a Felseges Rendeléseknek alkalmatosfágot adtanak, bizonyos Sultz Janos kalmárkodó próbáira nézve minden további néki eleintén meg - rendelt segítséget meg - vonni, sem valahol azokból részt nem venni, azért szükségesnek lenni tartatott, nyilván való meg - jelentés által ezt, az egész Publikumnak tudtára, és bátorfágos vóltára hírré tenni,

P o ' s o n b a n n,
Nyomtatatik és találtatik Patzkó Ágofton Ferencznél.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmevel.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Böjt más-havának 5^{dik} napján,

Szerdán költ

19^{dik} L E V E L E.

I. Hazánkbeli dolgok.

A Császár és Király Ő Felsége, a múlt esztendőnek vége felé ki-adatott, mindenféle gabonának Magyar országból külső Tartományokba - való ki-hordatását keményen tilalmazó, szoros Parantsolatot most a tiszta búzára, árpára, és kukoritzára nézve, mind a háromféleképpen ki-hordatását minapábann ismét meg-engedvén, meg-tárgétani méltóztatott.

Budáról. T. Ur Handerla Ferentz Esztergomi Érsekségbéli világi Pap, a szabad tudományoknak és Filozofjának Doktora, és az itt való Királyi Univerzitásnál *Logica*-nak, *Métaphysica*-nak, erköltsöket néző Filozofjának, és Filozofiai históriának volt Tanítója, a múlt hónapnak 20^{dik} napján, életének 38^{dik} esztendejében meg-holt. Azon tanítói hivatalyában 1773^{tól} fogva nagy dítsérettel el-járt. Szorgalmatos igyekezetének, mellyel tanuló Hallgatóinak elő-meneteleket kereste, emlékeztető jelenségi

T

ama,

ama, *Institutiones Logicae*, és *Historia Critica Literaria Philosophiae*, nevezetes két munkája, melyet azoknak javokra el-készítvén, 1782benn itt Budán ki-nyomtatott.

Németz József Ur az itt való Univerfitásnál lévő Fizikai ritkaságoknak egygyik Gondviselője, (ki felől mindjárt az első levélnek 7 számos oldalán dítséretes emlékezet tétetett) ismét új próbáját adá az alkotó tudománybann (Mechanicábann) való jeles tanúltságának, és az által a Köz-jónak keresésébenn való fáradozásinak. A több újonnan ki-gondolt mesterséges tsinálmányok között, mellyeket elő-állított, nevezetesb az új forma kézzel forgató malom, melly nem tsak az úgy neveztetett ló-vagy ökör malmoknál, hanem más afféle kézzel forgató malmoknál is külömb. Három óra alatt 4 ember többet le-ereszthet rajta 2 Pozsonyi mérőnél, vagy 160 fontnyi meg-vizezett tiszta búzánál, egygy köve lévén azon malomnak, mellynek közepe $33\frac{1}{2}$ újnyi, nehézsége 420 fontnyi. A tapodó hely-is olly módon vagyon tsinálva, hogy nem esik nehezen az embereknek a rajta való járás. Kissebb ollyan forma malmot-is próbált elő-állítani, és elő-is állított; azonn 1 Személy 3 óra alatt 39 fontnyi le-eresztett, vagy-is frótolt gabonát örölhet-meg.

Ugyan most említett Németz Ur nem régen a keményítő malmoknak hömpölygő fái iránt-is, mellyek a tiszta búzábann maradott főveny vagy követskék miatt gyakorta meg-romlanak, gondolt-ki valamelly mesterséget, melly által a kártól meg-tartathassanak, úgy szintén a szobákban lévő kályhák iránt-is.

Mármarosból. Az előbbeni tudósításokhoz, mellyek e Vármegyéből érkeztenek, még azt-is hozzá lehet

lehet adni, hogy a nagy hó nem csak az emberek között, hanem a vadabb állatok között-is igen nagy szükségét okozott. E napokban érkezett egygy hiteles tudósítás szerént, Verkovinán a medvék bé-nem találván a nagy hó miatt barlangjokba annyira el-éhezének, hogy nem tűrhethvén tovább az éhséget, fényes nappal a malmokra menének, és a mennyi lisztet találának, mind meg-evék, a hol pedig semmi lisztet sem találtak, fel-menvén a kö-padra, haragjokbann mindent le-forgatának, le-hányának. Más helyeken a kasokra akadván, a kukoritzát szépen kibotsátgaták.

N. helységből rendes kifs történetet íranak e napokban, hogy, tudni illik, vévén észre valamelly *Reformatus* lelki-Pásztor, hogy némelleyek az ő Gondviselése alá bízattatott helységből csak a Templom mellett, de nem bele járnának, és egygy felől főképen hallván, hogy már egynéhány esztendőkig nem vólt volna a Templombann, gondolkodni kezde, mi-tsoda orvofságát találhatná ezen jóra-való reftségnek. Végtére az a gondolat jöve eszébe, hogy azont, ki olly régen nem látratott a Templombann, meg-hólt-nak hírlelné. Erre való nézve ki-harangoztatá ötet, és a temetésre-való készület meg-téteték. Hallván az emberek a harang-szót, és meg-tudván, kiért vólna, nézni menének a halottat. Mikor a házba többen öszve érkezének, sajnálni és síratni kezdék szégyent a jó pajtások és ismérősek; azombann bé-lép-vén a konyhába, ő kegyelmét a katián előtt találák, a tüzet szitogatván, és dohányozván mint a Törököt. El-tsudálkozának rajta, amaz-is el-bámúla a sok embereket látván. Ki tudódván az egész dolog, ő kegyelme másoknak példájára, csak ugyan szégyenbe

maradott, ha még - is tudott a szégyen felől valamit; de, nagy dolog, ha többet nem fogott rajta az, hogy a harangozó - is azontúl rajta menvén, addíg ki-nem ment házából, míglen a ki-harangozásért meg-nem fizetett.

Pestről. A közelebb tartatott héti vásárkor - is szintén úgy költ a gabona, mint ez előtt való héti vásárkor.

Pozsonból. A múlt héten jó formán fagyott vólt, a közelebb való Vasárnapon a hó - is esett, de azért a Fársángosoknak még sem telhetett kedvek a szánkázásbann; mert még az nap olvadni - is igen kezdett.

Erdélyből. A múlt hónapnak 16dik napján költ egygy levélbenn ezen tudósítáfok írtak:

Kolosvár tájékán az hólyagos himlő veszedelmesen uralkodik, és fok torokat csinál a gyermekeknek.

Egész Erdélybenn nagy lágysága vagon az időnek, és hó helyett sárral bővelkedünk.

Nagy - Szebenbenn a Tifztségek dolgábann némelly változáfoknak kelletik következniek. Efféle az, hogy Mlgs. Báró Loffontzi Bánffy Farkas Ur ő Excellentiája, Guberniumbéli Tanáts Ur, és *Provincialis Fő-Commissarius* lett nem régibenn az Erdélyi Tekintetes és Nagyságos *Statusoknak Praesidensévé.*

Erdélybenn a vég helyi Katonaságnak most nagy Mustrája vagon. A Székelyek között a második gyalog Ezeredbenn Közép - Ajtán kezdődött Bőjt elő-havának 13dik napiánn, és mégven Kézdi - Vásárhelyig, Miklósvar, Bardotz, Sepsi, Orboi 's Kézdi Székek benn Mlgs. *Knesovits* Urnak, Lovas Székelyek Ezeredessének vigyázása 's vizsgálása alatt. Azontúl az

első Székely Gyalog Ezerednek, melly - is a két Csík, Gyergyó és Kátfon Székekben áll, mustrája mégyen véghez Mlgs. Báró *Mayersheim* Urnak, 2dik Székely Gyalog Ezered Fő - Kapitányjának vizsgálása alatt. Ezek után a Székely Lovas Ezerednek mustrája következik.

2. Bétsi tudósítások.

Bétsből. A múlt hónapnak 27dik napján a Marokkai követ a Császári Imperiomi Udvari *Vice* - Kantzelláriusnak *Colloredo* Fejedelem Urnak látogatására volt, a mellyre - is ugyan azon Fejedelem Urnak pompás hintójábann vitetett, és el - végezvén beszélgetések, a szépen fel - öltözve volt Szolga rendtől azon képen haza késértetett. Más nap mint 28dikán dél tájbann nagy pompával az Udvarba méne, a hol a Császár Ő Felségétől elő - bortsáttatván, követségéről - való bizonyság levelét által adá, és azután ebédet - is ott evék.

A már többször említett Marokkai Követnek, kinek *Muhamed Ben Abdil Melak* a neve, ezek vannak útitárságábann:

Fabi Seidi Muhamed, a követségnek Papja; *Hagi Muhamed Mehdi*, Kints - tartó és a követségnek Székrétáriusa; *Seidi Muhamed* a Követnek különös Székrétáriusa; 9 Házi Gondviselők és Inások, kik *Fisfan* névvel neveztetnek; 1 Százados, a ki a *Fissianok*nak parantsol, és a lovakra gondot visel; 1 Komornyík, 1 Szakáts; 1 Barbély; 3 Muzsikus; 2 lovász legény, kik azon 10 Örmény országi lovakra vigyáznak, mellyek Ő Felségének Számára hozattak; 7 Livornói Keresztények, és 1 Florentziai, *Tomasi Bachi* a neve, ki örményül tud beszélleni, és azért a követ Urnak különös Magyarázója (Tolmátfa)

Öszveséggel tehát 22-en vannak a Marokkalak, és a Keresztények 8-an.

Mind a Követ, mind utazó Tárfasága fejez forma ruhában lévén, és hosszú szakált viselvén, majd olyan, mint a Kamaldulensis Barátok.

A Császár Ő Felsege az el-múlt elztendő Karátszon havának 9dik napján ki-adatott Dékrétum által, *Tberesienstadt* és *Plefs* nevű várakat, mellyek Csehországban építtetnek, a szabad Királyi Városok számába méltóztatott számlálni, minden Privilégyiomokat és igazságokat, mellyekkel bírnak más szabad Királyi Városok, héti és országos vásárokkal együtt mind a kettőnek engedvén. A Dékrétomnak fő tikkelyeit mászorra hagyom.

3. Külső országai dolgok.

Siciliából. A múlt Bőjt elő hónapnak 9dik napján *Messina* városából Nápolyba érkezett egygy hajó aze a szomorú hírt vitte, hogy azon hónapnak 5dikén 19 órakor az Olasz mutató szerént azon *Messina* Városában nagy föld indulás vólt, melly miatt sok házak öszve dőltenek; más nap reggel 7 órakor ismét nagyon meg-indúla a föld, melly a többi házakat is le-dőjté. Az Igazgatója azon hajónak, melly ezt a hírt vitte Nápolyba, azt beszéllé, hogy azon reggel *Messina* városát nem-is látta, olly sűrű köddel vala el-borítva; mikor azután a nap már jól feljött vólna, akkor szemté-meg a várat, mellynek fele vízbe állani, és más fele le-dölve látszaték; egyfersmind pedig nagy tüzet-is láta, melly a városnak még fenn álló részét emészte; egygyik azon parton lévő hajók közül eleget sütögette ágyúit azon Városra, hogy a tüzet el-nyomná, de mind haszontalanúl. Az egész Városból tsak egygy Személy futott-
ki

ki a rév partra, hogy magát meg-szabadítaná, és ez azt mondotta volna, hogy az egész Városból nem maradt meg-több a P. Kaputzinufok kalastrománál, melly egygy kevesse félre esik vala a Vároftól. / Ek-képen olvastatik minden Olasz újságokban ez a történet, de, mivel az első hír közönségesen többet szokott mondani, mintsem valóban legyen, ítéletünket annak valósága iránt függőbenn tarthatjuk, a meddig bizonyosabb híret hallani fogjuk.

Hír - adás.

Mivel külömbféle fontos okok a Felsőleges Rendeléseknek alkalmatosfágot adtanak, bizonyos Sultz János kalmárkodó próbáira nézve minden további neki eleintén meg-rendelt segítséget meg-vonni, sem valahol azokból részt nem venni, azért szükségesnek lenni tartatott, nyilván való meg-jelentés által ezt, az egész Publikumnak tudtára, és bátorfágos vóltára hírré tenni.

A jövő Bőjt más-havának 12dik napján a F. Királyi Magyar Udvari Kamarától, az előtt a Győri Ex-Jesuiták Kollégiumához tartozandó, Mosony Vármegyében lévő *Lébenyi* Apát-Urságnak jószága a hozzá való jussal, erdőekkel, majorokkal, szántóföldekkel, rétekkel, kertekkel, és halászatokkal kótya-vetye által a többet ígérőknek árendába ki-fog adattatni.

A kiknek hozzá kedvek vagyon, a fellebb említett naponn reggel 9 órára azon *Lében* nevű helységbe hivatalosok.

Pozsonbann Bőjt elő-havának
18dik napján 1783dikbann.

Ment-

Mentség.

Ezen Magyar Ujság-Leveleknek Privilegiált Nyomtatója és Árulója, alól meg-nevezett Patzkó Ferentz Agoston, alázatosan követi minden Váltó Urakat és Afzszonyságokat, hogy a múlt esztendőben költ godik levélben tett ígérete szerént ezen leveleket minden Váltóknak különös petsét alatt ekkoráig nem küldötte, 's ezután sem küldheti. Eleget rajta vólt mindjárt az esztendőnek elején, hogy ígéretét beteljesítené. De a Cs. K. Pozsonyi Fő Posta Tifztség egygy általlyában meg-nem engedte néki azon ellen-vetéssel, hogy az olyan töle való petsételezés a Posta Tifzségnek *Jusfa* ellen vólna.

A nyomtatott borítékok ezen esztendőben sem fognak el-maradni, valaminthogy némellyeknek már küldetnek-is, tsak hogy ekkoráig még mind ki-nem nyomtattathattak. Igen nagy könnyebbségre szolgálna pedig ezeknek nyomtatásábann, hogy ha a magokat jelentő Urak 's Afzszonyságok ezután mind a titulust, mind az útasítást jól világosan ki-tenni vagy tétetni méltóztatnának.

A *Recepisék* iránt ott szükséges magát jelenteni, a hová a váltság pénz küldetett, vagy a hol az ujság levelek küldetése meg-rendeltetett.

A mutató tábla, mihent el-készül, minden Váltóknak el-küldetik.

P o . ' s o n b a n n ,

Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél.

*A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.*

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Böjt más - havának 8^{dik} napján,

Szombatonn költ

20^{dik} L E V E L E.

Elegyes tudósítások.

Tudva vagyon, hogy *Willeshoven* Kereskedő Tárfaság más véle egygyütt Tartókkal a múlt esztendőbenn kereskedést kezdett völt - el a Duna vizénn a fekete tengerre, és onnét a *Dnieper* vizénél építettett új Orosz Városba *Chersonba*; melly kereskedésbenn való rész vételre hivattattak völt azon Tárfaságtól minden ismérősek és ezen földi kereskedők. A Császár Ő Felségének különös kegyelme, több Mester - emberek 's kereskedők barátságos egygyütt munkálkodása és segítsége által azon Tárfaság annyira elő ment igyekezetébenn, hogy Sz. Iván havának 11^{dik} napján (tudni illik az el - múlt 1782^{dik} esztendőbenn) két Dunánn járó hajót ezen földönn termett gabonával, és kézi tsinálmányokkal, mellyeknek arra iránt minden következhető veszedelemre nézve bizonyofság tétetett, meg - rakva Bétsből el - küldhetett 's el - is küldött. Ezen hajók tudós Hajsós Mesterektől kormányoztatván olly szerentsésén

jártanak, hogy Kifs - Aszfzony havának 7dik napján azon esztendőbenn *Sunne* nevezetű helységnél, a hol a Duna vize a fekete tengerbe ömlik, minden legkissebb kárvallás nélkül ki - érkeztenek. Itt a partékák Sz. Katalin nevezetű Orofz hajóra, mellynek Kapitányja *Noel Mavse* Ur vala, által hordattak. Azon Orofz hajó ugyan Kifs - Aszfzony havának 15dik napján, jó szelet látván a fekete tengerre ereszkedék, és harmad napi járás után szerentséfen *Cherfon* Városához juta, a hol mind az emberek mind a partékák mind a két Császári Udvartól meg - tett egygyező Rendelések szerént azon Városnak Fő - Gondviselejétől és lakófsaitól igen szívesen láttattak 's fogadtattak.

Azon partékák, mellyek e Városnak szükségefek vóltanak, nagy öröme a Tárfaságnak mindjárt el - adattak; a többi pedig ott hagyattatott olly *conditiókkal*, hogy az esztendőnek alkalmatosb idejében az Imperiumba bellebb vitetvén, vagy ott Vásárok tartatván el - adattatnának. Bizonyosokká tétetvén a kereskedésnek intézői a partékák meg - nyerendő áraráról, és ismét más azon Lakófsoknak szükséges partékák hozására reá kéretvén, Mind Sz. havábann már visszfa jöttek hazájokba.

Ezen kereskedésnek első szerentsés próba tételéből ki - tetfzik, hogy a Császári örökös Tartománybéli kézi tsinálmányok és a Magyar országi termések igen alkalmatosfak azon Tartományok szükséginek könnyebbítésére, és hogy a Duna, mint magától a természetől készítettett út leg - alkalmatosfabb 's legbátorságosfabb útja ezen kereskedésnek. A kereskedő Tárfaság - is el - érte igyekezetének kettős tzellyát, mellyre nézve tette vólt ezen kereskedő próbat,

Most az említett kereskedő Tárfaság ezeket tette hírré: Mivel a Császár Ő Felsége a Tárfaságnak ismét óltalmát ígérni, és, a ki-'s által járáfokonn való adóra, jobb 's erősebb hajók készítésére, és a kárnak meg-térítésére nézve-is, ha a partékákat visszfa kellene hozni, különös Privilegiomokat adni méltóztatott; ő el-végezte, hogy ezen Böjt más-havábann készen legyenek a meg-rendelt partékák a második úttazásra. Azért betsülettel látja 's hívja nem tsak azokat, kik az első kereskedő próbában részefek vóltanak, és partékáknak ezen második úttal való küldését magokra vállalták, hanem másokat-is akár Haza-fiakat, akár idegeneket, a kik ezen új kereskedésből részt akarnak venni; a felett ajánla magát akár melly mostani, vagy Pünköszt-Kis-Afzszony-és Mind Sz. havakbann téendő úttal réa bizattandó, hozzá illendő partékák el-adására, nem külömbenn más meg-rendeltt, és Konstantzinápolyba, Chersonba, Mobilouba, és Moskovia küldendő partékáknak tűrhető bérért való elvitelére. Ezen bér Bétsből Konstantzinápolyig vagy Cherson-ig a nehezebb partékákból 100 Bétsi fontért nem mégyen többre negyed fél forintnál; a drágább és nehezebb partékákért pedig, annak igazságos vólta szerént, mennél kevesebbért lehet. A meszszebb lévő helyekre, úgymint, Mobilou és Moskovia Városokba, a mint meszszebb vagy közelebb esnek Chersonhoz, úgy lehet venni a bért, hogy azon Tartománynak szokása szerént minden 1000 fontnak 10 mély földre való vitelétől 2 forint esék. A külső országiak, kik ezen kereskedésből részt véfznek, a kegyes Privilegiom szerént a Császári 's Királyi Tartományokbann tsak az által menéstől adnak 1 pro Centumot,

tumot, és a Török Tartományokban egygyfzer 3 pro Centumot, mindeneftől tehát 4 pro Centumot; magának a kereskedő Tárfaságnak az örökös Tartományokbéli kézi tsinálmányoknak szabad ki-hordatása engedtetik, és tsak Magyar országban kell fizetnie 1 pro Centumot az által-meneteltől. Ha a partékák iránt bizonyofság (*affecuratio*) kívántatnék, az esztendőnek részéhez képest, Bétstől Konstantzinápoly-ig vagy Cherson-ig nem léfzen több 3 pro Centumnál.

Theresienstadt és *Pless* új Királyi Városok iránt ki-adatott Felséges Császári Dékrétomnak ezek a tikkelyei:

Mivel mind a két Várnak épülete már annyira jutott, hogy Városi Polgári házak építése - is el-kezdethetik, addig, míglen mind a két új Királyi Városnak különös *Magistratusa* tétetik, *Theresienstadt* a *Leitmericzi Magistrátustól*, *Pless* pedig a *Jaromiritól* fog függni, a mellytől - is fogják várni mind a Jövevények, mind azután az új le-telepedett Pólgárok az igazságnak szolgáltatását.

Erre való nézve mindenféle Mester embereknek, akár már valóban Mesterek légyenek, akár tsak legények de a Mester név meg-nyerésére alkalmazotfak, Szabadság adatik, országokból ezen két Városok közül valamellyikébe költözni, ott le-telepedni, és mesterségét gyakorolni vagy üzni, mindazáltal azon *Conditioval*, hogy mostani lakáfok helyéből hiteles bizonyság levelet vigyenek volt lakáfokról, magok viselésékről, és mesterségek értéséről.

A mi azokat illeti, kik fő- vagy más nagy Városokból költöznek ezen új Városoknak egygyikébe, elég, hogy ha azon Városnak *Magistratusától*, a mellyből el-mennek, léfzen menedék - levelek (*Pasfufok*)

fufok) és a mesterségekről szóló levelek - is helyesnek ismértetett.

A kik pedig kissebb helyekből fognak oda menni, azok elmenetelek előtt azon Vidék Tifzttartójának, a mellybe írva vannak, fogják megmutatni bizonyság leveleiket, a ki azokat helyesnek fogja ismérni, és a *Vidit* szóval meg erősíteni; elmenetekkor pedig a Vidék Tifztségtől adattatni szokott menedék - levelet fogják kérni, mellybenn az út, és a *Leutmericzi* vagy *Jaromiri Magistratushoz* - való útasítás - is fel - léfzen téve.

Hogy a ravaszságoknak, mellyek ez ilyen költözések alkalmatofságával szoktak történni, eleje vétefsék, a menedék - levelekbenn azt a szokott hozzátételt *viszsa erevztefsék*: ki - kell hagyni, és a helyett világos szókkal azt kell tenni: *hogy ezen Szabad menetel levél Theresienstadt vagy Pless Városba való költözésre nézve adatik*. Ellenben a Jövevényeknek, ha mindjárt ott nem maradnak, a *Magistratus*, mellyhez útasítottak, el - vévén a *Passus* levelet, írásbann bizonyságot fog adni, hogy a Városba bé - vétettek, és hozzá fogja tenni, hogy Szabadon menni 's vissza térni hagyattassanak. A kiket pedig a *Magistratus* nem arra valóknak ítéland, hogy bé - vétethesse nek, azoknak Szabad vissza menetelre való levelet fog adni.

Akár kinek - is, a ki meg - mutathatja, hogy arra való értéke vagyon, hogy e két Városnak egygyikébenn házat építtethet, meg - engedtetik az építés. Az - is meg - engedtetik, hogy a magoknak élő emberek az olyan Építőknak költsön pénzt adhassanak 5 *pro Cento* Interesre, minden adó nélkül, tsak a *Leut-*

mericzi vagy *Javomiri Magistratusnak* előbb azt be-jelentsék.

A kik házat akarnak építeni, idején jelentsék a *Magistratusoknál* magokat, hogy nekik a hely ki-jegyeztethessék. Az építésnek módja a Hadi Építő-Mesterekre bízattatik, kik ingyen, minden Személy Válogatás nélkül, és azon rend szerént, a mint kiki magát jelentette, a *Magistratustól* választandó Városi Kommissáriusnak jelenlétébenn ki-fogják az építésre való helyet mérni.

Minek előtte az építés, el-kezdettefsék; az épületnek le-rajzolása a Hadi Építő-Mestereknek meg-mutattafsék, a kik nem csak az épületnek *Conditioit* eleibek teszik az Építőknek, hanem az időt is meg-rendelik, mellybenn építeni kezdjenek, hogy így a *materiáknak* öszve keveredése és más afféle galibák az építő felektől el-távoztathassanak.

Minden ház tartós *materiából* építtefsék, tűz ellen való fala, meg-rendelt formájú kéménynye, tserép fedele legyen, és olly rendes épülete, hogy a házak között ne legyen szükséges a tsepegő hely. A leg-alsó padlás két láb-nyomnyival fellebb legyen a városnak külső földjénél, minden házbann legyen kút, boros pintze, és tsatorna, mellyen a nem nevezni való a fő tsatornára ki-folyják. A büszítő gödrök egygy általlyában tilalmaztatnak.

Külső országi dolgok.

Olasz országból. Toskánából. Ő Királyi Hertzegsége Felséges Hitvesével egygyütt csak Böjt havának 14dik napjáig mulatozott Livorno Városábann; az nap reggel visszfa tért *Pisa* városába Maximilián Fő-Hertzegnek tisztelettel-való fogadása végett, ki-is 15dikénn estve *Florentzába* érkezvén, Mlgs. Gróf

Gróf *Tburn* Urtól ő Királyi Hertzegségek Fő-Udvari Mesterétől a Királyi palotába vezetett Izálásra; más nap, mint 16dikánn *Pija* Városába indúla.

A Florentzai Nagy Hertzegségnek Püspökjei a múlt hónapnak 4dik napján minnyáján azt a Rendelést vették, hogy a Plébánosoknak, kiknek tartásokról ő Királyi Hertzegsége már Rendeléseket tett, és jövedelmek 80 *Scudira* mégyen, mindenféle dézsma tiltva légyen. A kiknek pedig még annyi jövedelmek nintsen, addig, míg azt meg-nyerik, a dézsma-t ugyan szedhetik, de nem magok személyek szerént, hanem arra végre rendelt Tiszttek által, kiknek - is számot kell róla adniok.

Rómából. A *Pontini* motsároknak, mellyek már-annyi költségben töltenek, ki-száraztása abba hagyattatott. Ezen motsároknak helyén a régi Római-aknak idejében szép gyümölsös föld vala, melly *Pontinus Szántó-földének* nevezteték. Itt lakik vala ama gyönyörűségekben el-merült *Lukullus* szép pompás palotákban. Idővel azután ezen szép épületek föld indulás által el-süllyedtek, és attól fogva vannak ezen motsárok a fel-jött fenék-víztől, mellyek - is úgy meg-vesztegették a levegő eget azon tájékon, hogy *Roma* városában sem élhetnének miatta, ha *Cisterna*- és *Sermonettánál* lévő sűrű erdők azon dögleletes gőzöt el-nem nyelnék. Erre való nézve több Császárok és Pápák próbálták azon motsárokat le-tsapoltatni, és ki-száraztatni, de egyik sem vihette véghez. Mind ezek példája el-nem ijesztette a mostani Pápát 6dik *Piust* azon igyekezettől, hanem Pápaságának eleitől fogva annál szorgalmasabbann rajta vólt, maga Személye szerént oda

útazott 1780dik esztendőbenn a tett munkát szemlélni, és ajándékokkal ébreszgette az embereket a munkára. Vólt - is már nagy látatja a dolognak. De az újjabbi hírek szerént az áradások által minden ekkoráig tett munka el - rontatott. Azért már semmi reménység nem lévén annak ki - száraztása felől, kén - telennek látja magát ō Szentsége azon munkának abba hagyattatására, noha már annyi költségben került, ne hogy még többbe kerülven - is haszontalan legyen.

Némelly Olasz országi levelek bizonyos dolognak állítják, hogy az Órosz Császárné erősen pártjokat fogja az ō Birodalmábann lévő P. Jesuitáknak, Mihez képest a Szentséges Pápától azt kívánná, hogy ō Szentsége a Mohilovi Püspöknek nem tsak az Érsekek palástyát küldeni, hanem a *Primasi* méltóságot is meg - adni, és *Bonislowski* Urat *Coadjutori* tisztségében meg - erősíteni méltóztatnék. De mind ezen kívánságok iránt még nem jelentette ō Szentsége ki - szándékát külömbféle okokra nézve.

Párisból. Az a híre, hogy a Király azon költségeket, mellyek külső örömet jelentő mulatságokra intéztettek, egygy derék hídnak építésére fogná fordítani, melly a békefség hídjának fog neveztetni, és XVI. Lajosnak képe lészzen rajta, a ki a békefséget meg - szerzette.

Meixner Ur bóltjábann a Zöld koszorúnál a kigyó útízábann Pestenn mindenféle frífs kerti - vetyemény magot, nem külömbenn ló - here 's más afféle fű magot - is vehetni.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmevel.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Böjt más-havának 12^{dik} napján,

Szerdán költ

21^{dik} L E V E L E.

1. Hazánkbéli dolgok.

Pozsonból. A Fársangi utolsó napokban volt
első, engedelmes idő ma egygy hete éjsza-
kán egészen meg-változott; reggelig majd
térdig való hó esett, más nap-is még keményen
fagyott volt; de most már csak imitt amott látszatik
hó, annyira el-olvadott a réá következő első és
melegebb napok miatt.

Kafáról. Az el-múlt Böjt elő-hóban ezen
tájékon annyi hó esett, hogy azzal mindenek bé-
lén fedezve, sok farkasok a helységekben kén-
telítették eledeleket keresni. Mire való nézve nem
igen bátorságos volt az utazás egygyes embernek.

Sopronból. Böjt elő-havának 13^{dik} napján.
Ma táma már egygyer az itt való Városi Pólgárság-
nak azon örvendetes nap, mellyre virradni már 10
esztendőtől fogva kívánkozott. Ma lett az a szeren-
tsége, hogy Mlgs. Báró Silson Urnak mint Cs. K.
Kommissáriusnak jelenlétében, a Magistratusnak hi-

jános száma a tőle választatott Személyek által egészfé tétettetett. Mivel a Magistrátus 6 Katólikus, és 6 Ágostai Vallást-tartó Személyekből áll; emezek mindjárt a Tanáts-házbann kötelezték - le magokat hittel az igazság szolgáltatására; amazok pedig ezektől késértetvén a Sz. Lélek Templomába, ott nyilván esküdtek - fel. Az emlékezetre leg-méltóbb dolog ezen választásnál, hogy Gabriel Lajos Ur, a Várofi igazgatásnak tudományára nézve, noha tsak most választatott először Tanáts Urnak, még - is egyszerűsmind Polgár Mesterré - is tétetett. Nagy ébrefztésére lehet ez az ifjúságnak, melly magát ollyas állapotra kívánja adni.

Vas - Vármegyéből Kifs Mária - Czellből véletlen Szerentsétlenségnek híre érkeze, melly - is Fő-Tisztelendő Makotzy Urat, ott lévő Sz. Benedek Szerzetebéli Barátoknak mintgy 32 éfztendőkíg vólt Apát - Urát érte. Ezen Tisztelendő, 84 éfztendős Öreg, lábai miatt már majd 3 éfztendőtől fogva tsak a maga Szobájábann kéntelenített maradni. Mikor tehát estve annak órájakor a többi Páterek és Fráterek az ebédlő házbann egygyütt vólnának, valamiképen a mint vélik, a melegítő serpenyőtől meggyúladván ruhája, Szobájábann tűz támada, melly mindenét magával egygyütt el - égeté. Tovább - is terjedett vólna a tűz, hogy ha észre nem vették vólna. Fel - futván tehát a Szobájába, láták a Szegény Öreget égni, fellül öntvén az ágyát vízzel, még egynéhány **szor** lélekzetet láttatott venni. Égni a lábainál kezdett, és egész fel - égett. Jobb oldala igen ifzfzonyú vala látni. A' lábának újjai annak kezébenn maradának, a ki ötet az ágyról el - akará emelni. A jobb szeme - is egészen meg - emésztetett a tűz-

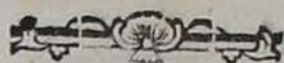

a tüztől. Hólt testét akkor Sz. Anna Kápolnájába té-
 vék, azután ezen hónapnak első napján azon krip-
 tába temeték, mellyet már 2 esztendő előtt Dömöl-
 kön magának készíttetett. A tudósításként ezen
 Ur nyájas tárfalkodása által fok Fő-Rendüekkel nagy
 barátságban volt, a kik - is őtet gyakorta méltóz-
 tattak látogatásikkal. Ő általa hozattatott mind a
 Templom, mellynek fundamentomát az előtte való
 Apát - Ur vettette - fel, mind pedig a klastrom olly
 fényes állapotra, mellybenn most tündöklik. Tiszt-
 béli hivatalyábann - is igen búzgóan el - járt, a mint
 azon környékbéli helységek bizonyíttyák. Tovább
 az Egyházi Rendnek részéről - is ő választatott Kom-
 missáriusnak, midőn több esztendők előtt Vas Vár-
 megyében az uralkodó Isteni Szolgálat hozattatott-
 bé több helységekben.

Horvát országból. Bőjt elő - havának 27dik nap-
 jánn költ Várasdi levelek emlegetik, hogy Mlgs.
Chamareei Gróf *Harbuval* Sigmond János Ur, egyné-
 hány napokkal az előtt maga jószágán meg - hólt.

2. *Bétsi tudósítások.*

Bétsből. Ezen hónapnak 2dik napján dél után
 a Marokkai követ a Császári 's Királyi Fő-Komor-
 nyiknak Gróf *Rosenberg* Urnak látogatására menvén,
 tőle a Nemzetségi játék néző helyre vezetteték, a
 hol az *Alceste* nevezetű Olasz muzsika tartatott. En-
 nek vége lévén, a követ Szállására vizsfa tere. Más-
 nap *Lichtenstein* Fejedelem Ur ezen Fő - Város Fő-
 Rendének kedvéért nagy Báált tartott, mellyre a Ma-
 rokkai követ Ur - is hivatalos lévén, estve 9 órakor
 meg - jelenék. A Fő Rendenn lévő Személyek köz-
 zül 50onál többen jelen valának. Minden Szobák-
 bann fok viasz gyertya ég vala; két pálotában tán-

tzolának, és más több Szobákban játszának a vendégek. Egygyik palotában a Marokkai követ az Udvari Székrétáriussal *Bihn Urral*, a követség első Székrétáriussával, Papjával, és a különös Székrétáriussal fel-emelt helyen ül vala, a honnét mindenkét meg-láthata; más felől azon palotában úti társaságában lévő 8 Személyek ültenek. A tántz közben mindenféle friss étkekkel kínáltatának a Vendégek. Tizenkét órakor, 20 külömbféle ezüst eszközzel el-készítettetett asztalra adaték-fel a vatsora, egygyikénél a Marokkai követ ül vala fellebb említett 3 úti társaival; többi 8 Személy pedig különös asztalnál. Vége lévén a vatsorának, a követ Szállására haza méne; a Fő-Rend pedig egész reggelig mutatá magát tántzal és játékkal.

A közelebb múlt Tsötörtökön a Marokkai követ az Udvari Kántzéliáriusnál *Kaunitz* Fejedelem Urnál evék ebédet. Másnap dél után a Császári ágyúöntő házba vezetteték, a hol minden látásra méltó dolog néki meg-mutattaték. Azután a Városba méne a követ Ur a Hadi-Vezérnek Gróf *Lascy* Urnak látogatására. Onnét a Hadi-Vezérhez, 's egyszer-smind Hadi Présidenshez Gróf *Haddik* Urhoz, a hol a hadi Kántzéliáriának épületiben az ott lévő felvonó eszközzel a felső rendig magát fel-emelteté. Végtere a Fő-Lovász Mesternek Gróf *Dietrichstein* Urnak látogatására - is el-méne. Mindenütt friss étkekkel 's italokkal udvarlák vala a követ Urat.

Theresienstadt és *Plesz* új Királyi Városok iránt ki-adatott Felsőges Császári Dékrétomnak el-maradtott tzikelyei:

Minden háznak leg-alább 3 vagy 4 ablakja legyen az épület hosszához vagy szélességéhez képest,
és

és minden ablak 3 láb nyomnyi szélességű, 5 vagy 6 láb nyomnyi magasságú legyen; kissebb házakat nem léssen szabad építeni.

Belől szabad léssen kinek kinek maga szükségéhez és mesterségéhez alkalmaztatni a házat; megengedtetik az - is, hogy, a ki maga költségire építet házat, egygy renddel fellyebb vehesse azt, csak hogy a leg - alsó rend mindenkor bolt - hajtással legyen.

A házaknak külső formáját kiki maga tetszése szerént tsináltathatja, és tsifráztathatja; csak az előre függő tsímerek nem engedtetnek, mellyek a ki látást akadályoztatják; afféle Mester emberek lakását jelentő tsímerek helyett íráfok függesztethetnek - ki a kapuk vagy ajtók fölibe.

Végtére az - is rendeltetik, hogy minden házi gazda a Városokbann tartatni szokott tűz öntő vödöröket és más afféle eszközöket magának meg - ize rezze.

Hogy ha az olyan Mester emberek, kik nélkül mind most eleintén a Vároknak építésénél szükséges munkások, mind azután a Pólgárok el - nem lehetnek, minéműek a sütők, mészárosok, Várgák 's. a. t. magoknak házat nem építhetnének, vagy nem akarnának, tehát az ott lévő Hadi Rend Kassájából nékik adatik pénz az építésre, és mikor ott le - telepednek, a számokra építetett házak az ő nevekre felírattnak, ők viszontag azon pénznek le - fizethetése iránt való bizonyosságul jószágokat fogják ajánlani; a le - fizetés pedig 28 esztendőre hallasztatik 6 pro Cento esztendőbéli Interesszel; ezt a visszsa fizetést pedig két esztendő múlva a háznak által vétele után fogják el - kezdeni.

Tovább ezen új Városokban le-telepedő Pólgáróknak, hogy ha a Királyi jövedelmekből való pénzel építették házaik, 15 esztendőig nem kell adót adniok, és katonát állítaniok; a kik pedig magok pénzeiből építették házaikat, azok 30 esztendőig lesznek mentek azon terhtől. Mire való nézve a *Magistratus*, melly ezen esztendők száma fel-jegyzésére rendeltetett, minden Pólgárnak vagy Lakosnak, a ki ottan le-telepedik, írásbann fogja adni a napot és esztendőt, mellyben oda ment, és az időt-is, a meddig azon terhtől ment leszzen.

Hogy pedig minden villongásoknak, mellyek támadhatnának az adótól-való ment lételnek ideje iránt, eleje vétessék, ezen Dékrétom által el-végeztetik; hogy azokra nézve, kik a Királyi jövedelmekből való pénzel építették házaikkann laknak, azon naptól fogva, mellyen a házba valóságosan behordozkodnak, azokra nézve pedig, kik magok költségekkel építették házaikat, öt esztendő múlva kezdődjék azon Privilegiomnak ideje.

Ezen fellebb említett Privilegiomon kívül a Pólgári házak a Katonák tartásától-is meg-mentetnek, hanem ha a szükség külömbenn kívánná.

E' felett az-is meg-ígértetik ezen két Városbéli Mester embereknek, hogy, ha a Katonaság számára készítettendő valamelly munkát ők-is olly jól és olly árron meg-készítik, mint más Városbéli Mester emberek, tehát ők fognak mindenek előtt azon munkára meg-fogadtatni 's vétetni.

Ugyan ezen okra való nézve ser-főző ház, mellyből mindjárt nyereség kerekedhetik, mennél hamarább lehet, mind a két Városbann fog építtetni a Királyi jövedelmekből való pénzen, és mihent a

részt tett költség a bevett jövedelmekből lefizettetik, azonnal a Városnak fog adattatni.

Végtere az is megparantsoltatik, hogy, a meddig ezen két Városnak magának léfzen pénze a közösleges költségekre, addig is a lakosoknak minden költségek nélkül légyen Lelki-Páfztorok, Plébániával, Templommal, és Oskola házzal együtt.

3. Külső országi dolgok.

Siciliából és Nápolyból. Bőjt előhavának 18dik napján költ leveleknek rövid fommája ezeket foglalja magában: Még most is mindenek nagy ijedségbenn és búsulásbann vannak, mivel naponként sőt majd óránként érkeznek új szomorú hírek. A minapábann említett rettenetes földindulás hofzfá-
bann 70 mért földnyire tett pufztítáfokat, szélefsé-
benn pedig 20 mért földnyire, úgy, hogy nem könnyen olvasni hozzá hasonló pufztítáfokat.

Siciliábann lévő Messina Városánn kívül, Kálábriábann, a hol ezen földindulás legnagyobb károkat tett, a mennyire ekkoráig tudhattuk, *Bagnara, Palmi, Seminara, Opich, St. Kristina, Miletto, Tropea* és *Soriana* Városok egészen fundamentomokból fel-forgattattak.

Mennyin vesztenek légyen-el mindenestől, még bizonyoson nem tudhatni; mindazáltal a hírekből azt értjük, hogy *Palmi* Városábann mintegygy 6000 ember vesztette életét, és talán alig szabadult-meg tsak 50, 60 ember is: mivel ezen Város mindjárt az első földrendülésre egészen öfzve dőlt.

A többi Városok és helységek iránt való hiteles híreket tsak rettegetve várják.

Ezen föld indulásnak történetinél leg-rettentesebb volt az, a mi következik. *Scilla* Városának Fejedelem Ura, Bétsbenn mulatozó *Piccolomini* Fejedelem Afzszonynak Nagy - Atyja, mihent érzette a föld indulást, azonnal a Városnak fele lakosival, kik mintegy 2500an vóltanak, a tenger öbli felé futának a sík mezzőre, a hol - is magoknak sátorokat vontanak, és kunyhokat veregettenek öszve. Azombann éjszakának idején a tenger 30 láb nyomni magassággal fel - dagadván, a partot meg - haladta, és mind a harmad fél ezer embert el - hordotta, úgy, hogy csak egygy lélek sem szabadúlt - meg.

A kik meg - maradtak életbenn, azok között most fokban éhel szomjan halnak; mivel a patakok és kút források el - apadtak, az élésre való jószág pedig el - pufztúlt, úgy, hogy egygy Királyi Posta legény majd 45 mért földnyire sehol két forrást nem talált, és főtt gyökerekkel kellett magát táplálnia.

A Királynak nagyon szívére szállott országának Szerentsétlensége. Éppen vadászaton vala, mikor ezen szomorú hír viteték néki; mellyet hallván, azonnal a Városba siette, öszve gyűjté a Fő - Rendeket, hogy szerentsétlen Jobbágyainak segítettések iránt velek végezze. *Calvaruso* Fejedelem Ur, *Messina* Városának Hely - tartója, azonnal Rendelést véve, hogy lakó Városába menne, és jelenléte által a nyomorúttakon gyámolítana. Egyfzersmind némelly könnyű hajók - is küldetének oda eleséggel, ruházatnak valóval, deszkákkal, sátorokkal, és más affélével meg - rakva, azonkívül Seb - gyógyítók, Inzsellérek, és munkások - is.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmevel.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Böjt más-havának 15^{dik} napján,

Szombatonn költ

22^{dik} L E V E L E.

I. Hazánkbéli dolgok.

Pozsonból. A közelebb múlt Tsötörtökön, melly nap a Császár és Király Ő Felségének születése napja vala, a Prímás és Kárdinális Ur ő Eminentziája tartotta vólt az Isteni Szolgálatot az öreg Templomban. Jelen valának pedig jobbára minden Méltóságos Személyek, a F. Királyi Hely-tartó Tanátsnál 's Királyi Magyar Udvari Kamaránál minden renden lévő Tisztek; nem külömben a Vitézlő Rend-is; minnyáján buzgó könyörgéseket küldvén Istenhez ő Felségének mostani 's jövendőbéli szerentsés országlásáért.

Hasonlóképen a Királyi Fő-Gymnasiunbann és a Nemzetségi Oskolákban tanuló Ifjúság-is az ő Igazgatóikkal, és Tanítóikkal azon Templomokban, melyekbe jární szokott, bé-mutatta Istennek szívbeli fohászokodásit.

2. Bétsi tudósítások.

A Marokkai Követ *Mubamed Ben Abdil Melak Tangeri Bassa*, ki az el-múlt Bőjt elő-hónak már 20dik napján érkezett volt Bétsbe, az Udvari 's Birodalomi Kantzéliáriusnak *Kaunitz-Rittberg* Fejedelem Urnak látogatására azon hónapnak 24dikénn ilyen pompás készüléttel méne.

Előre el-küldé a követségnek Székrétáriusát *Hagi Mubamed Mehdit*, ki a Fejedelem Urnak megjelentené hozzá való jövetelét. Ezen hír-tételre mindjárt küldeték az Udvari Székrétárius és *Tolmáts Bihn Ur* a Fejedelem Urnak 6 lovas szép hintójával 's inneplő ruházatba öltözött Szolga rendével a Követ Urnak eleibe, ki-is az el-érkezett hintóba belé üle az Udvari Székrétáriussal *Bihn Urral*, és a követségnek Székrétáriusával. Ezen hintó után, más kettő-is következék; egygyikébenn a követségben járó Pap, és a Követnek titkos Székrétáriusa ül vala 2 *Fiffiannal*, vagy-is, Marokkai hadi Tisztekkel, a másikábann a hadi 's házi Tiszteknek Kapitányja 3 *Fiffiannal*.

Bé-lépvén a Fejedelem Urnak lakó szobájába a Követ Ur, magától a Fejedelem Urtól köszönttetett melly után *Bihn Urtól*, a Marokkai követség Székrétáriusától, Papjától, és a titkos Székrétáriustól késérve, ezen különös látogatás végett szépen ki-ékesítettett egygy palotába vezettedék bársonnyal leterített asztalhoz, holott a felső helyet választani kéreték, ellenébenn Fejedelem Ur foglalván magának helyet.

Itt a Követ Ur rövid beszéddel emléteni kezdé a Császári Királyi Udvarhoz való küldetésének okait, és meg - mutatá *Muhamed Ben Abdillab Ben Ismael* nevű Marokkai Szultántól adatott követségéről való bizonyság levelét, *in originali* és párjában. Az utólsót által adá, azon kérelemmel, hogy meg - nyerettesék néki a kegyelem, bizonyság levelét a Császár Ő Felségének Személye szerént mély tisztelette kezéhez adhatni.

Az Udvari 's Birodalomi Kantzéliarius Ur feltett süveggel hallgatá a beszédet, mellyet a Császár és Király Ő Felsége nevének említésére mindenkor fel - emele. El - végezett beszédére a Követ Urnak a Fejedelem Ur illendő tisztelettel meg - felele, arra le - vévé süvegét, és mindenféle friss étkekkel 's italokkal udvaroltatá a Követ Urat. Egyfzersmind a benn lévő követség Székrétáriusának, Papjának és a titkos Székrétáriusnak - is szék adaték, és minnyájoknak az elől való szobábann lévő úti - társasággal együtt kedveskedének. A Fejedelem Ur azután még valami fél óráig beszélgete a Követ Urral külömbféle dolgokról.

El - végezvén a beszélgetést a Fejedelem Ur kikéséré a Követ Urat a külső szobákig, onnét szintén azon pompával küldé vissza szállására, a mellyel hozzája ment vólt.

Mivel azután a Császár és Király Ő Felségétől azon hónapnak 28dik napja rendeltetett az *Audientiára*, azért a Követ Ur előtte való naponn, ugymint 27dikenn, az Imperiomi Vitze - Kantzéliariusnak *Koloredó* Fejedelem Urnak látogatására méne szintén a fellebb meg - írtt pompával.

Péntekenn tehát, az az 28dikánn, el-küldeték a Császári Királyi Udvari Székrétárius és Tolmáts *Bibn* Ur egygy Cs. 6 lovas szép hintóbann, melly mellett mind a két felől két Cs. K. Inafok inneplő liberiaába öltözve mennek vala, mint Császári Kommissárius a Követ Urhoz, hogy ötet az Udvarhoz vezetné. Egyszermind pedig 5, Török módra felnyergelt ló-is vezetteték a Cs. Istállókbúl oda a Marokkai Hadi Tiszteknek.

A meg-rendelt idő szerént 12 órakor délben meg-indúla a Követ Ur úti-társaságával egygyütt a hozzá küldött hintónn és lovakonn az Udvar felé.

Utjok vagy inkább a Császári Királyi Várba való menetelek a Karinthiai kapun és útszán az árkonn által vólt e következő rend-tartáfsal:

I. Egygy Káplár jöve 8 Daragonyofokkal lóhátonn, hogy a kaput meg-nyittatná, és a tolakodó fereg között helyet tsínalna az által menetelre.

II. 40 Grénadirosból álló Kommandó méne egygy Kapitány Urnak vezérlése alatt.

III. A Követ Urnak Lovász-Mestere méne lóhátonn: *Mubamed Ben Abdurrahman* a neve, egyszermind pedig a Marokkai Hadi Tiszteknek Kapitányjok-is. Ezután

IV. Vezettetének a Császári Lovász-legényektől az Afrikabéli 8 lovak, mellyeket a Követ a Császár Ő Felségének hozott magával ajándékbann; az elsőnek hátánn aranyos drága kövekkel ki-rakott nyereg vala, a másodiknak hátánn ezüstes és meg-aranyozott nyereg, a többi drága selyem matériából való terítővel vala le-terítve.

V. A Császári Királyi Udvari Székrétáriusnak *Bibn* Urnak két Inafa méne liberiaábann.

VI. A Császári 6 lovas szép hintó, mellybenn hátúl a Követ Ur ül vala az ő éketségében, elől pedig a Császári Királyi Kommissárius és Udvari Székrétárius *Bibn* Ur, bal felől pedig a Marokkai követségnek Székrétáriusa. Ezen hintó után következének

VII. 4 Marokkai Hadi Tisztek ló-hátonn.

VIII. Egygy 4 Személynek való hintó, mellybenn hátúl a követségben járó Pap és a titkos Székrétárius ül vala, elől pedig két *Saffian* bőrrel megborított ládátskák valának, mellyekben színtén az ajándékban hozott drága jószágok tartatának.

IX. 10szer és 11szer még más 4 Személyeknek való hintók következének, a mellyekben a Követ Urnak több úti-társai ülének.

XII és XIII az egész pompát 24 választott Grénadirofok, és 8 Daragonyosok ló-hátonn végezek egygy Fő-Hadnagynak vezérlése alatt.

El-érkezvén a Követ Ur a Cs. K. Udvari várba a *Schweitzer* nevezetű udvarbann szálla-ki a hintóból. Itt a gráditsoknál eleibe jöve *Praditsch* Tiszt Ur, a Cs. K. Udvari Székrétárius és költségekre vigyázó Kommissárius, *Emmanuel Tafsara* Ur, kik-is előtte menvén a Követ Urnak a nagy gráditson és a külső szobákonn, a hol a Cs. K. Német, Magyar és Gálits országi Nemes Gárda szépen fel-öltözve áll vala, egész a Tanáts házig vezeték őtet; ott a Cs. K. Fő-Komornyík Gróf *Rosenberg* Ur ő Excellentiája, a Császár Ő Felségének bé-jelentvén őtet, és *Audientiát* nyervén néki bé-vezeté a tanáts palótába, a hol Ő Felsége fel-tett süveggel menyezet alatt áll vala.

Bé-menvén a Követ Ur meg-tévé a szokott háromszori térd-hajtást, azután Arábiai nyelven kezdé beszédét, és által adá bizonyság levelét, az alatt pedig *Bihn Ur* fel-szóval meg-magyarázá beszédét.

Erre a Császár és Király Ő Felsége jelt ada; melly jel adásra az Udvari's Birodalomi Vitze-Kantzéllárius Gróf *Kobentzel Ur* ő Excellentiája, előbb Ő Felségének térdet hajtván, a Császárnak nevében feleletet ada Német nyelven, mellyet *Bihn Ur* ismét Árábiai nyelvre fordíta.

Erre a Követ Ur fel-hága a Királyi *thronus*nak első gráditsára, meg-tsokolá a Császár Ő Felségének ruháját, és háromszori térd hajtás után ismét visszafizsa méne háttal egész az *Audientziára* való szobáig. Hasonlóképen tselekedének azon 3 Marokkaiak, kik vele egygyütt bé-mentenek; úgy mint a követségnek Székrétáriusa, Papja, és a különös Székrétárius.

Ezután a tzerémonia után által vezetették a Követ Ur az Amalia Udvarba, a hol úti-társaságának 3 első Személyivel egygyütt 28 Személynek készített táblánál jelesen meg-vendégeltetett; több úti társai pedig más szobában külömbféle étkekkel vendégeltetettek.

Dél után 3 órakor visszafizsa tere a Követ Ur embereivel egygyütt az Amalia Udvarból szintén azon pompás rend-tartással, mellyel az Udvarhoz ment vólt, szállására.

Lábachból Carnioliábann. Ezen hónapnak 4dik napján érkezett vólt ide azon 5 hadi Tár-szekerek *Divisiójának* 3dika, mellyeken Felséges Urunk a hadi készületeket Horvát országba Károly-várára szállíttatta.

Mi-is kóftollyuk már az Ánglus és Frantzia közt meg - lett békeféségnek a gyümöltfit. A Kávénak eddig 4 márjásával - is fizettük fontját, de már most 42 krajtzáronn meg - lehet venni, 's nem fokára Triesztbenn 6 garasra száll; mert naponként érkeznek illy némű partékákkal rakott hajók az oda való ki - kötő öbölbe.

Triesztből irattatik, hogy a Trieszti, Béts városnak neveztetett Cs. hajó, melly *Gberiza* Antal Ur kormányozása alatt 19 hónapok előtt, úgymint Sz. Jakab havának 6dik napján 1780dikbann Ósztriai partékákkal Nap - keleti Indiába küldetett vólt, a múlt hónapnak 20dik napján ismét visszsa tért a Trieszti ki - kötő partra. Hozott pedig *Bourbon*ból 3176 Zsák kávét, 35,810 font veres fát; 49,416 font borsot; 1138 font sárga nád - mézet; 102 ládátskát Szalamiával tele; 240 ökör bőrt más partékákkal egygyütt.

Tseh országból. Leitmericzi környékben (*Circulusban*) lévő Hayd városából illyen sommájú levelek érkeztek. A vólt had nem tsak azon országoknak, mellyek abba vóltak keveredve, hanem a távúlabb lévő Tartományoknak - is igen káros vólt. Ezek nem kevesbé örülnek most a meg - lett békeféségenn, mint amazok. Bizonyása lehet ennek tsak a mi Városunk - is. Ennek leg - nagyobb kereskedése vólt a gyóltsal, mellyet Ángliába és Spanyol országba küldöz vala. De ezen kereskedés annyira meg - gátoltatott a hadakozás által, hogy fok Mester emberek nagy szegénységre jutottak. Mire vaió nézve semmi sem történhetett vólna nekik nagyobb örömökre, mint a békeféség, melly az előbbeni kereskedésre ismét megnyitotta az útat. Hogy azért külsöképen - is meg-

mutatnák rajta való örömeket ezen Városnak Kalmári, a múlt hónapnak 20dik napján mintegy innepet tartának illyenképen:

Istennek méltó háladásul dél előtt 10 órakor a Szent Mife áldozatját mutaták - bé, melly is innepelő tzerémoniaival tartatott. El - végezödvén a Sz. Mife, Sz. Ámbrus Éneke *Téged Isten s. a. t.* énekeltek, melly alatt a mázsárok sütögettetének - el nagy harfogással, és az harangok meg - vonattatának. Annyi nép gyülekezék pedig öfzve a közel - lévő helységekben, hogy a Templomba bé - nem férhete. Azután a piatzonn lévő népnek egész sült borjú, kenyér, ser és pénz mellett osztogatták - el trombitadob - szó, és mázsárok harfogása között. Estve a tántz kezdődék, melly egész más nap reggelig tartá.

3. Külső országi dolgok.

Nápolyból. Ezen országnak minden Püspökjéhez az a Királyi parantsolat érkezett, hogy senkinek alattok - valóik közzül ő Felségének engedelme nélkül Szabadságot ne adjanak, a Papságra való felszenteltetésre más országokban, mivel ez ő Felségének Szándékával ellenkezne.

Az itt való Vám Tíztségnak boltjaiban mintegy 60000 arany árrú külömbféle dohány találtatott, és nagyon tsudálkoznak rajta, hogy annak Ura soha magát nem jelentette. A mennyire ki - vehették az esztendő Számból, melly a ládákon vala, már 1730tól fogva vólt ott azon dohány. Még nagyobb részt mind jó és meg - nem romlott, most az Udvarnak számára adatik - el.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Böjt más-havának 19^{dik} napján,

Szerdán költ

23^{dik} L E V E L E.

1. Hazánkbéli dolgok.

A Császár és Király Ő Felsége meg-hólt T. N. Vay György Urnak Kassai Vidéki Fő Provinciális Kommissáriusnak helyébe, T. N. Vizeki Tallyán János Urat, eddig vólt Pétsi Vidéki Provinciális Kommissáriust rendelte. El-hagyott tiszt-ségét T. Sombergi Sauska Krestely Ur nyerte-el, ki azon tisztségben ekkoráig segítője vólt.

A F. T. Szepeši Káptalannál Istenben el-nyúgodott Cserneki Desöffy János Ur helyett, azon Szentegyháznak Esperestyévé F. T. Fridvalszky János Ur, helyette Liptói Esperesté F. T. Klobusitzky György Ur választatott. A Káptalanbéli Urak számába pedig T. Kirszbner János Ur, Zsakoczi Plébános, és Poprad vize mellett lévő tájéknak Dékánja vétetett-fel.

Pestről. Mlgs. Gróf Gyulay Sámuel gyalog Regimentjéből való Katona gyermekek nevelésére itt igen alkalmas ház építetett. A Fő Rend majd mindennap el-mégyen látogatásokra, és nagyon segíti

adakozásával. Tsak nem régen - is némelly Fő - Aszfonsyságok bizonyos Somma pénzt küldöttek azon házba, hogy azzal a nevendékeknek köpönyegeket tfináltattassanak; mások a tartásokon jobbítottak, egyebek ismét más ajándékokkal segítik elő a fondátiót.

Selymetz - Bányáról. Ezen hónapnak 1. és 2dik napján egész Hont Vármegyében olly fok hó esett, hogy mindenütt magassabb 3 láb nyomnyival. Nagyon tartanak pedig tőle, ne hogy a szántó földekben kárt tégyen, és a barom tartásbann igen nagy nehézséget okozzon; mivel a múlt nyáron volt nagy szárazság miatt nem fok eledele termett a marhának.

Nagy - Bányáról. Ezen hónapnak első napján. Itten a napokban egygy Zsidó fogatott - meg, a ki nagy Prófétának hirdette lenni magát. A többi között azt profétálta, hogy Magyar országban Bőjt más havában még rettenetes nagy hó és fagy lesz, azután hogy minden bizonytal nagy dög halál fog következni, és olly nagy nap homály nem fokára, hogy 5 nap alatt a napnak sugári nem fognak látni, és más több efféléket. Mi lesz fogságának vége, még bizonytalan; de jutalom nélkül profétálásának jó akarattya nem marad.

Mármarusból. Ezen hónapnak 4dikén. Itten Mármarusban a havafokon való hónap temérdeksége miatt a vad húsbann nem szükölködünk; mert Abfa névű falusi parasztok tsak botokkal - is fok özet agyon vertek, és fok a vizekben elevenen el-fogtak, úgy, hogy párját 4 márfáson meg - venni nem volt újság. A térségben Bőjt elő - havában a hó derekasan kezdett olvadni, és a Tisza áradni, úgy hogy fok mellyeki helységekben károkat - is okozott;

de Bőjt más-havának elein úgy meg-fagyott a nagy sár, hogy a terhes szekereket-is meg-bírja, és nagyon még remétségünk a szánkázáshoz, ha egygy kevefet fog havazni.

Szemlinből. Bőjt elő-havának 15dik napján. Bóldog Afzifzony havának 22dik napjától fogva majd mind tavaszi idők járnak, és a szarvas marha-is, valamint nyáronn, tsak a mezzőre hajtatik. A mennyire gyönyörködtetnek a szép napok, annyira ijesztenek a tojásokból ki-keelő sáskák, mellyek imitt amott számofan láttatnak.

Pozsonból. Az előbbeni esős és meleg napok most egyfzerre hidegekre változtak. A föld derekafan meg-fagyott, a hó tsak függ a felhőkben; de a nagy hideg szél nem engedi, hogy eshessen. — Itt e napokban egygynéhány tár-fzekerek-is vóltanak.

A gabona a múlt hétenn mérő számra itt valópiatzon imígyen költ:

A tiszta búza	— — —	1	F.	13 - 16.	Garas.
Az alább való	— — —	1	—	12 - —	
A rozs	— — — —	1	-	4 - 5.	
A zab	— — — —	—	-	19 - —	

2. Bétsi tudósítások.

Bétsből. Ez előtt való Vasárnapon az Udvarnál szokás szerént tartatott az Isteni Szolgálat, azután a Fő-rendenn lévő Személyeknek gyülekezete.

Ezen hónapnak 11dik napján 4 Tiszttek a Marokkai Követ Urnak lovag Gárdájából az Udvari kapu előtt a Cs. istállók mellett lévő téli lovagló helyen, és azután azon istállók előtt való mezzőn a Császár Ö Felségének jelenlétében ló-hátonn mutogatták, miként szoktanak ellenségikkel meg-hartzol-

ni tüzzel és fegyverrel. Nagyon tetszék Ő Felségének magok jeles forgatások, és azért minnyájokat meg - is ajándékozá.

Maga a' Követ Ur egynéhány napoktól fogva betegeskedvén fekszik, Ő Felségének udvari Orvosi minnyáján szorgalmatosan foglalatoskodnak gyógyításában.

Ósztriai Bélgyiomból. Felséges Királyi Fő Herceg Aszfzony Maria Kristina Ósztriai Bélgyiomnak Hely - tartónéja, egygy darab ideig náthás betegségtől fanyargattatván, újjabbi Brüsfszeli hírek fzerént, mindeneknek nagy örömeire előbbeni ép epéségét visszanyerte.

Más szintén onnét érkezett tudósítások azt jelenték, hogy a Császár Ő Felsege a Limburgi posztóknak örökös Tartományiba való behordathatását nem különben, mint annak előtte a Brabantziai - és Flandriaiakénak, kegyessen meg - engedni méltóztatott.

Torrington Ur, ki *Fitzherbert* Urnak távúl létében a Brüsfszeli Udvarnál Angliának dolgát folytatta, már ezután ezen Udvarnál Angliai Minister léfzen; *Fitzherbert* Ur pedig Hágában fog lakni mint Anglus Követ.

Ósztriai Lombardiából. Mivel Mantuában - is találatnak némellyek a Plébánusok között, kiknek az eddig lett *Reformatiók* nem tetszenek, és azok ellen nyilván - is prédikállanak, azért a Mantuai Püspök egygyikének közöttök ilyen formán írta:

„Mivel Atyaságod feleletet kíván, im végyen tőlem, de olly *conditio*val, hogy nékem, akaratom fzerént 's maga kötelefsége fzerént engedelmeskedjen; mert egyébaránt a prédikállástól való *suspensio*-ját,

ját, és talán keményebb büntetését - is várhattya. Őj-
ja tehát magát ezután minden nyilván való 's kü-
lönös beszédibenn a nép előtt elő hozakodni a mosta-
ni dolgokról, mellyek, a mint mondja, ötet annyira
szomorítják; mert ezen szomorúsága tsak a régi íté-
letekből, és helytelen képzelésekből származhat, és
végtére elégségesen meg - nem gondolt buzgósággá
változhatik, melly mind maga lelkének, mind hall-
gatóiának haszontalan sőt ártalmas lehet. A mostani
változások sem a *Religiot*, sem az Hitet, sem a Ke-
refztény Katólíka tudománynak meg - változhatat-
lan fundamentomit nem illetik, hanem egyedül
tsak arra tzeleznak, hogy az Anyaszentegyház-
bann az erköltses élet első fényességére hozattaf-
sék, és a jámborságnak, ájtatofságnak, és Isteni tiszte-
letnek előbbeni tisztasága, egygyügyüése és illendő
rend tartása ismét meg - téríttesék, azon visszfa élé-
seknek el - hagyattatása által, mellyek mind az Egy-
házi Rendnél, mind pedig az Híveknél idővel lassan
lassan bé - vetemedtek. Azért azon lett dolgok, mel-
lyeken annyira szomorkodik, magokbann Isten előtt
és az Anyaszentegyház előtt igen fontosak, igen
szükségesek, és igen hasznosak minden igaz hívekre,
minden Katólíkus Keresztényekre nézve. Talán nem
érti ezt a beszédet; bé - tellyesedne úgy rajta, a mint
fájdalom! más többeken, ama mondás: *Quaecunque igno-
rant blasphemant*, (Szidalmaznak mindent, a mit nem
értenek) De, mit lehet mivelni, hogy ezeket jól ál-
tal értse, minek utánna annyi esztendőkíg a meg-
rögzött ítéletekbenn és tévelygésekbenn élt, mellye-
ket az első hibányos tanulásival egygyütt elméjébe
óltott, és a mellyek a tudatlan népnek hajlandósága
által annyira meg - erősödtek? Bizonynyára nints e.

gyéb hátra e dologban, hanem hogy mint maga, mint mások, kik hasonló szomorúsággal telnek, azon Isteni Parantsolatra emlékeztesse: *Obedite Praepositis vestris* Engedelmeskedjete Elöl-Járóitoknak), a mit-is, reménylem, hogy minden más Megyémbéli-ek szemek előtt fognak viselni, hogy ha Istennek kegyelmében akarnak élni és meg-halni, a mint szí- vemből kívánom. Mantuábann Kis-Afszony havá- nak 9dik napján 1782dikbenn.

Ugyan ezen említett Püspök ezen esztendőbenn Bóldog Afszony havának 29dik napján, midőn a Császári újjabbi Rendelések adattak vólt ki, egygy Páfztori levelet küldé a maga hatalma alatt lévő Pap- ságnak, mellybenn azokat kéré és inté, hogy az Or- szág Fejedelméért Istennek könyörögjenek, és hálát adjanak, hogy Ő Felségét eszközül választotta, ki- nek bölts Rendelési által a Religionak gyakorlatofsá- gi közzül a viszfa-élések ki-irtogattatnának 's. m. t. Egyszersmind pedig minden Császári Rendeléseket különösen ajánl vala.

Tseh - országból. A Császár és Király Ő Felsé- ge *Budveis* nevezetű Városbann új *Generalis Vicaria- tus* méltóztatott fel-állítani, és egyszersmind Fő Tisztelendő Urat Gróf *Schafgottschot Ollmützi* és *Kö- niggratzi* Kanonok Urat *Generalis Vicarius* tenni.

Egész *Tseh - országbann* lévő Egyházi Rendnek a Császár Ő Felségének parantsolatjából az jelente- tett, hogy prédikátzióikbann a tiszta Évangyéliomi tudományt hírdessék, és semmi Császári új Rendelé- seket ne illessenek, sem a *Censúrok* szabadságával ki- nyomtattatott könyveket ne keverjék; Igyekezzenek rajta, hogy hallgatóik ne tsak értsék, hanem tsele- kedjék - is, a mit nekik hirdetnek. Tovább az - is
meg-

meg-parantsoltatott, hogy mindenkor fel-jegyezzék, melly nap, melly helyen mondták prédikáziójokat, és melly könyvből fzedegették - ki, a mondtott prédikáziót - is mindenkor le-írják, hogy, ha kívánatnék, Elöl-járóiknak bé-küldhessék.

3. Külső országi dolgok.

Olasz országból. Rómából, Böjt elő-havának 14dik napja előtt való éjszakánn nagy zápor eső kezd esni, melly 24 óránál tovább tartott, és meleg szél támadván a havat - is úgy olvasztotta, hogy partakokként folya a völgyekből. Innét Tiberis vize úgy meg-áradott, hogy azon hónapnak 16dikánn Róma Városának alacsonyabb tájékira ki-öntvén nagy károkat tenne. De még nagyobbakat tön a falu helyeken, a hol a parasztok kunyhóit le-dönté, fákat ki-mosa tövökből, fok barmot és némelly embereket - is meg-fojta.

Azon hónapnak 17dikenn Ő Szentsége a Római Pápa tartá a különös *Consistoriumot*. Itt több Püspökségek el-osztogattatának, és a Nápolyi Érseknek - is *Capeco Zurlo* Urnak meg-adaték a Kárdináli méltóság.

Nápolyból. Böjt elő-havának 23dik napján. Ezen hónapnak 19dikenn a Király és Királyné nagy fietséggel vissza menének *Casertara*, a hol az 3dik szülött Hertzegetske József olly igen meg-betegede, hogy oda érkezések után nem sokára életének 20dik hónapjában Ő Felsegeknek nagy fájdalomokra meg-hólt.

Kálábriából érkezett hírek azt hozák hogy a föld indulás *Reggio* Városában ugyan nagy károkat tett, de ember tsak valami 15 vagy 16 veszett-el, a többi idején el-takarodott bátorságos helyekre.

Hír - adás.

Mivel Ő Felségének kegyes akaratja az volna, hogy a Magyar Koronához tartozandó 3 *Dominiumok*, nevezetesen *Diósgyőr*, *Vissegrád* és *Ó-Buda*, ezentúl árendába ki-adattassanak, azért ezen Felséges Szándék kinek kinek tudtára adatik, hogy, a kiknek hozzá kedvek vagyon, ő Excellentiájánál a Királyi Magyar Udvari Kamara Présesnél és Kints-tartónál Mlgs. Gróf *Niczky* Urnál mennél hamarább magokat illendőképen meg-jelentsék, és velek leg-tovább Sz. Görgy napig az alkú vagy egygyezés véghez meheszen, azombann hozzá való készülésekre és magok meg-gondolásokra nem tsak az meg-engedtetik, hogy azon *Dominiumok* *Conscriptzió*ját, és a bé-vett jövedelmekről való el-múlt 6 esztendőbeli számadást előre által-láthassák, hanem általlyában mindenkben, mihez kellesték magokat tartaniok, el-igazíttatnak, és kívánságok szerént mindenkéről tudósíttatni fognak, a kiknek hozzá kedvek lészzen.

Hír - adás.

Magyar ország lakóinak javokra a Felséges Királyi Hely-tartó Tanátsnak óltalma alatt egygy földmívelésre oktató, külömbféle tudós Személyekből való *Társaság* állott-fel, melly magát arra ajánlya, hogy minden hétenn újság gyanánt egygy árkuft adat-ki nyomtatásbann a mezei gazdaságnak gyarapítására tanító hafznos tzikkelyekkel tellyeset, és ugyan Magyar, Tót és Német nyelven. Magyar nyelven az első tudósító újság levél jövő Szombatonn úgy mint 22dikenn fog ki-jöni. A váltsága azon leveleknek színtén úgy lészzen, mint ezen hírmondó leveleknek eleintén, tsak hogy a pénzt, vagy azoknak meg-rendelése iránt küldendő leveleket a tudósító Tifztséghez, melly a hajdani Pater Jesuiták Kollégyiumábann vagyon, kell útasítani, mert onnét fognak szolgáttatni azon újság levelek.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatik és találtatik Patzko Ágoston Ferencznél,

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Böjt más-havának 22dik napján,

Szombatonn költ

24^{dik} *L E V E L E.*

I. Hazánkbéli dolgok.

Pozsonból. A közelebb múlt Szerdán a Római Császár és Apostoli Király Ő Felségének 's egyzersmind a Prímás és Kárdinális Ur ő Eminentziajának - is ditsőséges neve napja lévén, minden Rend mintegy újra meg-éledni, 's repdesni látzaték örömebenn. Akár merre veté ember szemeit, tsak inneplő ruhákat, pompás készületeket szemléle. A mik hallatának, szerentsézések, örömet jelentő zengések valának. Szóval, akár hová 's merre méne az ember, mindenütt nyomát találá az örömek. — De nem tsupán tsak az üres el-múlt szózatokbann és zengésekben, nem egyedül a tündér pompábann áll vala az egész öröm, hanem, és leg-főképen a külömbféle háládáfokbann és buzgó fohászkodáfokbann, mellyek a jó Istennek tétetének és bémutattatának azon kétszer örvendetes napnak fel-támasztásáért. Erre való nézve reggel 7, 8 órakor a Nemzetségi Oskolákban tanuló ifjúság jelenék - meg

a Szent Míse Áldozatonn. Azután 9 órakor a Királyi Fő - Gymnásiumbann tanuló Déák ifjúság gyülekezék öfzve a Sz. *Salvator* Templomába, holott Énekes Míse tartaték. Végtére 10 órakor a Primás és Kárdinális Ur ő Emimentziája különös rend-tartással méne az öreg Templomba az Énekes Míset tartani, melly alatt az egész Királyi Hely-tartó Tanáts, a Királyi Magyar Udvari Kamaránn minden rendenn lévő Tisztek, a Fő-Kommandó, és ezen Városnak Mágistrátufa jelen valának. — Ebédenn az egész Fő-Rend Mlgs. Gyaraki Gróf Graffalkovits Antal Ur ő Excellentziájánál vala. Dél után 2, 3 óra közben a Város és Sz. Mihály kapu tornyán trombita dob szó hallaték.

Ríma Szombatból. Nem kevés betsére válik a Nemes Magyar nyelvnek, hogy külső országi Fő-Személyek között - is találatnak némelleyek, kik annak meg-tanulásábann magokat fárasztani nem fajnállják. Bizonyági ennek a múlt esztendőbenn Karátson havának elein a Cs. *Schwalischi* Daragonyofokkal hozzánk jött 3 Tiszt Urak; nevezetesen Mlgs. Báró *Risch* Ur Major, *Rupert* Fridrik Kapitány Ur, Gróf *Trautmansdorf* Fridrik Cadet. Ezek mind a hárman (az utólsonak *Petrovics* Imre Ur a *Grammatika*-béli Oskolának 2dik Tanítója lévén vezérlője) annyira elő-mentek a Magyar nyelvnek tanulásábann, hogy már majd mindent meg-értenek, és Német gyakorlatofságokat - is Magyarra fordítanak.

2. *Bétsi tudósítások.*

Bétsből. A múlt Vasárnaponn az Isteni Szolgálat szokás szerént tartatott - meg az Udvarnál, és azután a Fő-Rendnek gyülekezete. Azon este a Császár ő Felsége a Sz. István Templomábann tartatni szokott Kántori ájtatofságon - is jelen vala.

A Marokkai Követ Ur épülni kezd betegségéből, és a mint reménylik az Orvosok, kevés napok múlva visszafra nyeri előbbeni egészségét.

Mivel a Marokkai követségről már több levelekbenn - is tétetett emlékezet, és mostanság leginkább az forog mindenekbenn gondolatjokbann és szájokbann, talán nem lészzen únalmokra a Kegyes Olvasóknak, hogy ha azon Követ Ur hazájának, Fes és Maroko országoknak állapotjáról valamit elő hozunk.

Fes és Maroko, Áfrikábann lévő országoknak határi ezek: Éjszak felől a tengernek azon szorúlatja, melly Gibráltárt Áfrikától el-választja, Napkelet felől *Sesghelmefa* és *Telemfan* ország, Dél felől *Atlas*, *Tafilet*, és *Dru* hegyek, Nap-nyúgott felől a Nap-nyúgotti tenger. Hofzsa e két országnak öfveséggel 107 Német mért föld, szélelése 77.

Maroko Fő-Város és a Királynak lakó helye középfzerű nagyságú; mert egygy óra alatt ló hátonn könnyen meg-lehet kerülni. Igen gyönyörűséges mezsfzére terjedő sík mezzön vagyon, melly tele olaj-és pálma fákkal. Sántzai és árakai nintsenek, hanem magas fala, melly mészből, iszapos sárból, és követskékből öfzve kevert *materiaból* vagyon, és olly kemény, hogy, ha veretik, tsupán tsak kőből lenni gondoltatik. A lakósoknak száma mintegy 20000re mégyen.

Fes azon országnak minden Városnál külömb, és ó és új Fes városra öfztatik; mind a két Város völgybenn vagyon, és a bástyák között fok kertek vannak. Ó Fes városábann a házak nagyok, és jobbann vannak építve, mint más városibann ezen Tartományak. Tisztábbak az útzák - is itt mint Marok-

ko városában, mivel vannak tsatornák, mellyeken a tsunyaság el-tolyhatik. Azon útfának, mellybenn a Kalmároknak áruló boltjaik vannak, a napnak sütő melegsége és esőnek alkalmatlansága ellen fedele vagyon, és nem nézhetni gyönyörűség nélkül a boltoknak fokaságát, mellyekben majd mind tsak egygy féle partéka árúztatik. A Kalmárkodást igazgató ház szép ékes. Lakofok ezen Városbann mintegygy 700000en vannak.

Marokko országot mostanság lakják 1. Szeretse- nek. 2. Arábiaiak. 3. *Brebbes* nevezetű népek. 4. Fekete emberek. 5. A Keresztény Hittől el-fzakadot- tak. 6. Zsidók. 7. Keresztények.

Ha valamelly Szeretsennek vagy Marokkainak gyermeke születik, semmi örömet sem mutatnak; ha- nem 7dik napon némellyeket az atyafiságból el-hí- nak, és egygy juhot vagy ketskét áldoznak-fel a született gyermek nevébenn, kinek-is tsak akkor adnak nevet.

A tartásokról, vagy-is ételekről szólván, sző- lőt, figét, és dinnyét esznek ebédre kenyérrel, melly igen jó, hogy ha tiszta búzából sült. Vatsorára tisz- ta búzából való lisztet kevernek a vízbe, azt meg- főzván, kész az ételek, ők azt *kuskusnak* nevezik. Az asztalok rosta forma, a melly körül fekszenek, és, midőn esznek, sem abroszt vagy asztal kendőt, sem kalanakat, keféket, villákat nem vesznek elő, hanem tsak kezekbe veszik az ételt. A Nemesbek mindazáltal már élnek az olyan asztali készülettel. Az ebéd vagy vatsora előtt víz hozatik-elő, mellyel jobb kezeket le-mofsák; mert bal kézzel, mellyel testeket mofsák, az ételhez nem nyúlnak. Étél előtt azt szokták mondani: *Istennek nevében*; étel utánn pe- dig, le-nyalván újjaikat: *Hálá Istennek*.

Viseleteknek, mellyet igen könnyen megferezhethetnek, módját soha sem változtatták. A ruhája mindeniknek egygy forma, és tsak néha a felső ruhájok más színű. A Fő-Rend díszesebb maga viselésével és tisztaságával különbözteti meg magát a községtől. A gazdagabbak gyóltsból való lábra valókat viselnek, néha igen bőveket. A hajófoknak lábra valóik posztóból vannak. Senki harisnyát lábaira nem von, még a Király sem, tsak megszűtött és igen hideg időbenn. Paputsokat mindazáltal vonnak lábaikra Török bőrből, a férjfiak sárgákat, az afzszonyok vereffeket.

Az afzszonyok artzajokat bizonyos öszve törösölt bársony színre változó bogarakkal, vagy más piros színnel festik, nyakokon pedig környös körül pontomokat tsinálnak piskóltzal. Szemeiket fekete, kezeiket és újjaikat sárga színnel kenik-bé. Jobbára majd mindeniknek fekete haja vagyon, sárga vereffelő haj legszzebbnek tartatik tőlök. Az afzszonyok nem annyira munkával, mint kendőzéssel 's magok ékesgetésekkel töltik az időt. A ház körül való dolgot a rab szolgálók végzik. Enni valót magok a férjfiak veszik a piatzon. Magának valamelly afzszonynak nem szabad férjhez menni, hanem valamelly férjfitől adatik férjnek. Egygy férjfinak 4 feleséget szabad tartani, 's akár mellyiket-is elbótsáthatja ok nélkül.

Az afzszonyok a férjfiaknak kezeket tsókollyák. Közönségesen a Szeretseneknek és Marokkaiaknak fok szokások éppen egyenesen ellenkeznek a nálunk bevett szokásokkal. Így, mi a Jövevényeket kényszerítjük előre bémenni házunkba; a Szeretsenek magok mennek előre. Mi másoknak tsókollyuk ke-

zeket, ők magok magoknak. Mi, ha valakit magunkhoz hívunk, kezünket artzánk felé szoktuk emelni, ők ugyan azon okra nézve kezeket a föld felé le-botsátják. Mi, ha valakinek tiszteletet akarunk tenni, fel-kelünk, ők, magokat meg-hajtván, ülve maradnak 's. a' t.

Az országlásnak módja igen uralkodó, és a Királynak hatalma semmi törvény által nem határozatik.

Azon egygy Vallást tartanak a Törökökkel, tudni illik, a Mahometét.

A mi a földnek termékenységét illeti, mindenfelé jó szántó földek, gyönyörűséges sík mezzők, völgyek, hegyek, erdők láttatnak, mellyekben legjobb ízű gyümölcs, úgymint, szőlő, fige, pómagránát, mandola, pálma-dió s. t. afféle terem. A térséges mezzők barmokkal, és a vizek halakkal bővelkednek.

Passau városából azt írják, hogy az ott való Püspök és Kárdinál Leopold Ernest József *Firmian* Grófok Familiájából, ezen hónapnak 13dik napján mindeneknek nagy fájdalmára meg-hólt. Született vólt 1708bann. Sz. Mihály havának 22dik napján; azon hónapnak 1 napján 1763bann választatott *Passau* Püspöknek előbb Stájer országbann lévén Püspök; Kárdinállá tétetett 1772benn Karátson havának 14dik napján. Felséges Ósztriai Háznak mindenkor igen kedves vólt, és a meg-hólt Császárné Sz. István Király jeles Rendének Vitézi közzé számlálta őtet. *Passau* városbéliek őtet mindenkor mint igen ájtatos Fejedelem Urat fogják emlegetni.

Tseh - országból. *Budin* városábann a *Rakonitzi* környékben (*Circulus*bann) Böjt elő-havának 27dik

napján tűz támadván, és egyszersmind nagy szél- is fúván, annyira el-hatalmasáda, hogy majd az egész várost meg-emészttette. A Posta házon és Templomnak egygy darabján kívül nem maradott-meg több 5 háznál; a lakókok semmit meg-nem szabadíthattak jószágokból, és azért igen nagy nyomorúságra jutottak. Egynéhány napokkal az előtt, úgymint azon hónapnak 21dikénn *Schlan* városa-is hasonló veszedelembenn forgott, 15 ház el-is égett, de azután még-is nagy munkával el-óltották a tüzet. — Mind a két Városnak lakói nagyon segítették szomszédjaiktól.

3. Külső országi dolgok.

Nápolybann még most-is mind tétetnek Rendelések a szerentsétlenek segítettések iránt. Még mind egy végbenn küldetnek hajók és Szekerek Siciliába és Cálábriába. A Király-is a Nápolyi Guberniumnak 15,000 (Nápolyi) aranyot küldött, hogy azt azon szerentsétlenek közt el-osztassa, kik a fő-városba folyamodnak, de azon parantsolattal, hogy előbbeni lakó helyekre vissza térjenek, ne hogy Nápolybann ez által nagyobbá tegyék a Zűr zavart, és hazájokat segítségűl meg-foszszák.

Hír-adás.

Mivel Ő Felségének kegyes akaratja az vólna, hogy a Magyar Koronához tartozandó 3 *Dominiumok*, nevezetesen *Diósgyőr*, *Vissegrad* és *Ó-Buda*, ezentűl árendába ki-adattassanak, azért ezen Felséges Szándék kinek kinek tudtára adatik, hogy, a kiknek hozzá kedvek vagyon, ő Excellentiájánál a Királyi Magyar Udvari Kamara Prélesnél és Kints-tartónál Mlgs. Gróf *Niczky* Urnál mennél hamarább magokat illendőképén meg-jelentsék, és velek leg-tovább Sz. György napig az alkú vagy egygyezés véghez mehes-
sen,

fen, azombann hozzá való készülésekre és magok meg-gondolásokra nem tsak az meg-engedtetik, hogy azon *Dominiumok Conscriptzióját*, és a bé-vett jövedelmekről való el-múlt 6 éftendőbéli számadást előre által-láthassák, hanem általlyában mindenekben, mihez kellefsék magokat tartaniok, el-igazíttatnak, és kívánságok szerént mindenekről tudósíttatni fognak, a kiknek hozzá kedvek lészzen.

Hír-adás.

A tengeri tífiga héjak (*Conchyliák*) és külömbféle értz termő kövek (*Mineraliak*) szedegetésébenn gyönyörködő 's affélékhez értő Uraknak tudtokra adatik, hogy Bétsbenn *Eszszigmacherisch* nevezetű házban 654 szám alatt az első rendbenn, a grádítson feljebb kéz felől, *Danz Urnál*, naponként dél előtt egész 1 óráig könnyű árron nyerhetni ez illyen jószágokat: *Ober-Admirals*, *Veberspublen*, *Vinkelbacken*, *Lazarusklappen* nevezetű, *Pharao* és *Otabaiti* tífigákat 's. a. t. ritkább láttatott *Frantzia*, és *Spanyol országi Crystallizatiókat*; valóságos *Avantorino*-köveket; külömbféle fényesített *Trieri Achates* köveket; *Opal* kő formára változó színű márvány köveket. Ugyan ott találni a *Muzsika* tudományhoz való írásokat, úgymint *Violinra* való *Concerteket Fodor*, *Schik*, *Nicoletti Mæstrino*, *Hutti*, *Vintez*, *Satori* *Authoroktúl*, *Klávikordiumra* való *Concerteket Bach*, *Richter*, *Mozart*, *Haydn*, *Vanball*, *Schuster*, *Benda*, *Volf* *Authoroktúl*. *Flautára* valókat *Graf*, *Stamitz*, *Rossetti*, *Vardonik* *Authoroktúl*. Ujjab *Sinfoniákat*, *Quintettákat*, *Quartettákat*, *Tertzettákat*-is nyerhetni könnyen, igen szépen és láthatóképen írva.

P o ' s o n b a n n ,
Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágoston Ferehcznél.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Böjt más-havának 26^{dik} napján,

Szerdána költ

25^{dik} L E V E L E.

Hazánkbeli dolgok.

Budáról. Ezen hónapnak 13^{dika}, úgymint a Császár és Király Ő Felségének születése napja, ezen Város Templomában, ágyúk elütögettetése között, tartatott Énekes Sz. Mise által innepeltetett-meg.

„Az Univerzitási egész *Personale*-is azon napon különös ájtatóságot végezett Sz. Sigmond tiszteletére az Univerzitásnak Templomában.

Ugyan azon említett napon estve Buda és Pest városok közt lévő, hajókból öszve foglalt nagy híd helyére bé-állítatott.

Pestről. T. N. Szent-Iványi Szent-Iványi Ferentz, a Pesti Királyi Törvény Széknél, melly közönségesen Királyi Táblának neveztetik, több esztendőnkig *Protonotarius Personalis Præsentiæ* tisztségét viselve, a Császár és Király Ő Felségétől azon Törvény Széknél *Locumtenentialis Protonotarius*nak tette, Ellenbenn *Personalis Præsentiæ Regiæ Locumte-*

nens, Végh Péter Ur ő Nagysága, Ürményi Bernárd Urat *Personalis Praesentia Protonotarius*nak választotta.

T. Koloni *Subics* Ferencz Urat, ki ekkoráig az említett Királyi Törvény - Széknél *Judicis Curia Regia Protonotarius* tisztségét viselte, Ő Felsege Királyi Tanács Urnak; kevés napok múlva pedig *Causarum Regalium Director*nak, vagy - is Királyi Fiskusnak méltóztatott tenni.

Ezen hónapnak 13dikán, azon napnak örvendetes voltához képest itt - is a Varos Templomában Enekes Mise tartatott a mozsárok el - süttögettetése között. Jelen vala pedig az itt lévő Fő Rend, a Vitéz Rend inneplő ruhában, és az egész Városi Polgárság.

Az idő ekkoráig kevés hideggel elegyes, de szép volt. Ezen hónapnak 14dikén már egészen helyén állott a híd. A vásáros napok szépek voltak de az árulóknak ábrázatok szomorúak.

Az Amérikábeliekkel meg - lett békeségnek mi is kóstollyuk némelly gyümölcsit; a kávénak árma mázsa számra 78 forintra alá szállott.

Egygy 26 esztendő, siket és néma Zsidó vala hóva mentében hirtelen el - esvén azonnal halva maradt.

Az utolsó héti vásárkor a gabona Pozsonyi mérő számra ímígyen költ:

A tiszta búza	— — —	I F.	10 - 11.	Gara
A kétszeres	— — —	I	—	—
A rozs	— — —	—	17 - 18.	—
Az árpa	— — —	—	15 - 16.	—
A zab	— — —	—	14 -	—
A kukoritzait	— — —	I	—	—

Debretzenből. Ezen hónapnak 15dikenn költ egygy levélbenn ilyen tudósítás érkeze. „ Eddig való tsendes békefésünk a most folyó hónapnak 12dik napján szomorú kár-vallásunkra fordult; mert ugyan is Ttes. Fay János Ur sok Vármegyéknek érdemes *Affessor*, ki-is 1755dik esztendőtől fogva mind ő Felségének tetsző, mind minékünk igen használatos *Senatori* hivatalljat folytatván, 1778bann a közöttünk lévő leg-első méltóságot, úgymint Bírói tisztet elérte; annak utánna *Consuli Patrociniumát* mind ez ideig nagy szorgalmatossággal folytatván, hosszszas erőtelkenkedései, de kivált 12 napokig tartott fekvő betegsége után ezen hónapnak reggeli 2 órajakor, életének 67dik esztendejében meg-hólt; és ekképen Városunknak egygy kiváltképen való jó Atyjától megváltunk. Hamar el-terjedvén az egész Városon ezen változásnak híre, meg- emlékezvén szelidségéről, Szegényekhez való le-botsátkozásáról, és sok jó tétéményeiről, végső meg-láthatása végett nagyok és kitsinyek buzgóságos indulattal mind temetése idejéig seregesen gyülekezének, annyira, hogy a szép rendnek fen maradása és a tolongásnak el-távoztatása végett vigyázás kívántatott. Temetése lett 3dik napon délyesti 4 órakor, Deretskei Plébános T. *Homonnai* János Ur prédikátziót tévén. A tanításnak fundamentoma vólt Móises 1. könyv. 25. r. 8. v. mellynek rövid sommája elmés réa alkalmaztatással ez vala: Szép korona a vénség, ha az URnak útábann találtatik, és a vénséget nem az esztendőknek, hónapoknak, heteknek, napoknak sokaságábann kell keresni, hanem az URnak útáibann való járásbann. Annak utánna, mivel ezen esztendőbéli többnyire első idők a sárt meg-nevelték, viola színű tafotá-

B b 2

vai,

val, íráfokkal, és 4 Nemes tzi-merrel meg-ékesítette koporsója 6 fekete lovak által, hintónak allyán szép éneklésnek és trombitáknak zengedezései között a kriptába vitettetett. A piatz és az útszák a késé-
 rő népnek fokasága miatt szorofsak voltak; a rendelt helybe pedig mihelyt bé-tétettetett, azonnal annak szája bé-rakattatott a kö-míves által. A Nemes tzi-
 meren ezen festés láttatott: alatt egy veres paizson, zöld mezzőbenn, lépő formán álló fehér ló, mellyet egygy pántzélós legény kantár szaránál fogva tart, a lifakon fellül egygy koronából köldökéig ki-nyúló kantáros fehér ló, a paist két felől arany *metallum* kö-
 zött veres és kék festés ékesíti. Ekképen az emli-
 tett néhai Ttes. Fay János Ur szerelmes élete párjá-
 nak Ttes. Klímó Anna Aszszonynak és édes szép há-
 za népének, Nagy-Váradí Káptalanbéli Ur Fő-Tisz-
 telendő Fay Ferencz Ur ő Nagyságának, és minden kedves Uri Attyafiainak ki-múlásából származott nagy szomorúságot, minékünk pedig el-felejthetetlen szí-
 ves emlékezetét hagyta.

Szala Vármegyéből. Mivel Magyar országnak még némelly tájékinn nagy darab földek motsárok alá van-
 nak vetve, mellyek nem tsak sem embereknek sem barmoknak nem hasznosok, hanem a felett meg-vesz-
 tegettetett gőzölgések által mind a kettőnek ártalma-
 sok, nem lehet elegendőképen dítsérni igyekezete-
 ket azon Földes Uraknak, kik nem sajnállják költ-
 ségeket az olyan motsároknak ki-szárasztására, és termékeny földekké változtatására; mert ez által mind magoknak, mind Jobbágyaiknak, és a Publikumnak-
 is nagyon szolgálnak. Erre való nézve dítsérettel emlegethettyük Mlgs. Báró Lengyel Ur ő Nagyságát, ki nem régen Szala Vármegyébenn lévő Szigliget ne-
 veze-

vezetű jószágán több ollyas motsárokat le-tsapoltatván, ki-száraztatott. Ezen munka *Tumler* Henrik Urnak, Buda városa *Hydraulikusának*, kiről már más-szor-is tétetett dítséretes emlékezet, vezérlése alatt ment véghez, olly szerentsével, hogy azon helyeken, a hol annak előtte motsárok vóltanak, az idén szép zöldellő legelőket vagy kaszállókat ígérhetnek a lakófok. — Ugyan azon időbenn *Eszterházy* Fejedelem Ur-is *Szigligettől* nem meszsze lévő *Raboska* nevezetű falu hely-mellett egygy motsárt száraztatottki fellebb említett *Tumler* Ur által, melly munka-is szintén már majd véghez ment.

Pozsony Vármegyében Mlgs. Gróf *Pálffy* Familiának jószágán, *Bazinban* más dítséretes igyekezet vitetett véghez szerentséfen. Magyar országban talán kevés Földes Urak jószágán isméri a fának szálokonn való helyre vitelének hasznát; vagy ha isméri-is, nints olly alkalmas hely, mint *Bazinban*, a hol azt Mlgs. Gróf *Pálffy* János Ur ő Excelentziája készítette. Az egész munkának intézése *T. Mack* Sebestyén Piárista Urra, mint a föld mérésbenn és vízi mesterségekbenn tudósra bízattatott, ki-is szorgalmatos igyekezete 's fáradozása által annyira vitte a dolgot, hogy a leg-sekélyebb patakok-is a hegybenn utat nyervén folyókká tétettének, úgy, hogy azokonn Bóldog Afzszony havábann mintegy 2000 öl hasáb fa eresztetett-le a hegyekből *Bazinhoz* közel lévő víz rekesztékig; mellyből, mivel a szekerefekre tett költségek már nem szükségesek, nem kifs haszna kerekedik azon Mlgs. Familiának jövedelmibenn.

Miskóltzról. Ezen folyó hónapnak 14dik napján dél után mintegy 4 óra tájbann nagy ég zengés

volt, és Sajó Kereszturba egygy Karramelli Regimentbéli Katonát a házból ki-jöttibenn nagy szörnyen agyon ütött a menykő. — Ugyan ezen hónapnak 19dikénn, úgymint Sz. József napján a *Reformatufoknál* ditsőségesen uralkodó 2dik József Császárnak virágzó életéért különös ájtatóság tartatott.

Horvát országból. Azon K. Magyar Udvari Kamarához tartozandó jószágok, mellyek a tengernek innetső partjától fogva Szörény Vármegyének közepéig tartanak, és *Fuggine's Vinodol* Várbéli Kapitányságra, és a *Koloniák* földére vannak el-osztva, most a Császár és Király Ő Felségének úgy tetszésére a Királyi Fiumi Guberniumnak olly móddal által adattak, hogy az vehessen számot a Tisztartóktól, az vizsgálhassa, hagyhassa helyén vagy nem a számadásokat, és az tehesse meg minden rendeléseket, mellyeket a Királyi jövedelmek szaporodására és a gazdaságnak nagyobb gyarapodására szükségeseknek lenni ítélend. Azombann ezen jószágok magokbann ugyan ezután-is Kamerális jószágok maradnak; tsak azoknak *administratioja* és haszonhajtása bízattatik a Guberniumra. Erre való nézve a most folyó hónapnak 5dikénn, az említett Fiumi Guberniumtól azon jószágoknak által vételére Mlgs. Gróf Szápáry János Ur Ő Nagysága azon Guberniumnak *Assessora*, a Királyi Magyar Udvari Kamarától pedig azoknak által adására Horvát országbann lévő Harmintzadoknak Inspektora *Neumar* Ferencz Ur rendeltetvén, mivel az időnek keménysége miatt előbb nem lehetett, hozzá kezdetek a réájok bízattatott dologhoz.

A gabonának drágasága, és más mindenféle elégségnek szük volta miatt olly nagy ezen részekben a nyomorúság, hogy a tenger mellyéki Magyar országi

szági 's Carnioliai Vidékeknek szegény lakói csak egygy mérő kukoritzának könnyebb árron nyerhetése végett Károly - várára 's tovább - is kénytelenítettnek menni gyalog ezen téli időbenn; mellyet, barmok nem lévén, hátokonn hurtzolnak haza, majd csak nem éhel haló házi tselédjeknek tartásokra. Valóságos már régetskebbén történt dolog, hogy *Castua* Városának földén 3 már koros ember nagy éhen ki - men - vén az erdőre fát vágni, nagy bádgyadtságban a földre dőle, és másnap azon helyen halva találtatott.

Melly szomorú vége szokott lenni gyakorta a mód nélkül való vigadozó mulatságoknak, nem szükség fok példák elő - hozásával állatni; mert igen - is tapasztalt dolog. Ime új bizonyosság annak erősítésére. Fiumbann az utolsó farsangi napokban Bál vagy más valamely nagy tántz tartatván, bizonyos Léányzó derék természetű, ép egészséges, Stájer tántznak ke - rekedvén annyira meg - hevíté magát, hogy meg - szünnévén forgolódni, azonnal a földre le - esett, és minden jelen lévőknek nagy rettentésekre kevés szem - pillantások alatt meg - is hólt. A gazdája nem csak jó kegyes, hanem okos ember - is lévén, mindenké - pen segítettetett rajta, de életre semmiképen többé szolgáját fel - nem támasztathatta. Ezen példából vélem, meg - tanulhatja az ifjúság, melly ójva kel - lefsék magát hasonló alkalmatofságokban affélékre ki - szánia.

Hír - adás.

Mivel Ő Felségének kegyes akaratja az vólna, hogy a Magyar Koronához tartozandó 3 *Dominiumok*, nevezetesen *Diósgyőr*, *Visszegrad* és *Ó - Buda*, ezentül

árendába ki-adattalának, azért ezen Felsőleges Szándék kinek kinek tudtára adatik, hogy, a kiknek hozzá kedvek vagyon, ő Excellentiájánál a Királyi Magyar Udvari Kamara Présesnél és Kints-tartónál Mlgs. Gróf Niczky Urnál mennél hamarább magokat illendőképen meg-jelentsék, és velek leg-tovább Sz. György napig az alkú vagy egygyezés véghez meheszen, azombann hozzá való készülésekre és magok meg-gondolásokra nem tsak az meg-engedtetik, hogy azon *Dominiumok Conscriptzióját*, és a bé-vett jövedelmekről való el-múlt 6 esztendőbéli számadást előre által-láthassák, hanem általlyában mindenekben, mihez kellesték magokat tartaniok, el-igazíttatnak, és kívánságok szerezént mindenekről tudósíttatni fognak, a kiknek hozzá kedvek lészzen.

Hír-adás.

Magyar ország lakóinak javokra a Felsőleges Királyi Hely-tartó Tanátsnak óltalma alatt egygy föld mívelésre oktató, külömbféle tudós Személyekből való Társaság állott-fel, melly magát arra ajánlya, hogy minden hétenn újság gyanánt egygy árkuft adat-ki nyomtatásbann a mezei gazdaságnak gyarapítására tanító hasznos zikkelyekkel tellyeset, és ugyan Magyar, Tót és Német nyelven. Magyar nyelven az első tudósító újság levél a múlt Szombatonn úgy mint 22dikenn már ki-jött. A váltsága azon leveleknek szintén úgy lészzen, mint ezen hírmondó leveleknek eleintén, tsak hogy a pénzt, vagy azoknak meg-rendelése iránt küldendő leveleket a tudósító Tifztséghez, melly a hajdani Pater Jesuiták Kollégiumábann vagyon, kell útasítani, mert onnét fognak szolgálatni azon újság levelek.

P o ' s o n b a n n ,
Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével,

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783dik élfztendőbenn,

Bőjt más - havának 29dik napján,

Szombatonn költ

26dik **L E V E L E.**

1. Hazánkbeli dolgok.

Pozsonból. A Császár és Király Ő Felsége T. Herdovics Mihály Urat, Pozsonyi Vidéki *Substitutus* Provinceziális Kommissáriust mind mostani mind más hivatalbeli érdemeire nézve az Udvár Hívei közzé méltóztatott számlálni.

Trentsinből. A Császár és Király Ő Felsége ezen Város lakósinak keserves ügyeken meg - szánakodván, mivel több ízben támadott tűz által mindenekből ki - pufztáltak, ki - fogytak, házaiknak felépíthetésére, 's gazdagságok lábra állíthatására, Királyi kegyességéből 5000 forintot méltóztatott ajándékozni.

Sz. Miklósvól. (Liptó Vármegyéből) Német-Liptsén az Ágostai Vallást - tartó Közönségnek kegyeffen meg - engedtetett, hogy a Türedelemi Rendelés szerént magának könnyörgő házat építhessen, és

Vallása szerezént való Isteni Szolgálatot tarthasson. Erre való nézve a Nemes Vármegye ezen hónapnak 7dikénn már ki-jegyzette az épületnek helyét; mellynek el-készüléséig valamelly különös hazbann fogja tartani az Isteni Szolgálatot.

Lötséröl. Ezen hónapnak 16dikánn. Nem régen meg-hólt Márkusfalvi *Márjásy* Ferencz Királyi Tanács Urnak, és N. Szepes Vármegye volt Vitze-Ispányjának helyébe, T. *Dobay* Márton Ur ekkoráig *Substitutus* Vitze-Ispány helyheztetett, kinek előmozdítása által T. *Mátyásoufszky* Ur kelt előbbre.

A Pesti Királyi Táblánál, meg-hólt *Dobay* Károly Ur helyett, T. *Niczky Niczky* Ferencz Ur, a Tifzán túl lévő Vidéki Törvény Táblának egygyik Bírāja lett *Pro-judex Curiae Regiae*.

Erdélybenn. Mlgs. Gróf *Kemény* Farkas Ur ő Nagysága Fő Provinciális Kommissáriusnak tétetvén, T. *Székely* Dávid Ur, ki egynéhány esztendőökig az Erdélyi Guberniumnál Udvari Tanács és Referendarius Urnak tisztét dítséretesen viselte, azon Guberniumnál Provinciális Kantzéliáriusnak tisztségét nyerte egész esztendőbéli *Salariumával* egygyütt, melly néki ekkoráig mint Udvari Tanács Urnak járt volt.

Ezen hónapnak első napján költ egygy levélbenn valamelly Fő Hadi Tisztól Stuttgardból bizonyos Hazánkfia ilyen tudósítás nyert volt:

Kempelen Udvari Tanács Ur itt az ő tsudálatos Sachot játszó alkotványával 8 napig mulatozott. Valóbann egygy derék Uri ember ő, kinek nagy talentomit, természeti ajándékit, és igen különös tudományát egész Világ nagy figyelmetesen szemléli, 's azért - is, valahová mégyen, mindenütt nagy tisztelettel fogadtatik a mint meg - is érdemli. Én minden-

dennap látom vala ötet, és többet többet tanúlok vala nyájas tárfalkodásából, melly - is nékem minden órábann betsefőbbé lön. Ollyatén emberek tsak minden ezeredik esztendőbenn születnek. Én tsak a Publikumnak felöle való közönséges ítéletét írom, és kéntelenítem az Urat minden hozzám való szívefségére, hogy ezt hazájának hírré tegye.

Gálits országból. A bányáztatnak ezen országban elő-segíttetése végett Ő Felsége Magyar országból Selymetz - Bányáról két azon Bánya Tifztség-nél lévő Személyeket méltóztatott ide rendelni; egyikét nevezetesen *Gottier Ignátz Urat*, Inspektor-nak, másikat, tudni illik, *Ruschatzky Aloysius Urat*, értz meg - választónak, 's meg - próbálónak. El - is indultak már mind a ketten Selymetz - Bányáról *Lemberg* felé, a honnét *Novitarkra* a Szepefi nagy hegyek-be küldtetnek, hogy ott a bé-dölendő értz gödrök fenn tartására szükséges épületeket, 's a ki vájott értznek meg - olvasztásához kívántatott készületeket meg - rendelék, a felett a munkának - is jó folytatását jelenlétek által szorgalmaztasák.

2. Bétsi tudósítások.

Bétsből. Böjt elő-havának 25dik napján kiadatott kegyes Rendeléshez képest, ő Felsége a Plébániáknak Béts Városában, és hóstádiban új rendbe szedését mostanság már helyén hagyta, el - is fog kezdetni Húsvétkor olly renddel, hogy ezután a Városban az Udvari Plébánián kívül még más 8 Plébániák légyenek, nevezetesen 1) a Sz. István Templománál, 2) Sz. Péter Templománál, 3) a Hadi Kantzelláriának Templománál, 4) a Skótziai P. P. Benediktinusoknál, 5) Sz. Mihály Templománál, 6) a P. P. Augustiniánusoknál, 7) a P. P. Dominikánusok-

foknál, 8) a P. P. Frantziskánusfoknál. A P. P. Benediktínusok, és Barnabíták ki-véve, egyébütt a Városbann mindenütt világi Papok lésznek a Plébánusok, a Barátok pedig Káplányok: A hóstádokbann öszveséggel 19 Plébánia lész. Ezek pedig azok: 1) a P. P. Augustiniánusfoknál a *Landstrasse* nevezetű helyen, és a hol az irhagyártók laknak, 2) *Erdberg* nevezetű helyen, 3) *Rennveeg* nevezetű helyen az árvák házábann, 4) Borromæus St. Károly Templománál, 5) a P. P. Paulánusfoknál *Wieden* nevezetű hóstádbann, 6) *Mazleinsdorfon* Sz. Florián Templománál, 7) St. Margit Templománál *Sonnenhof* bann, 8) *Gumpendorf* bann, 9) a Segítségéről nevezett Szüz Máriának Templománál, 10) a P. P. Kármelitáknál *Leimgrubenn*; 11) Sz. Ulrik Templománál, 12) *Neubau* bann, 13) *Atlerchenfeld* benn, 14) a P. P. Piáristáknál *Josephstadt* bann; 15) a P. P. Trinitáriusfoknál *Alstergasse* ben; 16) *Lichtenthal* bann; 17) a P. P. Szervitáknál *Rossaubann*; 18) Sz. Leopold Templománál *Leopoldstadt* bann; 19) ugyan *Leopoldstadt* bann a P. P. Kármelitáknál. Minden Plébániára bizonyos száma vagyon ösztva a házaknak, mellyeket lelki képen kell segítenie. Ezen fel- ösztás szerént a házaknak száma a Városbann mintegy 1308ra, a hóstádokbann öszveséggel 4068ra menne.

Kremsből. Ezen hónapnak 19dik napján. Mánaponn itt, a Toskánai Nagy Hertzeg Ferdinánd Regimentbéli nevendékek házábann a Császár Ő Felségének neve napja jelesen megtartatott. Az említett Regimentbéli itt lévő 3 Kompagnia szép rendbe öszve állván, a nevendékekkel egygyütt a Város Templomába méne, holott az Énekes Misénn jelen marada. Az Isteni Szolgálat után a *Stabalis* Tisztek más
itt

itt lévő Tisztekkel, 's Tekintetes Személyekkel egygyütt azon Nevendékek házába menének, holott szép muzfika szó után azon házbann lévő Tanító a nevendékekhez beszédet monda, mellybenn jó világosan értékre adá nagy vóltát a jó téteménynek mellyet azon fondátzióbann vennének, egyfzersmind pedig kötelefségeket és háládatofságokat - is, mellyel tartozának lenni illy jótévő Felsőleges Fejedelemhez. Végezetre némelly gyermekek azon örvendetes naphoz illendő énekeket - is mondának. Nagy gyönyörűséggel szemlélé minden Ember kedvellő azon házbann lévő jó rend - tartást, és tisztaságot, a nevelésnek választott módját, és a *Stabalis* Tiszt Uraknak fáradatlan szorgalmatofságokat, mellyel keretik azon gyermekeknek javokat.

Tirólból. Böjt elő - havának 26dik napján *Eienczből* ezeket írák: „ Ma ezen Város, Polgárinak egygyik érdemeslebbikét vesztette - el, tudni illik, *Oberhuber* Ignátz Kereskedő és partékákat ide 's tova el - küldő Embert, életének 101dik esztendejében. Nem tsupán tsak esztendeire nézve, hanem ember-séges ember vóltára, okofságára, a Kalmárkodásbann való hafznos fáradozására, és más fok jó tulajdonságira nézve - is érdemlette, hogy felőle emlékezet tétefsék; leg - inkább pedig azon hazájáról való érdemeségére nézve, hogy ő kezdette leg - inkább ama *Pusterthalból* *Triesztbe* való kereskedést.

Tseb országból. A Fő Tisztelendő *Königgrétzi* Püspök Ur *Königgrétz* Városábann, és réa bizattatott Megyéjében, a Szegények segítettése iránt tett rendelések által ismét új érdemeket szerzett magának. Hogy ezen hafznos és üdvőséges *Institutumot* először is ott *Königgrétzben* vihetné - bé, azon igyekezett a

Püspök Ur, hogy a Város *Magistratusát* annak hasznáról bizonyosá tehesse, azután a Polgároknak eleibek adatá a *Concionátorok* által szükölködő Ember társaik segítettések iránt való kötelelségeket; ezt véghez vívén maga ada bizonyos somma pénzt mintegy fundamentomúl a Szegények Kaffájának, nem sokára azután a Város Dékányának *Klier* Urnak buzgó egygyütt munkálkodása által annyi követői lönek a Püspök Urnak, hogy Gróf *Buquoinak* a Szegények segítettése, és a koldulásnak el-hagyattatása iránt több Tsch-orzági *Dominiumokban* bé-vétetett *Planumja* *Königgrétzbenn*-is bé-vétethetnék 's meg-tartathatnék. Meg-nem elégedvén azzal a Püspök Ur, hogy ezen hasznos, az Emberségnek és Kereszténységnek tiszteletére szolgáló *Institutumot* *Königgrétz* városába bé-vitte, Tsch-Kamnitzi *Tzippe* Dékány Ur által mondatott prédikátziókat különös *Circulare* által minden Megyéjében lévő Lelki-Pásztoroknak ajánlotta, és minnyájokat hasonló igyekezetre ébreszgette. *Smirziczi* Uraság mindjárt első lön, melly *Hollobau* Dékán *Hnyk* Urnak javaslására azon *Institutumot* bévette. Ennek példáját *Faromircz* Várofa követte, és jó reménység vagyon felöle, hogy ollyas Szegények segítettésére intézett *Institutumok* majd egész *Königgrétzi* Megyében fognak fel-allíttatni.

3. Külső országi dolgok.

Portugalliából. A Királyi Udvar Böjt elő-havának 5dik napjáig *Samoránn* maradván, vadászattal mulatá magát, melly igen jó vala. Az ejtett vad a Portugalliai Udvarnál bé-vett szokás szerént *Lissabonára* küldetett, és az idegen Követ Urak között elősztatott, melly osztálbann a régi szokás szerént, leg-elsőször ejtett vad a Pápa Követének adatott. —

Azu-

Azutánn az Udvar *Salvaterrára* méne, a hová *Don Juan* Hertzegetske - is váratik, ki betegségéből már egészen fel - épült.

Ezen országban a gabonának szük vólta miatt mostanság a latroknak és tolvajoknak száma igen megfokasodott, úgy, hogy majd senki bátorsággal nem járható. A Királyné tehát, hogy ezen roszszat meg- orvosolhatná, parantsolatot ada - ki, hogy a hadi rend lovonn és gyalog ki - menne mindenfelé az útakra, magával vinné a Bírakat és tömlőtzt tartókat, és minden gyanúbann lévő népet meg - fogna. Ezen rendelés Bőjt elő - havának első napján viteték véghez, és 4 napok alatt mintegy 1200 ember fogattaték - meg. De azután még - is történtek ollyas tolvajlások és fosztások. Hogy azért tovább ne terjedne ezen roszsz, és el - ne szökhetne az ollyan nép, az egész országban lévő Törvény Székekhez parantsolat küldetett, hogy mindenfelől réajok ütnének, és valakinek *Passusa* nem vólna, meg - fognák. A mi leg - roszszabb ezen állapotban, az, hogy fokban találatnak jó nem - ből valók közöttök, kiket nem a szorúltság, nem más valamelly szükség kényszerített az ollyas gonosz életre, hanem tsupán tsak a munkának kerülése, és a tsavargó életnek kedvellése vitte arra.

Egyébaránt ezen országban a rendes életet vi - felő lakók, Királyi parantsolat által ébrefztetvén nagyon igyekeznek rajta, hogy a gazdálkodásnak el - hanyatlott állapotját ismét lábra állítsák, Mire való nézve a gazdasághoz értő Személyekből való Társa - ságok állíttatnak - fel.

Spanyol ország már most bátorságban lévén, tellyes igyekezetét a gazdaság folytatására fordítja.

Hír - adás.

Magyar ország lakóinak javokra a Felséges Királyi Hely - tartó Tanátsnak óltalma alatt egygy földmivelésre oktató, külömbféle tudós Személyekből való Tárfaság állott - fel, melly magát arra ajánlya, hogy minden hétenn újság gyanánt egygy árkuft adat - ki nyomtatásbann a mezei gazdaságnak gyarapítására tanító hafznostzikkelyekkel tellyeset, és ugyan Magyar, Tót és Német nyelven.

Hír - adás.

A tengeri tfiga héjak (*Conchyliák*) és külömbféle értz termő kövek (*Mineraliak*) fzedeketésében gyönyörködő 's affélékhez értő Uraknak tudtokra adatik, hogy Bétsbenn *Es/zszigmacherisch* nevezetű házbann 654 ízám alatt az első rendbenn, a grádítson feljebb kéz felől, *Danz* Urnál, naponként déli előtt egész 1 óráig könnyű árron nyerhetni ez illyen jószágokat: *Ober - Admirals*, *Veberspublen*, *Vinkellacken*, *Lazarusklappen* nevezetű, *Phavao* és *Otabaiti* tfigákat 's. a. t. ritkább láttatott *Frantzia*, és *Spanyol* országi *Crystallizatiókat*; valóságos *Avantorino* - köveket; külömbféle fényesített *Trieri Achates* köveket; *Opal* kőformára változó színű márvány köveket. Ugyan ott találni a Muzsika tudományhoz való írásokat, úgymint *Violinra* való *Concerteket* *Fodor*, *Schik*, *Nicoletti Mestri - no*, *Hutti*, *Vintez*, *Satori* Authoroktól, *Klávikordiumra* való *Concerteket* *Bach*, *Richter*, *Mozart*, *Haydn*, *Vanball*, *Schuster*, *Benda*, *Volf* Authoroktól. Flautára valókat *Graf*, *Stamitz*, *Rosssetti*, *Vardonik* Authoroktól. Ujjab *Sinfoniákat*, *Quintettákat*, *Quartettákat*, *Tertzettákat* - is nyerhetni könnyen, igen szépen és láthatóképen írva.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél.

Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőben,

Szent-György havának 22^{dik} napján,

Szerdán költ

27^{dik} *L E V E L E.*

I. Hazánkbéli tudósítások.

Iozsonból. Azon tár-szekerek között, mellyek a múlt Bőjt más-havának elején érkeztenek, egynéhány még most-is itt vagyon az itt-lévő Rendnek őrizete alatt. A közönséges beszéd ábrilelé, hogy minden Vármegyébe fog egygy oly szekér küldetni formának, hogy a szerént azut több-is tsináltathassék.

Selymetz-Bányáról. Bőjt más havának 22^{dik} napján Ezen hónapnak 19^{dik}enn minnyájunknak örömetes nap támadott. Felséges Koronás Fejünknek dicséletes neve napját inneplettük. Előtte való nap este a Bányász-Katonaság egybe gyűlvén a Királyi Királya előtt a gödrökbe magokkal vinni szokott lámpákkal. fél óránál tovább *paradiroz* vala sok *Vivat* köztök között, mellyet muzsika szóval végez vala szórakozás rend-tartással haza menvén. Az említett nap pedig ismét öszve gyülekezvén azon Bányász-Katonaság, dob és síp szó között a Város Templomába

mába méne, holott a tartatott Énekes Szent - Miséna jelen marada-

Az Ágostai Vallást - tartó Közönség - is különös rend - tartással inneplette - meg azon említett napot.

Szatmárról. Böjt elő - havának 28dik napján egygy Erdélyi Deák Szatmárról útaván Darára, midőn pipázgatván ballagna, el - esett 's a pipáját, mellyet erősen tart vala kezében, úgy a szemébe dőfte, hogy annak tsutorája mindjárt az agy - velejében maradt, melly miatt harmad nap alatt meg is hólt.

Valóbann nem hijábann irta egygy Magyar Poéta a pipáról, és talán én sem tselekefzem hijába - valóságot, ha a pipábann mód nélkül gyönyörködőknek magok örízkedésekre, és a siralmas következetek eltávoztatására elő hozom annak mintegy intő mondását. Im ez az, ha jó néven vétetik:

Mi lehet a Pípa, kérded? Sátán tsali sípja

Ellened ezzel oroz, majd veszedelmet okoz.

De a puskára - is igen helyesen lehet azon mondaft alkalmaztatni, mert bizonyosabbak a szerentsétlen történetek, mint sem hogy szükséges légyen a példák elő hozása által azt állatni. Im a következő tudósítás - is új bizonyosága lehet ennek.

Ugyan Szatmárról. Böjt más havának 3dik napján illy szomorú Farfang farka jutott egygy lakodalmas Nász - népnek. Nem gondolván azzal, hogy nálunk - is nagy tilalma vagon a haszontalan lövöldözésnek, kapja magát egygy Vőfény hirtelenében, hogy az esküttetésről jövő Nász - népnek parádét tégyen, elő - hozván egygy puskát, 's meg - nem néz - vén, hogy vadra való töltés volna benne, el - süiti, 's azombann egygy legénynek a karját éri, a Nász -

Na-

Nagyot pedig homlokba lövi, ki azon lövésből épen egygy hetére meg - is hólt.

Ugyan ezen hónapnak 13dik napján estvéli 7 óra tájbann, nagy Zapor eső között villámott és mennydörgött, mellyből sokan bő esztendőt jövendölnek. De bezzeg abból, hogy más nap, úgymint 14dikenn, a béka meg - szóllalt, nem igen jót; mert ha igazat tart ama mondás hogy:

Hányad nappal szóllal Sz. Márk napján innét,

Annyi napok alatt halgat béka túlnét, következnek, hogy még Pünkösztör - is, melly az idén Sz. Iván havábann esik, hideg lenne. És valóbann már bizonyítja ezt leg - közelebbről a tegnapi és mái nap, mert az egygy darab időtől fogva tartó nyári forma napokat olly durván váltotta - fel, hogy ugyan bundás téli ruhára kellett szorúlnunk.

A Szarvas marháink nagyon szaporodnak.

A Szamos szüntelen árad, még pedig a mi bajjossabb, ezután még többektől - is félhetünk; mert mondják, hogy Nagy - Bányán még most - is derekasan szánkáznak.

A búza köblinek árra 8, 9 májás, kukoritzának 5. zabnak 3.

A sok hadi eszközökről, mellyek ekkoráig ide Magyar országba hozattak, 's még most - is hordatnak Bétsből, az tellyefséggel a közönséges ítélet és beszéd, hogy mind azok Török háborúnak jelenségi nem volnának, mivel ahoz sokkal nagyobb készületek kívántatnának. Sőt inkább hogy mind azon *Transportok*at tsak úgy kellene tekénten, mint valamely költsönnek vizsgálata adását, mivel, tudni illik, annak előtte Magyar, Horvát, és Erdély országból az ágyúk jobbára ki - vitettek, most az Ósztriai közönséges

formára öntettetvén, vissza küldetnének. E felett még az - is a hír, hogy Erdély és Horvát országban két nagy fegyveres ház fog fel - állíttatni a hazabeli Katonaságnak javára.

2. Bétsi tudósítások.

Bétsből. A Marokkai Követ Ur a most el - múlt hónapnak 27dikénn ment - ki leg - először betegsége után, és meg - tekinté *Schvartzenberg* Fejedelem Urnak kertjét a *Wieden* nevezetű hóstádbann: attól fogva minden e fő városbann lévő jeles dolgokat jár szemlélni.

Tirólból. *Insprukból* Böjt más havának 20dik napján. Tegnap a Császár Ő Felségének neve napja jelesen meg - tartatott. Ezen alkalmatósággal a Királyi Fő Hertzeg *Aszszonytól* *Maria Erzsébettől* a *Guberniumi Personale*, a *Vitézlő Rend*, mind a két nembéli Fő - Rend, a *Teresianumi Kollégiumbann* lévő *Nemes ifjúság*, a *Lyceumnak* Igazgatója és a *Tanítók*, a *Város Magistratusa*, a *Halli Deputatusok*, és a *Cs. K. Dicasterialisták* kéz tsókolásra engedelmet nyertének. Dél előtt 11 órakor a Felséges Hertzeg *Aszszony*, elől a *Cs. K. Komornyíkok* és titkos *Tanátsók*, mellyékről a *Cs. K. Fondátzióbann* lévő fő *Aszszonyi Személyek* késérvén ötet, az *Udvari Templomba* méne, holott az inneplő *Isteni Szolgálaton* jelen marada, melly alatt az ott lévő *T. Migazzy gyalog Regimentbéli Bataillon* 3szor *Salvet* ada. Estve nagy gyülekezet vala, a Fő Rend és az hadi Rend számosan meg - jelenvén.

Tseb - országból. *Prágából* Böjt más havának 20dik napján. Tegnap úgymint 19dikénn 's a Császár és Király Ő Felségének neve napján a Fő *Burg Gráf* *Mlgs. Gróf Nosticz* Ur ő *Excellentziája*, és a

Fő Rend 11 órakor Sz. Vitus Templomába méne, nem külömbenn a Generalitás - is és a több hadi Tiszt Urak, minnyáján meg - maradván az Érsek Urnak jelenlétébenn azon Egyháznak Dékánja által tartatott Énkes Sz. Misénn; melly alatt a Grénadirofok a Várban paradérozván a puskákkal, a sántzokonn pedig az ágyúfok adának *Salvet* az ágyúkkal.

A nem régen itt Prágábann tartatott Rekrutirozás alkalmatofságával a *Conscriptióra* rendeltetett Kommissárius *Neuber* Ur olly helyesen intézte a dolgot, hogy a Város házára hívatattak, rész szerént nőtelenek, rész szerént már házas emberek nem tsak önként mentenek az *assentatió* helyre, hanem a felett magok a Szülék örömmel oda vezették 's ajánlották jól nevelt fiaikat a Felségnek és hazának szolgálatjára.

A *Crudimi Circulus*bann, nevezetesen *Pardabiz*-bann lakozó parasztokhoz, kik magokat eleintén *Adamitáknak*, azután pedig *Deistáknak* hírdették, a múlt hónapnak 9dikénn az a Felséges parantsolat érkezett, hogy ha a nékik rendelt idő alatt szándékokat meg - nem másollák, és valamellyikéhez a Német - országbann gyakoroltatott 3 Religiók közzül hozzá nem állanak, azonnal el - vitetvén hazájokból Magyar és Török ország szélén lévő falukra szerte széllyel el - osztatnak, és a hadi Rendhez számláltatnak.

3. Külső országi dolgok.

Portugalliából. Lissabonáról Bőjt - elő - havának 4dik napján. *Juan da Cunha* Kárdinális Pap, az országnak Tanátsofa és Evorai Érsek, Portugalliábann fő *Inquisitor*, a Sz. *Expeditió*kban fő Apostoli Kommissárius, Bóldog Afzszony havának 29dikénn éjszákán e világból ki - múlt, és ezen hónapnak első nap-

jánn nagy pompával Sz. Domonkos nagyobb Kápolnájában eltemettetett.

Olasz országból. Nápolyból. Böjt elő-havának utolsó napján haza érkeze Nápolyba Rómából az újonnan választott Nápolyi Érsek, *Capeci Zurlo* Kardinális Ur; másnap az Udvarhoz méne *Casertára*, holott a Királytól és Királynétól nagy szívesen fogadták, és Böjt más havának 6dik napján szokott tzerémoniókkal Érsekségébe helyheztetett.

Reggel 8dikán érkeze ismét a *Dorothea* nevezetű K. könnyű hajó, melly az első volt *Messina* városa felől való hír hozásbann. Annak Kapitányjától azt hallók, hogy a föld még most-is ingóban van, és hogy a múlt hónapnak 1 napján ismét olly erősen megrendüle a Város alatt, hogy, a mi annak előtte álva maradott, mind le-dőjtötte; de a lakók nem szenvedtek általa, mert még most-is oda kinn laknak fa házakbann. Egyébaránt a mi életek tartására leg-szükségesebb, mind meg-vagyon, mert a Királyi *Deputatusok*, kik segítségökre küldettek, igen szorgalmatosak a segítségbenn.

Szintén ilyenek a Kálábriai hírek-is; még itt sem állott-meg tellyeséggel a föld; de a lakók segítettése iránt minden szükséges rendeléseket megtett *Marschal Pignatelli* Ur, ki *Generalis* Vikáriusnak választatott.

A Király nagyon illetetvén Jobbágyainak szerentsétlenségétől, mind szüntelen azon van, miként segíthessen leg-jobban rajtok. Ő Felségének parantsolatjára mindenféle Mester emberek 's munkások küldettek Siciliába, és Kálábriába; továbbá azt is rendelte ő Felsége, hogy az öfzve dölt Templomok arany és ezüst ékességéből el-kező pénz veret-

tefsék, és a Szegények közzé el-osztásuk. A Király maga a vagyonos Személyeknek szíveket irgalmaságra igyekezik hajtani. Leg-először-is, mikor az újonnan választott Érfek hozzája ment volna, azon meg-romlott Tartományoknak keserves állapotját hozá-elő a Király, és azt mondá, hogy ő maga részéről örömeit meg-vonna magától minden gyönyörködéseket, azoknak segítettések végett; csak azt fajnálná, hogy az arra elegendő nem volna, hogy ha mások-is valamit hozzá nem adnának. Az Érfek azt felelé réá, hogy sok költségi után, mellyeket útazásabann és Rómábann való mulatásabann tett, nem maradt-meg több 500 Nápolyi aranyánál, de mindazáltal köteletségének tartaná azokat-is el-osztani. — Másnap a Káptalant egybe gyűjté, és hathatós beszéddel ösztönözé hasonló tselekedetekre, azonnal 300 Nápolyi aranyot adának, mellyeket vévén az Érfek magáéval egygyütt a Királynak kezébe adá. Ezen példa után indúlván Nápoly városa, a Királynak mintegy könyörgő levelet adá bé, mellybenn a szükölködők segítségére bizonyos somma pénzt ajánlvala. A Siciliai Vítze-Király-is ki-tett magáért, mert azon segítség kívül, mellyet a Királynak parantsolatjára adott vólt Messina városának, *Palerm* városábann a Fő Rendet annyira bírta kérésével, hogy 60,000 Nápolyi aranyot nyere számokra. — Minnyájoknak úgy szívekre szálla amazoknak ügyek, mintha magokon esett volna. A többi között e következendő szép példa hozatik elő: Öt *Castel vetere* nevezetű városbéli ifjak, Nápolybann tanulván, 's hallván híret azon nagy romlásnak, csak el-hiteték magokkal, hogy az ő Szüléik-is jószágokkal egygyütt oda lettek; hogy tehát bizonyosok lehetnének felőle,

magok szemeikkel meg - akarák látni, 's e végett a Királyhoz menvén, valamelly útra valót kérenek. Ő Felsége 200 Nápolyi aranyot rendelt ööknek. Azombann, midőn már kezekbenn vólt volna a pénz, levelet vőnek szüléiktől, mellyekből meg-tudák, hogy azok még életbenn vólnának. Mivel tehát már szükségtelen lett volna útjok; nem akarák a nyomorultabbaktól azon somma pénzt el - vonni, hanem visszfa adák azt egészen ő Felségének azoknak számokra. Ezen ifjak hűsége annyira meg - tetszék a Királynak, hogy azon somma pénzt ismét visszfa adatá nekik tanulások folytathatására.

Hír - adás.

A tengeri tífga héjak (*Conchyliák*) és külömbféle értz termő kövek (*Mineraliak*) fzedegetésébenn gyönyörködő 's affélékhez értő Uraknak tudtokra adatik, hogy Bétsbenn *Es/szigmacherisch* nevezetű házban 654 szám alatt az első rendbenn, a grádítson feljebb kéz felől, *Danz* Urnál, naponként dél előtt egész 1 óráig könnyű árron nyerhetni ez illyen jószágokat: *Ober - Admirals*, *Veberspublen*, *Vinkelbacken*, *Lazarusklappen* nevezetű, *Pharao* és *Otabaiti* tífgakat 's. a. t. ritkább láttatott Frantzia, és Spanyol országi *Crystallizatiókat*; valóságos *Avantorino* - köveket; külömbféle fényesített *Trieri Achates* köveket; *Opal* kő formára változó színű márvány köveket. Ugyan ott találni a Muzsika tudományhoz való írásokat, úgymint *Violinra* való *Concerteket* *Fodor*, *Schik*, *Nicoletti Mestri - no*, *Hutti*, *Vintex*, *Satori* Authoroktól; *Klávikordiumra* való *Concerteket* *Bach*, *Richter*, *Mozart*, *Haydn*, *Vanball*, *Schuster*, *Benda*, *Volf* Authoroktól. *Flautára* valókat *Graf*, *Stamitz*, *Rossetti*, *Vardonik* Authoroktól. *Ujjab Sinfoniákat*, *Quintettákat*, *Quartettákat*, *Tertzettákat* - is nyerhetni könnyen, igen szépen és láthatóképen írva.

P o ' s o n b a n n ,
Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágofton Ferencznél.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmevel.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Szent - György havának 5^{dik} napján,

Szombatonn költ

28^{dik} L E V E L E.

I. Hazánkbéli tudósítások.

Nagy - Szombatból. Felséges Koronás Fejünk di-
tsőséges neve napja itt ekképen innepeltetett-
meg. Az Akadémiai Ifjúság, Direktorának
T. Benkő Miklós Apát - Urnak jelenlétébenn, 8 óra-
kor az Akadémiai Templomba öszve gyűlvén, Éne-
kes Sz. Misét hallgata. Azután 9 órakor a Város
Templomában tartaték Énekes Sz. Mise, mellynek
meg - hallgatására a Fő - Rend, Ferdinánd Nagy - Her-
tzegek 2 Grénadiros Kompagniája, és T. Gyulay
Regementje jelenék - meg a Város Magistrátusával egy-
gyütt. Azon öreg Mise és közönséges imádságok
alatt az ágyúkkal 3szor *Salve* adatott.

Kassáról. A Császár és Király Ő Felségének Szü-
letése és neve napja, valamint más Városokban,
úgy ebbenn - is nagy jelesen meg - innepeltetett. Erre
végre az itt lévő Direktor T. Kenyeres József Apát
Ur rendeléséből az Akadémiai ifjúság maga Templo-
mába öszve gyűlvén, Énekes Sz. Misét hallgata.

E e

Az-

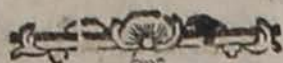
Azután 10 órakor a Nemes Vármegye, a Kamerális Adminisztráció és a Város Magistrátusa méne Sz. Erzsébet Templomába, holott trombita 's dob szóval tartaték az Énekes Sz. Mise.

Ugyan azon órábann a Magyar, Német és Tót, Ágostai 's Hélvétziai Vallást-tartó Közönségek-is öszve gyülekeztenek könyörgés házaikba az éneklésre, és ditséret mondásokra.

Nyerges - Újfaluból. Az el-múlt Bőjt más-havának 19dikénn, úgymint Sz. József napján, Szent-Kerefzten Esztergomhoz közel Énekes és egygy kifs Mise tartatott, mellyre a környül lévő helységek-ből fok nép gyülekezék öszve. Az Isteni Szolgálat után ő Eminentziájának egygy Tisztje a közel lévő Bajoth helység lakósinak egygy kifs emlékeztető vigafságot akarván tenni, egygy hordó bort mérete-ki, mellyet, midőn innák, örömeben minnyáján fel-kiáltának: Éllyen ő Felsege a József Császár, és ő Eminentziája a Primás és Kárdinális Ur. Az egybe gyült Uri Személyek-is, kik 12en valának, tartának kifs örvendetes ebédet, mellynél a 3dik tál étel körül ő Eminentziájának tzmere vala Pargamenen ezen alá-írással: *Vivat Sua Eminentia Princeps Josephus Batthyán Diu Feliciter.* Erre minnyáján ő Eminentziájának egészségeért íván, 4 puska süttetett-el 3szor egymás után, és így minnyáján részt vönek vala azon napi örvendetefségbenn.

F. T. *Berczik* János Ur, az itt lévő N. Káptalannak egygyik Tagja, és a Seminariumbann tanuló kifs Papoknak Teológiára tanító Professzorok e világtól az halál által el-szakaszkodott.

T. *Szubányi* Ur Nemes Szatinár Vármegyének Vitze - Ispányjává választatott.

T. *Verneda* Ferencz Ur, ki a Zábrági Királyi Akadémiában az ékecsen szollásnak Tanítója, nem régen a Segniai Káptalanbéli Urak számába vétetett-fel.

Fiumból. Böjt más havának 15dik napján. Azon hónap 12dik napja előtt való étszakán oly nagy kegyetlenkedő szél támadt Dél felől, hogy azon tenger mellyéki lakófoktól a ritkább szélvészek közzé számláltatnék. A hajófoktól *Sirocon*nak nevezetik azon szél. Kezdődött vala pedig éjféltkor nagy villámokkal és menydörgésekkel, a felett a tengernek ritkább nagyon fel-dagadásival. A nagy habok, mellyek a partot fellül haladtak, a Városnak külső, *Fiumara* nevezetű útszáját, és azt, melly a nád méz tlináló házhoz vezet, kövekkel és fővénnyel majd egészen úgy meg-töltötte, hogy egy két óráig minden által-menetel el-vólna rekesztve. Azon *Fiumara* nevezetű víz-is annyira meg-áradott, hogy a hajók és tsónakok, mellyek benne valának, a földdel egyenlően állának. Azok közzül pedig, mellyek ugyan azon időbenn a tengerbenn állának, egygy *Velentzei Trabucolo* nevezetű partékával, és külömbféle halakkal meg-rakva, a kötelek el-szakadván reggel 7 óra tájbann a part felé vitetett a széltől, és minden bizonnyal törést szenvedett vólna, hogy ha a Királyi hajófoktól, kik az olyan szerentsetlen történetek miatt szüntelen ör-álláson vannak, a jelen való veszedelemtől meg-nem őriztetett vólna. E pedig illyenképen lön-meg. A nagy habok miatt hozzá nem férhetvén a tsónakok a hajóhoz, hogy vas matskákat adhattak vólna, és köteleket, azt találák, hogy a vastag kötelet, mellynek vége egygyik hajóhoz vala kötve, valamelly edénybe bele-szedvén,

a tengerbe vetnék, és így azon edény a haboktól kivettetésén a partra, a kötélén ki-vontattathatnék a hajó-is a fövényes helyre. És nem-is lön haszontalan igyekezetek, mert ekképen a hajó az egész terhel, és rajta lévő emberekkel meg-menekedett a jelenlévő veszedelemtől. Ezeket látván a Vitze-Gubernator T. *Almáj* Pál Ur maga-is oda siette, és a segíteni kívánó embereket rész szerént bátorította, rész szerént tanács adással segítette, és azután meg-is ajándékozta. A parton fok fák úgymint gerendák, árbotz-fák, és evezők, öfzve törettek. Azután mintegy 11 óra tájbann dél előtt ismét le-tsenfedett a tenger. Bizonyára nagy hálákat kell a jó Istennek adni, hogy nagyobb kár nem esett.

Gálits országból. Lembergben Böjt más havának 15dik napján. Bizonyos tudós gazda ember, ki nem régen Podoliából érkezett ide, azt beszéllé, hogy azon Tartományban, mellybe a sáskák gyakorta jönnek, szintén olly javára vannak a varjak, szajkók, és verebek a sáskák el-vesztésében, mint Tót országnak a feregélyek. Azon madarak-is (feregély ott kevés vagy) mint valamelly táborozó fereg úgy mennek a közelgető sáskákra; a verebek pedig azokat, mellyek, amazoktól meg-sebesítettén, a földre le-esnek, agyon vagdallyak. — Hihető tehát, hogy a szegény verebeknek ott nem kell annyira fejöket féltetniük, mind itt nálunk.

Egygy időtől fogva a Német Imperiomból fok Familiák jöttek Lengyel országba. Ezen jövevények között azok, kik az üveget fúvásokkal bizonyos formára tfinállyak, vagy ezüst gyanánt ki-metéllik, jobbára a Szepefi nagy hegyek tájékán telepedtenek-le,

le, holott már most szép tiszta fehér üveget, tüköröknek valót, és kristál üveget is tfinálnak.

2. *Bétsi tudósítások.*

Bétsből. Az el-múlt Vasárnapon az Udvarnál szokás szerént tartatott-meg az Isteni Szolgálat; azután a Fő-Rendnek vólt gyülekezete.

Ugyan azon napon a Marokai Követ Ur a Cs. Imperiomi Udvari Vitze-Kantzélláriusnál *Colloredo* Fejedelem Urnál evett ebédet.

Már annyit mondottunk a Marokkai Követ Ur felől. Még alig lépett-bé Európába, már-is hírlettük jövetelét; útazását, úti-társaságát meg-írtuk, azt-is el-beszéltük, melly nagy tzerémonióval botsáttatott ő Felségének eleibe *audientziára*, sőt még hazajáról-is elő hozakodtunk, és a dolognak velejét, tudni illik, hogy, miért jött, még sem tudjuk. De, ki fejt-meg ezt a kérdést? nehéz. Próbálni fejtegetni nem színtén tanátsos; mert az ilyeneket orrozó hírmondóknak könnyen meg-kotztzák az orrokat. Én sem akadok azért bele, hanem a mit ekkoráig más, levelekből érthettem, azt kívántam kegyes Olvasóimmal közleni. Azon szerént tehát ezek vólnának fő okai követségének. 1) Hogy *Muhamed Ben Abdillab Ben Ismael* nevű Marokkai Szultánnak a meg-hólt ditsőséges emlékezetű Felséges Császárné's Király *Aszfzonym*nak *Mária Tréfiának* halálán való bánatját nyilván és tettebenn meg-bizonyítaná. Hogy pedig ennyi időre hallasztotta követének e végett való küldését, a vólt az oka, mivel nem akarta ő Felségének Felséges Anyja halálán való szívbeli fájdalmát akkor mindjárt friss emlékeztetése által újítani vagy nagyobbitani. 2) Hogy most, a Császár és Király ő Felségének országlásán való örömét meg-mutatná, 's an-

nak virágzását szerentséztetné; 3) Hogy a tengerenn való bátorságos kereskedés iránt ő Felségével végezhetne, és szövetséget tehetne.

3. Külső országi dolgok.

Portugalliából. Lissabonáról Bőjt elő-havának 18dik napján. Ezen országnak Ministeri most minden gondjokat arra fordítják, hogy a fabrikák fokasíttassanak, a kézi munkák jobbíttassanak, és mindennek, a mik ezen Nemzetnek kereskedését nagyra vihetnék, tökéletes állapotra hozattassanak. Erre való nézve az Indiába vivendő partékáktól való adó már igen alá szállíttatott. A *Goai* ki-kötő part szabad partnak tétetett.

Nem igen régen ilyen Királyi parantsolat hírdettetett-ki: Mivel Éjszaki Amérikabéli öszve szövethetett Tartományoknak Szabad Urasága azon okokat, mellyekre nézve 1776dik éltendőbenn Sz. Jakab havának 4dik napján Királyi parantsolat adott-ki, el rontja; azon parantsolat-is el-rontatik, és azért ezután minden Amérikából ezen országba érkező hajóknak szabad bé-jövételek lészen, és az Amérikabéliek nem különben mint más Nemzetek mindenektől szívesen és barátságosan bé-fogadtatnak.

Frantzia országból. Bőjt elő-havának 11dik napján *Bordeaux*bann valamelly rendülést érzének, melly a föld induláskoz hasonló vala. Nem sokára azután meg-hallák, hogy Sz. Medardonn, mintegy 3 órai menőre ezen Vároستól, egygy 450 mázsával meg-rakott puska por torony vettetett fel. Hat ember közül, kik magokat meg-akarták szabadítani, tsak egygy maradott egészen, az-is 100 lépésnél meszszebb, a többieknek tsak kezök lábok taláztatott. A

kör-

környül lévő házak rész szerént le-döltek, rész szerént igen meg-rontattak, öszve nyomattatott, és meg-sebesítettett ember öszveséggel 39 találatott. Menykö ütés által, hírleltetik, hogy történt a szerentsétlenség.

Páris városábann, a Nap-keleti Indiába kereskedő Tárfaság fel-állítása *Planumán* nagyon igyekeznek. Hogy pedig a Gubernátori méltóság kívánásából eredett gyakortábbi villongásoknak eleje vétessék, már sem K. Kommissáriusok, sem hadi seregek nem fognak adattatni, hanem a szükséges hajókat a Király fogja adni, az Igazgatók magok léfznek a Kalmárok egymás után, és általlyábann minden úgy fog intéztetni, mint valamelly helyesen rendelt Kalmárkodó háznak dolga. Ebből még más két haszon-is származik; egygyik, hogy a Tárfaság fok költségektől meg-menekedik; másik, hogy nyeresége-is nagyobb léfzen. — Miolta *Vergennes* Gróf Préses a Királyi jövedelmek *Departementjábann*, fok féle kérdések és módok hozatnak elő a gazdaság állapotjáról. Ő Felsége réa állott azon *Projektumra*, hogy mind addig hallasztaf-sék-el az új békeféség hídjának építettése *Versaillesbenn*, és a Fő-Városnak ékesgetése, valameddig a hadra tett költségek helyre nem hozatnak, és új sereges hajók tfináltatásához kívántatott somma pénz egybe nem gyűjtetik, mellynek módja valamelly *Lotteria* által találatott, abból az idegenek-is részt vehetnek.

Hogy az Amérikabéliek függetlenségének örök emlékezete fenn maradna, *Franklin* Ur Páris városábann igen szép emlékeztető pénzt veretett. Képzeli az *Herkulest* a böltsöbenn, miként ő kígyót meg-fojt és el-szaggat. Erre egygy *Párdutz* akar réa rohanni,

ni, de azt Francia ország, Minervának képében, eleibe vetvén paizsát, mellyen 3 lilium szál vágyon, viszsa üzi. Alatt 1777, és 1781dik esztendő vágyon fel-jegyezve, úgymint *Bourgoyne Generalis*, és *Cornvallis* Ur hadi serege között lett egygyezésnek ideje, és ez 2 kígyónak képében. A más félen a Szabadság láttatik egygy szép Afzszonyi Személynek képében, e körül való írással: *Libertas Americana*..

Orosz országból. Pétersburgból. Böjt elő-havának 15dik napján. A Császárné *Romanovna Daszkov* Katalin Fejedelem Afzszonyságot a Császári Akadémiának Igazgatónéjává tette. Mire nézve ezen hónapnak 9dik napján Akadémiai gyülekezet tartatott, mellyben az említett Fejedelem Afzszonyság a Préséfséget fel-vette, és Frantzia nyelven rövid beszédet mondott, intvén azzal az Akadémiai Tanítókat olly igyekezetre, hogy az Orosz Imperiomban a tudományok már nem jövevényeknek, hanem lakófoknak tartathassanak, egyszersmind pedig azt-is megígéré nekik, hogy kinek kinek érdemeit a Felsőleges Császárnénak szorgalmatosan eleibe fogja terjeszteni. Az Akadémiának mindenkori Szekrétáriusa szintén Frantzia nyelven felele beszédére. Azután a Fejedelem Afzszonyság ama híres *Chymicust Black Urat*, és *Robertson* Ángliai *Historicust* az Akadémiának Tagjaivá tétetni kívánta, kik azonnal fel-is vétettek egyenlő akarattal.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Szent - György havának 9dik napján,

Szerdán költ

29dik **L E V E L E.**

I. Hazánkbeli dolgok.

A Pesti Királyi Törvény - Széknél, melly Királyi Táblának neveztetik, a 25dik levélbenn említett Itélő - Mester (*Protonotarius*) Urakon kívül még ketten emeltettek fellebb való méltóságra; tudni illik: T. Besseneyi Böthi Imre Ur, eddig *Personalis Praesentia Regia Protonotarius*, és ifjabbik Semsei Semsey András Ur Nemes Torontal Vármegyének Vitze - Ispányja: az első *Judicis Curiae Regia Protonotarius*sá tétetett, a másik *Personalis Praesentia Regia Protonotarius*nak vétetett - fel.

Mivel mind most, mind máskor emlékezet tétetett, és kétség kívül jövőendőbenn - is fog tétetni a *Vice - Locumtenensekről*, *Curia Regia - Judexekről* *Protonotariusokról*, vagy - is Vitze - Helytartókról, Vitze Ország Bírákról, Itélő - Mesterekről, reménlem, hogy ezen leveleimet olvasó Kegyes Urak, kiknek ezen nevezetek, 's tisztségek igen - is ismeretesek, meg - fogják engedni, hogy másoknak, főképen pedig az Asz-

szonyságoknak, kiknek úgy is az előző tisztelet megszokott adatni, kedvekért ezen tisztségekről nagyobb értelmesség miatt rövideden valamit elő-hozhassak.

Országunknak, mindjárt kezdetétől fogva, heten valának a Bírái, úgymint, az Esztergami Érsek, ki *Præsentiæ Regiæ Personalis*nak, vagy a Király képét Viselőnek mondaték, azért, hogy a Törvény-Székeknél a Király Személyét képzelé: a *Palatinus*, vagy Nádor Ispán, kinek idő jártával Királyi *Locumtenens*nek, az az Helytartónak tisztsége törvény szerént által adatott; a *Judex Curia Regiæ*, vagy is Ország Bírója; Dalmátzia, Horvát és Tót ország *Bánja*; a *Tavernicorum Regalium Magister*, vagy is a Király kintsére gondot viselő, egygy szóval, Fő-Tárnok Mester, *Magnus Seneschalvus* mint a Korona őrző, és Erdély országnak Vajdája. Ezek lévén az országban a leg-fellebb való méltóságokra emeltetve, fok fontos okokból a tartatott Törvény-Székeknél Személyek szerént mindenkor meg-nem jelenhettek, azért majd mindenikének vólt *Locumtenense*, vagy is Hely-tartója, kik azután, amazoknak jelenlétekbenn is, ott ültek a Törvény-Táblánál; és innét vagyon eredete a *Personalis Præsentiæ Regiæ Locumtenens*, *Vice-Palatinus*, vagy *Vice-Locumtenens Regius*, *Vice-Judex Curia*, *Vice-Banus* és *Vice-Tavernicus* nevezetű tisztségeknek, az az: a Király Képét viselő Hely-tartójának, Vitze-Nádor Ispánnak, vagy Vitze-Királyi Hely-tartónak, Vitze-Ország-Bírójának, Vitze-Bánnak, és Vitze-Tárnok-Mesternek. Tovább, mivel azon nagy méltóságú Személyek, kiket az Ország közönséges Bíráinak rendeltetve vóltaknak mondottunk, inkább az hadi és ország igazgatói gyakorlatosságokban, mintsem a törvényes

tudo-

tudományokban forgottak, kiki közülök választott magának egygy nevezetes Magyar országi Törvénytudót, a ki helyette a Törvény-Székeknél az elővetett dolgokról maga ítéletét leg-először tenni, azt írásba foglalni, és a ki-mondott Sententziát beteljesíteni szokta, és ezek *Protonotarius*oknak, vagy-is Itélő-Mestereknek neveztettek. E szerint tehát volt egygy *Protonotarius* a *Palatinus* részéről, vagy, ha *Palatinus* nem volt, a Hely-tartónak részéről, más az Ország-Birájának részéről, kettő a Király képét viselőnek részéről, és egygy a Bánnak részéről. Azután VI. Károly Császár és Király a törvény-tartásnak módját meg-változtatván, Magyar országban egygy új Törvény-Széket állított-fel, melly Királyi Táblának neveztetett. Ennek Préfese a *Personalis Praesentia Regia Locumtenens*, vagy-is a Király Személyét Viselőnek Hely-tartója, mellette ül 2 Prélátus, 2 Báró, a Vitze-Királyi Hely-tartó (*Vice-Locumtenens Regius*) Vitze Ország-Birája (*Vice-Judex Curiae*) a *Causarum Regalium Director*, vagy-is a Király jövedelmének őltalmazója, 4 *Protonotarius* vagy Itélő-Mester; (mert az 5dik, tudni illik, a Bán részéről való, különös Törvény-Széknél, melly Horvát, Dalmátzia és Tót országnak dolgait intézi, és *Banalis* Táblának neveztetik, ül) 5 Királyi *Affessor* vagy Tábla-Bíró, és kettő az Érfek részéről. Mostanság a *Protonotarius*foknak az a tisztjek, hogy minden a Királyi vagy *Banalis* Táblánál kezdett, vagy oda *appellált* és idéztetett *Caussakat* (pereket) elő vegyenek, az egész *Collegiumtól*, vagy-is Gyűléstől kimondott sententziát fel-tegyék, és az igazságot a törvény szerint ki-szolgáltassák.

T. Székely Dávid Urnak ki (a mint a 26dik levélbenn említettett) az Erdélyi Guberniumnál Provintziális Kommissáriusnak tétetett, helyébe T. Donat József Ur, ki azon Királyi *Dicafterium*nál Székrétárius vólt, választatott a Magyar Erdélyi Kantzéliarián Udvari Tanátsosnak és *Rescendarius*nak.

2. Bétsi tudósítások.

Bétsből. A hóftádokbann felállított új Plébániák bann léendő Plébánosoknak választását a Császár Ő Felsege a Város *Magistratus*ara hagyta: mivel annak *Jurisdikció*ja alatt vannak; hanem Borromæus Sz. Károly Templomához *Lachenbauer* Urat nevezetes *Concionator*t, az árvák házá bann lévő Bóldog Afzfzony Templomához pedig ama nagy érdemű F. T. *Parhamer* Apát-Urat ajánlotta, hogy Plébánosokká tétessenek.

Egynéhány napoktól fogva a hideg idő megváltozott; melegebb szellők lengedeznek, és mindenek kezdnek zöldelleni.

A Marokkai Követ Urnak betegeskedése alkalmatofságot adott a Marokkai *Pastoralis Teologia* némelly tikkelyeinek - is meg-tanulására. El-jöven látogatására Ő Felsegének Orvosi, egygyik része úti-tárfaságának a földön fekvék a beteg Követ Ur körül, és mintegy jajgatva beszéllének valamit, melly jajgatás imádságnak lenni láttaték; a Követségnek Papja nem érkezett réá, hogy velek egygyütt beszélt volna, mert nem gyözte a fok imádságokat írni tzedulákra, mellyeket azután eleven szénre hányá, és azoknak füstivel a beteget meg-füstölé. Ha veszedelmebb lett volna a betegség, hihető, hogy többet - is tanulhattunk volna ki a halálhoz - való készületekről, mivel a fő szakátsnak halálakor még többeket - is tseleked-

ekedtek. Ez mikor a halálhoz már közel vólta, a Pap egygy fúvó tsüv formával a haldaklónak ülibe fúvott erősen, az alatt más egygy, a ki Egyházi helyett lenni látszatek, egygy hofszú síppal szfzonyúképen sípol vala fülei körül; ilyen készüettel küldék - el őtet e világról a másikára.

Tseb-országól. Prágából Bőjt más havának 27-dik napján. A Császár Ő Felsége kegyesen azt rendelni méltóztatott, hogy ezután a Szerzetes Atyafiak között senki a Kalastrombann magán el - ne zárattassék, ha elméjében meg - tébolyodik, hanem inkább azonnal az Irgalmas Barátokhoz viteffenek az olyanok, a hol gyógyítárok iránt meg - tétetnek a szükséges rendelések, tartásokról mindazáltal azon Klasteromnak kell szorgalmatoskodnia, a mellyhez tartozandók. Hasonlóképen, ha valamelly világi Pap meg - tébolodnék, az - is az Irgalmas Barátokhoz adassék asztalának titulusával.

3. Külső országi dolgok.

Amérikából. A meg - nyert függetlenségnek emlékezetére Filadelfiában a Gyűlésnek palotája előtt fel - állítottatott értz oszlopnak ez az alól való írása: *Post Deum diligenda & servanda est libertas, maximis emptis laboribus, humanique sanguinis flumine irrigata per imminetia bellis pericula. Juvante optimo Galliarum Principe Rege Ludovico XVI. hanc statuam Augustissimo Principi consecravit, & æternam pretiosamque beneficii memoriam grata Reipublicæ Veneratio ultimis tradit Nepotibus.* Magyarázatja e vólta: Isten után a nagy munkával nyert, és az emberi vérnek, melly patakokként kiöntetett, drága árrán vett szabadságot kell szeretni, és meg - tartani. Erre segített a leg - jobb Fejedelem Frantzia országnak Királyja XVI. Lajos, azért a há-

ládatos szabad Közönség (*Respublica*) azon Felsőleges Fejedelemnek tisztelet tételül ezen oszlopot állíttatta, és abbann az el-vett jó-téteménynek örök 's drága emlékezetét hagyja utólsó Unokáinak. E felett még az-ís mondatik, hogy a Gyűlés jövő Sz. Jakab havának 4dik napján, úgymint a meg-nyertt függetlenségnek esztendején, Sz. Lajos Vitézinek új Rendet akarná fel-állítani; Nagy-Prior Urnak mindenkorra a Gyűlésnek Préfese volna rendelve, a Vitézeknek száma 24re menne. A Rendnek jele egy vörös és fejer, 23 vonásokkal jegyzett által-kötő polóban állana, mellyen egy aranyból öntött emlékeztető pénz függene, mellynek el-fordult felén az Erkölt mint Amérikanak óltalmazó Isten-Afiszonya képzeltek, a miként a *Tirannus* ágat lábaival tapodja ilyen körül-való irással: *Si semper tyrannis*. Viszsa fordult felén egyik felől a szabadság *Ceres* Isten-Afiszonnyal, másik felől az örökké-valóságnek jelensége, tudni illik, egygy öszve hajlott, farkát szájában tartó kelepelő kígyó látszatik. A környül való irás e volna: *Deus nobis hac otia fecit*.

Olasz országból. Az el-múlt Böjt más havának első és 2dik napja között Rómába érkezett *Benislavszki* Ur volt *Jesuita* most a *Mobilovi* Érseknek *Coadjutora*. Arra végre küldetett az Orosz Felsőleges Császárnétól, hogy ott Püspökké *consecraltasék*, és Ő Szentségével sok fontos dolgok iránt, főképen az Orosz országbann tartozkodó Katólikusok iránt végezzen. Azon hónapnak 3dik napján már *Audientiát* nyert Ő Szentségétől, és a szokásnál tovább egygyütt maradának. Altal adá, tudni illik, bizonyosság leveleit, és küldetésének okait elő-hozá. Ezért már most minden külső országi, de leg-inkább a

Burboniai Ministerek nagy figyelmetességgel vannak a következőkre, és az adandó válaszra, hihető annyival - is inkább, mivel, némelly hírek szerént, azon Felsőes Császárné némünémüképen azt jelentette, hogy, ha Ő Szentsége az ő kérésire réa nem hajlana, Ő - is ezután idegenebb szívvel lenne a maga Birodalmábann lévő Katolikusokhoz, és a mi Felsőes Császáruk - is *Herzan* Kárdinális Urnak, kihez jövendő vala az említett Követ *Benislavszki* Ur, azt írta, hogy azt olly tisztelettel fogadja, mint egygy véle szövetséges *Potentianak* Követjét. Innét Ő Szentsége a Római Pápa Európának első Udvarival közölvén a dolgot, mintegy félni írta magát fok Katólikus lelkek el - vesztése miatt, hogy ha a hatalmas Császárné kérésinek nem engedhetne; mellyre - is válaszul azt nyerte volna, hogy Ő Szentsége, a mennyire lehet, bizvást minden üdvösséges kérésekre réa hajólhatna. Sok lelkek vesztését emléte Ő Szentsége; mert Orosz országban 2 milliom Katólikusok mondatnak lenni. *Jesuiták* pedig azon Birodalombann 2000an vannak 12 Novitziusokkal egygyütt, *Poloczon*, a hol annak előtte csak 800n voltak, már majd 2000an vannak. *Moskovia* Városától 5 mért földnyire - is Professio házok vagyon; a mi több, tekintetbenn vannak mindeneknél, és, ha a többféle híreknek hitelt adhatunk, az Orosz országban jól ki - faragott támaszokonn ugyan csak derék lépéseket tesznek Róma felé. — De még a Skótziai és Irlandiai Katólikusok is kiáltják a *Jesuitákat*, és ez iránt Ő Szentségének 2 Püspökjök által könyörgő levelet adtak - bé, mellybenn azonn esedeznek, hogy az ő Nemzetek számárra építettett Római *Seminariumok*ban más Igazgatók ne tétéssenek, hanem ezen Szerzetből valók, vagy

vagy leg-alább olyanok, kik ezen Szerzetnek gond-
viselelése alatt nevelkedtenek, és tanúltanak.

Lengyel országhól. Varsórúl Bőjt elő-havának
15dik napján. Midőn 1683dikbann a Lengyelek a
Császári 's Királyi hadi seregekkel öszve állván, ama
nevezetes győzedelmet nyerték volna a Törökről,
azon időbéli Lengyel ország Királyja *Sobieuski* János
viszsa térvén hazájába, hogy az el-vett kegyelem-
ért Istennek méltó hálákat adna, a *Pater* Kaputzinu-
foknak ezen fő Városbann klastromot és Templomot
építtetett. Ugyan azon időbenn Hitves-tárfa-is
Maria Casmira a Benediktina Apátza Szüzeknek szép
nagy Templomot 's klastromot építtetett, a mellett
pedig egygy *Seminariumot*-is, mellybenn a Nemes
Léányzók a keresztényi erköltses életre, és hasznos
kézi munkára-is taníttatnának. Idővel ezen *fondatió*
egészen el-hagyatott. Mostanság tehát a Király ezen
házat fundamentomából újra fel-építtette, és Bóldog
Afzszony havának 20dik napján a Posnaniai és Var-
sói Püspök *Okenski* Gróf azon klastrom Fejedelem
Afzszonyának, ki-is *Radzivil* Fejedelem Urak Fa-
miliájából való, azon *Seminarium*nak kúlsait jeles
tzerémoniákkal által-adta. És így a Király Ő Fel-
sége azon győzedelemnek századik esztendejét jó-té-
teméuye által jelesé tette.

Mivel ezen leveleknek kézhez szolgáltatásbann
fok helyeken még nagy fogyatkozás tapasztaltatik, azért
jelentetik, hogy az el-maradottak mindenkor meg-
küldetnek, tsak a Váltó Urak 's Afzszonyságok azok-
nak alább meg-írt Nyomtatójának egy két soral azt
jelenteni ne terhelteffenen világofsán ki-tévén, hány-
nak és melly számoknak hijával légyenek.

P o ' s o n b a n n ,
Nyomtatatik és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél.

*A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.*

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Szent - György havának 12dik napján,

Szombatonn költ

30dik **L E V E L E.**

Elegyes tudóstítások.

Anglia más ellenséges Hatalmaságoktól már jó darab időtől fogva nem háborgattatván, magabann még most is háborog. A Fő nem győz eleget gondolkodni, miként tehesse eleget a tagok kívánságinak. Sokat is törekedik; mert hol a felső, hol az alsó Gyűlés háztól kemény beszédeket kell hallania. Az áldott békeféségnek majd semmi hasznát sem vélti. Külömbféle partékákkal megakadt, és Éjszaki Amérikába intézett hajó, 200nál több hever az országnak külömbféle ki kötő partján. Ezért az egész Nemzetség igen panaszkodik, és mind az országnak Ministerit, mind a Gyűlést rútúl gyalazza, szidalmazza, hogy az Amérikabéli Gyűléssel a szabad kereskedésnek dolgát tellyeséggel el-nem végzették. Egyéb nem kedvező Nemzetségek között leg-elsők voltak az *Irrlandiaiak*, kik, senkitől sem akadályoztatván, kereskedni kezdetek Amérikába; innét már most ők fogják húzni azon

jövedelmeket, mellyeket az Anglusok csak irigyelhető szemmél fogják látni. Mellyre való nézve az alsó Gyűlés-házbann nagyon sürgettetik, hogy az Amérikába való kereskedésnek meg-újítása végett parantsolat adassék - ki. Hogy pedig az Anglus Nemzet az Amérikabéli kereskedésnél lévő elsőséget ismét visszfa nyerhesse, mondatik, hogy az Amérikabélieknek némelly szabadságot fog adni egygy ideig, melly fzerént még azon jószágtól - is, a melly az Angliai *Antillai* Szigetekbenn terem, csak közönséges vám fog vétetni annak Angliába bé - hozásakor.

Az Ország új Ministerinek választatások a négyféle szakadozások miatt még mind ekkoráig sem lehetett - meg. A szakadozó felek pedig ezek: 1) a *Portlandi* vagy *Rokinghaimi*, melly nagyobb részre azoknak maradékiból áll, kik hajdan a *Hannoverai Successiót* hagyták helyén. 2) a *Northi*, melly azoknak, kik *Torys*oknak neveztetnek, javokat keresi a Skótziai Magnásokéval egygyütt. Ezen félre az alsó Gyűlés - házbann 130an hajlanak. 3) a *Bedfordi*, mellyen *Wighs* és *Torys* vagyon. Ennek *Bute* Gróf vala a kezdője; *Schelburne* Ur - is erre hajlott, és az alsó Gyűlésből 50en vannak követői. 4) a *Schelburni*, melly csak 10 esztendőttől fogva vagyon, és e mellett fog a Király részéről valóknak leg - nagyobb része, az alsó Gyűlésnek pedig 100 tagja. Az alatt még - is az Ország első Ministerének, vagy - is az *Ærarium* első Kommissáriusának *Portland* Hertzeg tétett ilyenképen. A Király már egynéhány napoktól fogva jó világosan értésére adta *North* Urnak, melly neheztelve látná az akadályokat, mellyek tétetnének azon ország Ministerinek, kik néki tetszenének, választatásokbann. Mindazáltal jól által látván azt - is,

hogy

ogy *North* és *Fox* egygyütt tartó Urak szakadozásának semmiképpen ellene nem álhatna, kéntelen vala két nagy politikus Urak akaratos tanátsára réa állani. *Portland* Hertzeg Ur már az előtt jelenségét adá, hogy fel-vállalná az Országban lévő első Ministerséget, ha a Király jóvá hagyásából választatnék arra. A Királynak ugyan nem nagy kedve vala hozzá, de, hogy a köz-jónak keresése továbbra ne hallasztatnék, a múlt Bőjt más-havának 12dik napján dél előtt *North* Urat magához hívatá, és meg-hagyá, hogy *Portland* Hertzeg Urat kéré az *Ærarium*-ra vigyázó Kommissáriusi méltóságnak fel-vételére. *North* Ur bé-tellegesíté a Királynak akaratját, *Portland* Hertzeg Ur-is azonnal az Udvarhoz méne, hogy a Királynak meg-köszönné a kegyelmet. De a szíveségből, mellyel őtet a Király fogadta, igen-is kitetfzik, melly kevés szándéka volt légyen a Királynak az ő választására; mert tsak kevés szóval azt mondá néki: mivel az első Kommissáriusnak tiztséget magadra vállaltad, úgy intézhedda dolgot, a mint néked tetfzik. Melly szókból azt-is érthetni, hogy a Király nem fokot gondol vele, akár kik választásának más Ministereknek. Ezen szándékát a Királynak hallván *Portland* Hertzeg Ur, mint a *Rokingbair*-mi győzedelmeskedő szakadozásnak feje tsendes elmével jó kedvel haza méne. *North* Ur pedig nyilván meg-mondá, hogy ő *Portland* Hertzeg Urnak tiztviselését tellyes erejével fogja segíteni. — Ő maga ugyan semmi tiztséget sem fog viselni, hanem leg-öregbik fia igen nagy haszon-hajtó méltóságra fog kapni. *Guildfort* az ő Atyja, Márk-Gróffá fog tétetni, és *Fiz-William* Gróf meg-hólt *Rokingkam* Hertzeg Urnak titulusát fogja el-nyerni. *Pitt* Ur az or-

szágnak más Ministerivel egygyütt meg-válik tisz-tétől, azért, hogy Fox Ur, noha néki barátja, még-is azt mondotta, hogy ő a *Schelburni* félre hajlók köz-zül egygyikével sem tart. Már most tehát úgy vé-lik, a leg-közelebb tartandó Gyűlés alkalmatofságá-val fognak az Országnak új Ministeri választatni, 's hirdettetni.

A Királynak parantsolatjára el-eresztett kato-nák a föld mivvelésbenn fognak gyakoroltatni, a pom-pábann való alább hagyás iránt törvény fog szabotni, és az Amérikába való által költözködés nem so-kára meg-fog gátoltatni.

Mivel az *Irrlandiai* Nemzetség el-tekéllette, hogy magányos hajó fereget fog szerezni, az Ország Gyű-lésén az-is elő fog hozatni, hogy *Dublinbann* külö-nös, hajozást intéző *Collegium* állíttafsék-fel.

A rendelésekre nézve, mellyek tétetnek mind vízenn, mind szárazonn a hadba keveredett vólt Ha-talmasságoktól, Párisbann nagyon kételkednek a meg-lett békeféségnek fokáig-való tartásáról; főképen az-ért, hogy *Hollandiával* az elől-járó végezések még nem tétettek, 's nints-is látatja, hogy egygy hamar meg-fognak tétetni; mert tsak a közelebb múlt hó-napnak 4dik napján Párisba küldött levélbenn-is azt jelentették utólyára a Rendek, hogy *Coloniaik*-ból semmit oda nem adnak az *Ánglusoknak*, nem hogy még a szabad kereskedést-is meg-engednék a Nap-nyugotti Indiai vizekenn; kár valláfoknak meg-fizetését-is kívánják, 's valameddig ezen pontomo-konn meg-nem állanak, mind addig Ministert Lon-donba nem küldenek. A melly könnyen 's melly ha-mar mind ezekre réa állanak az *Ánglusok*, olly kön-nyen

nyen 's olly hamar alá-írják a *Préliminarékat* a *Hollandusok* - is.

Lengyel - országból. Varsórúl. A gazdálkodást e-
ő - segítő Tárfaság fel - állttatásának módja nem fo-
kára el - intéztetik. Nagy hasznát reményli annak az
egész ország. A Tárfaságnak léfzen Préfefe, Admi-
nifztrátora, és jövedelmek gondvifelője. A rend-
tartás - is, mellyhez kell magokat alkalmaztatniok a-
zon Tárfaság Tagjainak, meg - tétetik. Az egybe-
gyűjtött pénz sommak előfzör - is arra fordíttatnak,
hogy az egész országnak fzükségére só fzeresztésék,
és pénznek - való értzek keresteffenek. A felett még
arra - is léfzen gond, hogy egygy fel - állttandó *Ban-*
ko által az adós lakófok ki - segítteffenek fzükségek-
ből. Az országnak leg - fzükségesebb kézi tñalmá-
nyok kéfzítése végett fabrikák, a fzükségnek meg-
előzése végett élés tartó házak léfznek. Azonn - is
léfzen igyekezet, hogy a Tárfaságnak jövedelmi na-
gyobbíttaffanak, és azoknak, kik arra való segítség-
get adandanak, ajándékok ofztogattaffanak. Kinek
kinek maga különös gazdasága meg - jobbítására, és
a népesítésre segítség fog nyújtatni, az okok, melly-
re nézve az idegen nép kevesíttetik a Tartományok-
bann, meg - jelentetnek, és mód - is mutattatik, mi-
ként lehetten annak elejét venni. A külső orfzági
kézi Mefter - emberek ezen Tárfaságból ki nem re-
kesztetnek. Végtére az ország és Király jövedelmi-
nek nagyobbításáról - is léfzen gond, de úgy, hogy
azért fem a népnek nagyobb adó nyakába ne vettef-
sék, fem valamelly másokat nem fzenvedő Kalmárko-
dás vagy árulás az országba bé - ne hozattafsék. A
Magazinok vagy - is gabonás házok építésére - is a leg-
alkalmatofabb helyek fognak válafztatni. Mind ezen

hasznos és szerentsés igyekezetek mellett még - is tartanak valamitől az Országnak Nagyai, és éppen némelly léendő hasonláfokat képzelnek magoknak. Innét már fok Uraságok az országonn kívül lévő jószágokat el - adták, és *Sapieha* Fejedelem Ur - is a *Polo-czi* Voyvodsbann lévő nagy jószágát *Potemkin* Fejedelem Urnak egygy milliom Orosz tallérokért (*Rubelekért*) oda engedte. Az el - adott jószágoknak árát jobbára minnyáján a fellebb meg - írt tzelýokra fordítják.

A Királyi lovag Gárdának Al - Kapitánya *Demliczky* Ur a Királytól kérése szerént el - botsáttatván Királyi Komornyíknak titulusával tiszteltetett - meg, és Sz. Stanifzló Vitézi közzé számláltatott. Életét ezután Ósztriai Lengyel Tartományokbann lévő jószágann szándékozik tölteni.

Török országról. A közelebb múlt hónapnak 4 - dik napján Podoliából Varsóba érkezett levelek szerént nagy változások volnának léendők Moldava, és Oláh országokbann azoknak igazgatására nézve; melyek, ha következni fognak, a Bétsi, Pétersburgi Udvarok, és a Fényes Porta közt való végezéseknek lehet tulajdonítani. A mind a 3 részről való készületekből úgy tetszik, mintha tellyes egygyezés még nem volna. Török ország szélén 80000 emberből álló Orosz hadi sereg mindenkor készen vagon, ha a szükség kívánná. Jobbára minden készületek tsak a Fényes Porta rettentésére látszatnak tétetni, hogy annál könnyebbenn réa hajólyon az említett 2 Udvarok igazságos és méltán való kívánságira. De mind ezen hírek tsak vélekedések, az idő és talán tsak a jövő 2 hónap - is ki - fogja jobban mutatni, mire tzelózzanak minden mostani hírelt készületek. Egyéb - aránt

aránt most a Fő Török Minister az Imperiomnak állapotját igyekezik helyesebben rendelni, és kiváltképen az adónak fejenként való el-osztatását. A Főadó szedőt *Chalill Agát* a népnek fartzoltatásáért *Rhodus* szigetébe küldötte Számkivetésbe. Az előbbeni Török Tolmács *Drako Suzo* ismét viszsa hívatott Konstantinápolyba. Ha Görög ország - is szabadságra jutna, a mint hírlettetik, volna bezzeg vigasztalások a régiségekben gyönyörködőknek, a kereskedésnek pedig ugyan csak jó folyamatja.

Velentzéből. Böjt más havának 13dik napján. Ezen hónapnak 11dikénn éjszakán nagy elsővel kegyetlen szélvész támadta. A Velentzei tavaknak vizei, mellyekben áll a Város, annyira meg-áradtak, hogy a *Magazinokba*, árruló bóltokba, és fok házakba befolytak nagy károkat - is tettek. Ugyan azon időben majd minden hajók, mellyek Sz. Márk piatzától fogva a váríg vas matskákonn állának, némelleyek nagyobbann, némelleyek kevesbé meg-rontának, egynéhány pedig el-szakadozván a vas matskákától az új töltésnek vetteték. Más Szigeteknek is nagy kárára volt azon szélvész, főképen *Palestrina* Szigetnek, mellybenn *Claudia* városának erős falait a dagadozó tenger egynéhány mért földnyire ügledöjtötte, hogy már semmi reménség nintsen azoknak fel-építhetésére. Kevés napok múlva a vizek ismét viszsa folytanak, és az idő ki tisztult.

Némelly Olasz országi levelek szerént a Pápa Követének, ki Varsón vagyon, ő Szentsége rendeléséből a Jesuitáknak és más Katólikusoknak dolga végett Pétersburgba kellene mennie. Mondatik, hogy ő Szentsége előbb a Felsőleges Császárnénak levél által jelentést tett volna felőle, 's válaszul azt nyerte vol-

na, hogy a Követ Urnak, ki-is úgy fog tartatni mint más Koronás Fejek Ministeri, oda jövétele, e-lötte igen kellemetes lészen. — Maximilian Fő-Her-tzeg Pifa városából Rómába méne a múlt hónapnak 15dik napjann, holott *Benislavszki* Ur Püspökké *con-secráltatását* várja. Vagyon-is már néki ez iránt bi-zonyosság levele, 's már tsak az *Examen* vagyon há-tra, mellyen által kelvén el-éri követségének első tzéllját.

Ama nevezetes *Bauer* Generalis Urnak halála által, melly Pétersburgbann történt a múlt hónapban, fok hasznos igyekezeteknek nehézzé tétetett folya-matja. Maga a Felső Császárné-is igen bánja ö-tet, és még betegségében azt mondá felőle, hogy egy olly derék embernek élete meg-tartásáért örö-mest oda adna egygy milliom Orosz tallérokat (Ru-beleket.)

Egygy Bajor országi Falusi Plébános Ur ezen esz-tendőbéli történetekről ezen elmés *Chronographicá*kat szerzette: A Császár és Király Ő Felsege neve nap-jára:

FLoreat IosephVs seCVnDVs, Cæsar AVgVs-tIIsIMVs.

Páris városábann meg-lett békefséges egygye-zésről: Inter HIsSpanos, GaLLos, AngLos, atqVe AMerICanos Læta paX IVnCTa est, parIsIIs LVCe fanCto sebastIano saCra.

Más ugyan azonról az esztendő számot jelentő betüknek rende szerént:

ArMa, DeCet, taCeant: oLeas per regna beata

EXoptata eXpost paX-sIne flne rIget —

Messina városának szomorú forsáról:

Messina ConCIDIt qVInta febrVarII: qVIs non LV-geat & trIstetVr? —

Kálábriának hasonló nyomorúságáról:

heV! InaVDItIs terræ MotIbVs & IgnIbVs Vastata IaCet CaLabrIa.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmevel.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Szent - György havának 16^{dik} napján,

Szerdánn költ

31^{dik} L E V É L E.

1. Hazánkbeli tudósítások.

Pozsonból. T. *Aétoffer* Ferencz Ur, a Felséges Királyi Hely - tartó Tanátsnál volt *Expeditor*, ki még a múlt esztendőbenn Sz. András havában, a mint a godik levélbenn említettett, nyugodalomra botsáttatott volt, most nem régen a Császár és Király Ő Felségétől, azon sok esztendőkig köz haszonra viselt hivataljában tett szolgálatiért egygy arany lántzal ajándékoztatott - meg.

T. *Kersel* Ur eddig volt Hadi Kommissárius, nem régen Pozsonyi Vidéknek Fő Hadi Kommissáriusává tétetett.

A Császár és Király Ő Felsege Ormosdy István Urat sok hasznos igyekezeti által tett érdemeire nézve, Torontal Vármegyében vett *Bade* nevezetű jószágáról költsönöztetett Prédikatummal méltóztatott meg - tisztelni.

Ezen hónapnak 9^{dik} és 10^{dik}enn itt Pozsonbann a Nemes Vármegyének Gyűlése vala Mlgs. Erdődi

Hh

Gróf

Gróf Pálffy János Fő Ispány Ur ő Excellentiájának *Présidiuma* alatt. A törvényes Bíró és Eskütt Urakonn kívül a Nemessék között - is számosan jelen valának a *Sessionn*, mellybenn külömbféle Felsőges Királyi parantsolatok olvaftatának - el.

Ugyan ezen hónapnak 2dikánn Fő - Méltóságú *Eszterházy* Fejedelem Ur, valami 6 óráig mulatván Városunkbann, ismét el - hagyá azt. Ebédenn Mlgs. Gyaraki Gróf *Grassalkovich* Antal Ur ő Excellentiájánál vala, melly után mintegy 4 óra tájbann nagy sebessen el - hajtata, *Eszterházi* mulatozó várába fiétvén érkezni.

Ezen közelebb múlt napokban tartattak a Királyi Fő *Gymnasium*bann a *Tentamenek*. Mlgs. Gróf *Balassa* Ferencz Ur ő Excellentiája mint *Pozsony* Vidéki Oskoláknak Fő Igazgatója majd mindenikenn jelen lenni méltóztaték. Az úgy neveztetett *Academicus* Ifjak minden oskolábann helyesen feleltek; a 2dikbann nevezetesen *Báró Hunyady József* Urfiatska; a 4dikbenn pedig egygyül egyig minnyáján olly derekasan, hogy az *Auditor* Urak (egynéhányan az *Agostai* Vallást tartó *Tánítok* között - is vóltanak ottan) ki - akarván fejezni rajta való tetszések, örök emlékezetre méltó *Tentamenek* mondották.

A Nemzetségi Fő Oskolábann - is e napokbann vala *Examenje* az ott tanuló Ifjúságnak. Azonn - is nagy tetszések mutaták a jelen vólt Uri Személyek, főképen a muzsika próbánn, mellyen egynéhány Egyházi és Szerzetes Személyek jelenének - meg.

Ezen hónapnak 5dikétől fogva a Városnak szokott helyein eme következendő tudósítás vagyon kifüggesztve:

„ Mivel jó reménség vagyon felőle, hogy, ha Livornón egygy bor - tartó ház állíttatnék - fel, Svécziával hafznos és nyereséges bor kereskedés kezdet - hetnék - el; azért Ő Felsége ezen új kereskedésnek elő - segítésére kegyeffen meg - engedni méltóztatik minden egygyes bor kereskedőnek, vagy akár Tárfaságnak - is hogy ollyas házat az említett helyen fel - állíthasson, tsak, a kinek hozzá kedve lészzen, előbb a Felséges Királyi Hely - tartó Tanátsnál magát az iránt meg - jelentse.

T. Manczini Antal Ur az itt lévő Királyi Fő Gymnasiumnál Grammatika Oskoláknak volt Tanítója a közelebb múlt Szombaton 19 napig tartott forró be - betegsége után életének 40dik esztendejében ki - múlt e világból.

A 27dik levélbenn említett Tseh - országi para - fasztok között, kik magokat eleintén Adamitáknak, azután Deistáknak hirdették, sokan ide hozattatván Pozsonba az Hadi Rendnek őrizete alatt, Temesvár - ra 's más ország szélén lévő helységekbe vitetnek - el szerte széllyel tévelygésekben - való nyakas meg - maradások miatt, a mint nekik Ő Felségítől előre meg - jelentetett.

Ezen Városbann mostanság nagyon tilalmaztatik az utszákon és piatzokon való dohányozás, egynéhánynak már büzint esett a pipázgatás.

Gátánn és Rohontzon ezen hónapnak elein nagy tűz vólt. Az első helységet valamelly roszsz igyeke - zetű ember gyújtotta - fel, 23 ház égett - el; a roszsz tévő már kézbenn vagyon. Rohontzon a hamuba bé - takart, és még egészen el - nem alutt tüzet a szél ka - pta - fel a kéményen, ott 120 ház mondatik, hogy el - égett.

Bartfáról Bőjt más havának 28dik napján. Mivel a Császár és Király Ő Felsége nem régen kegyefesen azt rendelni méltóztatott, hogy a Magyar országgi egészséges vagy - inkább savanyú vizektől ezután, ha külső Tartományokba ki-vitetnek, semmi vám se vétessék, sőt még 3 aranyot rendelt azon ki-vivendő savanyú víz palatzkok ezerétől, Bartfa Városának bizonyos reménsége vagyon, hogy az ő kebeléből ki-folyó savanyú vizeknek nagyobb Lengyel országba való ki-hordatása annál jobban fog folytatni, mennél inkább tudják Lengyel országnak Nemesséi a Bartfai savanyú vizeknek hasznát és erejét.

Ezen Bartfai savanyú vizeknek a városhoz közel gyönyörűséges völgybenn szép erdők mellett vagyon kút-források, és olly nevezetesek, hogy Magyar országnak leg-távúlabb lévő Varmegyéiből - is, a felett Gálits és Lengyel országból a Nemes Uri mind Férifüti mind Afzszonyi Személyek számosan jönnek oda; némellyek az Orvos Doktorok hagyásából fürödnek azon vizekben, mások csak iszszák fürödés nélkül, és kívánt egészségeket vissza nyerik; a mi több az Afzszonyságok a Házaságnak vigasztalását is el-nyerik, melly nélkül több esztendőkig el-voltak. A víz igen szép tiszta, és, mikor az idő tiszta, jó ízű-is. Borral öszve elegyítettvén nagyon forr, sőt a kenyér sütésbenn kovász helyett - is élnek véle. Hogy fokak között, kik ezen savanyú vizeknek hasznát tapasztalták, egygyet elő-hozzunk, Mlgs. Miháldi Báró Splényi Ur ő Nagysága, a Kaffai Várnak Kapitánya, ki az utolsó Burgus háborúbann fok sebekkel meg-sebesítettett, egyedül csak ezen víznek italával gyógyúlt ki sebeiből.

A múlt esztendőben Bartfa Várofa nagy költségekkel házakat építtetett a jövevényeknek kedvéért, és most türhető árron ki - adatnak bérben.

Szabolcs Vármegyéből. Hufzonkét esztendőkéig *Perceptorságot* viselő Tettes. Orofzlánosi Törös György Ur hivatalyát resignálta, olly dítséretesen viselte pedig azt, hogy annyi esztendők alatt se nem *restált*, se nem *supererogált*. Helyébenn *succedált* Ttes. Tolcsvai Bónis László Ur, ki - is sok esztendőkig Ord. Fiskális, annak utánna Ord. Szolga Bíró volt. Bónis László Szolga Bíró Ur helyébe tétetett Ttes. Csepei Zoltan István Ur, ki - is az utak tsinálásábann szemlátomást szorgalmatoskodik.

Az egész el - múlt *Martiusi* hónap ekkoráig mindig a kemény éjszaki szelekkel annyira ostromollya Vármegyénkbéli határokat, hogy már a - homok hegyekbenn lévő gabonákhoz semmi reménségünk; egészen ki - horta tövestül.

A *Transportok*nak, hadi készülteteknek még most sints tellyességgel vége, Némelly hírek szerént a Cs. K. hadi seregeknek - is parantsolva volna újra, hogy minden szempillantásbann készen légyenek a *adásra*. — Bosna és Servia országbann - is sok száz Familiák volnának készen, hogy, mihent tsak észre vehetik valami háborút, azonnal minden jószágokkal a Dunán által vehessék magokat. De mind ezek tsak bizontalan hírek.

2. Bétsi tudósítások.

Bétsből. Ez előtt való Vasárnaponn *Engenström* Ur a Svécziai Udvarnak dolgaibann járó Ur, leg - először nyert Ő Felségétől *audientziát*.

A Frantzia Követ Báro *Breteuil* Ur ezen hónapnak 9dikénn egygy időre haza ment Páris városába.

A Marokkai Követ Ur ezen hónapnak 3dikánn a Portzellán fabrikába méne az edények készítését látni. Másnap, úgymint 4dikénn azon említett Követ Urnak házábann muzsika Akadémia vala, mellyen *Schvarzenberg* Fejedelem Urnak muzsikufai muzsikálnak vala, kiket - is a Követ Ur nagy gyönyörűséggel hallgata, jól tartta, és végtére jól meg - is ajándékoza. Azon követségnek Székrétáriussa a Követnek parantsolatjából fő Városfunknak minden fabrikáit el - járja, és azokbann magának mindent meg - mutattat 's megmagyaráztat, formát - is kér magának minden kézi tfinálmányokból, hogy mindeneket meg - mutathaffon a Követ Urnak, mellyeket szemeivel látott.

A Császár Ő Felsege Baro *Fries* Cs. K. Tanáts és Udvari Pénz - váltó Urat, arra való nézve, hogy mint a jövedelmek, mint pedig a kereskedés dolgának helyes intézése által a Felseges Ofztriai Házzól nagyon érdemes vólna, az Imperiomi Grófok számába méltóztatott bé - venni.

A Császár Ő Felsege, hogy az örökös Tartományokbann gyűjtött jüh gyapjúnak el - adását könnyebbé tehetné, és Jobbágyait azon gyapjúból készíttendő tfinálmányokra ösztönözné, minden örökös Német Tartományibann, és Magyar országban fonott gyapjúnak mázsájára 30 krajtzárt, az abból készült posztóknak, szövevényeknek, és harisnyáknak mázsájára pedig, ha külső országba ki - vitetnek, 2 forintot rendelt.

Már jó ideje hogy ama nevezetes Olasz kő - faragó *Gerachi* dolgozik *Lascy* és *Laudon* Hadi Fő Vezér (Feld - Marschal) Urak képeknek fejer márványból mellyig való ki - faragásábann. A jövő Pünköft házábann talán már láthatandó lészzen mind a kettő a

Schönbrunni kertbenn. A képeket tartó talpakonn ezen emlékeztető írárok lésznek:

1) *Mauritii Laschy Summi Castrorum Praefecti, qui belli aequae & pacis artibus clarus, illis vincere, his Patriam invictam reddere docuit, Sui in Scientia militari Institutoris & amici Josephus II. Aug. grati animi sui Monumentum heic poni jussit. Anno MDCCLXXXIII.*

2) *Gedeonis Laudon Summi Castrorum Praefecti semper strenui, fortis, felicitis & civis optimi exemplum Josephus II. Aug. in ejus effigie proponi voluit Anno MDCCLXXXIII.*

Ósztriai Bélgyiomból. Limburgból Böjt más havának 20dik napján. Miólta a Császár Ő Felsége a mi Tartományunkbann készítettett posztóknak kihordatását kegyessen meg-engedni méltóztatott, a Fabrikánfok tellyes igyekezettel rajta vannak, hogy a nekik adatott kegyelmet mennél nagyobb hasznokra fordíthassák. Még az idegenek-is kívánnak azon kegyelembenn részesülni, innét magoknak nálunk fabrikákat akarnak meg-venni, 's le-is telepedni. Reménlük, hogy a mi fabrikáink nem fokára tekéletes állapotra fognak vitetni. A mi Tartományunknak Fabrikánfi Ő Felségének a Császárnak a posztóki hordathatása iránt való kegyes engedelemért béküldötték alázatos közfönet tételeket.

Brüszfelbe a múlt Böjt más havának 27dik napján egygy Felséges Rendelés érkeze, melly által Ósztriai Bélgyiombann-is rendeltetik némelly Barátok, és Apátzák klastrominak el-bontatása, és az Egyházi dolgokbann való némelly változtatások.

Morvából. Ő Felsége Brünbenn egygy közönséges Morvai és Slésziai *Appellatio* Törvény-széket, és egygy különös Guberniumi Nemes Törvény széket
mél.

méltóztatott fel-állítani a Morvai és Sléziai Törvény Rendeléseknek nevezete alatt. Mind a kettőnél Pünköft havának 1 napjától fogva kezdetik-el gyakoroltatni az igazság szolgáltatas. A többi szabad és mástól nem függött Törvény székek ezután már ettől fognak függeni, és mintegy el-bontattatknak fognak tartathatni.

3. Külső országi dolgok.

Angliából. Londonból Bójt más havának 18dik napján. Ezen hónapnak 14dikénn *Onslow* Ur az alsó Gyűlés-háznak azt jelentette, hogy nem sokára azt fogja elő-hozni, hogy a Királyt kérje, hogy Ő Felsége Gibráltárt engedje oda a Spanyoloknak valamelly más annyit érő helyért. Ezt pedig azért jelenté olly idején, hogy lenne ideje a Gyűlésnek elgondolni, mit felellyen réá. *Onslow* Ur kétség kívül nem a közönséges Tagok közzül való, és mondasából azt lehet ki-venni, hogy valóbann vagyon igyekezet Gibráltárnak oda engedésén vagy leg-alabb el-tseréltetésénn.

A szüntelen-való szélvészek a mi tengerünken fok hajókat el-vesztettek. A többi közzül a *Belgiojoso* Gróf nevezetű Császári|Bélgyiomi hajó *Dublinnál* a partékákkal és minden hajófokkal egygvütt el-veszett. Tsináltatott volt *Liuerpoolbann*, és Szína felé ereszté vitorláit. Soha sem indúlt valamelly hajó drágább jószággal-el a mondott partról. Az egész rajta volt terh, melly 100000 *piaster* kész pénzből, és fok partékából áll vala, 1,170,000 Császár forintra betsültetik. Az Anglusoktól 100,000 font *Sterling Cautio* volt réá adva.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmevel.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Szent - György havának 23^{dik} napján,

Szerdánn költ

32^{dik} L E V E L E.

I. Hazánkbéli tudósítások.

Pozsonból. A Nagy Hétnek utolsó 3 napjainn, úgy-
mint Nagy - Tsötörtökön, Nagy Péntekenn, és
Nagy Szombatonn a Prímás és Kárdinális Ur
vitte véghez minden, azon említett napokon az A-
nyaszentegyházban tartatni szokott Czérémoniákat
az öreg Templombann, ide értvén a Nagy Szombat
esti fel - támadásnál lévő Czérémoniákat - is. Húsvét
napján ismét ő Eminentziája tartotta a *Solennis Éne-*
kes Sz. Misét, mellyre mind a Fő mind más Rendű
Személyek a köz néppel egygyütt nagy számosan meg-
jelenének; mivel az nap adá ő Eminentziája a maga
Megyében lévő Kereszténységre a Szentséges Ró-
mai Pápától az egész Kereszténységre adatni szokott
tellyes Bútsús áldást.

Budáról. Sz. György havának 2^{dik} napján. A
Budai Királyi Univerfitásnak betűivel nyomtattatott
egygy munka jöve - ki most nem régen, mellynek ez
a titulusa: *Memoria Adm. Reverendi ac Clariss. Domin*

Francisci Handerla AA. L. L. & Philos. Doctoris ; in Reg. Scient. Universitate Budensi Logica , Metaphysica , Philosophia Moralis , & Historia Philosophica Professoris Pub. Ord. Archi-Dioecesis Strigon. Presbyteri , Habita a Georg. Aloys. Szerdabely AA. LL. Philos. Doct. ac in eadem Universitate Aesthetices Professore P. O. A. D. Strigon. Sacerdote in Exequiis solennibus die XXII Martii Anno MDCCLXXXIII.

Ezen beszédbenn, meg-hólt *Handerla Ferencz* Urnak élete, és a tudományokról való érdemei hozatnak elő rövideden. Dítséretes bé-vett szokás ez, hogy a tudós Személyeknek viselt dolgaik halálok után is nyilván magasztaltatnak, melly szokás más Akadémiáknál is fenn forog.

Ezen hónapnak 9dikénn ismét egygy hasznos Tagja szakaszkodott-el a Királyi Univerfitásnak az halál által, tudni illik: *T. Pupikoffér* Ágoston Ur Esztergomi Megyebéli világi Pap, a szabad Tudományoknak és Filozofjának Doktora, az *Humaniák* tanítására készülő *Repetenseknek* Ord. Professorok, ki-is, 5 nap előtt épen Tanítványinak *Examenjeken* lévén a széltől illettetett, melly illetés őtet életből ki-is törölte életének 49dik esztendejében. Az ékeffen szóllásnak tanító székéből, mellybenn több esztendőkhig ült volt a Nagy-Szombati Akadémiánál, 1777-dikbenn Budára által vitetvén a *Repetenseket*, vagyis a *Grammatikabéli* és ékeffen szóllásra útat mutató Oskoláknak jövődjö Tanítóit ezen Univerfitásbann egesz élete végéig nagy szorgalmatossággal és haszonnal tanította. Ékeffen szóllása ki-tetfzik a külömbféle beszédekből, mellyeket készített a Szentek dítséretekre szépen folyó írásnak módjával, és külömbféle esztendőkbenn, neve el-hallgatva, ki-is nyomtat-

tattatott. Egyébaránt, melly nagy tudományú vólt légyen, és a Görög nyelvet - is mennyire értette, nálamnál jobban meg - mondja a magától írtt könyv, melly ezt a titulust viseli: *Pindari Olympia cum explanatione in usum Juventutis edidit Augustinus Pupikoffer Presbyter Archidioecesis Strigoniensis &c. Budæ 1779. Partes II.*

Várasdról. Sz. György havának 3dik napján. Melly nagy szeretettel viselteffenek a Várasdi Polgárok Mlgs. Gróf *Nádasdy* Ferencz Ur ő Excellentiájához, Horvát országnak *Bánjához*, mostanság leginkább nyilván meg - mutatták. Az el - múlt hónapnak 8dikánn hallván híret, hogy ő Excellentiája Zábrági tájékonn veszedelmes betegségbe esett volna minnyáján a Város Templomába sietének, búzgó foházkodásokkal kérvén Istent, egészségének meg - térítéséért. Tegnap pedig, hogy ismét friss jó egészségben láták Várasdra érkezni, mint Istentől visszaadattat, olly nagy örömmel és vigasággal fogadák, egyre mást el - sütogetett mozsárok harfogása között. Előre mindjárt ki - rukkolván, a Városbann Századosfokkal egygyütt fegyverbenn várák ő Excellentiáját, mikor pedig bé - ért volna, trombita dob szóval, puskájok el - sütésével, sok *Vivat* kiáltással köszönték meg. Estve ismét öszve gyülének a piatzonn, és Török muzsikát tñálván, jelenték szívbeli nagy örömeket. A *Magnások* és *Nemessek* hasonlóképen nagy tisztelet tétellel, és vigaság mutatással fogadák ő Excellentiáját Horvát országnak *Bánját*.

Fiume Városából. Böjt más havának 28dik napján. Mivel találtattak némelleyek, kik jóságáról azon bé - főzött húsnak, melly 1781dik esztendőbenn *Diana* nevezetű Császári hajonn a *Fiumi* rév - partról

el-vitetett volt, kételkedést okozni, 's az által annak betség kibébiteni igyekeztek; azért magának a Trieszti és Fiumi kereskedő Társaságnak, mellynek privilégioma vagyon a nád-méz készítésére, és a melly az ilyen bé-fózást magára vállalta, kérésére, a Császári 's Királyi Trieszti *Cambialis* és *Mercantilis* Törvény Széknél ezen dolog elővételét 's megvizsgáltatott. Ezen hónapnak 8dik és 11dik napján elhívtak azon Törvény Székhez *Gherizza* Antal, és *Faribault* Péter Urak, mind ketten a Béts Városá nevezetű hajónak volt Kapitányjai, kik-is esküvével azt bizonyíták: hogy az említett hajó a múlt esztendőben Trieszti partról először Massiliába, onnét Sz. Mórítz nevezetű Afrikabéli Szigetbe vette útját, és 19 hónapok 's 14 nap alatt szerentséfen oda-is ért; hogy azon egész idő alatt sem ők magok, sem a többi hajós legények más bé-fózott hússal nem éltek, hanem csak azzal, mellyet az említett kereskedő Társaság vett volt; hogy azon Fiumebann bé-fózott tehén-hús olly jól volna készítve, hogy, noha olly meszsze utat tettek volna a tengeren, és a *linéannis*, mellyre érvén a nap egyenlővé teszi a napot az étfzakával, kétszer mentenek által, még sem romlott meg leg-kevesebbet-is, sőt, hogy némelly tudós Hajósok, látván a maradékot, mellyet Triesztbe visszahozott a hajó, azt mondták 's erősítették, hogy még 1 és talán 2 esztendőig-is el-maradna azon bé-fózott hús, hogyha egygy kevesé megnedvesítették ollyas fós-lévvél; végtére, hogy azon Fiumebann bé-fózott hús olly jó volna, hogy az *Irlandiai* fózottnál-is méltán jobbnak tartathatnék.

Sz. György havának 8dik napján. Említett volt a múlt esztendőnek vége felé, hogy azon betegség,

ség, melly *Bosna* országban uralkodék, és mellynek félelme miatt minden *Velentzei Dalmátziából*, 's *Ragufai Tartományokból* való hajóknak 's hajósoknak 14 napi várakozás rendeltetett egészségek próbájára, semmiképen dögletes nem vólt légyen. Mivel mindazáltal a *Velentzei Respublica* az egészségnek meg-próbálására rendelt időnek meg-tartása iránt való parantsolatját, mellyet a múlt esztendőben Sz. Mihály havában adott vólt ki *Velentzében*, nem előbb, mint *Bőjt* más-havának vége felé ezen esztendőben másolta-meg, a Magyar országi ki-kötő partokon és a *Triefztinn*-is mind akkoráig nagy szorgalmatosság vólt az egészséget illető dolgok meg-visgálásában. Most pedig már, az egészségre vigyázó *Velentzei Magistratustól* el-bontatván azon várakozás iránt való parantsolat, a Magyar országi ki-kötő partokon-is szabadon botsáttatnak azon *Tartományokból* lévő *Jövevények*.

2. *Bétsi tudósítások.*

Bétsből. Virág Vasárnapon dél előtt 10 órakor a Császár Ő Felsége *Udvari Rendétől* késértetvén az *Udvari Nagy-Kápolnába* indúla, holott a Pápa Követétől véghez vitt *Pálma-ágak* szentelésén, és *Pasziós* öreg *Misénn* jelen marada; azután szokás szerént a Fő Rendnek gyülekezete vala az *Udvarnál*.

Ezen hónapnak 16dikán, úgymint *Nagy-Szerdán*, a Császár Ő Felsége jelen vala az este felé tartatni, 's úgy neveztetni szokott fetétségenn, vagy zörgő *Matutinumon*.

Másnap, úgymint *Nagy Tsötörtökön* dél előtt 8 órakor ismét az *Udvari Nagy Kápolnába* méne Ő Felsége egész *Udvari Rendével*, holott meg-hallgatá a Pápa Követétől mondott tsendes *Misé*t, és ugyan

annak kezéből vévé magához Urunk Szent Testét minden Cs. K. Ministerekkel, titkos Tanátsofokkal egygyütt, meg-vára azután végét az Isteni Szolgálatnak, és azon napi Czérémoniáknak. Végtere el-késére Ő Felsége a *Ciborium*bann el-rejtett Oltári Szentséget az Udvari Kápolna mellett lévő Egyházi kintses tárházba, holott az nyilván való imadásra kitéteték, 2 Pap, a Nemes Gárdák, a Cs. Komornyik Személyek, és a Cs. Szolga Rend tartván változva annak imadására rendelt órákat. Ezek után Ő Felsége a maga lakó palotáiba méne, és a bé-vett szokás szerént meg-mosá a leg-öregebb 12 Szegényeknek lábaikat, meg-vendégelvén őket. Azon Szegényeknek leg-öregbire 99 esztendő, más egygy 96, ismét egygy 89, a többieknek esztendejek 86, 84, 80, kettőnek 79, azután alább 78, 75, 74, az utolsó-nak 72.

Nagy Péntekenn dél előtt-is el-méne Ő Felsége, egész Udvari Rendétől késértetvén, az Udvari Kápolnába, jelen marada Urunk szenvedéséről tartott Prédikátziónn, meg-vára minden azon napi Czérémoniáknak végét, és este-is meg-jelenék a zörgő *Matutinumon*.

A Marokkai Követ Ur már most előbbeni ép egészségét tellyefséggel visszfa nyervén, a Cs. K. Minister Urak látogatásábann tölti idejét, kiktől ő-is visszontag meg-látogattatik.

Az előbbeni hetekben 12dikénn a Követ Ur úti Tárfaságának egygy részével, a *Rennvegenn* lévő árvák házába méne. Már előre meg-téteék minden készület tisztelettel való fogadására. Egygy Kompagnia férjfi nevendékség egygy forma katona ruhábann öltözve, és fel-fegyverkezve a Kapuk előtt pa-

radéroz vala néki; a Léányzók - is, valamintén tá-
vúlabb rendbe állának. Az első udvaronn az ágyúk
mellett lévő nevendék gyermekek valának, a máfi-
konn az egész *Bataillon* forog vala a Török muzsiká-
val. Fő - Tisztelendő *Parhammer* Prépost Ur fogadván
tisztelettel a Követ Urat, meg - mutatá néki a ház-
nak belső készületét, melly utánn egygy Szobának
ablakából nézegeté a hadi gyakorlatofságokat, mel-
lyeket tön vala az Ifjúság az Udvaronn. Ezen gya-
korlatofság külömbféle fegyver fogásokból áll vala,
és 3szori *Salve* adással végezteté. Melly utánn egygy
nagy szobábann *Cantate*, és azután Török muzsika
tartaték.

Vasárnaponn, tudni illik, ez előtt valón, 13-
dikánn, azon Követ Ur a Napkeleti nyelveket tanító
Cs. K. Akadémiába méne, holott két tanúlótúl ha-
zája nyelvén meg - köszöntetett, és külömbféle Fisi-
kabéli próba tételek, Nap-keleti Tartományokbann va-
ló írások mutogatásával tartatott; el - menvén ismét
más két Tanúlótúl tisztelteté - meg az Akadémiának
nevében.

Tegnap virradóra mintegy negyed fél óra tájbann
itt Pozsonbann majd az egész Városbann föld indú-
lás éreztetett, némelly házakbann ugyan tsendeseb-
ben, némellyekbenn pedig erősebben. Szerentsétlen-
ség, (Istennek hálá) még nem történt általa.

Jelentés.

Az ifjabb Afzszonyi - Nemnek az Erköltsi - mi-
némüségben való gyakoroltatások végett, *Barátságos*
Oktatás név alatt, Magyar Nyelven, világ eleibe
botsátották *Benedickt Mihály* és a' *Tarfai, Mayer An-
drás-*

drásnak ama' hasznos könyvetskéjét, a melly a' Németeknél olly nagyra betsültetett, és olly kapós volt, hogy mintegy nyóltz esztendőknék el-folyása alatt tizenegyszer nyomtattatott újra. A' Fordító Szeren-tsi Nagy István a' M. forditást hasznos jegyzésekkel bővítette, és a' többek között, a' M. nyelven talál-tatható olvasásra hasznos könyveket szorgalmatoson fel-keresvén a' Német könyvek helyett bé-iktatta. Ez a' M. Nyomtatás egy réztáblára metszett képpel-is meg-ékesítetett, és szép formában, szép fejér pa-pirosra, szép betűkkel nyomtattatott Pofonban Patzkó Ferentz Agoftonnál, 's két hetek alatt egészfzen el-készülvén találatni fog az említett Benedickt Mihály és Tárfa Budán és Pofonban lévő könyves boltjaik-ban illendő árron. Reményli a' ki-adó, hogy a' Kö-zönség ezen hasznos Munkátskát kedveséggel fogja venni, melly ösztön gyanánt léfzen, hogy több il-lyekkel kedveskedjék.

Mivel a közelebb múlt Szombatra el-készítve volt levélnek ki nyomtatása némelly reménységen kí-vül közbe esett akadékok miatt el-maradott, most azon fogyatkozásnak néműnémű ki-pótolásául egygy Tóldalékot foglaltunk levelünkhez, reménlvén, hogy az által a talán meg-neheztelt, egyébaránt kegyes Ol-vasókat valamentén meg-engesztellyük.

Ezen Levélhez egygy Tóldalék vagyon foglaltatva.

P o ' s o n b a n n ,
Nyomtattatik és találatik Patzkó Ágofton Ferencznél.

A 32dik Levélben való Tóldalék.

Valamint - hogy én egész köszönettel vettem, így remélem, hogy a régiségekben gyönyörködőknek nagyobb része - is kedvelleni fogja eme írásokat, mellyeket Tisztelendő Pek Ágoston, az Ájtatos Oskolák nevezete Rendénn lévő Szerzetes Pap, és a Száz-Medgyesi *Gymnasiun*bann az alsóbb és felsőbb *Humanianak* értelmes Professora találván az alább megnevezendő helyeken, a tudósító igen érdemes Uri-Személlyel közlött vala. Im következnek, a mennyire ki-lehetett nyomtatni a kéznél lévő betűkkel.

Első.

D,

M.

CRETONIVS
DANVVIVS
AVG C OL· A· Q
VIVS SIBI FECIT.

Ezent még Kalótsán Magyar - országban, egynehány esztendőök előtt, egy egész kemény kőből kivágott koporsónak az oldalárúl írta-le, melly az Érseki Residentzia mellett hevert.

Második.

CALLIMORI
NATIONE GRCA
CIMLERIVS
AELIANVS. FR
ATR ET
SIBI
MEMORIAE
CAVSA

TVMVLVM FE(̄I.

Ugyan ezt - is azon Residentzia mellett heverkező töredék körül, egy időben írta-le.

A' következendőket pedig, a közelebb múlt
 esztendőnek *September*, és *October* havaiban, a mi-
 dön Nagyságos Branyitskai Báró Jósika Miklós Urfi-
 val, Mélt. Gróf Bethlen Katalinnak, született Gróf
 Csáki Ö Excellentiájának kedves, és ritka indulatú
 Unokájával, a' jószágokban mulatgatott volna, irdo-
 gálta - le.

Harmadik.

- ICTOR -
 TYRA - - - - -
 MARCELLVS -
 SEVERVS - -
 MAN - - IVS - -
 - MESTRIANVS E
 - FIRMINVS Z
 ZVR - - PORZ
 PACATIANS Z
 - MAXIMVS D
 AVREL ▷ MA
 NEVS ▷ 7 PRIN
 CEPS - PO - -

Ezen könek az alsó részébül egy darab el-va-
 gyon törve. Fekszik pedig az özvegy Gróf Bethlen
 Miklósne ö Excellentiája, Csáki Katalin Udvar-há-
 zában, Szurdokonn, Belső - Szólnok Vár-megyében.

Negyedik.

ISIDI. MYRIONI
 MAE. C. IVL. MAR
 TIALIS. PATER. ET.
 L. LIVIVS. VICTORI
 NVS. QVAESTOR.
 COLLEGIO. ISIDIS.
 ▲ D ▲ D ▲

E négy - szegletli vastag kövön vagyon, oldalai
 mintegygy harmadfél láb nyomnyi hosszúságúak. He-
 ver az özvegy Báró Jósika Imrénének az Udvarán,
 Aranyas Lónán. Ki - is született Báró Bornemisza
 Anna Maria, a' felyebb említett Báró Jósika Urfinak
 édes Anyja.

Ötödik.

D

M

AVR· CELSVS
 VIXIT· ANLX·
 AVRBAS· SVS
 VIX· AN· L· AVR·
 CELSINIANS
 MIL· CH· T· P· P·
 PAT· ET· AVNC
 VL O· PIENT·
 O B MERITA
 P·

E' Torda várasában vagyon, a' Fleischmann U-
 rak féle ház kő falában.

Hatodik.

AELIVS
 CORCI
 AS DO
 MNO ET
 DOMNAB
 O - - M - POSV - - -

Hetedik.

 TISSIMEP
 AEL· PROBVS
 FLMVNIC

Az hatodik, hetedik, és nyoltzadik-is Tordán
 vagyon, egygy romlott, el-pusztúlt háznak oldal
 falaiban. Az hatodik egész kövön vagyon. De az
 hetediknek, tsupánn tsak az alsó része vagyon-meg.
 A' nyoltzadik illy forma kövön vagyon, a mint le-
 lehetett rajzolni. Ugyan azon el-hagyott háznak az út-
 szá felé ki-szolgaló homlokán, a' két ablak köze
 felett. Egy *triangulumban* áll a' *Ceres* Isten Afzszony,
 egy golyóbitson, nem egyenesen, hanem mintegy
 mentében, vagy szálankozásában, az hoszszú haját,
 és köntösét a szél lobogtatja, jobb kezében búza ka-
 lász koszorút tart, bal kezében tart-é valamit, vagy
 nem, jól ki-nem lehet venni; de úgy latszik még-
 is, hogy egy marok mák fejeket tart. Elötte a' két
 szegletekben két rósa vagyon ki-vágva. Fellül pe-
 dig a' kö pártázatján ezen írók: CERES DEA.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Szent - György havának 26^{dik} napján,

Szombatonn költ

33^{dik} L E V E L E.

I. Tudománybéli dolog.

A Budai Királyi Univerfitásnak betűivel ki-nyomtatott Magyar ország *pragmatica* Históriájának I része, melly magábann foglalla az Árpád Familiájából valóknak egymás utánn való következéseket, vagy-is 5 Hertzegeknek, és Magyar országi 23 Királyoknak históriáját, Kristus Urunk születésének 884^{dik} esztendejétől fogva 1301^{dik}ig, mellybenn Árpádnak véréből való utolsó Király 3^{dik} András meg-holt.

Ezt a munkát Tisztelendő Katona István Ur, Észtergami Megyebéli Pap, azon Univerfitásnál a Históriáknak Doktora készítette, és 28 *dissertatiokra* osztotta-el. Előre botsátván a Magyarok eredetek, régi lakó helyek, költözések felől való tudósítást, a Kunokévál és Székelyekével egygyütt, minden Hertzegek és Királyok alatt vólt dolgaikat különösen el-beszéli, és mondásit a *Diplomák* és leg-régiebb Irók bizonyságival támogatja.

Az egész munka 7 könyvetskére vagyon osztva, mellyeket azon esztendőktől fogva botsátotta világra az említett *Auctor*, mióta az Univerfitás Budán vagyon. Az első, mellynek ez a titulusa: *Historia Critica primorum Hungariæ Ducum*: Pestenn nyomtatott - ki *Weingand* és *Koepf* Könyv - árosok költségeikkel 1778dik esztendőbenn.

A másik könyvetske - is *Historiæ Criticæ Regum Hungariæ tomulus I. completens res gestas S. Stephani, Petri, Samuelis Abæ*, ott nyomtatott - ki azon költségekkel 1779dikbenn;

Az harmadik: *Historiæ Crit. Reg. Hung. tomulus II. completens res gestas Andrea I. Belæ I. Salomonis, Geisæ I. S. Ladislai* ugyan ott, azon Könyv - árosok költségeikkel azon esztendőben.

A negyedik: *Historiæ Crit. Reg. Hung. tomulus III. completens res gestas Colomanni, Stephani II. Belæ II. Geisæ II.* szintén ott nyomtatott azon költségekkel, de 1780dikbann:

Az ötödik: *Historiæ Crit. Reg. Hung. tomulus IV. completens res gestas Stephani III. Ladislai II. Stephani IV. Belæ III. Emerici, Ladislai III.* ugyan ott nyomtatott *Landerer* Mihál Jánosnak betűivel és költséggel 1781dikbenn.

A hatodik: *Hist. Crit. Reg. Hung. tomulus V. completens res gestas Andrea II. Belæ IV. ad cladem usque Tartaricam*, ugyan azon könyv - nyomtató műhelybenn azon esztendőnek vége felé prés alá adatott, de még ki nem jött, nem sokára ki - adatik.

A hetedik: *Hist. Crit. Reg. Hung. tomulus VI. completens res gestas Belæ IV. post abitum Tartarorum, Stephani V. Ladislai IV. Andrea III.* a Budai Királyi Univerfitásnak betűivel nyomtatott - ki 1782dikbenn; mindenik nagyobb 8ban.

Az első könyv a Prímás és Kárdinális Érsek Urnak, Gróf Batthyán József Ur ö Eminentziájának ajánltatott 's mutattatott - bé, a 2dik Fő-Méltóságú Báró *Patachich* Kalótsai Érsek Ur ö Excellenzájának, a 3dik a Bétsi Prímás és Kárdinális Érsek *Migaczi* Kristóf Ur ö Eminentziájának, a 4dik Mlgs. Gróf *Gavampi* József Apostoli Követ Urnak, az 5dik Mlgs. Gróf *Eszterházy* Károly Egri Püspök Ur ö Excellenzájának, a 6dik Mlgs. Gróf *Batthyán* Ignácz Erdélyi Püspök Ur ö Excellenzájának, a 7dik Mlgs. Báró *Andráffy* Antal Rosnyói Püspök Ur ö Excellenzájának.

Más tudósítások.

Temesből. Böjt más havának 28dik napján. T. *Cirillovics Sophrosinus* Ur nem egygyesült Görög Temesi Püspöknek, egyéb maga Megyéjében tett bölts rendelései között különös emlékezetet érdemel az, mellyel tiltja a jegybenn lévő házassúlándó személyeknek öszve adását addig, míglen a keresztényi tudományból Lelki Elöl-járójoknak kérdéseikre helyesen meg - nem felelnek. Ez kétség kívül nagy ösztön léfzen a népnek a hitbéli dolgoknak meg - tanulására.

Zábrághból. Sz. György havának 9dik napján. Ezen hónapnak 3dikánn *Luchko* nevezetű helységben közel Zábrághhoz azon új járó híd, melly felől a 9dik levélbenn emlékezet vólt, *Casfero* Gábor Nápolyi Hajós Kapitánytól vas - matskákra köttetvén, már úgy meg - erősítettetett hogy 2, 3 minuta alatt által mégyen Száva vizének egygyik partjáról a másikára. Jó erős *materiából* vagyon tsinálva, tudni illik, tölgy fából. A hajó, mellyre vagyon építve tengeri hajók formájára vagyon, és az - is kemény fából, a felett szurokkal 's más affélével kívül egészen - bé vagyon

kenve, 1400 mázsa terhet bírható, 14 ölnyi hofzszaságú, 3 ölnyi szélefségű. A híd-is 32 Ángliai lábnyomnyi szélefségű, 52 láb - nyomnyi hofzszaságú, és azon Olasz hajó tsinálóktól, kik *Tauffere* Báró Urét tsinálták, készítettett *Marich* hajó építő Mesternek, egyébaránt Segniai Királyi Hajó - építőnek vezérlése alatt. Az egész tsinálmány (*machina*) tsak 2 embertől mozdíttatik, 's támogattatik egygyik partról a máfikára. Első naponn, mikor által mentek, 66 ló állott rajta sőt vívén; de három annyi terhet bírt volna-el, ha vagy nagyobb hely, vagy több ló lett volna ottan. Ezen próba Zábrág Vármegyebéli Vitze Ispány Urak, 's más Nemes Személyek előtt tétetett, kik - is naponként fokban mennek oda azon ritka, és a Száva vizénn még eddig nem láttatott tsinálmányt nézni, ditsérik-is minnyáján, a mint méltó, mind erősfégére, és alkalmatofságára, mind pedig az által - menetelnek hamárságára nézve. Így tehát bé-tellyefedett a Horvát országi lakofoknak, 's kereskedőknek régi kívánságok; a Nemes Zábrági Káptalannak köfzönhetik pedig, mellynek nem kevés költséfgébe telt azon munkának készíttetése.

Az el - múlt héten érkezett vólt ide Pozsonba Mlgs. Gróf *Batthányi* Theodor Ur ő Nagyságának *Magyar - Buccentaur* nevezetű nagy vitorlás hajója fokzabbal meg - terhelve ágyúk el - süttögetése között.

Ez előtt való levélbenn említett föld indulás Csalloközben - is éreztetett mind a két félen a Duna mellett.

Bétsi tudósítáfok.

Bétsből. A Plébániáknak új rendbe fzedésével egyfzersmind, Húsvét napjann reggel, el - kezdödött rend - tartás az Isteni Szolgalatbann e következendő.

Min-

Minden Plébánia Templombann Vasárnaponn és Innep-napokonn reggel rövid Prédikátzió fog lenni a Szolgálatbann lévő népnek oktatására, azután későbbén más egygy az egész Plébániábann lévő Közönségnek tanúságára.

Naponként minden Plébániának Templomábann tsak 1 Szent Mise leszén áldás adással, melly alatt is az Óltári Szentség hétközben a Ciboriumbann, Vasárnapokonn és Innep-napokonn pedig a *Monstran-* tziábann leszén ki-téve, és a rendelt énekek fognak mondatni Orgona szó mellett.

Sz. István Templomábann, és más Templomokbann, a mellyekben *Chorus* szokott lenni, naponként egygy *Choralis* Sz. Mise leszén orgonával vagy a nélkül, a mint az idő hozza magával, de mindenkor *Instrumentalis* muzfika nélkül.

Vasárnapokonn és Innep-napokonn mindazáltal az öreg Mise minden Plébánia Templomábann *Instrumentalis* muzfikával fog tartatni, a hol pedig az nintsen, *Choralis* muzfikával.

Vasárnapokonn dél után Keresztény Oktatás leszén, melly úgy fog alkalmaztatni, hogy a korosbakis tanulhassanak belőle.

Naponként némelly, Anyaszentegyházbann szokott, imádságok fognak el-mondatni fel-szóval a jelen lévő néptől, és végre áldás fog adatni a *Ciboriummal*.

Azon Templomokbann, mellyekben közönségesen *Chorus* vagyon, a Vetsernye naponként *choraliter* jelesebb Innep-napokonn Orgonával - is, de mindenkor *Instrumentalis* muzfika nélkül fog tartatni.

Bőjtben a Városban minden héten 3szor lé-
fzen különös Bőjti Prédikáció, a hóftadokban pe-
dig 2szer.

A mi a Szent Misék szolgáltatását illeti, Sz. Ist-
ván Templomában ugyan az öreg Óltáronn, és más
2 Óltáronn, de a többi Templomokban csak az öreg
Óltáronn fognak szolgáltatni minden fél órában. Va-
sárnapon és Innep-napokon még-is léfzen egygy
kís Misa az öreg Misa alatt más oltárnál.

Ur napján a Városban csak egygy *Processio* mé-
gyen-ki Sz. István Templomából minden más Plébá-
niák környékén által. A hóftadokban pedig mind-
járt az után való Vasárnapon mennek ki *Processiok*
de csak 7 Plébániának Templomából, a mellyekhez
fogják adni magokat a többi szomszéd Plébániák, és
Közönségek-is.

Az említett *Processio* kívül még más 4 *Processio*
mégyen-ki Fő-Templomból: úgymint Sz. Márk E-
vangyélista napján *Rennvegi* árvák házában lévő Plé-
bániának Templomába; a Kereszt-járó hétnek első
napján a P. P. Dominikánusoknál lévő Plébánia Tem-
plomába; 2dik napon Sz. Mihály Templomába, és
3dikon a Skótziai Benediktinuskoknál lévő Plébániá-
nak Templomába.

Nagy hétben, a Római *Ritualé*ben meg-íratott
Szer-tartások és Czerémoniák véghez vitetnek, és
meg-tartatnak, Nagy Tsötörtökön dél után meg-
látogattathátnak a Templomok-is, holott az Óltári Szent-
ség ki-léfzen téve imadásra; ellenben a minden
Templomokban tsináltatni szokott Isten koporsója,
és az estvéli fel-támadásnál való Czerémonia el-
hagyattatik.

A 40 óráig tartó imádság, és az Óltári Szent-ségnek az alatt való ki-tétele, valamint edd'g fenn marad. Tsak hogy ezután ollyas napnak estvéjénn némelly imádságok mondatnak - el fel - szóval, melly-re az áldás fog adatni.

Az Apátzák Klastromiknál lévő Templomokban n ilyen lészén a rend - tartás. A hol *Chorus* vagyon, mindennap *Choralis* Mise lészén orgonával, Vasárnapokonn és Innep-napokonn Prédikátziójok is az Apátzáknek és nevendék Szüzeknek a választandó *Concionatoroktól*, de mindenkor ajtók bé-téve. Vasárnapokonn és Innep-napokonn ezen Templomokban áldással léendő Mise fog szolgáltatni a *Mostrantziának* ki-tétele alatt, és dél után a Plébánia Templomokban rendelt imádságok fognak el-mondatni, melly-re azután a *Ciboriummal* áldás adattatik. Az áldással léendő Sz. Mise alatt itt soha sem lészén fel-szóval az imádság, és köz napokonn sem adattik áldás.

Egyéb gyakoroltatni szokott ájtatofságok, és *Novennák* ezután tellyességgel el-maradnak.

A Klastromokban és más Templomokban, mellyek nem Plébánia Templomok, a tsendes Misék a jövevény Papoktól mindenkor az öreg Óltáron, vagy egygy kís Óltáron fognak szolgáltatni egygy más után, de 2 egyszersmind soha sem.

Ugyan ezen rend-tartás lészén a Barát-Klastromok Templomiban, és minden más Templomokban mellyek nem Plébánia Templomok, tsak azon külömbséggel, hogy az utólsókban sem prédikátzió, sem áldással-való Mise nem lészén, és a délyesti Isteni Szolgálat áldás-adás nélkül fog végeztetni.

Ezen rend-tartásnak bővebben-való meg-írása az új választott Plébános Urak neveikkel egygyütt a Bé-

a Bétsi Ujságok ki - szolgáltatóinál nyomtatásbann találtatik.

Az új Plébános Urak léendő állapotjok iránt a Császár Ő Felsége e következő Rendelést méltóztatott tenni :

1) A belső Városbann lévő 9 Plébános Uraknak , mindenikének 1500 forint lészén esztendőbéli fizetése , de ő nékik ellenben minden *Stolabéli* 's más afféle jövedelmeket fél esztendőnként az úgy neveztetett *Religio Cassajába* kell bé - küldeniek. 2) Jövendőbenn sem Béts Városábann , sem más Városokbann Plébániát nem nyerend , a ki valamelly *Universitátsnál Theologiai gradusra* nem emeltetett. 3) Hogy a Plébános Urak annál szorgalmatosbak 's buzgóbbak légyenek hivataljokbann , Ő Felsége azt rendelte , hogy Kanonokságok ezután leg - inkább az érdemes Plébánosoknak adattassanak. 4) Semmiféle Szerzetes személynek reménsége ne légyen ezután az Érfeki , Püspöki , 's más Egyházi méltóságokra , ha előbb mint Plébános az Urnak szölejébbenn hasznosan nem munkálkodott. 5) Hogy pedig ezen kegyes Rendelések annál bizonyosabban meg - tartassanak , Ő Felsége azon , a Káptalanoknál jobbára fenn forgó szokást , melly szerint csak a Nemesek vétettek - fel a Káptalanba , ezen - túl - meg szünteti.

Ezen hónapnak 17dikénn , a Marokkai Követ Urral meg - lett békefséges - barátságos , szabad kereskedés iránt való végezés Császári 's Királyi Tanátsos , *Jenisch* Ur által , kinek - itt arra különös és tellyes hatalom adatott , alá irattatott , és párjábann ki - adatott.

P o ' s o n b a n n ,
Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágofton Ferencznél.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} éfztendőbenn,

Szent - György havának 30^{dik} napján,

Szerdán költ

34^{dik} L E V E L E.

1. Hazánkbeli történetek.

A Császár és Király Ő Felsege, a múlt hétenn,
25^{dik}enn reggel 5 órakor el-indulván Béts-
ből, országunknak Szélén lévő Várat, és
Kúltos Városokat mégyen szemlélni.

A fő d indulás, melly felől a 32^{dik} levélbenn
tétetett volt emlékezet, nem tsak itt Pozsonbann,
hanem majd minden a Duna vize mellett lévő Váro-
fokbann és Helységekben, leg-inkább Györött, Ko-
márombann, Pesten és Budán, sőt a Dunától mesz-
szebbsé Városokbann - is, úgymint Nagy Szom-
batbann, Sopronbann, Eszterházon, hol nagyob-
bann, hol kevesbé éreztetett. A mennyire az eddig
érkezett tudósításokból ki-lehetett venni, Komárom
azon indulásoknak közép pontja látszatik, hogy volt
légyen, és kárt-is leg-nagyobbat azon Város val-
lott.

Az indulás ott mintegy 3 fertálykor 4re napke-
let előtt éreztetett leg-először, melly idő tájbann

egygy dél felől éjszak felé való hajlás lön, és tarta egész 1 minutáig. Az egész Városnak szívet azonnal el-fogá a félelem. A lakók, kik még mély á-lommal alusznak vala, rész szerént ágyokból ki-vet-tetének, rész szerént a bé-döledezett fal töredékek-től bé-fedeztetének. Némelly házak egészen öszve dőltenek, a többinek vagy kéménye esett-le, vagy falai repedeztenek-meg. Szóval, egygy ház sem ma-rada sérelem nélkül. Minnyáján a mezőre fíetének életek szabadítása végett; az indulások tovább-is tartának, és 10 órakor, mikor ezen tudósítások íra-tának, már 12szer való indulást olvasának. — A kö-zönséges ijedés még akkor nem engede időt a kárnak, és a hóltak, vagy meg-febefedtek számanak egybe vételére.

Györött melly ereje vólt légyen azon napi föld indulásnak, e következő tudósításból elégségesen lehet érteni: „A mái nap ezen Városnak igen szo-morú nap. Hajnal után negyed fél órakor a föld hirtelen meg-indúla. Én 2 erőfőbb indulásokat ér-zettem; egygyike majd az ágyomból ki-vetett, a másik, noha fél minutáig tartott, még-is nagy em-lékezetét hagyta nálam. Mert azon kívül, hogy mind a két szobamnak padlása hofzszábann el-vált, és a falak meg-repedeztek, a golyóbis-is, melly az al-máriomon szokott állani, le-vettetett, a konyhám-nak bolthajtása-is olly nagyon meg-hafadozott, hogy egygy helyen az öklöm-is bele-férne, máshol pedig akár melly közönséges kés bele menne. Ezeket ha-marjábann 's ijedtembenn íram Messina és Kálábria keserves forsa forogván elmémbenn. A kárt sem ír-hatom-meg vóltaképen; mert a Város rettegésébenn szemeit 's kezeit inkább az Ég felé emelé, mintsem a vallott kár szemlélésére 's fel-írására fordítaná,

Pestenn és Budánn mindjárt 2 óraker éjfélt után éreztetek valamelly indúlás, de 3 fertálykor 4re jó nagy. Pestenn majd minden nagyobb épületek meghasadozának, és a mész hulladoz vala a falakról. Budánn még jobban éreztetek; a Rátz városbann egy-néhány kémény le-dőlt; a Várban mindnyáján kifutának házokból. Nyerges-Ujfalubann, Visegrádonn hasonlóképen érezték a föld indúlást. Pestenn másnap reggel 8 óraker mindnyáján öfzve gyülekeztenek a Város Tmplomába, Istennek méltó hálákat adni a nagyobb tsapásnak kegyelmesen való el-fordításáért, melly ájtatofság naponként fog gyakoroltatni azon órábann jövő Pünköszt havának 3dik napjáig. Sopronbann és Eszterházonn nagyon éreztetett az indúlás a hírek szerént, úgy, hogy Sopronbann a harangok meg-indítottak volna; a károk felől még bizonyosabb hír váratik. Nagy Szombatbann-is ide's tova hanyatának az ágyok.

Nógrád Vármegyébenn-is vétetek észre azon naponn föld indúlás; utánna szép kellemetes, és a mezzei vetéseknek hasznos eső következék, melly egész nap folyást esétt.

Ezen hónapnak 17dikénn estve 10 óraker Szent-Endrőn 26 ház égett-el.

Pestenn a múlt héten tartatott héti vásárkor a gabona Pozsonyi mérő számra ímgyen költ:

A tiszta búza	— — —	1	F. 7 - —	Garas.
A kétszeres	— — —	—	19	20.
A rozs	— — —	—	17	18.
Az árpa	— — —	—	15	16.
A zab	— — —	—	14	15.
A kukoritzá	— — —	1	—	—

Azon Szegényeknek, kiknek a Fő Méltóságú Szepesi Püspök Ur ő Excellentiája Nagy Tsötörtökön szokás szerént a Fő Templombann lábaikat megmosta volt, leg-öregbire 90 esztendős volt, a többi 80on, 70on, 60on fellől, a leg-ifjabbik 53 esztendős; egygy ki-véve, a többi mind azon Püspökségnek Jobbágysai.

2. Bétsi tudósítások.

Bétsből. Ez előtt való Vasárnapon a Marokkai Követ Ur *Augarten* és *Prater* nevezetű Kertekbe méne sétálásra. Másnap a Császári fegyveres házat, és azon Fisika's Matémátika tanuló házat, melly *Knaus* Ur gondvifelése alatt vagyon, tekénté-meg. Azután 22dikénn nagy pompával az Udvarba méne a Császár ő Felségétől el-bútsúzni, melly szintén olly tzerémonióval ment véghez, mint az első *audientzia*. Azután egész úti-társaságával jelesen meg-vendégeltetett az Udvarbann.

Az ajándékok, mellyeket a Császár Ő Felsége küld a Marokkai Királynak, egynéhány nap az Udvarbann láthatásra ki-téve valának; ezek pedig azok: igen drága készületek és portzellánból ezüstből való asztali edények, igen szép és mesterséges óra, és arannyal tündöklő ló szerszámok. Egynéhány napokkal ez előtt már előre el-küldettek Marokko országba némelly Császári Lovászok igen szép befogható lovakkal, 2 parippával, és egygy hintóval.

Azon barátságos Szövetségnek, mellyet a Marokkai Követ hozott volt Fejedelmétől írásbann Déák nyelven, és a Császár Ő Felségének bé-adta, ezek vólnának pontomi: 1) Mind a két féle Jobbágyoknak izabad légyen kereskedni's hajózni a Birodalombann; 2) Szabad légyen mindenfélét minden kivétel

vétel nélkül egygyik országból a másikába ki-'s bé-
hordani, 3) Tsak 3 pro *Centum* Vám vétessék; hanem
ha 4) a Birodalmoknak állapotja meg-kívánná a Vám-
nak nagyobbítását, melly mindazáltal 5 pro *Centum*-
nál fellebre soha sem vitetik; 5) a Császári hajók min-
den Marokkai kapsi hajóktól bátorságofak légyenek,
és ha történetből egygyik vagy másik el-fogattatnék-
is; nem tsak viszfa adassék, hanem a felett azon
kár-is meg-térítessék a Kapitánynak, mellyet val-
lott el-fogatásának idejétől fogva; 6) hogy ha a Csá-
szári Jobbágyok hajóik között valamelyik törést szen-
vedne, vagy más szerentsétlenségbe esne, a Ma-
rokkaiak partjaikonn, azon Tartománybéliek tartoz-
zanak a Császári Jobbágyokat mindenképen segíteni;
7) Ezen egygyezés helyén maradjon akkor-is, ha a
Marokkai Fejedelem az Ósztriai Felséges Háznak
szövetségével találna hadakozni, és mind a 2 rész-
ről fogattatának-el némelleyek, a váltságnek ár-
ra ne-is légyen több 30 *Piaftern*ál egygy főért. Ezután
a végezéseknek könnyebb folyamata végett mind a
két részről Déák nyelven folytassék a Válaszolás.

Ide Bétsbe naponként várnak 2 igen szép Ár-
biai lovat, mellyeket a Nagy *Cairoi* Bassa küld a Csá-
szár Ő Felségének Egyiptomból ajándékul.

Tseb-országából. A Császár Ő Felsége mind Prá-
ga Városábann, mind falu helyeken lévő Mészáro-
fok Tárfaságát, különös privilégiumokkal egygyütt
el-bontotta, 's egyzfersmind azt rendelte, hogy ez-
után akár kinek szabad légyen vágni, 's mérni, a
melly árron akar, tsak a hús egészséges marhától lé-
gyen, mellyre a Politziának léfzen gondja.

3. Külső országi dolgok.

Olasz - országból. Rómából. Bőjt más havának 4dik napján. A készületek, mellyek még Bóldog Afzszony havában kezdettek *Maria Anna* nevű volt Spanyol mezítláb - járó Apátza Szüznek Húsvét után való 1 Vasárnapon leendő *Beatificatió*jához, vagy is Bóldognak mondatásához, még mind ekkoráig szorgalmatosan tétetnek. Sz. Mihály havában ismét egygy Kaputzinus mondattatik Bóldognak, és a mellett egygy talán a Szentek lajstromába - is íratattik.

A Pontini mocsárok ki - száraztásának abba hagyattatottsága felől való előbbeni hírek nem hitelesek; mert Ő Szentsége mindjárt Húsvét után oda menendőnek lenni mondatott *Buoncampagni* Kárdinális Urral, úgymint igen értelmes *Hydraulikussal*.

A föld indulások felől való Kálábriai hírekből elégségesen érthetni, melly nagy kárt vallottak legyen azon Tartománybeli lakók, és minémű változások következtenek legyen utánna. Azon hírek szerént 27371 ember veszett volna - el. *Cosoleto* Tartománybann egygy jó darab olaj fákkal bé - ültetve volt egyenes föld szállott alább. *Sitizzano* Tartománybann egygy darab föld a másikkával, mellytől ez előtt víz által vala el - választva, úgy öszve foglaltatott, hogy a 2 hegyek közt volt folyó víz már csak tóvá lett. *Cosoleto* és *Sinopoli* között hasonlóképen történt. *Altfinopoli* alatt lévő hegy helyéből ki - indult, és 1 Olasz mért földnyire lévő völgybe üllepedett. *Cosoletonál*, a hol leg - nagyobb ereje vala a föld indulásnak, egyenes földön egygy kunyhó vala, az most magasabb helyen áll, előbbeni helyétől 2 és több puska lövésnyire minden sérelem nélkül. Ama nevezetes *Scylla* és *Charybdis* kösziklás hely, és veszedelmes örvény,

vény, mellybenn fok hajók meg-ütközvén, vagy bele esvén, el-vesztenek, már nintsen a Sziciliai tenger szorúlaton, sőt ugyan azon szorúlat 4 mért földnyinél széleffebbre, mondatik, hogy terjedett. Több helyeken a föld meg-nyilván, alább szállott, embereket, barmokat, 's házakat el-nyelvén. A hol az előtt hegyek valának, már most egyenes hely, és viszontag a völgyek fel-emeltettek. A tavak és folyó vizek ki-száradtak, a halak a partokon hevernek halva.

Emlétésre méltó dolog, a mellyet egygy Messina Városbéli Kalmár vett vólt észre a föld indulás előtt. Két matskája vala. Minek előtte az első indulás lett vólna, egyszersmind mind a kettő úgy kezdé körmeivel karamsálni a szoba padlását, mintha által akarták vólna vájni. Észre vévén a Kalmár, ki-nyitá nekik a szoba ajtót; ki-ugrának azonnal; de a 2dik és 3dik ajtón ki-nem mehetvén, ismét a földet kezdék kapálni; itt-is meg-nyitá nekik, azok pedig ki-rohanván az utszára, egyenesen ki-futának a Város kapujánn. Nagyon el-tsudálkozáék a Kalmár a látott dolgon, azért követé matskáit, szorgalmatosan vigyázzván réá, merre futnának, vagy továbbá mit tselekednének. Azok ki-érvén a mezzőre, tsak ott-is a földet vájkálák. Ezután tsak nem fokára meg-indúla a föld, és a Kalmár maga házat másokéval egygyütt le-dölve látja. Szó-fia beszédnek látszathatik ugyan e történet, de tellyefséggel nem hihetetlen; mert, hiszem, olvaftatik, hogy az egerek és patkányok-is előre meg-jelentették futások által a föld indulást és házok bé-dölését.

Bőjt más havának 14dik napjánn Messina Városábann ismét meg-indúlt a föld, és a mi annak előt-

te fenn maradott - is , akkor le - dőlt. Azon Tartománybann, a hol vólt a föld indulás, mindenestől mintegy 50,000 ember hija vagyon, mintegy 30,000 halva találtatott.

Je lentés.

Az ifjabb Aszszonyi - Nemnek az Erköltsi - minémüségekben való gyakoroltatások végett, *Barátságos Oktatás* név alatt, Magyar Nyelven, világ eleibe botsátották *Benedickt Mihály* és a' *Tárfai, Mayer Andrásnak* ama' hasznos könyvetskéjét, a melly a' Németeknél olly nagyra betsültetett, és olly kapós vólt, hogy mintegy nyóltz esztendőknék el - folyása alatt tizenegyszor nyomtattatott ujra. A' Fordító *Szerentsi Nagy István* a' M. forditást hasznos jegyzésekkel bővítette, és a' többek között, a' M. nyelven találtatható olvasásra hasznos könyveket szorgalmatoson fel - keresvén a' Német könyvek helyett bé - iktatta. Ez a' M. Nyomtatás egy réztáblára metszet: képpel is meg - ékesítetett, és szép formában, szép fejer papirosra, szép betűkkel nyomtattatott Pofonban Patzkó Ferentz Agostonnál, 's két hetek alatt egészfzen elkészülvén találtatni fog az említett *Benedickt Mihály* és *Tárfa Budán* és Pofonban lévő könyves boltjaikban illendő árron. Reményli a' ki - adó, hogy a Közönség ezen hasznos Munkátskát kedvesféggel fogja venni, melly ösztön gyanánt lészén, hogy több illyekkel kedveskedjek.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével,

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőben,

Pünköft havának 3dik napján,

Szombatonn költ

35^{dik} L E V E L E.

I. Hazánkbéli tudósítások.

A Császár és Király Ő Felsége egygy ki-ada-
tott parantsolatjábann hírré tétetni méltózta-
tott, hogy 1766dik esztendőtől fogva a Ma-
gyar boroknak Orosz országba bé-viteléért fizettet-
ni szokott 60 Rubeleknek *tariffája* most ollyképen a-
lább szállíttatott, hogy ezen esztendőnek elejétől fog-
va és ugyan mindjárt Bóldog Afzszony havának 1
napjától fogva, 1 akó leg-jobb Tokai bortól tsak 9
Rubel, közönséges Magyar országi boroknak akójá-
tól pedig tsak 4 Rubel adattafsék.

A széna kereskedésnek előbb mozdítása, és an-
nak, a felső Magyar országi lakófokra való nézve,
könnyebbé tételére, a Császár és Király Ő Felsége
kegyeffen azt rendelni méltóztatott, hogy Gálits or-
szágból bé-hozandó szénának minden szekeretől fok
esztendőktől fogva adattatni szokott Harmintzad vám,
melly 3 krajtzárból, és a Harmintzad tzeduláért va-
ló 1 krajtzárból áll vala, minden külömség és Sze-

kérnek minéműsége tekintete nélkül, ezen hónapnak 1 napjától fogva alább szállíttatsék.

Pozsonból. A közelebb múlt hónap utolsó hetében volt a Királyi Fő *Gymnasium*bann *Examen*jek azoknak, kik nem bátorkodtak volt annak előtte, magokat az Akadémikusok között a nagyobb *Auditorium* előtt *examináltatni*, holott jobbára csak a képzelés, és holmi hafzontalan félelem tartoztatta volt őket. Ezen hónapnak 1 napján azután öfzve gyülekezék a tanuló Ifjúság 8 órakor Sz. Szalvátor Templomába, Istennek méltó hálákat adni, az el-múlt 1 fél esztendőben vett fok kegyelmekért.

Itt Pozsonbann nyomtattatott - ki most Patzkó Ágoston betűivel: *Laudatio Funeris Adm. Rever. ac Clariss. Domini Antonii Mancini Presbyteri Strigoniensis, AA. LL. & Philosophiae Doctoris, in Regio Posoniensi Archigymnasio Professoris Publici, & Grammaticarum Classium Senioris, habita a Georgio Szklenár Presbytero Strigoniensi AA. LL. & Philosophiae Doctore in Regio Posoniensi Archigymnasio Humaniorum Literarum Professore primo & Seniore, in Exsequiis Solemnibus ad XVII. Kal. Majas. Anno MDCCLXXXIII.*

Ezen beszédbenn elő - beszélletik T. Mancini Antal Urnak élete folyása, a tudomány 's más rendbéli állapotról való érdemeivel egygyütt.

Nem régen illyen forma parantsolat hirdettetett ki ezen Városbann: Igen fok példák bizonyítják, melly veszedelmes dolog légyen, a házi ebeket a hóftádokbann szabadon hagyni futkosni. Mind azon rofzszaknak el-távoztatására minden Házi Gazdáknak és Zselléreknek keményen parantsoltatik, hogy minden ebeiket, csak egygy ki - véve, el-veszeffenek, és az az egygy - is, melly a háznak őrzésére szükséges-

gesnek látszatik, lántzon tartafsék; egyébaránt, nem tsak minden, ide's tova szabadon futkosó ebek agyon lövettetnek, hanem azok - is, a kiké az ebek, a do- lognak mivóltához képest meg - büntetődnek.

Átsonn Komáromtól nem meszfze lévő egygy falu helységbenn, a föld indulás által, mondatik, hogy a Katólikusok Temploma meg - hasadott, Mlgs. Gróf *Eszterházy* Károly Ur ö Excellentiájának régi kastél- lyábann pedig 3 szoba, a vendég - fogadó, és némelly paraszt kunyhók le - dőltenek.

Selymetz - Bányán, és más azon tájéki helységekbenn - is érezteték a föld indulás reggel 4 órakor; úgy tetfzék, mint ha nap keletről nap nyugott felé lett volna az indulás. Bátonn és Baka - Bányán ha- sonlóképen nagyon érezteték.

Pétsről az a hír érkeze, hogy Fő Tisztelendő *Faicser* Ferencz Ur, ez előtt egygy esztendővel a Pozsonyi Királyi Fő *Gymnasium*nak *Directora*, és Szom- bathelyi Kanonok Ur, mostanság pedig Péts Városá- nak Plébánosa igen beteg volt volna.

Temesvárról. A hegyi Vidékhez (*Montanisticum-* hoz) tartozandó *Doklen* nevezetű falubann, nem szin- tén igen régen szomorú dolog történt vala. Egygy ott lakozó új Bánátbéli, ki külömbféle vas szerfszá- mok készítésével keresi vala kenyerét, minék utánna fok ideig naponként háza tselédjével egygyütt, mind- járt virradtakor kunyhója előtt találatnék dolgozván, egyfzer tsak nem jelenék - meg műhelyénél. Tsudál- kozék rajta Szomszédja; mindjárt - is el - gondolván, hogy nem jól lehet Szegénynek dolga, el - méne ötet keresni. Bé - lépven szobájába tsak el - hűle; mert látá szorgalmatos munkás Társát feleségestől, két tse- tsemőstől, fiastól, leányostól egygyütt az ágyon halva

fekünni. Menten méne a Cs. K. Tifztséghez, elbeszélvén, a mit látott vala; mellyre - is azonnal küldeték egygy a Tifzt Urak közzül a lett dolgot meglátni egygy Orvos Urnak tárfaságábann. Ugy találattván lenni a dolog, a Cs. K. Hegybéli Oraviczai *Directió*tól ismét el - küldeték *Hoffinger* Kamerális Orvos Ur, hogy minden környül álló dolgokat szemefebben meg - vizsgálna. El - méne, hallá a több emberektől, hogy előtte való nap jó frifs egétségben vóltanak minnyáján; a felett valamelly el - követett gyilkofságnak jelenségit sem látá, végtére elméjébe tünék, hogy talán a kő - szénnek gőzétől fuladtan meg. Nyomozván a dolgot, annyival - is inkább, hogy minnyáján tsak mint igen mély álommal alunni láttatnának egygy kifs szobábann, réa akada végtére a kő 's más hólt szénnek rakására, a kalyhában - is ott vala a még meleg hamu, már elég bizonyofság vala ez, de még nagyobbat kerese, fel - bontatának a testek, és akkor valóságosan ki - tetzék, hogy az okozta halálokat. Nem haszontalanság, úgy vélem, ezen történetnek elő - hozása, sőt talán annál szükségesebb vala, mennél többen szoktak azon kő - szeneknél melegedni, avagy valamit dolgozni; mert tsak igen - is tapasztalt dolog, hogy, a kik hozzá szoktak, nem sokat gondolnak véle akár hová tegyék. Innét - is azon kő - szeneknek ajánlása mellett, Felséges intés - is adatott a vigyázás és őrizkedés iránt.

Ez szomorú példa vala, hallunk egygy vigabat, 's gyönyörűségesbet, a ritka erköltsnek, tudni illik, az el - vett jó - téteményért való háladatofságnak példáját.

Gálits országban (már ugyan jó ideje a történetnek, de mit árt most elő hoznunk) *Jaroslow* Városához

hoz közel bizonyos Plébános Ur haza menvén, találá egygy vitézlő férjfiúra, ki, hol ott a borral viaskodván, attól meg-győzöttetett, 's haza menté-benn földhöz vágatott az út mellé, mellyre jól aluszik vala. A Plébános Ur sajnakodván erőtlenségén, 's ember társához való szeretettől ösztönöztetvén, fel-téteté kotsijára, 's mintegy fele hóltat Plébániájába vivé magával; mert félté, ne hogy a vadaktól el-szaggattatnék, vagy meg-fagyña. Haza érkezvén a Vendég-fogadónak gondviseelésére bízá őtet, különösen meg-hagyván a réa való vigyázást, mellyért-is épen 30 krajtzárt ada. Éjféلكor fel-ébrede a Katona, tsudálkozik, miképen jutott ő oda, vagy mi történt véle, 's egygy darabíg tántorogván, tapogatólodván, végtére fel-veré a Vendég-fogadóst álmábúl, kérdi, miként jutott volna oda. Meg-értvén a dolgot, azonnal a Plébániára sieté, meg-köszönni a jó téteményt. Azonban közelítvén a Plébánia házhoz, gyertya világot vön észre. Lappangva kezde menni, hogy meg-kémlelhetné az ablakon által, mi dolog volna az. Látá, hogy a Plébános Ur kötelekkel meg-lévén kötöztetve, 5 latroktúl kegyetlenül kínóztatik. Mi tévő légyen? segíteni akar Jó-tévőjén, hát ha ki rohanván a latrok, őtet-is meg-fogják? de nem fél ő, sőt inkább örül annyiból, hogy vagyon alkalmatofsága az el-vett jó-téteménynek meg-hálálására. Meg-töltvén puskáját jól golyóbifokkal bé-löve az ablakon, és szerentséfen; mert azonnal le-süté kettejét, akkor tsak hamar néki az ajtónak ki-vont karddal, a harmadikat által döfi, a 4diket üstökinél vagy ruhájánál kapván meg-ragadá, az 5dik, mivel már szük volt a ház, addig el-illanott. A Plébános Ur látván, hogy jó-téteményének

már - is vette volna jutalmát , még nagyobbban megfizereté a Katonát , 's hólta után minden jószágábann örökösé tévé őtet. Valóban szép példa , 's azért halasztottam ekkoráig , hogy több levelekből bizonyosnak lenni tapasztalhatnám.

2. Bétsi tudósítások.

Bétsből. A Marokkai Követ Ur tegnap egygy hete meg - látogató a Cs. K. Udvari paikát , holott minden látásra méltó dolgot meg - mutogattata magának. A közelebb múlt hetfőnn *Roffaubann* lévő Cs. K. portzélián fabrikát méne nézni , ott - is mindenekeket meg - látni kívána. Azután a *Bellveder* nevezetű Cs. K. mulatozó várba méne , holott meg - nézé a Török sátorokat. Másnap , úgymint kedden , a Követ Ur a Birodalomi Udvari Kantzéliáriushoz *Kaunitz* Fejedelem Urhoz méne bútsúzni. Szintén olly tzéremoniákkal méne véghez a bútsúzás , mint az első látogatás. Melly után a Fejedelem Ur által adá a Császár Ő Felségétől magának a Követ Urnak és úti - társaságának rendeltetett ajándékokat , mellyek ezüst és portzélián edényekből és posztókból állának.

Mivel valaki nevéről isméretlen írásbann azt adta - bé Ő Felségének , hogy valamelly mesterséget tudna , melly által a Magyar dohány különös móddal és kevés költségekkel minden más dohánynál külömben el - készíttethetnék ; azért azon isméretlennek nyilván meg - jelentetett 's jelentetik , hogy azon mesterségét egynéhány font Magyar dohánnyal itt a Császári 's Királyi , dohány dolga intézésének Adminisztratorinál meg - próbálni meg - engedtetik néki , sőt azon Adminisztratorok mindenképen fogják segíteni őtet próba tételébenn.

Tirólból. Insprukból Sz. György havának 21dik napján. Tegnap, úgymint Húsvét napján itt a PP. Frantziskánufoknál az Udvari Templombann nagy tzerémonióval tartatott-meg az Isteni Szolgálat; megjelenék réá Felséges Hertzeg Afzfzony *Maria Elisabetha* a Cs. K. Fondátzióba lévő Kifs-Azfzfzonyoktúl késértetvén, előtte pedig a Cs. K. Kamarás és titkos Tanátsos Urak menvén. Az öreg Mife előtt Grófné Kifs-Azfzfzony *Kinigl Maria Elisabethának* azon Fondátzióba bé-vételén-is megjelenék. Az öreg Misét a bé-öltözött Grófné Kifs-Azfzfzonynak Bátja Ura, Gróf *Kinigl Ferencz Regenspurgi* Kanonok Ur mondá, kinek az vala első Sz. Miséje Insprukbann. Az Isteni Szolgálat után meg-engedé a Felséges Hertzeg Afzfzony a bé-öltözött Kifs-Azfzfzony minden Attyafiainak keze tsokolását, és a-zután táblájához-is méltóztatta ültetni.

Carnioliából. Lábachból Sz. György havának 26dik napján Lábachnak Krakau névű hóstádjábann a napokbann 5 ház el-égett; a Szomszédság, noha mind Szalmával vala fedve, de még-is a jó rendelesek miatt semmi kárba nem esett.

A múlt hónapnak közepétől olta egyfzernél többször nem esett nálunk az első, az éjszaki 's napkeleti favanyú szelek annyira ki-száraztották vetéseinket, hogy a tavaszhoz gyenge a reménység; az őfzi mindazonáltal meg-lehetőssen mutatja magát, noha majd naponként száraz derekkel hasad réánk a hajnal.

Itten a búzának széltibe 16 márjásával kél Pozsonyi mérője, a rozsnak pedig 11el.

3. Külső országi dolgok.

Rómából. Sz. György havának 10dik napján. Maximilián Fő Hertzeg, *Burgau* Grófnak neve alatt ide érkeztén ezen hónapnak 3dikán, másnap Ő Szentségéhez méne, és egygy darab ideig beszéllgete. Azután Vatikánomi Bibliotékát tekinté - meg. Az nap estve *Bernis* Kárdinál Urnak, és *Herzan* Kárdinál Urnak, a kinél a Fő Rend gyülekezett volt öszve, látogatására méne. Harmad napjára külömbféle látásra méltó dolgokat szemléle - meg, akkor estve ismét *Herzan* Kárdinál Urnak, és *Bracciano* Hertzegnek látogatására méne. Hatodikán *Sixtus* Kápolnájába vala jelen az Isteni Szolgálaton, *Herzan* Kárdinál Urnál ebédet evék, a hová gyűlének a Római első Nemesek. Estve *Altieri* Fejedelem Afzszonynak és *Grimaldi* Hertzeg Spanyol Követ Urnak látogatására méne. Ezek után 7dikén ismét Ő Szentségéhez méne, kivel - is valamentén tovább beszéllgete; onnét a *de Propaganda* nevezetű Kollégiumba méne, holott hasonlóképen minden látásra méltó dolgok néki megmutattának. Nyóltzadikán el - hagyván Róma Városát, Florentzába méne.

Bőjt más havának 15dikén költ levelek szerént *Casertán* - is nagyon félték a föld indulástól, mivel harmad nappal az előtt *Kassinus* hegyén már érzették valamentén. A felett 48 oráig olly igen kegyetlenkedtek a szélvészek, hogy némelly házakat le - is dőjtöttek. Nápolybann hasonlóképen nagyon rettegtek; mert a tenger egygy étfzakán 8 ölnyi magasságra feldagada, úgy, hogy a külső városokbann nehutt a házak 2dik rendéig fel - érne, és egynéhány embért vesztene - el. Az - is nagyobbítá félelmeket, hogy *Vesuvius* hegye már régen nem hányott tüzet ki. A Királyi palotábann már mindenikének meg - vala rendelve, ki, mihez kapjon, merre igyekezzen, ha föld indulás találna következni.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél.

*A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.*

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Pünköst havának 7dik napján,

Szerdán költ

36^{dik} L E V E L E.

I. Hazánkbéli tudósítások.

A Császár és Király Ő Felsege, Bétsből el-indulásának első napján, úgymint Sz. György havának 25dikénn, Német-Jándorfon Mofon Vármegyében kifs ideig mulatván, az Ötet váro Uri Személyekkel, úgymint Báró Schakmin Lajos Generális, *Sachsen-Koburg* Hertzeg *Feldmarschallieutenant*, és *Greven* Generális Urakkal rövid beszédet tartá. Azután ismét útnak adván magát Ő Felsege, 10 órakor dél előtt Komáromba érkezék. Itt megtekintvén a Várat és a Vároft, 's nagy szívbeli fájdalomának jelenségét mutatván a nyomorúság miatt, a Templomba méne, ott ájtatos fohászokodásokat küldé Isten színe eleibe. Ki-jöven a Templomból, mintegy fél órátg való mulatás után Buda felé vevé útját.

Másnap, úgymint 26dikánn, bé-érkezék 3 óra tájbann Budára Ő Felsege mindeneknek nagy öröme-re. Szállása a fejer Keresztnél vala a vízi Városbann

Falk Ur házában, a hová már előre öszve gyülekezék a Generalitás egyéb *Stabalis* Tisztekkel egygyütt Ő Felségének illendő tisztelettel való fogadása végett. Vasárnapon, tudni illik, 27dikénn, reggel gyalog a Királyi Városba fel-méne, és a Plébánia Templomában tartatott Isteni Szolgálaton jelen marada. Azután külömbféle épületeket tekinté-meg, mellyekbe F. T. Ur Mako Pál, Kanonok és Apát-Ur, a Filozofianak Directora késéré ő Felségét. Legelőször - is az ifjabb *Klerusnak Seminariumába* méne Ő Felsege, a hol figyelmetesen meg-szemlélvén minden tanuló, aluvó, 's más szobákat, és kérdezősködvén a kifs Papok száma, életek 's tanulások állapota, és házi fenytéknek vagy - is inkább rendtartásnak mivolta felől, mindenekenn kegyes tetszését mutatá. Onnét a Sz. Klára Rendénn lévő Apátza Szüzeknek vólt Klastromába méne, mellynek minden részeit nagy figyelmetesen meg-tekinté. Azután a bástyákonn által, mellyekről a Királyi Univerzitásnak füves kertjét magának meg-mutattatá, a fegyveres házba méne. A fegyveres házból a Királyi Terésianum Nemes ifjak Akadémiájába méne, a hol az Akadémiának Elő-járójától d' Izzo Apát-Urtól, mind a Nemes Ifjak száma felől, mind a tudományok felől, mellyekre taníttatnának, mind pedig neveltetések módja felől szorgalmatosan tudakozódék, Innét a Bibliotékába és a tanuló házakba, úgymint a *Mechanikát* tanító és természetnek ritkaságit tartó házba, mellyekbenn leg-inkább gyönyörködni látszaték Ő Felsege. Ekképen mindeneket meg-látván 's jóva hagyván, a Városnak új kapujánn mintegy fél óráig menőre lévő szállására visszafaz tere. Dél után által menvén Pestre, meg-tekénté Ő Felsege

az építtetni kezdett Harmintzadot, a Cs. K. Só Tiszt-
séget, az *Invalidusok* házát és a Klárista Apátza Szü-
zeknek vólt klastromát, sőt még az Istpitályba-is bé-
méne, a betegek szobáit meg-látni, kiket nagyon
meg-vigasztalt illy maga alá bortsátkozásával, a fe-
lett még 25 arannyal, mellyeket a Pólgár Mesternek
adván azon nyomorútlak közt el-osztatni paran-
tsolá. Azután hetfőn, az az 28dikánn reggel 4 óra
után el-hagyá Buda városát Ő Felsége, Eszékre vé-
vén útját.

Sz. György havának 24dikénn lön a minden 2-
dik esztendőbenn szokott választások a Város Magi-
stratusa Tagjainak; melly-is ekképen ment véghez.
El-olvasztatván a Tanáts házbann a Felséges Kamará-
nak *Restauratoria* iránt való Rendelése, az ekkoráig
vólt Pólgár Mestertől *Mosel* Urtól vizsza adaték a
Város petsettye, egyzersmind a Város Bírāja - is,
Papits Ur, a Város Kapitányja *Petz* Ur, és a Kama-
rás *Kraus* Ur le-tévék tiztségeket. Ezután a Plé-
bánia Templomába menének az Énekes Sz. Misét hall-
gatni, 's egyzersmind a Sz. Lelket segítségül híni
a téendő választásbann. El-énekeltevénn szokás sze-
rént: Jöj el-Sz. Lélek Isten 's a'. t. vizsza mené-
nek a Tanáts házba, és hozzá kezdének a választás-
hoz. A Városi Polgárok számába gen vétetődtek-bé.
A külső Tanátsnak hiányos Tagjává Rátz József Ur
tétetett, a belső Tanátsnál Pólgár Mesternek a vólt
Város Bírāja *Papits* Ur, ennek helyette Város Bírá-
jának *Lebner* Tobiás Ur választaték, Városnak Ka-
pitánysága *Petz* Urnál meg-marada, *Ernick* Ur Ka-
marás lön.

A múlt hónapnak 25dikénn érkeztek Budára a
Dunánn azon Tseh-orzági férjfiak és aszszonyok,

mintegy 200an, kiket a Császár és Király Ő Felsége tévelygésekben való nyakasságokért hazájokból elvitetté, külömbféle Regimentek közzé adat, vagy az Ország szélén lévő helységekre szerte széllyel küldet. Minnyáján tsak parasztok, és némellyek közzülök magokat Deistáknak, mások, noha megvannak kereszttelve, még - is Israelitáknak nevezik. Mikor Ő Felsége járván a Budai várbann némellyeket közzülök látott volna a piatzonn, Felségéhez illendő tekintettel és beszéddel szólitvan őket, inté, hogy térjenek - ki tévelygésekből, úgy, hogy minden környül állók tsudálnák Ő Felségének hozzájuk való szíves kegyességét.

A Budai új földben melly a Rátz Városbann vagyon, attól fogva, hogy a föld indulás volt, sokkal melegebb és több víz mondatik fel - jöni. — Kalótsán - is, mondatik, hogy éreztetett a föld indulás, sőt, ha némelly híreknek hihetünk, majd egész Lengyel országig mindenütt éreztetett, hol erősebben, hol tsendessebben.

Komáromból Sz. György havának 26dik napján ezeket írák: Itt még most - is nagy öszve zavarása vagyon minden dolgoknak, részt szerént azért, mivel a lakófoknak a minapábann volt föld indulás miatt való ijedségek még el - nem múlt, részt szerént, mivel még a föld tellyességgel meg - nem állapotott. A Vár fok ezernyi kárt szenvedett. A Városbann lévő jelesebb épületek meg - rontatták, a házaknak falai le - dőledeztek. Annyiból bóldogoknak mondják magokat a lakófok, hogy ember haláltól az Isten kegyessen meg - mentette őket. Most kezdik számlálgatni 's fel - vetni, mennyi kárt vallott légyen a Város.

Már

Már újra megint 9szer éreztetett a föld meg-indulni, noha nem olly erősen mint azon hónap 22dikénn.

A föld indulásnak ezen következetit látjuk: valamelly kénköves, farga és kékellő *materiát*, melly a föld gyomrából fel-vettetett, és valamelly fövetny, mellyhez hasonlót az előtt nem láttunk; a kútak, mellyek 50 ölnyi mélységűek-is, közönséges fövetny-nyel, mellyet a meg-indult föld ki-hányott, bétöltek de azon fövetny egynéhány óra múlva el-nyelettetvén, el-veszett, a kútak pedig ki-nyíltak. A közel lévő térségeken és szantó földekenn helylyel helylyel olly nagy nyílások lettenek, hogy egygy ló-is bele eshetne. A környül lévő faluk sem maradtak kár nélkül.

Budánn Landerer Katalin Özvegyének betűivel ki-nyomtatott egygy Magyar könyv, mellynek ez a titulusa: XIVdik Kelemen Páának, ama nagy emlékezetű Ganganellinek Levelei. Magyarra fordította Kónyi János Gróf Eszterházy Antal Regementjében Strázsa Mester.

Szatmár Németiről. Böjt elő havának 18dik napján estve 7 és 8 óra között egygy égi jel láttatott melly úgy jött-le Hóld mellett, mintegy nagy temédek buzogány, melly a meg-tölt Hóldnak világosságát egészen meg-haladta, 's azután el-enyésztett. Böjt más havának 29dik napján olly nagy fergeteg esett, hogy tél közepibe-is bé-illet vólna; attól fogva szinte Húsvétig tartott a kemény alígfzenvedhető éjszaki szél. A hurut a télen igen uralkodott a kisdedeken. A télnek nem igen jó volta miatt a fának nagy szüki vólt.

Fő Tisztelendő *Faicser* Ferencz Ur, Péts Várofa érdemes Plébánosa Ismérőseinek vigasztalásokra, u-

tólsó levelembenn tett hírt az ő halála felől meg-má-
solhatom; mert nem hólt-meg.

Pozsonból. A múlt hetfönn tartattak *Gombos Jó-
sef* Urnak, a *F. K. Magyar Udvari Kamaránn* volt
Concipistának Exequiai, ki egynéhány esztendők előtt
az *Agostai Vallásról* a *Római Katólíka Hitre* térvén,
a múlt hónapbann *Nagy Hétbenn* meg-hólt.

2. *Bétsi tudósítások.*

Bétsből. A *Marokkai Követ Ur* a múlt honap-
nak 29dikénn *Auersberg Fejedelem Urnak* látogatására
vala *Josephstadt*bann, kitől-is igen jelesen fogadta-
tott. Ezen hónapnak 2dikánn az *Imperiomi Udvari*
Vitze Kantzelláriustól Colloredo Fejedelem Urtól bú-
tsúzóék-el szintén olly tzerémoniával, mint először
látogatására méne. El-menetele a *Követ Urnak* teg-
napí napra vala rendelve.

Ósztríai Lombardiából. Hogy az enyves kövér
földnek, és kőszénnek, melly ezen *Tartománybann*
találtatik, nagyobb kelete lenne, a *Királyi Hely-tar-
tó* 150 arany jutalmat rendelt annak, ki az ollyan ma-
teriának új gödrét fel-talállá, és hasznát meg-mu-
tathattya, főképen a vas olvasztó kementzéknél. Ha
pedig valaki egygy napí járónál közelebb találna va-
lamellyik vas olvasztó kementzéhez ollyas gödröt,
200 aranyot-is meg-nyér.

A *Császár Ő Felsége* azon adót, mellyet kell
vala adni minden széna vétel alkalmatofságával, a
falú helyeken tellyeséggel meg-szüntette; ellenbenn
a *Városokbann*, a hol tsak a fogadott kotsifok és sze-
keresek fizették azt, közönségessé tette, úgy, hogy
ezenadó által az előbbeni hely rehozattasék, és a melly
terhet annak előtte tsak a szükölködő falusi nép vi-
selt, most jobbára az tsak a pompáskodókra esik.

Milánói Érsek és Kárdinális *Pozzobonelli* Ur, hofzfas betegségéből ismét fel-épült, úgy, hogy a múlt hónapnak 13dikán ismét meg-mutathatta magát lelki nyája előtt, melly közönséges örömét mutatta rajta.

*Tseh-ország*ből, A múlt hónapnak 14dikénn költ egygy Felséges Rendelés által azon Országnak-is tulajdon *Appellatio* Törvény széke, és egygy különös Nemesség Törvény széke állíttatott-fel, valamint Morvábann és Sléziábann. Ezen *Tseh-országi* Törvény-Széknél jövő Sz. Iván havának 1 napjától fogva kezdetik szolgáltatni az igazság azon új forma szerint.

Egygy időtől fogva a *Tseh Litteratura* és nyelv igen elő vétetik 's gyakoroltatik. Midőn a Császár Ő Felsége (úgy-mond azon nyelvnek ajánlója egygy szép levelébenn) egykor a Nemes Ifjak Akadémiája Directorátul kérdezte volna: mitsoda nyelveket tanulnának az ifjú Gavallérok; és azt felelte volna a Director, hogy Frantzia, Olasz, és Anglus nyelvet, azt mondá reá Ő Felsége: Miért nem a *Tseh* nyelvet, holott több *Tseh* Jobbágyaim vannak, mint sem Frantziák és Anglusok.

Némelly Lengyel országi levelek szerént a Császári Királyi Udvar a Karpatus hegyeket jól megvisgáltatni szándékozik, mivel már imitt amott gazdag bányáknak jeleit vévék észre.

Manbeimből, Sz. György havának 16dik napján meg-holt ama híres nevezetes *Astronomus*, és a Választó Hertzegnek az Egyházi dolgokbann Tanátsofa *Mayer Kreftely* Ur, életének 64dik esztendejébenn. Világra botsátott munkái, és vezérlése alatt fel-épített néző tornyok, mellyekbenn leg-jobb Angliai
tsü-

tsűvők találtatnak, nevének emlékezetét örökké fel fogják tartani.

Tűdőrítés.

Az alább meg-írottaknál a már tudva lévő külső országi dohányoknak különös nemein kívül még külömbféle külső országi illatú poros dohány-is találtatik az alább meg-nevezendő árron, fél és egész font számra pléhből való tartóban. Nevezetesen:

<i>Leipziger Officiertabac</i>	-	Bétsi fontja	-	20.	krajtzs.
<i>Viol rappe</i>	-	-	-	20.	
<i>Rappé d' Hollande</i>	-	-	-	24.	
<i>Tabac a la Prince</i>	-	-	-	24.	
- <i>a la Cardinal</i>	-	-	-	24.	
<i>Strasburger Naturel</i>	-	-	-	24.	
<i>Hannoveraner</i>	-	-	-	24.	
<i>Sannon</i>	-	-	-	24.	
<i>Tabac a la Bergamoth</i>	-	-	-	30.	
<i>Son de Tounque</i>	-	-	-	30.	
<i>Franc Maçon</i>	-	-	-	36.	

A felefebben való vételeknél, a mennyire lehetőséges, az árrábann-is engedtetik.

J. G. Amvi és Freyburg.

Pozsonbann Pünköft havának 1 napján, 1783.

Ezen Levélhez egygy Töldalék vagyon foglaltatva.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágoston Ferencz

NAGY-LÉVÁRDRÓL POSONY VÁRME-
GYÉBEN.

*Bőjt más-bavának 9dik napján küldött levél következen-
dő tudósítást foglalla magában.*

Ertésére lévén Kárdinális Érsek Ur Ő Eminentziá-
jának, hogy a' néhai, Nyitra Vármegyének Szo-
botist nevü helységében és Nagy-Lévárdon meg-
telepedett Anabaptisták, az ő néhány esztendőktől
fogva vallott Katholikus hitjében tétovázók; ő E-
minentziája annakokáért leg-bőltsebb rendelkezé-
ket tett, hogy ezen, vallásokban álhatatlan emberek,
minden szelídséggel és okos feddéssel a' Dékánok és
más arra rendelt Lelki Személyek által az Anya-
szent-egyházba bé-szerkésztessenek, el-tévelyedé-
sekről meg-győzetteffenek, és jobb útra térítetteff-
nek. A' bőltsen talált rendelkezések, a' mellyek sze-
rint a' meg-névezett Lelki-tanítók miveltenek,
leg-hathatós'b' erővel bírtanak; mert kevés idővel
annakutánna mind a' két Plébániából számos köve-
vetek érkeztenek - el Posonyba, és ő Eminentziájá-
val kívántak szólni. A' sokszori beszélgetés, melly-
ben tévelygő vélekedésekről le-térítetttenek, és a'
leg-szentebb Vallásban meg-tanítottatnak, arra
vette őket, hogy szivből minden álhatatlanságot
útálnának és kézfek vólnának minden ártalmas köny-
veket, a' mellyek nálok találtattak a' Papi Rend-
nek által-adni. Minthogy pedig ilyen történeteket
a' felsőbb helyeken mindenkoron bé-kell jelente-
ni, azon módon itt-is jelentés adatott ezen el-té-
velyedt Anabaptistákról, és azonnal el-vegeztetett,
hogy a' környékbéli Szent-egyházak' és a' Várme-
gyék'

gyék' részéről olly férjfiak küldetteffenek, a' kik az Anabaptisták meg-változott szándékjoknak kelleme-
tesek vólnának. A' környékbéli Eklésiáktól annak-
okáért F. T. Konde Miklós Ur, *Archidiaecesis*béli
Pap és Esztergomi Káptalannak Kánonokja, és an-
nak gondviselelése alatt Belznák Pál Ur azon környék-
nek Dékánja; a' Vármegye részéről pedig, Tomka
János Ur, Szolga-Bíró, és Koronthaly Ferentz Ur,
Nyitra Vármegyének eskütt Tábla-Birája küldette-
tett Szobotistba, hasonlóképpen N. Lévárdra F. T.
Arady Nepomuk Ur Pofonyi Káptalannak Kánonok-
ja, és Pofony Vármegyétől Stermenszki Pál Szolga-
Bíró, Mateovits Bálint és Helmár Jófef Urak eskütt
Tábla-Biráji küldettettek arra rendeltettek.

Az Ordináriátustól rendelt Deputátusok a' köz-
népnek tanítását magokra vállalták: így példának
okáért Nagy-Lévardon nagyon Tiszt. Klamberg Em-
manuel, Sz. Ferentz Szerzetebéli Pap, mostani Pré-
dikátor a' Sz. *Salvator* templománál Pofonyban, ez igék-
ről: *Szível hiszünk az igazságra: Szájjal leszzen pedig*
a' vallás-tétel az üdvösségre. Rom. 10. v. 10. egy jól
el-készült prédikátziót mondott-el, melly a' sza-
bad akaratú vallástételre, és arra következő Óltá-
ri Szentséghez való hívással végeződött. Minden
jelen lévők ezen prédikátzió által tévelygésekről tö-
kéletesen meg-győzöttetnek, és az Óltári Szent-
séggel-is éltenek. Tsak egyetlen egy vette-le N.
Lévardon a' vallás-tétel vége felé, ezen szóknál, hi-
szem, vallom, esküszöm, a' kezét az Évangyéliomos
könyvről, és együgyüen meg-vallotta, hogy ezen es-
küvés nékie nehezen esnék; mellyre azonnal el-bo-
tsáttatott, mig a' többi kételkedései meg-fejtegettet-
nének. A' többszöri beszélgetés annyira szívére ha-
tott, hogy azután felettébb kívánna vallást tenni,
mel-

mellyet - is alázatos szívvel és nagy búzgósággal véghez vitt.

A' Vármegyéktől rendelt Urak sem fogyatkoztak semmiben, a' nevezett lakofokat lelki esméret-jek tsendesítésére, és őket azon el-tsábitó könyveiktől való ójjásra inteni; ugyan - is meg-magyarázták nékiek, melly káros légyen az elme tsendefségének, ha a' leg szentebb hittel ellenkező könyveket bírnának. A' Katholikus hitben állandóságok példájául kívántatott annakokáért, hogy az ilyen könyvek a' Plébánián le-téteffenek, mellyet - is olly búzgósággal követtek - el, hogy némelleyek együgyűségeknek jeléül ártatlan könyveket - is által adtanak, mellyek pedig az ártalmasoktól el-választattanak és nékiek azonnal visszfa adattanak.

Hogy örömök annál jobban tellyék F. T. Arady Nepomuk Ur Böjt más-havának 9dik napján jó válasbéli könyveket hozott nékiek, mellyek nem tsak a' vólt Anabaptisták, hanem a' meg-nevezett helységeknek többi lakofai közt - is el-osztattanak.

Mindenik a' ki vétkes fordítású Bibliát vitt a' Plébániára, jó fordításút nyert helyette más két könyvekkel együtt, mellyek közül egyik imádságos és énekes könyv vólt, és melly Ditsőséges emlékezetű Ts. K. Afzfonyunk Mária Téréfia felséges választása szerint négy esztendőkkel ez előtt tsak nem illy tő-ténetben kézfittetett, másik pedig oktató könyv, melly a' meg-magyarázott vasárnapi Évangéliom mellett, Kátekismusi oktatást és a' hitnek ágazatjaiban való bévezetést foglalt magában, kit F. T. Felbiger Ur, Pofonyi Káptalannak Prépostja szerzett és a' Normális oskolák hasznára rendelt.

Ezen könyvek még mindennap Lévardon és Szobotistban jó folyamottal - el osztogattatnak: azon-

kép-

képpen - is még eddig számoffan jönnek a' meg - ne-
vezett helységek' lakoffai a' Kárdinális Érsek Urhoz
ő Eminentziájához , és tellyes szivbéli hálá adással
bizonyíttyák ő Eminentziájának a' Szentséges Hit-
ben való meg - győzettetéseket és abból származó
elméjek tsendefségét.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Pünköst havának 10dik napján,

Szombatonn költ

37^{dik} L E V E L E.

I. Hazánkbéli tudósítások.

Pozsonból. A Primás és Kárdínális Ur ő Eminen-
tziája meg - szívellvén a' súlyos tsapáfokat, mel-
lyek estek némelly külső országi Tartományo-
konn a föld indulás által, és egyszersmind a nagy
kegyelmet - is, mellyet mutatott a könyörületesség-
nek Istene édes Magyar Hazánkhoz, 's különösen e
Városhoz, meg - mentvén azt hasonló veszedelemtől;
a tapasztalt jó teteményért való méltó háláadásúl; és
a fenyegetőlődő veszedelemnek ezután való el - tá-
voztatásául e következő ájtatofságokat rendelte
tartani.

Először: Hogy a *Concionatorok* a jövő Vasárna-
pokonn tartandó tanításaikbann Hallgatóikat intsék
bűneiknek meg - útaló bánására, 's azoknak el - tá-
voztatására, mivel egyedül ezek által gerjlesztetik Is-
ten haragra, és a boszszú állásra.

Másodszor: Hogy igyekezzenek jól meg - ismer-
tetni Hallgatóikkal az említett kegyelemnek nagy vól-

tát, és az el-került, de következhető tsapáfoknak vezedelmes állapotját.

Harmadszor: Hogy ezek által ébrefzgefsék, fer-kengefsék minnyájokat a jóságos erköltsök gyakorlására, és istenes életre, melly által Istennek kedvébe juthatnak, 's kegyelmezést várhatnak.

A Hívekre való nézve, mivel a Kereszt járó hét ügy-is az ilyen kegyelmek meg-nyerésére leg-alkalmatofabb, az ájtatofságok akkorra hallasztatnak. Ebbenn fognak pedig állani. Az Anyaszentegyház-bann tartatni szokott 3 napi *Processió*konn kívül, melyeknek most különös egygy tzellya lészzen a föld induláfoknak el-távoztatása, Húsvét után való 5dik Vasárnaptól fogva, melly ezen hónapnak 26dikán e-fik, Sz. Iván havának 1 napjáig, és így tehát egész 1 hétig, az öreg Templombann 10 óraker naponként Sz. Mife fog izolgáltatni, mellynek végén az Anyaszentegyháznak a föld indulás ellen való imádsága fog el-mondatni, azután az áldás adatik. Dél után 6 óraker lészzen áldás, el-mondatik a Minden Szentek *Lytaniája* a szokott imádságokkal egygyütt. Az utolsó napon, úgymint Húsvét után való 6dik Vasárnapon az áldás ötöd fél óraker lészzen; ez után *Processio* fog ki-menni az öreg Templomból, mellyben az Óltári Szentség-is ki fog vitetni, és a Városonn által hordoztatni.

Budáról. A minapi tudósítáfokhoz még azt-is hozzá adhatjuk, hogy a Császár és Király Ő Felseége Budánn mulatván, a múlt hónapnak 27dikénn dél után a Királyi Univerfitás Elő-jarójának, és a 4 Fakultáfok Dékánjainak *audientiat* adni, és mindenkétől, melly tudományokat tanítana, meg-kérdeni méltóztatott.

Budánn a Királyi Univerfitásnak betűivel ki-
nyomtatott: *Memoria Adm. Reverendi ac Clariff. Do-
mini Auguftini Pupikoffer ex Archi-Diæcefi Strigon. Sa-
cerdotis, Philof. Doctõris, in Regia Univerf. Budenfi Ha-
maniozem Litteraturam Repetentium Profefforis Publ. &
Ord. AA. LL. & Humaniorum Pro-Directõris. Habita a
Georgio Aloyf. Szerdabely AA. LL. & Philof. Doctõre,
ac in eadem Scientiarum Univerf. Æsthetices Profeff. Publ.
Ord. A. D. Strig Sacerdote. Dum Iufta Funebria Solen-
ni Ritu perfolverentur Die V. Maji Anno MDCCLXXXIII.*

Befztercze Bányáról. Sz. György havának 23dik
napján. Mintegy 4 hét előtt, egygy Városunktól
nem mezfze lévõ kõsziklás helyrõl igen fok temér-
dek - hó esett le, melly - is 2 páfztort, és 73 darab
juhot fedezett - bé. A holt testeket tsak harmad nap-
jára találták - fel. Még most - is annyi hó vagyon a
hegyekben, hogy senki hasonlórul nem emlékezik.

Kafsáról. Sz. György havának 6dik napján nagy
szélvész lévén, tûz támadta, melly minden igyeke-
zet ellen 3 majort meg - emészte, és tovább - is terje-
dett volna, hogy ha a szél meg - nem fordúlt volna,
és a tüzet a mezzõre nem hordotta volna. Egygy afz-
szony, látván a tüzet, ijedtében meg - holt; a ka-
tona pedig, ki a strázsán áll vala, és jelt ada, majd
maga - is nagy kárt tett, mert a fujtását a szél egygy
háznak fedelére kapta, meg - is gyúladott azonnal,
de észre vétetvén, el - óltatott. — Az itt lévõ K. A-
kadémiának *Directõra*, F. T. Kenyeres Jõfesz Apát - Ur,
az Oskolabéli esztendõnek végénn tisztét le - tenni,
és Rosnyóra menni szándékozik a Káptalanhoz, melly-
hez tartozandó. *Successor*a még nintszen választva.

Temesbõl. Sz. György havának 12dik napján.
Szemlinbenn egygy nagy Cs. K. hajó, melly 12 esz-

tendők előtt ama híres Cs. Hajó építő Mestertől *Hepe* Urtól építtetett, most a Császár és Király Ö Felségének parantsolatjából arra végre el-készíttetik, hogy a *Willesboven* kereskedő Társaság rajta a fekete tengerre mehessen.

Külömbféle helyeken sok ezer ember fáradozik most a sáskák tojásinak ki-ásásában, és el-vesztésében. Ez a fáradozás pedig annyival-is szükségesebb, mennél nagyobb fokasága találtatik azon tojásoknak minden helyeken.

El-nem hallgathatok itt két kifs történetet, mellynek eleje mind a kettőnek tsak ugyan gyermeki játék vala, de a vége valóban szomorúságra változék, és azért méltónak véltem említeni az ifjúságnak maga őrizkedésére. Ezen hetekben Sz. György Városában egynéhány Déákok balhát kezdének játszani, egygy darabig szépen folyék a játék, de egyszerre véletlenül ki-ütven a balhát, annak hegyes vége úgy bele ugrék egygyikének szemébe, hogy benne-is marada. Haza fietven, ki-vévé ugyan a Barbély a fát szeméből, de belsőképen meg-sértetvén fejének valamely része, meg-nem gyógyíttathattott, és már ezen napokban meg-is holt azon Déák ifjú.

A másik még Bőjt más havának 26dik napján esett Csengerben. Azon földön egygy játszó eszköz vagyon, melly ofzloponn tafzigáltatik, és febesen forog, olyan mint egygy paraszt fonál tekerő, de fél rúdja vagyon a tsapján, mellyen egyenlő mértéken közép ponton áll. Ördög motollának hívattatik. Midőn egygyik rúdjának egygyik, másik rúdjának végére másik gyermek fel-ülvén, magát tafzigáltatta volna, egygyik hirtelen le-hagyíttatván róla, azonnal szörnyű halált holt.

2. Bétsi tudósítások.

Bétsből. A Marokkai Követ Urnak el-menetele egynéhány napokkal továbbra hallasztatott. Ezen hónapnak 6dikánn Gróf *Seilern* Ur ő Excellentiájának, a Császári Királyi titkos Tanácsosnak, Komornyíknak, és a Törvény szék fő Préfesének látogatására vala; azután a Cs. K. pénz.-verő tisztséget méne meg-látni, a hol-is meg-mutattaték neki a forma, és úti tárfaságával egygyütt arany 's ezüst emlékeztető pénzzel meg-ajándékoztaték.

Sz. Kereszt fel-találása innepe napján, a Felséges Királyi Toskánai Nagy Hertzeg Afzfzony, mint a tsillagos kereszt jeles Rendének fő óltalmazó Afzfzonya ismét új tagokat méltóztatott azon Rendbe-felvenni.

Ósztriai Bélygiomból. A Császári Kommissáriusoknak, kikre bizattatott némelly Klastromok el-bontatásának dolga, ilyen *Instrukció* adatott.

A Kommissáriusok jelentsék-meg az el-bontandó klastromokban lévő Barátoknak és Apátzának, hogy az alább elő-hozandó Császári engedelmeknek valamelyikéhez szabadon ragaszkodhatnak. És ugyan a mi a Barátokat illeti:

1) Azoknak, kik külső országokban lévő magok Szerzetebeli klastromokba akarnak be-menni, nem tsak arra való engedelem, hanem illendő úti költség-is fog adattatni, hanem jövődöbenn semmi esztendöbéli fizetést nem nyernek.

2) A kik pedig valamely más Szerzetbéli a Császári Tartományokban lévő, klastromba által akarnak menni, 210 Brabantziai forint * esztendöbéli fizetést nyernek; és 420 Brabantziai forintot -is megnyernek, ha valamely ollyas klastromba mennek, a

hol az ifjúság taníttatik, és ők - is akarnak fáradozni azon dítséretes foglalatofságban.

* Brabantzai 7 forint 5 Bési forintot tészen.

3) A kik világi Papokká léfznek, ha még nintsenek 60 esztendősök, 400 forintot nyernek esztendőbéli fizetést, ha pedig 60 esztendőt már meghaladtak, 600 forintal többet nyernek.

4) A kik tsendes nyugodalomban, és a világi zajgáfoktól távozva akarnak Istennek szolgálni, Szerzeteknek reguláit ugyan minden akadály nélkül megtarthatták; de mindazáltal más Szerzetbéli klastromba kell menniek, a melly klastromnak tartásfokért esztendőnként 210 forint fog adattatni.

5) Ha pedig némelly Szerzetes Férjfiak már olly öregek vagy betegesek vólnának, hogy más klastromok, vagy atyjokfiak őket magokhoz fogadni nem akarnák, elvett klastromoknak valamellyikébe adattanak, hogy ott éllyenek fizetéseköl, ha még - is költözödhetnek; de, ha vagy öregségek, vagy erőtlenések miatt más klastromba épen nem mehetnének veszedelmes betegség félelme miatt, azon klastromokban, mellyekben most vannak, minden galiba nélkül megmaradhatnak egész halálok órájáig.

Az Apátzákra nézve az első tzikkely színtén az, melly a Barátokról vólt.

2) Ha pedig mint Apátzák más Császári Királyi Tartományban lévő klastromba akarnak menni, 210 forint esztendőbéli fizetést nyernek, ha pedig valamelly Betegeknek szolgáló Apátzák klastromába mennek, 280 forintot.

3) Azok, kik világi állapotra szándékoznak, 300 forintot nyernek, és ha 60 esztendőnn fellül léfznek, 500 forintal többet nyernek.

4) A

4) A mellyeknek sem egygyik sem másik *conditio* nem tetzük, egygyik klastromokban egygyütt maradhatnak, hanem a Megyebéli Püspök a Guberniumnak tudtával Lelki - Atyát fog nekik rendelni; a mi azon beteges Szerzetesekről - is, kik a klastromban meg - maradnak, értetődik, azon Lelki - Atyának pedig 840 forint lészen a fizetése.

A Fráterek 210 forintot nyernek, ha pedig 60 esztendőnn fellül lésznek, 60al többet nyernek. — Az Apátzák nem Materek 200 forintot nyernek, ha fellül lésznek 60on, 30al többet.

A Novitziátusbann lévő Szüzek haza küldetnek, 210 forint úti költséggel.

Az Elő - járóknak, tudni illik, Barátoknak 700 forint fizetések lészen, ha pedig 60on fellül lésznek, 100 forintal többet nyernek; az Apátza Elő - járónaknak 420 forint, 60on fellül valóknak 480 forint adatik.

Minden Szerzetes Személy, mellynek fizetés fog adattatni, hogy az első fertály esztendőnek végéig légyen miből élnie, különösen 100 forintot nyer ajándékul, és egygy tisztességes új ruhát.

Ha némellyeknek volna már hóltig valójok, vagy még nyerenek, tehát tsak fele fizetéseket nyerik, hanem ha azon vagyonjok kevesebb volna a klastromi fizetéseknél.

Azon Szerzetesek, és Apátzák, mellyek fogadáfaiktól fel - öldoztatni kívánnának, az iránt a Megyebéli Püspökhöz folyamodjanak.

A Kommissáriusok előre minden klastromban egygy Gazdát rendellyenek, a kinek okosnak, ember szeretőnek, és szelídnek kell lenni maga viselésében. Ennek lészen gondja addig a Szerzetesek tartásokra, míglen azok széllyel ofzolnak,

Minden, a' mi Szobáikbann találtatik, és a mi-
re különös szükségék volt, úgymint könyvek, képek,
házi eszközök, ruházathoz való, és más effélék, né-
kik hagyattaffanak a Szerzetes Személyeknek és Apá-
tzáknak.

Jelentés.

Az ifjabb Afzszonyi - Nemnek az Erköltsi - mi-
némüségeken való gyakoroltatások végett, *Barátságos Oktatás* név alatt, Magyar Nyelven, világ eleibe
bocsátották *Benedickt Mihály* és a' *Társai*, *Mayer An-
drásnak* ama' hasznos könyvetskéjét, a melly a' Né-
meteknél olly nagyra betsültetett, és olly kapós volt,
hogy mintegy nyoltz esztendőknék el - folyása alatt
tizenegyszer nyomtattatott ujra. A' Fordító *Szeren-
tsi Nagy István* a' M. forditást hasznos jegyzésekkel
bővítette, és a' többek között, a' M. nyelven talál-
tatható olvasásra hasznos könyveket szorgalmatoson
fel - keresvén a' Német könyvek helyett bé - iktatta.
Ez a' M. Nyomtatás egy réztáblára metfzett képpel-
is meg - ékesítetett, és szép formában, szép fejer pa-
pirosra, szép betűkkel nyomtattatott Pofonban Patzkó
Ferencz Agoftonnál, 's két hetek alatt egészfzen el-
készülvén találatni fog az említett *Benedickt Mihály*
és *Tárfa* Budán és Pofonban lévő könyves boltjaik-
ban illendő árron. Reményli a' ki - adó, hogy a' Kö-
zönség ezen hasznos Munkátskát kedvesféggel fogja
venni, melly ösztön gyanánt léfzen, hogy több il-
lyekkel kedveskedjek.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatik és találatik Patzkó Ágofton Ferencznél.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Pünköst havának 14^{dik} napján,

Szerdán költ

38^{dik} L E V E L E.

Bétsi tudósítások.

Bétsből. A Marokkai Követ Ur ezen hónapnak 8^{dik}án, 11 hónapig való itt mulatása után minden úti-társaságával haza felé el-indult. *Bibn* Ur Cs. Kr. Udvari Székrétárius, és Udvari Tolmács, *Emmanuel Tassara* Urral Udvari Székrétáriussal, és költségek Kommissáriusával egygyütt kísérik ötöt szintén úgy, mint ide jövelekor.

A múlt héten tartattak *Exequiai* Istenbenn elnyugodott Gróf *Firmian Passau* Püspöknek a *Passau* nevezetű Templombann. Elötte való nap 6 órakor tartatott *Vigilia* Gróf *Herberstein Fucarpi* Püspök, és *Passau* Tiszt Urtól, 's más 4 *Infulatus* Apát- és Prépost Uraktól. Erre következett 3 napokbann szokott tzerémoniákkal halottas öreg *Mise* szolgáltattott. Az utolsó napon a Pápa Követe- is kís Misét mondott egygy mellék óltárnál érette.

Karintbiából. *Klagenfurtból* Sz. György havának 25^{dik} napján, Ezen napon, úgymint *Maria Anna*

Felséges Hertzeg^{us} Afzszonynak 3 esztendők előtt lett ide jövetelének örvendetes emlékezete napjann, a Sz. Erzsébetről neveztetett Apátza Szüzeknek Templomábann, ugyan a Felséges Hertzeg Afzszonynak hofzszas bóldog állapotjáért különös ájtatóság tartatott. Gróf *Schrattenbach*, Lavanti Püspök Ur mondotta az Énekes Sz. Misét. A Fő Rendü Szemelyek és a Vitéz Rend meg-jelenvén, azután a Felséges Hertzeg Afzszonytól keze tsókolására botsáttattak.

Ugyan onnét Püinköit havának 5dik napjann, Sz. György havának 26dikánn egygy *Arndorf* falubéli paraszt ember a maga szántó földénn mintegy 2 láb nyom mélységre hofzszas kö darabra akada, mellyet fel-emelvén, látá, hogy az, egygy földdel tele koporsónak fedele volna. Másokat híván segítségül ki-hányá a földet a koporsóbúl, és végtére ember tsontokat talála és olly üveget, mellybe a régiek valamelly meghóltért öntött könyhullatásikat szokták szedni, és emlékezetül koporsójába tenni. A paraszt ember udvarára el-viteté a koporsót, és egygy más kissébb mellé téteté, mellyet szintén nem régen áfott-ki a Posta útonn illyen rajta való írással:

L. CEL. JVCAMPESSE

ET

CELERIA. MES. PRIMIGENIA.

FILIO. V. F. AN. VIII.

Karnioliából. Némelly Lábachból érkezett levelek emlegetik, hogy ugyan azon étszakánn, a mellyen országunkbann, a föld indulás ott-is éreztett, és olly erőssen, hogy sokan az ágyokból ki-vettettek, a falak meg-repedeztenek, és ijedtekbenn majd minnyáján a térségre ki-futottanak. Ezen majd mindenfelől érkező hírek miatt mintegygy rettegve vá-

váratnak a Kálábriai hírek, ne talán, a mi itt csak éreztetett, ott egész pusztulásokat okozott legyen.

Tirolból. Insprukból Pünköft havának 5dik napján. Ezen hónap 3dikán dél után 2 órakor érkezék ide a Pfaltz Bajor országi Választó Hertzeg *Veldenz* Grófnak neve alatt. A Felséges Hertzeg *Aszszony Maria Elifabetha* csak nem sokára rendelé Gróf *Coret* Urat ő Hertzegségének meg-köszöntésére. Mellyre a Választó Hertzeg 4 óra tájbann a Cs. K. lakó Várba méne, a Felséges Hertzeg *Aszszonynak* látogatására, kitől-is igen szívesen fogadtaték. Estve a Fő Rend, és a Hadi Tiszt Urak számosan megjelenének udvarlásra. Vatsora után a Választó Hertzeg el-bútsúzik a Felséges Hertzeg *Aszszonytól*, és szállására méne; másnap reggel pedig 5 órakor, előbb az Udvari Templombann a P. P. Frantziskánusoknál Sz. Misét hallgatván, Olasz országba indúla Pifa Várofa felé vévén útját.

Ósztriai Lombardiából. Miláno városából Sz. György havának 28dikán. Ezen hónap 26dikán Maximilian Fő Hertzeg ide érkezék, mikor nem-is váraték, és a Felséges Nagy Hertzeg Ferdinand Helytartó épen eleibe készülne; mire való nézve annál nagyobb vala az öröm el-érkezésénn.

Pozzobonelli József Érsek és Kárdinál Ur, ki a 36dik levélbenn tett tudósítás szerént, hosszas betegségéből fel-épülni látszaték, Sz. György havának 13dikán vér hányástól el-fogattatván, meg-hólt, élete meg-tartásáért minden ki-gondolható segítség meg-tétele ellen-is. Született vólt 1696bann Kis-Aszszony havának 11dikénn; 1743bann Sz. Iván havának 14dikénn Érsekké lön, és még azon esztendőbenn Sz. Mihály havának 9dikénn a Kárdi-

náli méltóságot nyere - el XIV. Benedek Pápától. Milánói Érsek majd 40 esztendeig vala, 87 esztendőhöz közelítvén. Egyébb erköltsei között, mellyekkel tündöklék, és a mellyekért mind az Ország Fejedelmétől, mind nyájától szerettetéek 's tiszteltetéek, különösen fényeskedett a Szegényekhez való szeretettel, a kiknek - is segítségekre fordítá mindenkor jövedelminek nagyobb részét. Azért - is halálának híre az egész Vároft meg - szomorítá; mindenik siránkozván a leg - jobb Páfztornak és Atyának el - vesztésénn.

Fiuméből. Sz. György havának 25dik napján. A múlt napokbann bizonyos tenger melléki Tartománybéli Személy, neve el - titkolva, felebaráti Szeretetének különös jelenségét mutatá a *Buccari* Vidéki szükölködő néphez. Ez, noha maga más Tartománybann volna lakós, még - is a Fiumi ki - kötő partnak, és a tenger melléki Vidéki Magyar Vitze *Gubernator* - nak *Almássy* Pál Urnak 500 forintot küldött olly véggel, hogy azon pénz a leg - inkább szükölködők és minden segítség nélkül lévők közt el - osztásék, vagy mindenféle gabona vétetvén rajta, kinek kinek szükségéhez képest juttatnék belőle. Melly dítséretes kívánságát azon Jó - tévőnek, hogy a Vitze *Gubernator* Ur bé - tellyesíténé, 2 Személyt, tudni illik, Egyházit és *Buccari* Város *Magistratus*bélit rendelt, kikre mind a gabonának meg - vételét, mind a meg - maradt pénznek a *Buccari* Vidéki leg - szegényebb lakók közt egyenlő el - osztását bízta, szám - adást várván tőlök a sáfarkodásról.

Mivel azon kereskedési hajózásnak számára melly most *Triesztből* Napkeleti Indiába, és *Szinába* készül, 340,000 forint *Somma* pénz már ugyan öszve gyűjtetett, de
a meg-

a meg-indúlhatásra kívántatott 400,000 forint Sommának még hja volna, azért a Triefzti Tárfaság hírré adatta, hogy vagyon még helye az alá-írásoknak, és egyszersmind kéreti-is azokat, kik belöle részt akarnak venni, hogy a kereskedő tzedulákat (*Affiat*-kat) vagy a Tárfaságnak Igazgatóitól Triefztből, vagy *Brentani Cimaroli* Uraktól Bétsbenn magoknak meg-szerezni igyekezzenek. Ha történetből 400,000 forintnál többre találna menni az adandó pénz, azok, kik utólsók léfznek az alá-írásbann, vagy visszavehetik pénzeket, vagy a második ehez hasonló *Expeditiora*, mellynek módja és *Conditioi* nem fokára hírré tétetnek, hagyhatták; és akkor ök léfznek az első azon *Expeditió*bann való rész vételbenn.

Külföldi országok.

Portugalliából. Az öfzve szövetkezett Amérikabéli Tartományoknak Ministere, ki egygy darabig ismeretlenségbenn Liffabonánn tartozkodott, Bőjt más havának 20dikánn az Udvarhoz hívatvatván a Királynétól *audientiára* botsáttatott. A barátságos szabad kereskedés iránt való végezés a Portugalliai Udvar között, és az öfzve szövetkezett Amérikabéli Tartományok között ugyan már mindenképen meg-vagyon, de annak meg-erősítése a Gyűléstől küldendő Deputatusnak jöveletekor léfzen-meg.

Spanyol országból. Madritból, Mivel a gazdasághoz értő Politikusok, kiknek mint Mesterek ama híres *Campanes*, meg-mutatták, hogy az ország lakófi tsekély igyekezeteknek, és szegénységeknak, egygyik leg-nagyobb oka a volna, hogy a kézi munka, és más dífzes mesterségek kevésre betsültetnének; a Király nem régen ki-adatott egygy parantsolatjábann azt rendelte, hogy ezután akár melly féle mester

emberek, csak mesterfségeket jól értsék, akár melly Városi tífztségeket nyerhetnek, sőt a Neméffek szá- mába - is bé - vétethetnek. Ugyan azon parantsolat- bann minden régi ellenkező rendelések erőtlenné ké- tétettek, és ama meg-rögzött nevetséges ítélet, melly az emberi tárfaságnak leg-hasznoflabb mesterfsége- ket - is meg - vettet vala, ki - nevetetik. Továbba, hogy a Nemzetség mintegy kéntelenségéből - is hozzá fogjon a munkálkodáshoz, más egygy parantsolatbann a Felség minden szükséges partékának, és jófzágának melly Spanyol országbann - is készíttethetik, vagy te- rem, nem külbömbenn az országbann találtatható ékes- ségeknek - is külső országokból való bé - hordatását egygy általlyábann el - tiltotta. — Még más egygy parantsolatot - is ada - ki a Király, mellybenn azt ren- delé, hogy azon örökségek, mellyek a haldaklókutól épen már halálok óráján hagyatnak, a Gyóntató Atyáknak akár magoknak, akár Templomjoknak, vagy Klaftromjoknak, azoké ne légyen, hanemha már egy- néhány efsztendőkkel az előtt meg - tétetett volna a Testamentom iránta, és nem az utolsó betegségbenn.

Frantzia országból, Páris városából Sz. György havának zodik napján. Az Udvarnak parantsolatjá- ból tellyes igyekezettel azon vannak, hogy a *Cherbourg* ki - kötő part nagyobb hadi hajók bé - fogadhatására al- kalmatofsá tétefsék. Addíg - is az érkező hajóknak bátorságos ki - kötésre való hely rendeltetik.

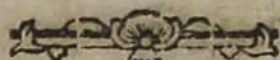
Frantzia országnak külbömbféle részeiből - is ér- keznek hírek a föld indulások felől. Sok helyekenn nem éreztetett ugyan föld indulás, de nagy köfsziklák szakadoztak - le, vagy más jelek láttattak, mellyekből észre lehetett venni, hogy a föld gyomrának nem jól vagyon dolga.

Burdigalábann *Cazalet Ur*, híres *Chymicus*, olly tirkos dolgot talált ki, melly által a hús só nélkül - is frissen tartathatik. E volna pedig annak módja. Kiszedi belőle a tsontokat, az eres és véres részeket, azokat öszve főzi, az abból főtt lévbe bele mártja a húft, azután a szellős helyre aggattya meg - száradni. Ha az így el - készítettett hús forró vízbe tétetik, jó zsíros levet ad. Ha ugyan tsak illy móddal a hús frissen tartathatik, ezután már nem volna szükséges a barmokat elevenen hajókon hordozni; melly igen - is hasznos dolog volna. *Cazalet Ur* nyilván próbát fog tenni ezen találmányával. Ha jó kimenetele leszén próbájának, és olyannak fog találatni, mint a minéműnek igéri, 10,000 *Livres* esztendőbéli fizetése fog járni az Udvartól *Cazalet Ur*nak.

Olasz országból. Nápolyból Sz. György havának 12dik napján. Szicziából és Kálábriából érkezett új hírek azt hozák, hogy a föld még most sintsen tellyességgel tsendeffen. Ezen indulások által a föld Messina körül annyi helyeken meg - hafadozott, vagy gödrösödött, a hová azután a tenger vize - is bele folyt, hogy az oda küldetett vólt Inzfellérek és Építő Mesterek közzül egynéhányan lehetetlennek ítélnék azon Városnak előbbi állapotjára való vizfsza állítását, mivel sok helyeken semmi fundamentomot sem lehet vetni. Az el - puízttúlt városoknak szerentsetlen lakóffai még most - is kunyhókbann tartózkodnak, és hozzá kezdetek a föld míveléshez, selyem bogarak tartásához olly szerentsés elő - menetellel, hogy bő aratást reménylhetnek.

A Király, ki mindenképen igyekezik segíteni a meg - nyomorodottakonn, meg - értvén, hogy nem vólnának elegendő munkások, azonnal talála alkalmaz-
tos-

törságot fokaknak segítségére, és kegyes parantsolatja által mind a két Kálábriábann lévő foglyoknak szabadságot ajándékozott bizonyos törvény, és olly *conditio* alatt, hogy azon sínlödő Tartományoknak segítfekre készek légyenek.

Frantzia ország Királyja 2 hajót küldé Touloubúl líszttel, és más eleséggel tele Messinába és Kálábriába, mellyet meg-értvén a Nápolyi Felség nagy köszönettel vala érette.

Tudósítás.

Az alább meg-íráttaknál a már tudva lévő külső országí dohányoknak különös nemein kívül még külömbféle külső országí illatú poros dohány-is tálatatik az alább meg-nevezendő árron, fél és egész font számra pléhből való tartóbann. Nevezetesen:

<i>Leipziger Officiertabac</i>	-	Bétsi fontja	-	20. krajtzár.
<i>Viol rappe</i>	-	-	-	20.
<i>Rappé d' Hollande</i>	-	-	-	24.
<i>Tabac a la Prince</i>	-	-	-	24.
- <i>a la Cardinal</i>	-	-	-	24.
<i>Strasburger Naturel</i>	-	-	-	24.
<i>Hannoveraner</i>	-	-	-	24.
<i>Sannon</i>	-	-	-	24.
<i>Tabac a la Bergamoth</i>	-	-	-	30.
<i>Son de Tounque</i>	-	-	-	30.
<i>Franc Maçon</i>	-	-	-	36.

A felefebben való vételeknél, a mennyire lehetséges, az árrábann-is engedtetik.

J. G. Amri és Freyburg.

Pozsonbann Püinköft havának 1 napján, 1783.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél.

*A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.*

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Pünköst havának 17^{dik} napján,

Szombatonn költ

39^{dik} *L E V E L E.*

1. Hazánkbéli tudósítások.

Budáról. Pünköst havának 6^{dik}án. A Császár és Király Ő Felsege, útjábann Budánn mülatozván, és külömbféle jeles épületeket (a mint már egyszer említettett vólt) megtekíntvén, wind a két Városbann lévő Ispitályba-is el-menni méltóztatott, holott minden betegeknek alamisnát adván, a Budai Ispitálnak nagyobbra való építésére 4000 forintokat-is rendelt. *Audientiára* botsátván pedig a Királyi Univerfitásnak Elő-járóját, és a 4 Fakultásnak Dékánjait, mikor értette vólna, hogy *Schoetics* Mihály Ur vólna az Orvosi Fakultásnak Dékánja, és egyszersmind a betegségek nemeinek vizsgálója-is, tsuda dolog, melly szorgalmatoffan tudakozódott tőle a Kegyes Fejedelem az Ispitálybann fekvő betegeknek száma, betegségek nemei, és a réájok való gondviseles felől.

Ezen hónapnak 5^{dik}énn tartattak *Pupikoffer* Ágoston Urnak, a *Humaniák* *Repetensei* Tanítójának, ki-

nek lett halála felől a 32dik levélbenn tétetett volt emlékezet, *Exequiái*. Jelen valának a Királyi Univerfitásnak Tagjai, és az egész tanuló Déák Ifjúság. Meg-hólt Kolléga társát és jó barátját T. *Szerdahely* György Ur, a Filozofiának Doktora dítsérte volt-meg ama rövid, de szépen folyó beszéddel, mellynek ki-nyomtatását a 37dik levélbenn jelentettem. És ugyan, némelly Budai levelek szerént, olly gyönyörűségesen 's kellemetesen mondotta azon beszédét, hogy az Hallgatók alig várhatták annak ki-nyomtatását; méltán - is mondathatik, hogy meg-hólt *Pupikoffer* Urnak érdemei meg-dítsérésére kívántatott ékessen szóló állott-fel.

Ugyan azon levelek szerént ezen hónapnak 3dikánn éjfélt előtt fél órával a föld ismét kezdett mozdulni.

Komáromból. Ezen hónapnak 5dikénn. Ama hírek, mellyek szerént 150 ember temettetett volna-el a föld indulás által, nem igazak; mert egygy sem lett oda. A házak külsőképen, egynéhány ki-véve, alig látszatnak, hogy valamiképen meg-romladoztak volna. De belől úgy meg-rontattak, hogy az Építő Mesterek itélete szerént tsak a Városi Polgárok kára is 75,000re mégyen. A föld még most sem állapodott-meg, hanem majd naponként ingadoz. Azért is a lakók leg-többen tsak fél szemmel alufznak magok vagy mások házaikbann. A katonaság a szomszéd falukba költözködött; egynéhány napok múlva holmi valóját-is el-hordja, és tsak az élés házaknak őrizetére hagyatnak itt némellyek.

Fejérvárról. Sz. György havának 28dikánn. Ezen szabad K. Városbann-is meg-rendült a föld 22dikénn negyed fél óra tájban. Nagyon-is meg-

ret-

rettentek a lakófok miatta, és leg-többen a térség-re ki-futottak, hihető, ama 20 esztendőök előtt Komárombann volt rettenetes föld indulásról emlékezőn-meg. Bizonyos Orvos észre vette, hogy a *Mercurius* a *barometrubann* igen alá esett, és semmi szél sem fújt; egygy fertály óra alatt 7 indulást olvasott, mellyek közzül az utolsó leg-erősebb ivolt. Dél tájban ismét meg-indult. Az-is vétetett észre, hogy egygy publikán madár már a föld indulás előtt fővel alá fordulván, a kalyitkának fedeléhez ragaszkodott körmeivel, és az utolsó indulásig, melly dél tájban lön, úgy marada.

Besztercze-Bányáról. Ezen hónapnak 5dikénn 3 fertálykor 12re délben egygy malmos háznál lévő istállóbann pipázgató Szolgának vigyázatlanságából tűz támadván, az akkor volt nagy szél miatt annyira el-hatalmasada, hogy minden jó rendelések tételle ellen más fél óra alatt 235 házat emészttet-meg; 1 aszszonyi és 2 férjfiúi Személy-is életét vesztette. A meg-égett marhának száma felől még nintsen bizonyosság; a hadi Rendnek *Cassája* még-is szerentsére ki-ragadtatott a veszedelemből.

Pestről. Ezen hónapnak 3dikénn. Hetfőn a Királyi Táblánál ismét el-kezdődtek a *Sessiók*.

Tegnap egygy hajó érkezék ide Szemlinből 9 ágyúval, mellyeknek mindenike 60 mázsát nyomó értzből vagyon, Böjt más havábann adattak-ki Nandor-Fejérvárról, mivel a Császár és Király ő Felségéé valának.

Eszszéki tudósítáfok szerént a Császár és Király Ő Felsége, Mohátson által menvén, a hol-is meg-hált, Sz. György havának 29dikénn oda érkezék. Onnét Aradra, Temesvárra, Pantsovára, Péter-

várára, Gradiskára, Bródra, Károly-várára, Fiuméba, Triesztbe, menendőnek lenni mondatik, és úgy Grétzen által Bétsbe visszafra jövendőnek.

A Felséges Királyi Hely-tartó Tanátsnak parantsolatjából ezen hónapnak 2dik napján ilyen hírré-adás tétetett itten. Mivel tapasztalt dolog, hogy a marha dögi leg-inkább akkor terjed, mikor a beteges marha egészséges helyeken által hajtatik, azért minnyájoknak, kik marhákkal bánnak, keményen tiltatik, hogy semmiféle marhát a vásárra külömben hajtani ne merészellyenek, hanem ha *Passufokbann* meg-mutathattyák, hogy egészséges helyről hajtják marháikat.

Egyzersmind az-is jelentetett, hogy Tólnán bizonyos *Kfzeki* Ersébet nevű Kereskedő asziszony, maradékok és Testamentom tétel nélkül meg-hólt, a kinek tehát valami kerefete volna jószágábann, a Pesti Város házánál magát naponként jelentheti; ugyan Tólnán jövő Sz. Iván havának 5dikénn külömbféle kádok és hordók fognak el-adatni vas és fa abroutsofak.

Külső országi dolgok.

Portugalliából. Az eddig Lissabonán volt Nagy Britanniai különös Követ, *Valpole Robert* Ur azon várost el-hagyván, Böjt más havának 24dikénn egygy könnyű szerű Angliai hajónn visszafra ment Angliába. — Mivel hogy el-menetele tsak nagy hamarsággal történt, mindenfélét gondolnak 's beszéllnek a következetek felől, noha helytelenül.

Olasz országból. Nápolyból. Az Udvarhoz Sz. György havának 18dikénn érkezett újjabbi Messina városbéli és Kálábriai hírek azt emlegetik, hogy a föld indulások még most-is mind tartanak, noha nem
olly

olly erőssen mint annak előtte; a nép mindazáltal most is csak fél 's retteg, és a rendelések sem viethetnek véghez, mellyek tétetnek a Városoknak újra fel-építések iránt. — A Guberniumnak legnagyobb gondja, miként segíthessen a szerezetsétlen népen.

Az új Érsek *Capecce Zurlo* Ur kegyessége által, mellynek csak nem régen is igen szép jelenségét adta, minden alatta valóinak szíveket magához vonzza. Mondaték néki és mintegy kínáltaték, hogy már ő is Érsek lévén venné meg magának az előtte volt Érseknek drága keresztet és gyűrűjét a betsű szerént 2220 Nápolyi aranyon. Ő pedig csak azt felelé, hogy azon közönséges Kereszt, mellyet most visel, elég szép volna néki, és ő ollyas ékefségekre olly nagy somma pénzt, mellynek Ura nem volna, költeni nem akarna, mivel minden jószágát csak úgy tekintené, mint az Ország Szegényeinek tulajdonjokat, a kiknek is ő Gondviselő Atyjok volna.

Velentzéből. A kenyérbenn még most is nagy szükséget szenvednek Tartományink; azért igen költözködnek a lakók, leg-főképen Dalmátziából, a hol is kénteleneknek látják magokat a lakók véle, hogy a Cs. K. Birodalomba folyamodjanak. Itt és ezen tájékon a koldúfok, tolvajok igen is megfokasodtak. A tömlötzők már úgy meg-teltek, hogy *Terra firmá*bann azokat a lovag seregnek őrizete alá kellett adni. — Hogy azoknak száma valamentén kevesedjen, a Tanács azt rendelte, hogy minden idegen koldúfok, Énekesek, 's más affélék, kik a szükséget csak nagyobbítják, a Városból ki-igazíttassanak.

Milánó Városábann egygy valaki a föld indúlásoknak a kalmatofságával emlékeztető ezüst pénzt zott elő nap világra, melly 1693bann, akkor Sziciliábann vólt rettenetes föld indúlásoknak emlékeztetés fenn tartására verettetett. Az egygyik felén en írás olvastatik :

Memor.

Siciliae.

D. 9. Ó 11. Jan.

A. MDCXCIII.

Horr. terræ motu.

Convuls. Syrac. August.

Catan. Messin. XIV. Urbib.

Maj. corruentibus, XIV. Min.

Prostatis, in amnes

Maris influent.

Rupt. Mont.

Strage 100,000

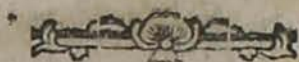
Hom.

A másik felén egygy Aszfzonyi állat látszatil melly Szicziliát képzelvén, egygyik kezét az Ég fe emeli, onnét segítséget kérvén, másikával pedig a föld felé fordult gyermekét tartván. Mészfzéröl Ég hegy, és az öszve dőlt tornyoknak, házoknak tördék darabjaival tele tenger látszatik ilyen környék való irással: *Putatis illos, super quos cecidit turris in S. Ioa, præter omnes homines peccavisse. Luc. 13.* A széle ezen írás vagon: *Sicilia afflicta.*

Frantzia országból. Báró Breteuil Ur a Róm Császár ő Felségénél Frantzia országi Követ, Páris városába meg-érkezvén a múlt hónapnak 25dikén Gróf Vergennes Ur által a Királyhoz be-vezetteték.

Török országról. Konstantzinápolyból küldetett
melly levelekből sokat lehet érteni, miként foly-
nak légyen ekkoraig, 's most - is miként follyanak
dolgok ottan. A leveleknek e volna sommája: Ezen
Imperiomnak Ministeri az Orosz Udvarnak Követé-
l még most - is gyakorta tanátskoznak. Egygy nagy
tanátskozásbann, melly a Fő Kantzéliariusnak, kit
Reis Effendinek neveznek, házábann tartatott,
nagy vetekedés vólt a felől, hogy meg - engedtesék
az Orosz Udvarnak, vagy nem, a mit annyira sür-
ret, hogy, tudni illik, annak hajói a fekete ten-
erről a fejerre szabadonn meheffenek, és még a
ivendő partékák se vizsgáltaffanak - meg. Ez a kí-
ánság ugyan nagy szeg a Törökök Fejének, de idő-
el, ha nyomattatni fog, talán még - is bele megy.
A Török Imperiom első Ministerinek igazgatásából
napról napra nagyobb okofsága és böltsefsége sugár-
lik - ki. Az a Nemzetnek szívébe ugyan a nyugo-
dalomnak szeretetését kívánja bé - óltani; de egyfzer-
mind a hadi seregnek mind vízenn mind szárazonn
fokasítását, a jövedelmeknek pedig szaporítását ke-
resi. Egygyik főbb gondja az - is, hogy a Jantsárok
félelmes seregénél vólt fenyítéket helyre hozza, és
azt előbbeni ditsőséges állapotjára emelje. Innét az
Imperiomnak leg - erősebb Váraiba el - küldettek né-
mellyek, a kik a Jantsároknak állapotjok felől szor-
galmatosan tudakozódnának. A tengeri hajók, kik
ekkoráig Galatábann, és azon fő városnak hóftádi-
bann szerte széllyel lakván, mindent szabadon el-
követni merészlettek, a fegyveres házhoz közel épít-
tetett új házba (kazzármába) egybe gyűjtetnek, és
kemény fenyíték alá vettetnek. A hajó tsináló he-
lyen nagyon iparkodnak a hajók készítésén, és hogy
annál

annál nagyobb titokbann tartásék az igyekezet, senkinek szabad bé-menetel oda nem engedtetik, a kapuk - is falakkal bé-vannak kerítve. Azon várakra mellyek az Imperiomnak, óltalmára 's bátorságára szolgálnak, hasonlóképen nagy gondja vagyon. Azért *Spabis* nevezetű Katona Tisztek közzül, kik a Török Császárnak azon szolgálatot tészik lovonn, mellyet Jantsárok gyalog, némeltyeket el-küldött Nandor Fejérvárrá és *Otschakovra*, hogy mind a két várnal erősségét meg-tekinténék. Azon ágyú öntő báltbann mellyet még az utolsó hadbann tsinált vólt *Tott Vitéz*, a dolog éjjel nappal folytattatik. Bizonyos Anglus Személynek vagyon réá gondja; a ki - is maga jeles viseléséért mindeneknél nagy betsületbenn vagyon. és már azon fő tiztséget nyerte-el az ágyúfok között mellyet hajdan *Bonneval* viselt vala. Hogy téli időbenn - is hajó sereg állana a fekete tengeren, a *Mesembriai* régi ki kötő part újra meg-tsináltatik, és egygy vár - is építtetik meg-védelmézése végett. Mivel pedig mind ezen igyekezetek haszontalanok lennének, hogy ha az *Ævarium* jobb állapotra nem vétetnék, azon első fő Minister a Tartományok Igazgatóinak ravaszságokat és kegyetlen sartzolásokat megzabolázni igyekezik. Azért halál büntetés alatt tilalmaztatik a ki-járó sztetéseknek kiflőbbítése és az ajándekoknak el-vétele, és már többeknek az adó szedők közzül nyakára fojtották a sínort a Keresztényekenn el-követett kegyetlenségekért. De még azon jószágokat - is, mellyek a Fiskus kezénél vannak, ismét az *Ævarium*hoz akarja foglalni. A mellyen ugyan nagyon kételkednek, ha meg-teheti é. Általlyában szólván, mindenekből hasznos és tiztességes igazgatófa tészik ki, és maga a Császár - is nagyra betsüli őtet.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783dik esztendőbenn,

Püünköft havának 21dik napján,

Szerdán költ

40dik **L E V E L E.**

A Császár és Király Ő Felségének útazásáról való tudósítások.

Veröczéről Tót országból. Püünköft havának 4dik napján. Tót országot a Császár és Király Ő Felsége most már harmadszor teszi szerentséssé jelenlétele által. A múlt hónapnak 29dikénn Mohátsról, a hol meg-hált vólt, Eszszékre érkezvén, külömbféle Vármegyebéli helységek el-jára, az útakat és hídkat figyelmetesen meg-szemlélvén; Onnét Magyar országnak tenger mellyéki részeire vévé útját, a vég helyeken által ismét Tót országba visszsa jönni szándékozván.

Károly-váráról. Püünköft havának 6dikánn. Ezen hónapnak 3dikánn e városnak szerentséje lett Ő Felségének meg-láthatására 's tisztelhetésére. Dél után 2 fertálykor kettőre ide érkezvén a Kulpa vizénn való hídig fzekérbenn üle, ottan ki-szállván a hóstádonn által egész a városba gyalog méne-bé a fekete sas tziemerü vendég-fogadóba, Ebéd után el-

méne meg - látni az egész Város körül lévő sántzokat; azután a Szerzetefek Klastromit, a fegyveres házat, a kaszármát, a betegek Ispitályját, a katona foglyok házát, végtére azon helyet, a hol a Károlyvári határoknak képe rajzoltatik, tekinté - meg. Másnap, úgymint 4dikénn, a Plébánia Templomában jelesebben tartatott Isteni Szolgálatonn jelenék meg; ebéd után pedig 2 óraker Fiuméba indúla, a honnét, Segnián által menvén, a József nevezetű útonn ide ismét visszfa fog térni.

Fiuméből. Pünköft havának 7dikénn. Ezen hónapnak 5dikénn dél után 6 óraker a Császár és Király Ő Felsége a Károlyvári útonn, mellynek végéről a Pécs hegyén által, N. Szörény Vármegyének Vitzes - Ispányjától késértetvén, mind gyalog ment, mindeneknek ki - mondhatatlan nagy öröme e városba érkezett, ugyan azon szállást választván magának, a mellybe ez előtt 7 esztendővel tért volt bé. El - közelítéskor már várják vala Ő Felségét a Fiumi kikötő partnak és tenger mellyéki Vidéknek Magyar Gubernatora Székhelyi *Majláth József* Ur ő Excellentiája a Guberniumnak Tagjaival egygyütt; az Egyházi Személyek, és hadi Tisztek, a Város *Magistratusával* egygyütt, hogy illendő tisztelettel fogadnák minnyáján. Először Ő Felsége a Gubernator Ur - ral jó darab ideig be - széllgete; azután a várbeli katonaság Fő Tisztével - is.

Másnap, úgymint 6dikánn Ő Felsége egész 9 óráig maga foglalatoságit végezte. Azután a Gubernator Urnak, és másoknak *audientiát* adván, 's vélek beszéllgetvén, ki - méne. Késértetvén a Gubernator Urtól, először a várba méne - fel, a hol a katonáknak minden szobáikat, az élés házakat, a

fegy -

fegyveres házat, és a katonaságnak sütő házát szemléltette - meg. Onnét a Városnak fő utzáján a nád-méz készítő fabrikába méne. Nagyon tetszék Ő Felségének ez az utza, melly - is, minek utánna, majd az egész belső várost mosogató, víznek folyása bóltozattal bé - fedeztetett, és több jeles épületek vitettek - fel benne fundamentombúl, rész szerént pedig meg - újítottak, és nagyobbra építették, nem kevés ékefségre vitetett.

Ugyan Fiuméből érkezett más égygy tudósításnak Sommája. A Császár és Király Ő Felsége ezen tájékon járának mindenütt nyomait hagyja az új jó - teteményekbenn. Látván a nagy nyomorúságot, mellytől sanyargattatnának ezen tenger mellyéki Vidéknek lakóffai, annyira meg - esék neki, mint kegyes Atyának, rajta szíve, hogy azonnal a *Gubernator* Urnak 10,000 forintokat rendelt olly parantsó - lattal, hogy azon pénz minden hallasztás nélkül a Szükölködők között kinek kinek szüksége szerént, el - osztassék; olly móddal pedig, hogy azt a lakó - fok a Plébánosok kezekből vegyék mint alamisnát, és ugyan kész pénzüll, nem más valamibenn, a *Magistratusok*nak pedig és Helységbéli Bírának szemek legyen az osztogatásnak módjára, és mind a *Kamerális Dominiumok*nak Jobbágyi, mind pedig a *Porto Rei*, *Buccari* és *Fiumi Szegényeknek* részek legyen azon jó - teteménybenn.

Mivel pedig azt akará Ő Felsége, hogy ezen jó - teteményt azonnal vegyék a Szegények, azért nem kívána egyéb Számadást azon sommának ki - adásáról, a Plébánosok, *Magistratusok*, és Helységbéli Bírák bizonyosságán kívül.

De ez nem volt elég, még tovább - is ment Ő Felségének Jobbágyaihoz való Atyai Szeretete. Azt hagyá a Gubernator Urnak, hogy azon 15,000 forintal - is, mellyet nem régen vett volt Ő Felségétől a gabonának türhető árron való - adattatása végett, úgy tfelekedjék, hogy a Városonn kívül lévő igen Szegényeknek segítségekre légyen, a szabad kereskedés semmiképen se akadályoztassék, annál inkább - is a vásárookra való járás ne gátoltassék.

Más bazánkbéli tudósítások.

Győrről. Ezen hónapnak 4dikénn tartotta itt az Ágoftai Vallást - tartó Közönség ismét először nyilván az Isteni szolgálatot 34 esztendő és 7 hétnek elfolyása után. Nemes Magyar Hazánkról 's a Magyar *Litteraturáról* nagyon érdemes *Ráth Mátyás* választott *Prédikátor Ur*, kinek - is ditséretes emlékezete mind addig fenn marad, míglen a Magyar hírmondó leveleknek tsak leg - kissébb darabjaibann tart, az nap két beszédet monda, egygyikét Magyar nyelven, a mellybenn Hallgatóinak az oliyan történetekért való kötelelségeket adá szívekre. Másikábann Német nyelven a *Prédikátoroknak* méltóságokat mutatta - meg, azzal fejezvé - bé, hogy az egyedül abban áll, ha a Tanító jó Keresztény, a Közönségnek buzgóan szolgál, és magát alázatofságban tartja.

Budáról. Pünköft havának 8dik napján. Azon kívül, hogy a minapi föld indulás után a Budai új földökben (a mint említettett) melegebb és több víz jö - fel, Sz. Gellért hegyén - is kezdett olly meleg víz ki - forni.

Ezen hónapnak 9dikénn 1 óra tájbann dél után iszszonyú égi háború fenyegetölődik vala dél felől. A mi Városunknak ugyan nagyobb részt meg - enge -
de

de, de a szomszédságban lévő hegyekben és szőlőkben fialmas púfztúlásokat tett. Ó Buda felé vala leg-nagyobb ereje, a merre egygy hegyen felhő szakadás-is lön, melly az egész hegyet el-borítván, embereket 's barmokat el-horda. Budaköznél egygy szőlő karókkal meg-rakott szekér találtaték fel-fordúlva, és egygy szántó vető ember a vízbe halva. A hegyekben lévő munkások a fákra fietének, azokhoz tartózkodván óltalmazták életüket.

A Besztercze Bányai hírek a vólt tűz felől igen keserves dolgokat beszéllenek; mert 2 kifs utzánn és az új utzánn kívül majd minden el-égett. A fából vólt házok egész földig le-égtek, a téglából és kőből építették pedig öszve dőledezvén némelly embereket minden vagyonjokkal egygyütt el-temettek, alig kaphatván ki valamit. A Püspöknek még fele épültében lévő palotája öszve dőlt, a szép Bibliotékája pedig és Papi öltözeti más egyéb drága jószágival egygyütt mind meg-emésztetettek a tüztől. Némelly helyeken egész étizakán által égett a tűz. A kár mindenestől 1000000 forintra betsültetik. Megfuladt és meg-égett ember mindenestől 10 találtaték. A tűz itt is a pípával való vigyázatlanság által esett, de, hogy annyira el-hatalmasodott, a vólt az oka, hogy az emberek jobbára majd mind ebédnél ülván mind addíg észre nem vévék, míg már a 3dik es 4dik ház égett, azomban által ellenben egygy kötél verő lakik vala, kinek a háza fedele alatt fok kender vala, ez mindjárt fel-lobbanván, és mivel éppen nagy szél fúj vala, a városba ide 's tova hordatván, egy-szerre 6, 7 helyen-is kezde égni, és így lehetetlen vala el-fogni a tüzet.

Ezen régi város, melly eredetét 2dik András Királynak köszönheti, a ki-is 1222dik esztendő táján némelly Szaxóniai új lakófokat szállított azon tájakra, azok által kezdetvén - el - ott a bányászatot, a mennyire emlékezet vagyon felőle, most már negyedszer púsztított - el a tűz által. Már 1500bann el - égett volt egész város, a mikor az *Archivum* minden régi írással egygyütt füstbe ment. — Azután 1605benn Botskai idejében a pártolkodó feregek semmiképen meg - nem vehetvén a Vározt, Sz. György havának 16dikán éjfélnélkor fel - gyújták a réz olvasztó házat, a rezet formára készítő házzal egygyütt, az által az egész város - is fel - gyúladott, valami 100 Személy nyomorúttul el - veszett, és a felső 's új utzánn kívül minden hamuvá tétetett — Végtére 1762benn Kís - Aszfzony havának 4dikén ismét rettenetes gyúladás által a városnak nagyobb része el - púsztított. Attól fogva már ismét helyesen kezdet épülni, de ime egygy embernek vigyázatlansága mire juttatta ismét az egész várost?

Báró *Taufferer Siegfried* Urnak a Kulpa vizénn álló, tölgy fábol tlnált, *Igaz egyesség* nevezetű kereskedő hajója, még ebben a hónapbann, *Casiero* Gábor hajós Kapitánynak vezérlése alatt, 36 próbált hajófoktul Szemlinből *Chersonba* és Konstantzinápolyba el - igazítottatik. Noha fával már meg - vagyon rakva, de még vagyon üres hely; azért még másféle partékák - is illendő bérért el - vitetnek az említett helyekre.

Bétsi tudósítások.

Borsból. Gróf *Theodor Batthány* Urnak *Buccentaur* nevezetű vitorlás hajója egynéhány napok előtt Magyar országból ide érkezettfok zabbal. A vá-

sárig itt fog maradni, azután partékákkal meg-rak-
va vizsza ereszkedik Magyar országba.

Ósztriai Bélgyiomból. Brüsszelből Pünköszt ha-
vának 2dik napján. Harmad napja a Felséges Ki-
rályi Hely - tartó Hertzegségek ezen várostól nem
mészze lévő új nyári várakba mentenek nyári időre.

Báró *Beelen* Ur a kereskedést igazgató Tanátso-
fok közzé számláltatott Ő Felségétől, és ezen dolog-
bann azonnal Amérikába kell mennie meg - vizgálni,
miképen lehetne leg - hasznosbann ezen Tartományok
között és az öfzve szövetkezett Amérikabéli Tarto-
mányok között kereskedést fel - állíthatni.

Tseh - országból. Prágából *Christian Gottlob Virth*,
Sléfsziából Naumburgból való, a Leiptzigi Univer-
sitás Templománál volt délyesti Prédikátor Ur, Hüs-
vét napján Sz. Vitus Templomábann előbbeni Val-
lásáról nyilván le - mondván, Fő Tisztelendő Eras-
mus *Krieger* Püspök Urnak mint *Ordinarius*nak kezé-
benn a Katólíka Hitnek vallás - tételét el - mondotta.
Mivel említett *Virth* Ur a világi Papok közzé kíván
bé - vétetni, a Prágai Érfeki *Consistorium* ezután is
gondját fogja viselni mind addíg, míglen jövendő
állapotjára magát alkalmatofsá téfzi.

Regenspurgból. Sz. György havának 18dikán.
Némelly *Menus* vize mellől érkezett hírmondó leve-
lekbenn a veszett ebek harapása ellen valamelly or-
voslás hozattatik elő, melly olly bizonyosnak lenni
mondatik, hogy annak fel - találója *Figg Anglus* Ur
hatfzornál többször önként meg - hagyta magát haraptatni
a veszett ebektől, és még - is semmi ártalmára nem
lön. Vétessék egygy font közönséges só, minémű-
vel az ételeket szoktuk sózni, olvasztassék - meg efső
vízben, a meg - sértett rész mosattassék és töröltef-
sék -

sék - meg azon sós vízzel; azután egygy öszve haj-
togatott ruhátska nyomattasék bele a febbe só da-
rabotskával, és 12 órának előtte ki - ne vétessék a
febből. A sem fog ártani, hogy ha a meg - sebesít-
tetett ember egynéhány tfeppet iszik azon sós víz-
ből. — Nagyon kívánatos dolog volna, ha ezen
könnyen meg - szerezhető orvofságnak olly nagy
haszna volna. Lehet próbálni, ha nem használ, ta-
án nem is - árt.

1

Tudósítás.

Az alább meg - írtaknál a már tudva lévő kül-
ső országi dohányoknak különös nemein kívül még
külömbféle külső országi illatú poros dohány - is ta-
láltatik az alább meg - nevezendő árron, fél és egész
font számra pléhből való tartóban. Nevezetesen:

<i>Leipziger Officiertabac</i>	- Bétsi fontja	- 20. krajtzár.
<i>Viol rappe</i>	- - - -	20.
<i>Rappé d' Hollande</i>	- - - -	24.
<i>Tabac a la Prince</i>	- - - -	24.
- <i>a la Cardinal</i>	- - - -	24.
<i>Strasburger Naturel</i>	- - - -	24.
<i>Hannoveraner</i>	- - - -	24.
<i>Sanyon</i>	- - - -	24.
<i>Tabac a la Bergamoth</i>	- - - -	30.
<i>Son de Tounque</i>	- - - -	30.
<i>Franc Maçon</i>	- - - -	36.

A felefebben való vételeknél, a mennyire le-
hetséges, az árrábann - is engedtetik.

J. G. Amri és Freyburg.

Pozsonbann Püinköst havá-
nak I napján, 1783.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével,

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783dik észtenőbenn,

Pünköft havának 24dik napján,

Szombatonn költ

41dik **L E V E L E.**

A Császár es Király Ő Felsege útazásáról - való tudósítá-
soknak rövid sommájú folytatása.

Fiuméből. Pünköft havának 7dikénn. A Császár és Király Ő Felsege meg - tekintvén a nád-
méz készítő fabrikát, a Betegek házát (La-
zaretumot) *Bienenfeld* Urnak dohány malmát, és
minden jelesebb dolgokat, valami a kereskedésnek
folyamatját illeti, mindenről nagy szorgalmatosan ér-
tekeződött. El - menvén meg - látni azon töltést - is,
melly a múlt észtenőbenn kezdetett *Fiumara* partján,
és nyilvánóságosítottván a haszonról, melly azon töltés
építtetéséből áradandó volna a kereskedésre, helyén
hagyá a munkának folytatását, és meg - parantsolá,
hogy szüntelen rajta legyenek. A mint fel - vette-
tett, 16,000 forintba még bele telik azon munka.
Ma reggel egygy könnyű szerű hajóra szállván Ő
Felsege, *Porto Re* felé evezete, ott - is meg - tekin-
té a készíttendő hajókat, és más látásra méltó dol-
gokat, azután *Segniába* viteté magát.

Károlyváráról. Pünköszt havának 10dikénn. Ezen hónapnak 8dikánn a Császár és Király Ő Felsege Segniából, a József nevezetű útonn ismét ide érkezett. Megszemlélvén a Városnak minden épületit, és az itt lévő Hadi Renddel, 's Városbéli Személyekkel beszédeket tartván, egész 10dikig itt maradt, 's az nap a Bánátusnak vég helyeire megindult.

Horvát országból. Várasdról az a szomorú hír érkeze, hogy Mlgs. Gróf *Nádasdy* Ferencz Ur ő Excellenciája, Fő Hadi *Marschall*, Horvát, Tót és Dalmátzia országnak Bánja, 's. a. 't. ezen hónapnak 15dikénn dél után, életének 75dik esztendejében ez árnyék világból a másikára által ment. A *Statu* fok ő benne igen nagy érdemű Uri Személyt, az Országok, mellyek gondviselésére bízattak valának, meg-síratásra méltó Elő-járót vesztettek-el Született volt 1708bann. Azután már 1727benn és így 18 esztendő s korábann, az hadi életre adta magát Gróf Csáky Regementjében. A Frantzia ország Királyjával, és a Fényes Portával volt hadakbann olly vitézül viselé magát, hogy a hadi méltóságokra mind fellebb fellebb emeltetnék, és 1739benn Kapitánynya választatnék. Mikor a bődő emlékezetű Császárné 's Király Afiszony Királyságra választaték, és az ő *Successiója* meg-védelmezése miatt 1742benn ismét had támadá, a boldogult Gróf Generálisa és azon Regementne Urává tétetett. Ha érdemeit vóltaképen elő-akának mind beszélleni, Felseges Óiztriai Háznak vó történetit mind által kellene olvasnunk; mindenü fel-találtatik Nádasdynak vitézsége: mindenü egyenlő bátorsággal hartzola, a szerentse sem most hátkodott rajta. A Felseges Fejedelmek meg-ismét

ték érdemeit, és mindenkor jutalmazták őket hozzávaló különös bizodalomokkal, és új meg-tisztelésekkel. Hadi *Marschall* 1758ban lön; és még azon esztendőbenn, fel-állíttatván a Trésia Vitéz Rend, ő tisztelteték - meg leg-első azzal, 1762benn emelték Tót, Horvát és Dalmátzia országi Bánnak méltóságára. Ezen méltóságban szintén úgy kormányozá a réa bízattatott országoknak dolgait, mint annak előtte Generális létében vezérlette hadi seregét, és ugyan ezen különös tulajdonsági tették őket mindeknél szerelmetesé és tiszteletesé.

Szemlinből, ezen hónapnak 12dikénn, érkezett tudósítások szerént. ama két hajó, melly *Willesboven* és kereskedő Társaságának költségére Sz. Györgyhavának 15dikénn Bétsből, az örökös Tartományokból való termésekkel és kézi tfinálmányokkal meg-rakva, el-indúlt Chersonba és Konstantzinápolyba, noha alkalmatlan idő völt, még-is ezen hónapnak 8dikánn Nándor-Fejérvárrá érkezett, és a Török országi Hatalmazottúl 's annak Tiszteitől minden tisztelettel és barátsággal fogadtatott. Az adandó vám iránt meg-egygyezvén, 9 órakor reggel mind a két hajó tovább folytatá útját a Török Birodalmon által.

A *Transportok* Magyar országba még mind tartanak, és most nagyobbak, mint annak előtte. Horvát országba, 54,000 puskán kívül, sok szekerek - is küldettek pénzel. Lengyel ország szelén lévő Regimentek még a hónapnak elején minnyáján parantfolatot nyertek, hogy kézzen tartssák magokat a megindulásra, és ha csak ugyan had találna lenni, azt mondják, hogy 3 felől vezettetnék hadi sereg, Nándor-Fejérvár, Bosna és Bolgár ország felől, egygyik

70, másik 60, 3dik | 50,000 emberből állana. A Magyar országi kúltsós városoknak meg-jobbítására 400,000 forint mondatik rendeltetve lenni.

Annak - is nagy híre vagyon, hogy az idén Pestnél igen nagy tábor lenne, és mint egy bizonyos dolognak tartatik, hogy *Lasci* és *Laudon Feld-Marschall* Urak - is le-jönnének oda más két Generálissal egygyütt.

Bétsi tudósítások.

Bétsből. Minek utánna 1781dikbenn ki - adatott Felséges Rendelés által a Hegybéli Törvény - Székek iránt meg - tétettek a fziükséges végezések, most azon Rendelésnek tökéletességére még egygy más adatott ki Sz. György havának 3dikánn, mellybenn az Igazságnak hamarább való ki - szolgáltatása, és az Törvény Székeknél fenn forgó peres dolgok! *Appellatiojának* útja - is el - intéztetik.

Stájer országból. Prétzből Pünköft havának 14dikénn. A Marokkai Követ Ur ezen hónapnak 12dikénn ide érkezett, és ismét a hóftádbann választá szállást az Elefántnál. Mivel hogy Bétsből egész ide sehol sem mulatozott, 13dikánn itt meg - akart nyugodni. És hogy valamelly mulatsága - is lenne reggel mintegygy fél - órai menőre lévő mulatozó várba, melly *Herberstein* Gróf Uré, ki - vezettedék, és minden látásra méltó dolgok néki meg - mutattának. Dél utánna a követségnek Székrétáriusa több Marokkai Tisztekkel egyetembenn a hóftádon kívül lévő Karton fabrikába méne, holott külömbféle *materiáknak* készítését magának meg - mutattatá. Estve bál tartaték, mellyre maga a Követ Ur ugyan el - nem méne, de úti társaságának főbbei meg - jelenének, és mindenféle frifs ételekkel 's italokkal meg - vendé-

dégeltetének. Ma reggel ismét a Késérő Urakkal és úti társaságával útjára meg - indúlt.

Karintbiából, Villach városába Pünköft havának 6dikánn reggel 3 órakor a hóstádbann tűz támada; melly olly hamar továbbra terjede, hogy 2 óra alatt már 22 házat meg - emészttett. Azon *Circulus* Elő járójának Báro *Schlungenburg* Urnak, és a hadi Rendgyorfaságának köszönhetni, hogy az egész város el - nem pusztúlt.

A *Saltzburgi* Érsek Fejedelem Ur, nem régen egygy rendeléit ada - ki, mellyből igen nagy kegyesége és szívetete sugárzik - ki. Nem tfak a dolog, mellyről szól a rendelés, hanem a meg - tételnek módja - is igen szívbe ható, azért méltó azt'szórúl szóra itten elő - hozni, melly - is ekképen szól:

Jeronimus 's. 'a. 't. Senki fints, hanem ha egészen idegen a Keresztényi régiségekben, a ki nem tudná, hogy a Kereszténységnek zféngéjében a Tanítók majd semmiféle, Keresztényi szívetetből származott tselekedetet annyira nem bészültek, nem magasztaltak, mint a jámbor Keresztényeknek azon szorgalmatoságokat, mellyel vóltak az ő, Urbann el - nyugodott de szegény Keresztény Atyjok - fiai hólt tetemiknek tisztességesen való el - temettetésében. Innét mi sem hallhattuk nagy szívbeli fájdalom nélkül, miként hogy, ja mi jó Városunkbann *Saltzburg*bann esztendőnként majd száz halottas esetek - is történnek, olyanok, ahol minden gazdálkodás és takarékoság mellett - is alig marad 's vagyon annyi, hogy a hólt test tisztességesen a földbe tétethetnék, hanem ha a Szegények Kassájából és más jó tévők adakozó kezekből vétetnek az arra való költségek; de ugyan ez által az életben megmaradott Szegényeknek tartására szánt fondátziók

űrűlnek 's bevesfednek. Hogy tehát mi ezen két nagy fogyatkozásról most egyszerre 's jövendőre - is fogantofan tennénk , ime kints - tartó lądánkblól által adunk *Confistoriumunknak* 6000 forintblól álló , már Interesre ki adatott *Capitálif* az *Obligatorialis*bann , azon további parantsolattal , hogy hallasztás nélkül Kommissió tartafsék , melly tanátsúl híván a Városnak Káplánját , és részűnkrlől való városi Prokátorunkat , egygy jól meg - fontolt , és mindenféle környűl álló dolgok el - intézésére szolgálható *Planumot* adjon előnkbe , mellyblől érthefsűk , mifoda rend - tartással 's móddal vitethetnék leg - jobban véghez ezen szándékunk , melly temetések tartathatnak 's mellyek rekefztethetnek ki ezen *fundusból* ; mert mi ezen gondvifelésűnket egyedűl tfak a leg - szegényebb kézi munkáfokra 's napszámofokra , és jól - ki fejezvén , az éppen mindenektől el - hagyattakra akarjuk határozva lenni , és alíg gondolhattjuk , hogy valamelly házbann szolgálatbann vólt házi tfelédek meghalván , Uraiktól vagy Afzfzonyaiktól olly hamar elfelejtessenek , hogy azoknak több esztendőkíg tett szolgálatjukért , tapasztalt szeretetekért és hűségekért azon el - temettetésekre kívántatott kevés költséget megtenni fajnállanak 's nem akarnák. Valamint pedig ezen temetéseknek meg - tételét a jövő esztendőnek elejével el - kezdetni akarjuk ; úgy bizonyofsá téfszűk *Confistoriumunkat* , hogy leg - tovább ezen esztendőnek végéig , vagy a mikor a kívántatott *Planum* tökéletesen el - készítettik , annyival fogjuk ezen fondátziónak sommáját nagyobbítani , a mennyivel , a dolognak jól meg - fontolt mivóltához , és tapasztaláshoz képest meg - nagyobbíttatni szűkségesnek és elegendőnek lenni fogjuk látni.

Ezen ama szomorú állapotoknak, mellyek az embereket mindenfelől környékezik, meg-könnyebbitésére való fejedelem légyen azon ékefség, mellyet akarunk függeszteni Idvezítőknek Koporsójára, a mire - is a múlt Nagyhét buzdította szívünket és ájtatofságunkat; ezen szándék légyen ama drága kenet, mellyet a Kristus holt testének meg-kenésére akarunk vinni. Vajha! fel ébresztené ezen jó szándékú rendelésünk fok e mi kedves Városunkbann Saltzburgbann, Istennek halála, a jó-tételre még kész lévő szíveket, hogy jobban jobban által látnák, és máfokkal-is tettébenn meg-ismértetnék, hogy az ilyen, az Évangyéliombann parantsolt felebaráti szeretetből származandó tselekedetek, minden külső vallásbéli szertartásinknál Isten előtt fontosabbak, és kellemetesebbek; hogy így minnyáján, minek utánna e mi halandónk és rothadandónk előbb utób a sírba elvettetendik, egykor ismét fel-támadjunk rothadatlan-ságbann, erőbenn, és ditsőségbenn. — Saltzburgbann Sz. György havának 12dik napján 1783bann.

Lintzből. A következő történetek, mivel olly ritkák, meg-érdemlik az említést. Ezen hónapnak 16dikán Sz. Farkas névű falubann *Schlögel* nevezetű Klastromhoz közel *Ens* vizén fellül egygy Szegény aszfzony minden segítség nélkül lévén: mert a falu Páosztorméja: reggel Léányzót szüle, 's mindjárt 2 óra múlva fel-kapá magát a szalmáról, és dolgához láta. Éjfél után ismét új fájdalmakat érzett, és arra mindjárt fél óra után két helyes férjfi gyermetskét szült. Másnap reggel tfak megint felkele ágyából, és mostanság-is 3 tsetszemőseivel egygyütt, leg-nagyobb szegénységbenn jó erővel 's egészséggel bír. — De emlékezetre méltóbb, hogy
azon

hogy azon helységben ez ilyen történetek nem nagy ritkaságok; 2 esztendő előtt - is történt ez ilyen dolog, sőt nagyobb ennél; mert egygy szintén igen szegény aszszony, de a mellett még erőtlén és beteges - is, egyszerre 4 gyermeket, (2 férjfit és 2 leánykat) szült szerentséfen. —

Hogy a le - vágott fának vízenn való helyre szállítását közönségesebbé tenné ezen városnak Inszellére, és Mechanikusa Schantz Agoston Ur, külfömbféle tfinálmányokat gondolt - ki, mellyeknek segítségével nem csak a folyó vizekhez közel lévő helyekről el - hozattathatik a fa, hanem a meszszebb lévő helyekről - is könnyen le - éresztethetik a hegyekről. Mindenikének el - készítette formáját, és kész nagyobbakat - is elő - állítani, ha kívántatik itt vagy amott.

Külső országi dolgok.

Spanyol országból. A Parmai Hertzegetskenek születéséről érkezett hír az Udvarat különösen örvendeztette. Innét - is a Király a született Hertzegetskenek az Arany - gyapjat, a Királyi Károly Rendének nagy keresztével egygyütt küldötte.

Olasz országból. A Római Pápa el - menvén a Pontini mótárook ki - szárasztásában tett munkát meglátni, a múlt hónapnak 28dikánn oda érkezett, és mindeneket kedve szerént folyini tapasztalt.

A Siciliai Statufokból álló Deputatufok a Királynak 400,000 Siciliai Scudit adtak ajándékul Messina városának újra való fel - építésére.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatik és találtatik Patzkó Agoston Ferencznél,

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével,

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Pünköft havának 28^{dik} napján,

Szerdán költ

42^{dik} **L E V E L E.**

1. Hazánkbeli tudósítások.

Pozsonból. A közelebb múlt Vasárnapon kezdett - el a föld indulásnak el - távoztatásáért rendeltetett ájtatóság 10 órakor a Sz. Mife áldozatnak bé - mutatásával, mellyre a Primás és Kárdinális Ur ő Eminentziája - is meg - jelent.

Ezen hónapnak 13^{dik}án némelly felső Magyar országi tájékokon felhő szakadások vóltanak, mellyek nagy károkat tettek. Rétsénn Pofony Vármegyében a szőlőket igen meg - rontotta. Teplitzen Trentsin Vármegyében a földőket el - borította, a hidakat és utakat rész szerént meg - rontotta, rész szerént el - hordotta. Mindazáltal mindjárt rajta vóltak a kárnak helyre hozásán, és különösen a földőknek meg - tfináltatásán.

Nagy - Hont Vármegyében Baka - Bánya város - hoz közel nem régen 2 szegény aszszony valamelly agyagos domb alatt el - rejtett kintsre akadott, melly egygy ezüst tsészéből és külömbféle ezüst pénzből

áll vala. Az egész kints el-vitetvén a Város Bírójához két Tanátsbelinek jelenlétébenn mindenek mértékre vétettek: az ezüst tséze 8 latot, a többi jószág öfzeséggel mintegy 36 latot nyomott; 32 ezüst pénz I. Ferdinánd Császár 's Király idejéből való, 1526, 27, 28dik esztendő számmal; egygyik pénzen ezen irás vala: *Moneta Comitum Lud. Martin. Oting a. 1525*: más hármon pedig ez: *Sanctus Constantius — Sanctus Theodorus Custos, et Sanctus Alexander*. Az afzfonyoknak a kints árrának harmad része adatott.

Pestről. Mivel a föld indulásról való hírek még naponként érkeznek, most hetfőn ismét el-kezdetete hónapnak elején végeztetett ájtatóság, és Sz. Iván havának 1 napjáig fog tartani.

Mivel ezen esztendőbenn bő aratással bíztat az idők kellemetes állapotja, azért a Császár és Király Ő Felsege a gabonának szabad ki-hordatását ismét meg-engedni méltóztatott.

Az utolsó héti vásárkor a gabona Pozsonyi mérő számra ímígyen költ.

A tiszta búza	— — — 1	F. 5 - 7	Garas.
A kétfzeres	— — — —	19	20.
A rozs	— — — —	16	—
Az árpa	— — — —	14	—
A zab	— — — —	13	—
A kukoritz	— — — 1	—	—

Horvát országból. A Császár és Király Ő Felsegének útazásáról azt halluk, hogy ezen hónapnak 10 és 11dikénn a Bánátsbéli vég határokonn ment légyen által.

Tót országból. A télnek utolsó hónapjaibann ezen országban a gyermekek jobbára mind himlőztek,

tek, és fok közzülök a hidegtől nem 'elégsegesen óltalmaztatván, meg - holt. Ezen himlő mint valamely ragadó betegség vala, és a korosabbak - is elnyerték, noha semmi életek veszedelmevel. Okát leg - többen a szüntelen való nedves időt vélik hogy volt. Most már gyönyörűséges napok járván, a gyümölcses kertek nagy reménséget adnak a bőségről.

Bétsi tudósítások.

Trieszti tudósítások szerént ezen hónapnak 13-dikánn, *Stroblendorff* Ambrus Kereskedőnek számára építettett új hajó a tengerbe botsáttatott. ezen hajó a Cs. K. Építő - Mestertől, *Nocetti* Pétertől építettett egészen új módra, 1350 Tonna, vagy 26,000 mázsa terhet bír, és reménylhetni, hogy mint az Ura tziályának el - érésére, mint a találó vagy - is tfináló tudva lévő érdemeinek hírlelésére fog szolgálni.

A Császár Ö Felsége, Czeschvitz nevezetű vafas Regementnek Kommandérozóját, *Sturm* József Kapitány Urat - 33 esztendőkhig minden alkalmatofságokban tett hív szolgálatinak, és érdemeinek jutalmául, minden Maradékival egygyütt az örökös Tartományokban lévő Báró Urak számába méltóztatott felvenni.

Ósztriai Béliyiomból. Brüzszelből Pünköft havának 12dikénn. Ezen hónapnak 8dikánn a Felséges Királyi Hertzeg, *Starhemberg* Fejedelem Urtól, és más fő rendű Személyektől késértetvén, a Város házába méne, a mesterséges tfinálmányokért való jutalomnak el - intézésére. A Felséges Hertzeg és minden Jelenlívők nagy kedvet mutatának a nevendékek előmenetelén, és a mutatott munkáknak tökéletességén.

Végtére snak, kik leg-jobb munkát adtanak elő, külömbféle arany és ezüst pénzeczek adattanak.

Gróf *Adhemar* Ur, ki az itt való Udvarnál egy-néhány esztendőktől Frantzia országi hatalmazott Minister vala, és most Angliába ménend Követnek, ezen hónapnak 7dikénn ide érkezett, és ő Királyi Hertzegségek-től el-bútsúzván, Londonba meg-indúlt. Addig, míg az utánna léendő Minister Gróf *Andlau* Ur ide érkezik, *Garnier* Ur, Frantzia fő Consul *Ostendebenn*, fogja Udvarának dolgait folytatni.

Ósztriai Lombardiából, Maximilián Fő Hertzeg, és Felséges Ferdinánd Nagy Hertzeg, Felséges Hitvesével egygyütt ezen hónapnak 9dikénn Milánóból el-mentenek. Utjokat *Pavia* városa felé vették, holott minden jeles dolgokat, különösen pedig az Univerzitást meg-tekinteni szándékoznak. Onnét Mantuába igyekeznek, holott éppen sokadalom van, és az újjonnan épített pompás játék néző hely meg-nyittatik. A hatalmazott Minister, Gróf *Vilczek* Ur, és az egész Milánói Fő Rend-is megfog ott akkorra jelenni.

Cremona városában nem régen *Antoniazzi* Ferentz Ur igen helyes alkotványt gondolt-ki. Egygyasztalnál ülő aszszonyi személyt képzel, előtte egygyasztifra kézi malom áll az asztalon le-szegezve, vagy másképp meg-erősítve, selymet fel-gombolyítani való. Az alkotvány jobb kezével 7 egész óráig forgattya a malomnak kerekét, és igen könnyen megteszi a karnak szokott mozdulását; bal kezét fel-emelve tartja, és két újját össze téve, a mellyek között által ereszti a selymet; a karját ki-nyújtja, és ismét visszafra-is húzza, hogy a selymet helyeffen eresztesse az orsókra. Ha a selymen tömő van, mindjárt meg-

meg-áll, valameddíg valaki jő, és a tőmót fel-öld-ja; azután ismét folyvást dolgozik. Ha a felyem el-ízkad, vagy már el-fogy, akkor tők folyvást dolgozik, de a tőnalmánybann semmit el-nem ront. Az első és 2dik akadálybann akár melly közel lévő Személy segíthet rajta. Mikor dolgozik azon alkotvány, az Ur a keréknek egygyikébe tők szeget tészen, 's azonnal meg-állítja, ha pedig azt ki-vé-zi, ismét forgattya. *Antoniazzi* Ur ezen alkotványt nem tők ki-gondolta, hanem mindenképen maga el-is készítette. Fel vetése szerént, annak munkája által mindennap 4 *Livet* * nyer, és többet is nyerhetne, ha ejjel - is hagyná dolgozni. El-készítésébenn 3 esztendőt töltött. Most már mindeneknek mutogatja, és kedvet talál vele.

* Florentziai 1 Lira mi pénzünkön 12 garast tészen, másféle Lira ismét kevesebbet.

*Tjeh - ország*ből. Nem régen ezen Felséges parantsolat hirdettetett - ki mind Prága Városábann, mind a K. *Circulusok*bann, és *Consistoriumok*nál:

A Császár és Király Ő Felsége, Bőjt más havának 30dik napján ki-adatott egygy parantsolatbann azt a Rendelést téteté, hogy ezen országbann egy közönséges *Seminarium* állítsák fel, melly minden jövendőbéli világi Papoknak és Szerzeteseknek, úgy mint a világ szem-fülesei eleikbe téendő eleven példás képeknek ugyan tők jelesen ki-faragó helyek lenne; a hol minden nevendékeknek az egész Theologiai *Cursum* kell el-végezniük a nyilván való Oskolák bann, azon *Cursum*nak el-végezése után pedig egygy esztendőt mindenféle lelki-hivatalbéli próba tételekbenn tölteniek a *Seminarium Directiojának* vezérlése alatt, és így azon idő alatt, mellyet a Se-

minariumbann töltenek, tudós és lelki emberekké változniok. Ehez képest Ő Felsége továbbá azt rendelí; 1) Hogy Sz. András havának első napján a most folyó esztendőbenn minden Filozofiat és Teologiat tanító Oskolák a fondátziókban és klastromokban meg-szünjenek; 2) Hogy mindazáltal a már bé-öltözött Szerzetesek a Filozofiai és Teologiai tudományt magoknak meg-szerezhesék, és a klastromban el-kezdett tanulásokot tovább folytathassák azon városokba lesznek küldendők, a mellyekben Cs. K. Univerzitások vagy *Lyceumok* vannak, és az ottani Univerzitásokba vagy *Lyceumokba* kelletik járníok a Filozofiat és Teologiat tanulni, tartásokról pedig a Fondátoroknak vagy Klastromoknak kelletik szorgalmatoskodníok, az elsők magok házokban, amazok magok Szerzetebeli klastromokban tarthatván őket; 3) Jövendőre nézve mintegy *regulául* azt adja Ő Felsége, hogy a Fratereknek fel-vett *Candidatusok* kívül, senki előbb Szerzetbe bé-nem mehet, még azon közönséges *Semináriumbann* a Teologiai tanulást, és a lelki hivatalbéli próba tétéleket 6 esztendő alatt mint Klérikus el-nem végezte, a mit a világi Papokról-is úgy kell érteni, hogy jövendőbenn ezek közzé sem vétetik-fel senki-is, a ki azon 6 esztendőt a közönséges *Seminariumbann* el-nem töltötte; de a kik már mostanság tanúllák a Teologiat, azoknak az az idő, mellyet a Teologia tanulásában már jól el-töltöttek, azon 6 esztendőhez számláltatik. 4) A ki ezen *Seminariumba* bé-vétetni kívánkozik, annak bizonyság levelet kell kozni a maga Püspöketől, vagy a Szerzetnek Előjárójától, mellybenn meg-mutassa, hogy a Püspöktől vagy Szerzettől meg-vagyon ígérve néki a Papok közzé

való bé-vétel, vagy a klastromba való bé-menetel, a felett arról-is, hogy az egész Filozofiai *Cursum* jó elő-menetellel el-végezte, és magát-is jámborúl vifelte. 5) Ezen Közönséges *Seminarium*bann lévő nevendékeknek mint Klérikusoknak, minnyajoknak egygy forma öltözetbenn kellene járniok, és egyaránt élniek; tovább és 6) minden Fondátziónak és Szerzetes Rendnek, melly nem számláltathatik a koldulók közzé, fizetni kell a maga Klérikusaiért, és tfak a kolduló Szerzetek Klérikusai tartatnának a *Religio fundus*ából. Melly Felséges Rendelés mindeknek, kik magokat a Papi vagy Szerzetes életre kívánják le-kötelezni, nem külömben minden Jótévő Fondátoroknak és Klastromok Elő-járóinak tudtokra és magok mihez tartáfokra ez által meg-jentetik.

A Szegények gondvifelésének módja, mellyet Gróf *Būquoi* Ur némelly Uraságoknál bé-vétetni ajánlott, és mint a Publikumnak, mind az emberi természetnek egyenlő nagy hasznára vagyon, napról napra nevededik.

Regenspurgból. Pünköft havának 18dik napján. *Schvabelveifs* nevezetű falubann, melly ezen városhoz 1 órai menő és a Duna vize mellett fekszik, ezen hónapnak 12dikénn ilyen tfudálatos dolog történt. Az ég szép tiszta vala, semmi ízél sem érezteték, de a hévség igen nagy vala. A helységbéli lakófok szokás szerént a szántó földekénn, az erdőkben, és kő vágó helyeken dolgokhoz látának, mikor egyfzerre a falutól mintegy 700 lépésnyire lévő hegybenn belől olly rettenetes tfattogás pattogás támadott, hogy minnyáján azt vélnék, hogy mind széllyel szakadozik az egész hegy. Azután közepén a hegynek,

nek, melly allától fogva egész tetejéig mind köszik-
laktól vagyon, olly nagy tsattanás lön, mintha a
menykő utót volna-le, melly annyira meg-rettenté
a munkásokot, hogy ijedtekben minnyáján széllyel
futnának. Mintegy 4 minuta után azon tájékon
lön ismét ollyan harfogás, mintha egyszerre egyné-
hány ágyú süttetett volna-el, már tsak azt vélték,
hogy dölnek a kösziklák. Erre 5 minuta után még
a 3dik pattanás-is lön, ama kettőnél lassabbann és
nem olly rettentőképen. Ezen tsattogások után nap
kelet felől nap nyugott felé olly rút szélvész támadá,
hogy a hegyen álló erdőben minden fának től
ki-szaggatásokat várnák az emberek, mire való néz-
ve meg sem álhatának lábokon, hanem minnyáján a
földre le-fekvének, és a fához tartózkodának: Ez
a Szélvész tsak 3 minutáig tartott, azután ismét
szép tsendesség lön minden felől. Az Égenn imitt
amott fényes felhők látszatának, mellyek nap-nyu-
gott felől nap-kelet felé lassan meg-indulának, és
végre a hegy fellül el-enyészének.

Hírré - adás.

A most jövő Sz. Iván havának 23dik napján,
Mlgs. Gróf Pálffy Léopold Ur ö Excellentziájának Do-
miniumjában Stompán, *Valdler*, *Frantzboffer* és *Szál-
láfer* nevezetű 3 major (*Schveintzerhof*) úgy szintén
3 malom, tudni illik: a *Hammer*, *Ober* nevezetű és
a fűrész malom; tovább a Morva vizénn és az ág
folyásokon való halászat a *Stumpachi Febrén* erdőben
lévő, halas tóval egygyütt; és végtére 8 mézár-szék
a Zsidó mézár-székekkel egygyütt kótya vetve által
arrendába ki fognak adattatni. A kinek azért kedve
lészén, egygyikét vagy másikat arrendába fel fogadni,
a fellebb említett napon 9 órakor dél előtt a *Dominium-*
nak Kantzelláriájában magát jelentse.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Pünköft havának 31^{dik} napján,

Szombatonn költ

43^{dik} L E V E L E.

i. Hazánkbéli tudósítások.

Pozsonból. A Primás és Kárdinális Ur ő Eminen-
tziája ezen Kereszt-járó hétnek 3 első nap-
jain tartatott Processiókonn mindenkor meg-
jelent; a föld indulásnak el-távoztatásáért rendelt
ájtatóságon-is majd mindenkor jelen vagon.

A Kommandérozó Generális, Báró Schakmin La-
jos Ur ő Excellentziája e napokban Bétsbe fel-méne;
meg-jövetelére mindenek nagy figyelmetességgel
vannak bizonyos hírt reménlvén a Fényes Portával
léendő hadakozás felől hallani.

Besztercze-Bányának keserves forsa még friss
emlékezetbenn vala, mikor, némelly tudósítások
szerént Kőrmöztz-Bánya szintén arra juta. Azon
égi háború, melly ezen hónapnak 13^{dik}án némelly
tájékokon mintegy tfak fenyegetölődött, ott igen-is
nagy erővel kegyetlenkedett. Az iszszonyú nagy zá-
por első rettenetes menydörgéssel vala egyelítve. A
menykő 9 helyen bé-is ütött a városban, és több-

ször is gyúladást okozott, úgy, hogy az egész város tűzbenn volna, és 7 házig el-égne. Életét 70 Személy vesztette volna-el, mivel sokan, el futván a tűz elől, a hegyekről le-dölyő folyásokba estenek.

Bács Vármegyéből. Bácsról Pünköszt havának 12-dikénn ezeket írák: A Tisza vizének szer felett való áradási már egész 1 hónaptól fogva tartanak. A Tömösi Vidéknek azon víz mellett lévő része több mért földnyire mind vízbenn áll. A bé-vetett szántó földekenn léendő aratáshoz semmi remenség sints. A marháknak sints hol legelniök. A széna gyűjtés is el-tog maradni a Tiszához közelítő helyeken; mert mind el-rothad a vízbenn. A töltéseket és hidakat, mellyeket Szeged városa nagy költségekkel és fáradsággal tfináltatott volt Szöreg nevezetű, azon várostól majd 1 mért földnyire lévő faluig, a nagy víz rélz szerént el-szaggatta, rész szerént egészen el-hordotta. Itt-is a révig volt hidakat és töltéseket mind el-rontotta a víz; azért-is, a kik által akar-nak menni a Tiszánn, mindjárt itt hajóra kell ülniek és más fél óráig evezniek, míglen Uj-Becsén, a Temesi Vidékben ki-szállhatnak — És ilyen nyomorúságos állapotban kell lennünk ezen tájékon, mind addig, míglen valamely bölts rendelés által vagy azon víz több folyásokra le-tfapoltatik, vagy mind a két felől erős töltések tfináltatnak, és a mottsárok ki-száraztatnak.

Horvát országból. Petriniából Pünköszt havának 11-dik napján. A Császár és Király Ő Felsége tegnap ide érkezett. Ma reggel az Isteni Szolgálat után, Báró Taufferer Urnak a Kulpa vizénn álló, az Igaz Egyesség nevezetű nagy kereskedő hajóját méltóztattott Ő Felsége meg-szemlélni. Igen szorgalmatosan

értekeződött pedig iránta mindenekbenn, és nagy tetszését-is mutatá. Azután *Jeszenovicz* felé ismét útra indúla.

Gálits országból. Szokálról Pümköst havának 6dikán. Ezen tájék Ő Felségétől mostanság igen nagy jót vett. Ez előtt 2 esztendővel a Katólikusok Temploma el-égett volt, és mind attól fogva nem volt egyéb helyek az Isteni Szolgálatra, mint egy kis épület (*Czierkiennek* mondják) a mellyben az egyesült Görögök-is tartották az Isteni Szolgálatot. De ezen hely az egész Közönségnek igen-is kitsiny vala; különös Templomnak építtetésére kívántatott költségek pedig tőle ki nem teltek. Azért annál nagyobb volt örömünk, midőn hallottuk, hogy Ő Felsege a volt *Brigittina* Apátza Szüzeknek Templomát, minden ott lévő készülettel egygyütt nekünk oda ajándékozta. És mindjárt azután által vitettek a *Plébaniához* tartozandó jószágok; az első Isteni Szolgálatnál volt öszve gyülekezés pedig igen számos vala, és kiki háláadatos szívét mutatá a vett jó-téteményért.

Ezen örömet tfak hamar másféle-is követte melly annál inkább élelzté mindeneket, mivel abban az egész ország részese; tudni illik, azon Felseges Rendelésnek hi-hirdetése, melly által a só kereskedés ezen országbann mindenütt szabadonn hagyatik. Közönségesen mindenik örül vala rajta, valamint hogy a hafzon-is mindenekre árad.

Kempelen *Farkas* Urnak K. Magyar Udvari Kamara Tanátfosának *Sachot* játzó alkotványa Páris városábann-is nagyon tetszik. Először tfak 25 nézője vala. Játzott pedig *Buillon* Hertzeg véle, és kész akarva hibázott a játékbann. A Török mindjárt észre

vévé, és egyszer kétszer meg - rázván a fejét, eligazítá a játékot. Azután a Török hibázott. Akkor felkelvén a Hertzeg, azt mondá: A Török engem emberségből hágy nyerni. Ezek után kérdeték a Török, ha merne - é *Pbilidorra* (ez igen jól ért hozzá: játszani: mellyre betük által ezen feleletet adá: Én nem vagyok méltó, olly jó játszóval el - kezdeni. Másodszor, mellette állván egy tekintetes Személyű *Aszfzonyság* 11 esztendőös Léányával, a kérdés adták neki: ha azon Léányzó jámbor életű volna - é; arra betük által azt mutatá: Az éppen *Annyának* nyomdokinn jár: Végtére *Bernárd Ur* a *Parlamentnek* Szószóllója kezdé véle; egy darabig mind a ketten jól forgatván magokat, utollyára tfak ugyan *Bernárd Ur* lön nyertes; de ezen *Uri Személyen* tfak 7, 8 sem tehet - ki egész *Páris városábann* azon játék - bann.

Bétsi tudósítások.

Ósztriai Lombardiából. A Felséges Királyi Hertzeg és Hely - tartó, Felséges Hitvesével egygyütt és *Maximilián Fő Hertzeggel* ezen hónapnak 10dikénn estve *Mantuába* érkezett; más nap a *Cs. K.* hatalmazott *Minister*, *Gróf Vilczek Ur* - is el - érkezék. A sokadalom 10dikénn kezdődék - el, és ugyan az nap estve vala az első játék az újjonnan épített néző helyen nagy pompával, és a népnek sokaságával.

A *Gubernium* a Felsőnek parantsolatjából, azon volt *Apátza Szüzeknek* javokra, mellyek *Haza fő - diék* lévén, azon *Klastromokbann* és különös házok - bann, a hol most vannak, nem örömeft tartozkodnak, a *Sz. Orfoláról* neveztetett *Apátza Szüzeknek* ki - üresített *klastromát*, azon *Személyeknek* fel

vételére igen alkalmatofsá tette ; mellynek ezentül már Királyi ház (Casa Regia) a nevezete. A mellyeknek azért nints kedvek más Klastromokban vagy világi házokban élni, ezen volt Klastromba által mehetnek, és ki-járó fizetésekből egygyütt élhetnek. Azon ház nem léfzen klastrom módra bezárva, de egy vagy több jámbor Afzfzonyságok fognak rendeltetni, a kik vigyázzanak a benne lakó Személyekre. A kik bé-mennek, magok pénzekből kell magokat ruházniok és világi módra, a mi pedig lelki szükségeket illeti, egynéhány Lelki - Atyák léfznek segítségekre.

A meg-hólt Érfeknek temetése ezen hónapnak 21dik napjára hallasztatott, mivel minden ő hatalma alatt volt Püspökök meg-akarnak jréa jelenni. Hólt teste ugyan bé-kenettetvén, már a földbe tétett.

Az uj Generalis Vikárius, *Erba Odescalchi* Benedek Ur, egy Pásztori levélnek formájában a meg-hólt Érfeknek temetésére halottas prédikátziót készített-el, mellynek végén a temetésnek rende-is megíratik.

Külső országi dolgok.

Portugalliából. A Király és egygyütt uralkodó Péter Kelemen egy időtől nem igen jól érzi magát, és azért tfak az ágyban fekszik.

Lissabonáról érkezett némelly levelek ellene mondanak ama híreknek, mellyek azt hozák, hogy az Éjszaki Amérikabéli Tartományoktól küldetett Kommissárius a Királynétól *audientiát* nyert volna; sőt erősítik, hogy még eddig semmit sem végezett, és külömbféle galibák adják elő magokat az Amérikabéliekre nézve, mellyek most leg-nagyobb dolgot

adnak a Tanátfosoknak. Az Angliai Követnek *Valpole* Urnak minapábann lett véletlen el-menetele, az Udvarnál való fok Tanátskozások, és az idegen Ministereknek *Saemalo* Urral azon Udvari Ministerrel naponként való végezéseik, a *Publikumot* nagyon figyelmeztetéské teszik, de mindezeknek igaz oka, és tzellya még el-vagyon rejtve.

A fellebb említett Amerikabéli Kommissarius Sz. György havának 14dikénn Lissabonárul elment Londonba, hogy, a mint a beszéd vagyon, azon Udvarnál a közben-járást véghez vihetné.

Sz. György havának 13dikénn Lissabonánn-is éreztetett föld indulás. Étszakánn egymás után 3szor erősen meg-indult a föld, de ugyan tfak kár nem esett.

Spanyol országból. Ugyan akkor ezen országnak külömbféle tájékinn is éreztetett a föld indulás, melly közben a föld gyomrábann-is nagy zúgás völt; de még itt sem hallatott, hogy általa valamelly kár esett volna.

A múlt hónapnak 23dikénn az egész Udvar a Királyi mulatozó várba ment-el *Aranjuetre*.

Olasz országból. Toskánából. A Pfaltzi Választó Hertzeg 18 Személyből álló úti-társaságával, *Pisa* városánn által menvén, ezen hónapnak 13dikénn *Livornóra* érkezett isméretlenségben. Ő Hertzegsége tfak egy vendég-fogadóba szállott-bé, es azután meg-tekinté a Városbann és a ki-kötő partonn lévő minden jeles dolgokat. Harmad napjára Florentzába méne. Ott-is tfak titkon marada egy vendég fogadóban. Másnap azután az Udvarhoz méne a Nagy-Hertzegnek meg-látogatására, mellyet a Választó Hertzegnek el-menetele után nem fokára a Nagy-Her-

Hertzeg - is vízszontag meg - tön. Dél után a Válasz-
 Hertzeg *Kastellora* méne a Nagy - Hertzeg Afz-
 zonynak meg - látogatására. Ezen hónapnak 18di-
 áig szándékozott Florentzábann meg - maradni, on-
 ét azután Romába menni.

Minek utánna, a Római Pápa egynéhány na-
 okonn *Terracinánn* mulatozott, és a Pontini motsá-
 oknak ki - száraztása körül tett dolgot meg - tekin-
 ette volna, ezen hónapnak 8dikánn ismét el - méne
 nnét. Utját, nem régen nyert, *Nemi* nevezetű jó-
 zága felé vette, onnét *Genzano* és *Albano* felé, 's már
 zerentséfen Romába visszsa - is jött.

Svéczsiából. Holmiából Sz. György havának 24-
 likénn. A Király az 1778bann bé hozattatott ru-
 ázat módja emlékezetének fenn tartására pénzt vere-
 ett. Egygyik felén a Királynak mellyig való képe
 átszatik, a másikánn egy laptára könyökölő afzszony,
 melly egygyik kezében két élű dárdát tart, úgy-
 nint a gondvifelésnek képét. Alatta egy golyóbis-
 ragyon. Az emlékeztető írás fellül ez: *Providentia*
Augusta; alól pedig: *Re Vestiaria stabilita. 1778.*

A tengerenn volt hadakozásoknak végezetére
 egy Bajor országi Plébános Ur ismét ezen esztendő
 zámat magokbann foglaló verseket szerzette:

Spanyol országra nézve: Non paVca eXpendens
 bene MVLtIs CreVIt IberVs.

Frantzia országra nézve: Per qVatVor MVn-
 DI partes nVnC franCIA feLIX.

Ángliára nézve: VINdICtæ eXpeCtans teMpVs
 torVa AngLIA paVfat.

Hollandiára nézve, a hol még nintsen békeség:
 qVID BataVI eXhorrent qVartæ proMta osCVLa
 paCIs.

Az Amérikábeli új országlásra: FaVsta IVgo
eXCVffo regnans AMerlCa pLaVDIt.

A békefésre általlyában: aeqVora paX MVL.
Cet: paX prlscCa negotla panDIt.

Az esztendő számnak rende fzerént:

Mars perDens Ceffet Certare, et regna reLaXet
PaX eXIn: Ita nos astra benIгна beent.

Jelentés.

Mivel ezen Magyar hírmondó levelekért való *Anticipatio* a jövő fél esztendőre el-közelget; azért a Kegyes Olvasóknak ez által jelentetik, hogy a Felséges Helyekről vett újjabbi Rendelés fzerént ezen *Anticipatio* jövendőbenn fél esztendőnként *Post-Porto* titulusra való nézve már 5 forint lészén; következendőképen, a kik azon leveleket mind a közelítő fél esztendőbenn, tudni illik, Sz Jakab havának 1 napjától fogva Karátson havának utolsóig, mind pedig jövendőbenn, a Posta Tifztségtől akarják kezekhez venni, azoknak mind most mind ezután 5 forintot kelletik a Pozsonyi Cs. K. Fő Posta Tifztséghez küldeniek.

Azok ellenben, kik e leveleket egyenesen a Nyomtatónak műhelyiből veszik, valamint ekkoráig, úgy ezután is tsak 3 forintot adnak fél esztendőnként.

Pozsonbann Pünköft havának 31dikénn.

1783dik esztendőben.

Patzkó Ferencz.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Szent Iván havának 4dik napján,

Szerdán költ

44dik **L E V E L E.**

I. Hazánkbéli tudósítások.

Pozsonból. Mlgos. Báró Schakmin Lajos Kommandérozó Generális Ur ő Excellentziája Bétsből ugyan meg-érkezett; de nem igen jó egészségben, azért a reménlett hír felől nem sok bizonyosságot lehetett még hallani, hanem e napokban ismét vitettek Bétsből hajón alá felé olyas ágas bogas, végenn meg-hegyezett 's vassal meg-borított fa tfinálmányok, mellyek a Német nevezet szerént Magyarúl Spanyol lovagságnak mondatnának.

Sz. Mária városából. Pünköft havának 13dikán. N. Bács Vármegyének Fisikusa Gottfrid János Liebertaut Ur, ezen városhoz közel lévő Palics tónál már egynéhány épületeket állított-fel, Magyar Soda nevezetű sónak ki-főzésére szükségeseket. Olly szerentsés folyamatja vagyon pedig el-kezdett dolgának, hogy 2 hónap alatt 50 mázsát szerzett öszve, és, ha több eszköze lévén, ekképen fogja tovább-is folytatni azon munkát, a Magyar Sodának nem tsak itt or-

szágunkbann, és más örökös Tartományokbann nagyobb léfzen keleti mint a Spanyol Sodának, hanem külső országokba - is lassanként nagy nyereséggel fog ki - hordattatni. Mellyet annyival inkább reménylhetni, mivel tapasztalt dolog, hogy a Magyar Soda a Spanyolnál fokkal többet ér, és fokkal könnyebb árron - is meg - szereztethetik.

A F. Királyi Kamarának részéről - való Kommissárius még most - is ezen városbann múlatozik, és a helyes rendelések tételébenn foglalatoskodik. Két újjonnan lett, és oda szállított néppel bőves faluk, más azon Városnak jószágival egygyütt bérbe ki - adtattak. Vidékiek számosan jönnek ide, és a Városnak környékibenn *fundus*okat vésznek magoknak. Ellenbenn a lakófok közzül fokban, *fundus*t nem válthatván magoknak, Bács Vármegyebéli más helységekbe, és más Vármegyékbe - is el - költözödnek; a Városnak Tanátsa azomban gondoskodik, hogy az el - költözöttek helyekre Kalmárok és minden - féle kézi Mester emberek szállíttathassanak.

Tót országból. A Császár és Király Ő Felsége a Bánátnak vég határiról ezen országnak vég határra által ment a Brodi és Gradiskai Regementnek álló helyére, Bródot és Gradiskát meg - szemlélvén. Múlt hónapnak 14dikénn *Vinkovczénn* hált. Onnét Mitroviczra, Péterváradra, és Szemlinbe vette útját, a hová - is 20dikánn oda érkezett. Innét ismét a Dunánn által Pantsovára, és tovább Erdélybe szándékozott menni Ő Felsége, a mint - is azon hónapnak 30dikánn váratott Szebenbe.

Temesvárrott költ némelly levelek szerént, a Nándor Fejérvári Bassa, és a Rumeliai Helytartó (Beglerbeg) helyekről el - hívattattak, és *Ized* Bassa
kül-

küldetett oda, ki-is már 2szer ült a Nagy-Vezért illető pólton. Ez az ő okos rendeléséért és jeles maga viseléséért, a férjfiui fenytéknek-is fenn tartásáért nagyon dítsértetik, és ugyan ezen okra való nézve választatott volna leg-inkább a Tanátstól Szerbia ország Bassajának, mivel a Nagy Sultán, mostani állapotbann a Császári Királyi Udvarral, a határoknak bátorságosokká tétele által, a jó szomszédságot tovább-is fenn tartani kívánja. — Mindazáltal külömbféle Konstantzinápolyi Jövevények erősítik, hogy a Fényes Porta mind vízenn, mind szárazonn minden elő kerülhető történetekre tehetsége szerént készül, és hogy Asiából már 100,000 ember jött volna által Európába. Ezen seregeknek egyéb aránt szokások vala, a puskáknak el-sütögetése által, a púszítás és ember ölés által mindeneket meg-rettenteni, de a mostani, őket keményen tartó, Bassa ezen kitsapásoknak egyszerre véget vetett; mert, mikor kiállottak volna a Dardanellák első váránál, 2 leg-rozsabbat azonnal fel-akasztata, másokat pedig, kik kevesebbet tettek, derekasan meg-páltzáztata.

Szemlinbenn, ezen hónapnak 5dikénn költ levelek azt emlegetik, hogy a mostani Nándor-Fejérvári Bassa Konstantzinápolyból el-indúltakor kemény parantsolatot vett, hogy utazásábann a Jobbágyokon semmi kegyetlenséget se merészellyen tenni; azért-i Viddinben a kávé házokbann, a hol minden embere ettek vólt, mindeneftől majd 1000 Török aranyot fizetett, tartván a parantsolatnak leg-kissebb megszegésétől-is. Nándor-Fejérvárrá el-érkezvén, a rany és ezüst pénzt osztogattatott széllyel, a mellett azt-is meg-tiltatta, hogy a Császári Udvar és Fényes Porta között léendő hadakozásról semmi beszé-

se legyen. Mindazáltal Szerviának külömbféle tájékiról mintegy 6000 *Spabis* nevezetű lovasok jöttek öfzve, kik a városnak meg-erősítésére alkalmatos-fak lehetnek. Az előtt ezen *Spabis* lovagság majd mindenkor meg-tudta magát váltani pénzel ezen munkától, de most nints látatja, hogy a mostani Bassa olly könnyen engedne nekik mint az előbbeniek.

Pestről. Az utolsó héti vásárkor a gabona egyébránt úgy költ Pozsonyi mérő számra, mint ez előtt 1 héttel, tsak a kétszemesnek árra szállott alább 3, 4 garaffal.

Körmöztz-Bánya városnak keserves forsa fel-tett hír, már-is másoltatik. Bár a többi-is meg-másoltathatnék.

Bétsfi tudósítások.

Bétsből. A most múlt hónapnak 31dikénn tized fél órakor Maximilián Fő Hertzeg Olasz országból szerentséfen meg-érkezett.

Ugyan a múlt hónapnak 28dikánn meg-hólt Hadi Fő Marschall, Gróf *Nadasdy* Ferencz Urért tartattak az *Exequiák* a P. P. Augustinianusoknál lévő Plébánia Templomábann. Maria Trésia Rendénn lévő Vitézek, a Fő *Generalitás*, és a Várnak őrizetére lévő Katonaság, Tiszteitől vezéreltetvén, jelen valának.

Minek előtte a Császár Ő Felsége Bétsből element volna, a *Religio* dolgában forgó Kommissiónak, még egynéhány klastromok meg-szüntetése iránt hagyott rendelést. Melly szerént a Prémostratensiseknek 1 klastromok, a Dominikánusoknak - is 1, Paulinusoknak 2 Szervitáknak 1, Kármelitáknak 3, Frantziskánusoknak 9, Kaputzinufoknak 11, és így öfzveséggel 28 klastrom üresítették - ki. Egyebek szerént

pedig a vólna a hír, hogy rövid idő alatt minden klastromok el-pusztúlnak. — Az Isteni Szolgálatbann való új Rend-tartás-is nem fokára minden Tartományokbann bé-hozattatnék.

A Duna vizénn léendő kereskedésnek szép új *Planumán*-is nagyon dolgoznak, és nagyon remény-ség, hogy az-is nem fokára egészen meg-lészen.

E napokbann a Kalmárokknak és posztó-tsinálóknak meg-jelentetett, hogy a Császár Ő Felsege azon adótúl való ment-lételt, mellyet az örökös Tartományokbann készített posztóknak Török országba való ki-hordására nézve, a múlt 1782dik esztendő-benn Sz. András havának 24dikénn engedett, más egy, ez előtt múlt hónapnak 13dikán ki-adatott, parantsolatbann a külső országi posztókra-is terjeszteni méltóztatott; mivel, tudni illik, azoknak az örökös Tartományokba bé-hozásáért járt adó már meg-fizettetett, és így tehát már akár melly posztóért-is csak a ki-vitelért való adót, melly $\frac{5}{21}$ részből áll, kelletik ezentúl fizetni.

Karintbiából. Pünköft havának 22dikénn. Már most bizonyos, hogy a jövő Sz. Iván havának 2dikánn Szerentsénk lészen, a Parmai Hertzeg Afzszony-nak meg-tisztelhetésére. Már mindenek el-készítetnek itt Klagenfurtbann tisztelettel való fogadására.

Karnioliából. A múlt hónapnak 18dikánn dél után 5 órakor a Marokkai Követ Ur, *Bibn* és *Tassava* Uraktól késértetvén, Lábochba érkezett. Tsak egy vendég-fogadóba szállott-bé, és 19dikénn ott múlatott. Harmad napjára, úgymint 20dikánn tovább indúla Triefzt felé.

Tivólból. Insprukból a múlt hónapnak 26dikánn. Egynéhány napoktól fogva nagyon szerentsénk Maria

Amáliának, Ósztriai Hertzeg Áfzszonynak, és Pármái Hertzeg Afzszonynak városunkban való láthatására. *Maria Elisabetha* Hertzeg Afzszony 2 Posta Stationra eleibe méne, és úgy Felsőleges Testvérével együtt azon hónapnak 22dikénn dél után 2 órakor ide érkezett. Attól fogva naponként mintegy vendégség vagyon az Udvarnál és mindenféle mulatságok. Ezen hónapnak 30dikánn már ismét elszándékozik a Hertzeg Afzszony Klagenfurtba, *Maria Anna* Hertzeg Afzszonynak látogatására.

Tseh országból. Már ez előtt 1 hónappal parancsot adatott a Cs. K. Fő Kommandónak Prágában, és minden *Tseh* országi Circulusoknak, hogy, ha a Hadi Rendtől adatott segítség és Kommando minden szép szerével bánás után vagy rosszul fogadtatnék, vagy a réá bízott dolognak véghez vitelében megakadályoztatnék, már nem csak rettentő képen, tudja hová, hanem valóságosan az ellent állók közzé löjjen, hogy egynéhánynak büntetéséről tanuljon a többi nem ellenkezni.

Mlgs. *Auersperg* Grófok Familiájából született *Jósef*, *Paulai Ferencz*, ekkoráig *Gurki* Püspök Ur, a múlt hónapnak 19dikénn *Passai* Püspöknek választott egyenlő szózáttal és akarattal.

Berlinből. Az *Osnabrücker* Püspök, Anglia Királyjának fia, a múlt hónapnak 16dikánn *Potsdamba* érkezett a táborozásnak meg-látása végett, a hol is a Királytól nagy szívefséggel fogadtatott. Azon hónapnak 19dikénn és 20dikánn a Király *Potsdambann*, *Spondaubann* és ezen Városbann fekvő táborozó seregeket meg-szemlélte.

Külső országi dolgok.

Portugalliából. A Spanyol Udvarnál lévő Cs. K. Követ Gróf Kaunitz Ur ö Excellentziája, a múlt hónapnak 10dikére Madridból Lissabonára váratott. Ezen Minister oda jövetelének tzélya a Publikumnak még titok, de mindazáltal vétetik észre, hogy az Udvarnál a Királynénak jelenlétébenn fontos dolgokról vagyon tanátskozás. — Az Amérikabéli Tartományokba való kereskedésnek nagy hasznát reménylik minnyáján, mivel hogy azon Tartományoknak termései kész pénzen meg-vétethetnek, és annál-is óltsóbban, mivel olly hosszvas hadakozás után ott a pénz nem igen hallatik pengettetni. Figyelmeteségre való dolog az, hogy Europa, melly ez előtt 200 esztendővel a meg-hóldoltatott Amérikabélieknek aranyokat 's életeket ragadozni igyekezett, most ezen szabaddá lett népnek amaz elsőt, tudni illik, az aranyot, még maga viszi oda és nagy *Complimentummal*.

Frantzia országból. A Királyi jövedelmeknek dolgát intéző új Tanáts, némelly Parisi levelek szerént, sok féle galibákba látja magát kevertetve lenni. A Ministerek, kik már meg-szokták, tsak a Királynak adni-bé viselt Administrátziójokról való számadásokat, méltóságok ellen való dolognak állítják lenni, hogy ők ezen új Tanács által rostáltassanak-meg. Az újjonnan választott Fő Kontrolor Ur pedig tellyes igyekezettel rajta vagyon a dolognak véghez vitelén; ő Felsege a Király-is részéről vagyon és nagyon pártját fogja, sőt nem régen maga írta levelébenn azt hagyá néki, hogy semmit se álltalla, minden Ministereket számadások le-tételére kinfzeríteni. A hadi Minister *Segür Ur* a magáét már bé-adta. Gróf *Vergennes Ur* a leg-először tar-

tan-

tandó Seffióbann igyekezik bé - adni; a tengeren való dolgokat intéző Minister egynéhány napi hallasztást kívánt, egygy 4dik pedig előbb bé - nem akarja adni a magáét, míglen egyenesen magától a Királytól nem véend az iránt parantsolatot.

Olasz országból. Modenából. A múlt hónapnak 10dikénn ő Hertzegsége Gróf *Scapinelli* Bertalan Tanáts Ur által a Minoritáknak és Kármelitáknak azt a parantsolatot jelentette, hogy Klastromok azonnal elvételének büntetése alatt, ezután többé sem a Városbann, sem más azon Hertzegségbeli helységben kóldúlni ne merészellyenek. De a mellet ő Hertzegsége egyfersmind elegendő *fundust*-is rendelt, mellyből tiszteségesen és betsületesen el-élhetnek.

Toskánából. A Pfaltzi Választó Hertzeg Florenzábann minden jeles dolgokat meg-tekintvén, és gyakortább a Fő Rendnek Tárfaságábann magát mulatván, a múlt hónapnak 10dikénn tovább méne, egyenesen Romába vévén útját onnét.

Hírré - adás.

A most jövő Sz. Iván havának 23dik napján, Mlgs. Gróf *Pálffy* Lébold Ur ő Excellenziajának *Dominiumjábann* *Stomfánn*, *Valdler*, *Frantzboffer* és *Szállájer* nevezetű 3 major (*Schveintzerhof*) úgy szintén 3 malom, tudni illik: a *Hammer*, *Ober* nevezetű és a fűrész malom; tovább a *Morva* vizénn és az ág folyásokonn való halászat a *Stumpachi Fehren* erdőbenn lévő, halas tóval egygyütt; és végtére 8 mézárshék a *Zsidó* mézár - székkal egygyütt kótya vetye által arrendába ki fognak adattatni. A kinek azért kedve lészén, egygyikét vagy másikat arrendába fel-fogadni, a fellebb említett naponn 9 órakor dél előtt a *Dominiumnak* Kantzelláriájábann magát jelentse.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél,

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Szent Iván havának 7^{dik} napján,

Szombatonn költ

45^{dik} L E V E L E.

A Császár és Király Ő Felségének útazásáról való
tudósítás.

Temesvárról. Pünköst havának 26^{dik}án. Ezen
hónapnak 24^{dik}énn negyed fél órakor dél u-
tán a Császár és Király Ő Felsége ezen sza-
bad Királyi városba érkezett. A városonn kívül a
Tanátstól, a piatzonn a Hadi Vezérektől és Tisztek-
től, a Vármegye házánál, a mellybe - is bé - szállott,
Fő - Tisztelendő *Christovics* Imre Ur Csánádi Püspök-
től és más Egyházi Személyektől, úgy a Vármegye
Tiszteitől, és a Kamerális Uraktól fogadtatott nagy
tisztelettel. Egygy ideig a Fő Hadi Tisztel, Báró
Zett viz Urral, és az említett Püspök Urral beszéllgetvén
's azutann vatsorálván, mivel az nap igen el-fáradott,
*Veiskirchen*ből hajtadván oda, magát idején nyugoda-
lomra botsátotta. Más nap 9 órakor a Tanáts Ő Fel-
ségének, a Városnak adatott szabadságot hálálta-
meg, Ő Felsége viszontag tőle a Városnak állapot-
járól, a kereskedésről, és annak elő - segítésére szol-

gáló módokról értekeződött szokott kegyes szókkal. Ezek után az Isteni Szolgálatra méne a Fő Templomba. Onnét a bástyákat, a fegyveres házat, a Katonák Ispitályját, és a kaszármát méne meg-lát-ni, holott a Tseh-orzági *Deisták* és *Israeliták*, kik tegnap érkeztenek ide, feleségeikkel egygyütt csoportbann állanak. A Vármegye tömlötzeibenn lévő rabokat-is maga eleibe ereszteté a katona foglyokkal egygyütt, kiknek minnyájoknak bő alamisnát adott. Még az nap *Mabala* nevezetű külső várost, a két új puska por tartó tornyot, és a *Fabrika* nevezetű hóftádot szemlélte-meg ő Felsege, más egyéb jeles dolgokkal egygyütt. Harmad napjára, úgymint 26dikánn dél után Aradra vévé útját; mikor pedig a Városonn kívül azon hídnál, mellyen Arad felé mennek, a Tanátsot ismét ott állani látta volna, meg-állapodott, és nagy kegyefséggel minden jókat's a Városnak előmenetelét kívánta a Tanátsnak.

Sz. Miklósról Torontal Vármegyébenn. *Nako Kristóf Ur*, *Nagy-Szent Miklóffi* és *Mariensfeldi Földes Ur*, ez idén több pamut-fát ültettetett-el, mint a múlt esztendőbenn, és hogy annál bizonyosabban várhatná hasznát fáradságának, némelly azon dologhoz értő embereket Macedoniából hívott-ki. Ha ez idén-is leszen hozzá szerentséje, a mint alig kételkedhetni felőle, ezen mivelés új nemének más helyekre-is leszen terjedése, és az egész ország, illy érdemes embernek, kinek szorgalmatósága és igyekezete által ezen új kútja a gazdagságnak találatott, igen köteles leszen.

Károly-váráról. Pünköft havának 15dikénn. Ezen hónapnak első napjann a Kamenszki P. P. Pauli-
nu-

nusoknak klastromok a Templommal és minden hozzá tartozandó jószággal egygyütt a Hadi Rendnek *Jurisdikciója* alá adatott, olly móddal, hogy a betsünek árrából, melly 42878 forint, 4 Szerzetes Sze-mélyeknek, kik még a klastrombann vannak, tartásokra való somma ki - vétetvén, a többi a *Religió*nak és Plébánosoknak kasszába adassék. A Hadi Rendnek részéről már véghez vitetett a Rendelés olly móddal, hogy a Mékúsi Plébánia az említett klastromba vitessék által.

Fiuméből. Pünköszt havának 26dikánn. Ma dél előtt 11 órakor Maximilián Fő Hertzeg minden reménségünken kívül ide érkezett. Dél után minden jeles dolgokat meg - tekintett. Hólnap idején reggel a Guberniumtól rendeltetett hajókonn a *Porto Re* és *Buccari* felé vészti útját, onnét a Károly útján Károlyvárára megyen.

Némelly újjabbi hírek szerént a hídakat állító Katonaság a Dunánn erősen rajta volna a hajók készítésénn, külömbféle, Felséges parantsolatból megvett hajók bé - fedeztetnének és mindenféle készülettel meg - töltetnének. — Minden ország szélénn lévő városok és helyek jó állapotbann vannak a védelmezhetésre. A Maros vizénél nem meszsze Temesvártól, már a múlt esztendőbenn építettü parantsoltattott vár egészen el - készült, Bródonn és Gradiskánn is meg - erősítették a bástyák. Pétervárad, Eszek, mellyeket maga a természet tett erőfekké, úgy szintén Szeged és Arad újra meg - erősítették, Temesvárral egygyütt.

Némelly Török ország széléről repített hírek szerént, Konstantzinápolybann az Orosz Császárné Követe között és a Török Kantzellárius közt eddig

vólt beszélgetéseknek egyszerre végek szakadt volna, és a helyett, hogy a Fényes Porta Oktzakontúl el-állana az Orosz Császárnének kívánsága szerént, inkább hadakozásra szánta volna ki-magát. És már egy nagy Orosz sereg állana ezen várnál, i mért földnyire pedig szintén olly nagy Török sereg. — Elválnak, meddig marad ezen hír, melly az előbbienekkel tellyeséggel ellenkezik.

Itt következik egy Koporsó felibe való írás gyanánt szolgáló Szerzés, mellyet néhai T. Faludi Ferencz Jéhus Társaságabéli Pap, ki magának fok dicső munkái által mindenütt nagy nevet szerzett, ez előtt már egynéhány esztendővel el-készített, Mlgs. Gróf Nádasdy Ferencz Generális Urnak halála történetére:

*
A míg engedte,
Ki számba vette
Embernek esétét,
Halálát, életét,
A nagy Isten.

*
Forgattam karomat,
Baj-vívó kardomat,
Ki-szántam éltemet,
Hogy ontsam véremet
A szszonyoméért.

*
Mársnak kotzkáját,
Kétes próbáját,
Tüzes pattantyúit,
Füstölő ágyúit
Bátran néztem.

*
Rontottam fegyverét,
Kontzoltam emberét,
Döntöttem falait,
Meg-vettem várait
Ellenségnek.

*
Vitézit nyomtam,
Rab szíjra vontam,
Bé-sántzolt táborát,
Sok festett sátorát
Le-tapodtam.

*
Fel-kapták nevemet
Terjesztvén híremet
Világ négy részlein
Bellona mezein
Sok Nemzetek.

*
Most immár nyugszom,
Békén aluszom:
Hallád-e Bujdosó,
Te jámbor utazó
Állj-meg, ki vagy;

*
Nem ismerzek háborút,
Hoz Laurus koszorút,
Betsüld-meg tetemít,
NÁDASDI fekszik itt!
El-ballaghat sz.

Bétsi tudósítások.

Bétsből. A Császár és Király Ő Felsége azon fondátziót, mellyet már ez előtt 4 ezrtendővel fellállított a Siketeknek és némáknak tartásokra, most tulajdon kegyességéből a Városi Ispitályból egygy olly házba által vitetni parantsolta, a hol 20, 30 ollyan szterentsétlen el-leheffen, és a szükséges oktatáson kívül tartások, ruházatjok, és egyéb szükségeffek meg-légyen, Ezen ház most a városbann vagyon *Stöger* nevezetű házbann 832dik szám alatt a 3dik rendbenn, és azon 13 siketnémák, kik Ő Felségének kegyelméből az Ispitálybann tartattak, és tanítottak, már által vitettek oda. Kinek kinek szabad, valamint az előtt az Ispitálybann, Szombatonn reggel 8tól 10ig azon fondátziónak meg-látására menni, és ugyan azon órákon, a mit az egész hétenn által tanúltanak az ott lévők, el-mondják, és mindenkor, előbb a tanításnak módja meg-magyaráztatván, egy kifs próba tétetik, mellyből kiki meg-láthatja, mire leheffen vélek menni.

Ama mód, mellyet bizonyos Lengyel országból való, *Friedrich Kristóf János* talált-ki a findeles vagy szalma ház fedeleknak a tüztől való meg-védelmzésére, és a mellynek bizonyofságát már egynéhány-szor meg-is mutatta, minapábann a Császár Ő Felségének parantsolatjából közre botsáttatott. E volna pedig azon mód:

Vétefsék 9 rész agyag, 10ed rész ollyan szőr mellyet a Tímárok vagy Szíj-gyártók a bőrről le-vakarnak, 11ed rész öfzve tört tser-fa héj, vagy ollyan párlúg, mellyet a Szíj-gyártók úgy-is ki-öntenek; ehez adafsék 13ad rész hamu, és szintén annyi fővény, ha kövér az agyag; ha pedig száraz vól-

na az agyag, tsak 25öd rész vétésék mind a hamuból, mind a fővényből.

Mind ez jól öszve kevertetik, és álló-vagy folyó vízből merített vízzel (mert a kút-víz ehez kemény, és előbb tűz által vólna lágyabbá téendő) mint egygy tésztává tétetik és meg-dagasztatik. Azután ehez kívántatott 4 mérték víz közzé egygy mérték hamu elegyítettik. Meg-gyúratván ezen tézta, 24 óráig, vagy addig, míglen a tellyefséggel meg-öltött mézhez, vagy valamelly jól meg-kelt téztahoz hasonlónak lészzen, el-hagyattatik. Azután 3, 4 újniyi magasnyira a földön el-terítettik azon tézta forma, és réa szintén 3, vagy 4 újniyi magafságra szalma rakatik de szépen egyaránt, és olly módon öszve köttetik, hogy valamelly könnyű fedélhez hasonlítson, a kötelkét, mellyel a szalma öszve köttetik, szappannal jól meg-kell kenni.

Ezen fedélek vólnának ama mondott tűz ellen való módok, mellyekkel-is ekképen kellene bánni. Akár kívül a ház fedélre, akár belől a padláson szegekkel oda szegeztethetnek, de a síndeles vagy szalma ház fedelet előbb a fellebb mondott keverttel jól bé-kelletik kenni, és ha azon fellebb meg-írtt tűz ellen való fedelet valaki kívül akarja fel-tenni, fölibe még kevés szalmát-is rakjon, hogy azon békenetett fedél az öfsötül, hidegtől, és melegtől épen meg-tartásék.

Ezen mód mind a készítésre nézve, mind a költségre nézve igen könnyen meg-próbálható vólna, annyival-is inkább, hogy akár hány rendre építettett ház azt könnyen meg-bírja minden kárvallás félelme nélkül, és ha kívül tétetik-fel, a házonn sem kell semmit-is változtatni, a házok pedig, tsürek, és

és más ollyas gazdasághoz való épületek a tüztől általa meg - védelmeztenének. Ezen hasznos jószág fel - találójának a Császár Ő Felsege meg - parantsolta, hogy menne - el *Volkerstorf* nevezetű faluba, és ott a házakat, 's más épületeket, a maga gondolta móddal tegye bátorságossá a tűz ellen, a felett azt - is, hogy valaki a felől bővebben értekezni akar, mindent néki jól meg - magyarázzon, meg - mutasson.

Ezen Felseges parantsolathoz képest a most folyó hónapnak 2dikánn a fellebb említett Ur meg - tette a próbát *Volkerstorfon* sok idegen Személyeknek, és a *Stokerai Cs. K. Gazdaság Kommissiótúl* a Cs. K. Hadi Tanátsnak parantsolatjából oda menni rendelt *Simmelmayer Al - Hadnagy* Urnak jelenlétébenn, az Uraság jószágánn lakó egygy paraszt embernek házánn, *Pockflüsz*i és *Intzersdorfi* Bírák által $3\frac{1}{2}$ baglya szalmát rakatott ezen új mód szerént el - készítettett síndeles ház fedél alá, és meg - gyújtatta. A tűz $3\frac{1}{4}$ óráig tartott, vagy - is inkább füstölgött belől, de ki még sem tsapott a láng, és ez által elégségesen meg - mutatni látzatott új találmányának hasznos bizonyosságát és bizonyos hasznát.

Külső országi dolgok.

Portugalliából. Noha az ország Igazgatóitúl minden felől tétettek a rendelések, mellyek által az ország a haramiáktól meg - tisztíttatnék, de mindazáltal még most - is sok helyeken tartózkodnak, és leg - inkább Spanyol ország szélén kegyetlenkednek. Sz. György havának 2odik napján Lissabonára érkezett egygy Levél hordó azt a hírt hozá, hogy ezen rossz emberek *Extremadura* Spanyol országi Tartományba bé - tsaptanak, és *Alcantaránál* minden rosszszaságokat el - követtenek. Erre mindjárt parantsolat adatott, hogy

hogy egygy Kompagnia az útra jindúljon réájok. És mivel hallatik, hogy Spanyol ország részéről hasonló rendelés tétetett, reménylhetni, hogy meg-szoríttatnak valahol azon jó madarak.

Jelentés.

Mivel ezen Magyar hirmondó levelekért való *Anticipatio* a jövő fél esztendőre el-közelget; azért a Kegyes Olvasóknak ez által jelentetik, hogy a Felséges Helyekről vett újjabbi Rendelés szerént ezen *Anticipatio* jövődöbenn fél esztendőnként *Post-Porto* titulusra való nézve már 5 forint lészzen; következendöképen, a kik azon leveleket mind a közelítő fél esztendőbenn, tudni illik, Sz Jakab havának 1 napjától fogva Karátson havának utólsóig, mind pedig jövődöbenn, a Posta Tifztségtől akarják kezekhez venni, azoknak mind most mind ezután 5 forintot kellenek a Pozsonyi Cs. K. Fő Posta Tifzséghez küldeniek.

Azok ellenben, kik e leveleket egyenesen a Nyomtatónak műhelyiből veszik, valamint ekkoráig, úgy ezután is tsak 3 forintot adnak fél esztendőnként.

Pozsonbann Pünköft havának 3 idikénn.

1783dik esztendőben.

Patzkó Ferencz.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmevel.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Szent Iván havának 14dik napján,

Szombatonn költ

46dik **L E V E L E.**

A Császár és Király Ő Felségének útazásáról való tudósításoknak tovább folytatása.

Szemlinből, Pünköszt havának 22dik napján. Ezen hónapnak 20dikán Ő Felsége dél után 2 órakor Péter-váradról ide érkezett, és Báró Sturm Hadi Fő Tiszthez szállott-bé. Az ebédet megévén, a könyörgő leveleket vevé-bé. Estve az Ispitályba méne, holott a jövevények egészségek próbálása miatt tartoztatnak, meg-szemlélvén mindeket, fokakat azok közzül, kik betegségek miatt magán vannak, elő hívatott, és jó somma pénzt osztogatott-el a szegény jövevények között. Azután a Magazinokba méne, holott a partékákat vizsgálta meg, és azoknak árra felől tndakozódott, onnét a Posta Tifztségbe, a hol a beteges helyekről érkezett leveleknek tisztogatását szemlélé, végtére a kaszár-mába és betegek házába tekinté-bé. Tegnap reggel 2 hadi Vezérnek úti társaságában, a Száva vizénél fekvő *Polievce* nevezetű faluba lovaglott, ott

egy hajóra szállott, mellybenn 2 hadi Személyen kívül 6 paraszt legények valának evezők, utánna egy-néhány Tsjákák következének, és Nandor Fejérvár mellett el-evezénekegész Szemlinig. Dél utánn kü-lömbféle le rajzoláfokat nézegete-meg Ő Felsége, Ma 5 órakor reggel Pantsovára által ment. A Nan-dor Fejérvári Kapitány a Császár Ő Felségének jö-vetelét ágyúk el-sütögettetésivel vala szereztszen-dő, ha nem értette volna, hogy Ő Felsége örömes-tebb látná minden ollyas tisztelet tételeknek el-hagyását, mikor útban vagyon.

Kis Kostélyról Temesi Vidékből. Pünköft ha-vának 27dikénn. Ma dél utánn valamentén előbb 1 óránál Ő Felsége Aradról ide érkezett, és a víznek ama le ömlését, és le-vévő árkot, mellyen Temes vize *Kifedeo* alatt Begai árokba által eresztetik, mint *Kozka* Inzfeller Ur által ki-jegyeztetett, azutánn már a múlt őszől fogva tett munkát tekintette-meg, a munkáfoknak 30 arany pénzt adott ajándékúl. Vég-tére ismét bele ülven hintójába, Lugosra méne, a a hol ebédleni, és meg-hálni szándékozik.

Erdélyből. Szebenből Sz. Iván havának 4dikénn Felséges Urunk és örökös Fejedelmünk a közelebb el-folyt hónapnak 28dik napján Dévára (a hová-is Mlgs. Báró *Brukenthal* Samuel Gubernator, Báró *Preiss* Ferencz Erdélyi Kommandérozó Generális Ur ő Ex-cellentziájok és Gróf *Kemény* Farkas Ur ő Nagysága fő Kommissárius Ő Felségének eleibe mentenek) meg-érkezett; onnan 29dikénn Károly-Fejérvárra ment, a hol 1 nap mulatott. Azutánn 31dikénn meg-indulván ide Szebenbe, az nap 2 és 3 óra kö-zött ló hátonn minden pompa nélkül bé-jött. Ké-sérői voltak Gróf *Collareda* és Báró *Preiss* Ferencz Ge-

neralis Ur ő Excellentiájok, 's két ország Postája. A Királyi Guberniumnak Tagjai Ő Felségét el - vár - ván a rendelt szállásra, és szerentsés bé - jövetelén örömeiket mutatván, ismét el - oszlának. Vasárnap, úgymint ezen hónapnak 1 napján reggel 8 óra után Ő Felsége Templomba méne. Hetfőn reggel ki ment a Veres Tornyai Passushoz, holott a *Contumaciát* és más épületeket meg - nézvén, estvére vissza jött ide. Tegnap Uraságaink jártanak Ő Felségéhez *audienciára*; dél után ki - ment a városon kívül való árvák házába, a honnét vissza jöven, betegeskedő Báró *Barko* Generalis Ur ő Nagyságát méltóztatott meg - látogatni. Szombaton szándékozik Ő Felsége *Fo - aras* földin keresztül *Brasóba* menni, onnan *Buk - ónába*, és *Lengyel* országon keresztül vissza a *Csá - szri Residentiába*.

Székely Földről. Pünköszt havának 21dik napján. A Székely hadi nép mustrája, mellyről a 19dik le - véhenn 148dik félen tétetett emlékezet, már *Sz. György* havának 14dik napján el - végeztetett örö - mel. Végeződött pedig ezen jeles dolog *Miklósvár Széknek Nagy Ajta* nevű falujában, *Ketskés* Kapi - tány Ur lovas századján. Szép valójában, midőn valamelly dolog dítséretes bé - végeződéssel koronáz - tatik. Így esett itten - is. Ennek a századnak ren - des és minden hiba nélkül való maga vifeletéért, mind *Knezevich Obrister* Urtól, mind másoktól, kik - nek vizsgálások alatt ez a mustra véghez ment, külö - nös dítséretet vett a *Skvadronos* Kapitány, Gróf *Ne - mes* György Ur, a Fel - Hadnagy *Damo* József Ur, 's az Al - Hadnagy *Mátyás* Samuel Ur, kik mind ket - ten született Székelyek, tökéletes serénységgel mun - kálódtak ezen század seregnek jól állításában. Em -

lítésre való az is, hogy éppen most váratik e mi földünkre Generalis *Jenei* Ur, kinek be-jövetelével a Királyi Felséges rendelésekből nevezetes változás leszen a Székely vitézlő rend között, melly - is kevesebb számú fegyver viselőkre fog határoztatni.

Szent György havának száraz idővel vólt folyását, Pünköstit havának eddig való napjai nedves és esős járással válták - fel, mellyek által mind az őszi, mind tavaszi vetések kellemetesen újjulának, és már jó reménységünk kezdett lenni a földnek termékenysége iránt. A gyümöls - fák - is Erdélynek nagyobb részében szépen virágzottak; de Erdővidékenn és Háromszékenn, nevezetesen *Sepsi*, *Kézdi*, és *Orba* székekben a szilva fáknak szintén semmi termése nem leszen, ritkán a körtvély fáknak - is.

Bétsi tudósítások.

Bétsből. Az itt való Kereskedő Kalmárság az 'a szomorú hírt vette, hogy ama, Cs. K. *Otroy* által Triesztben fel - állttatott kereskedő társaságak, *Kaunitz Nagy Fejedelem* nevezetű hajója *Corvo* nevezetű *Azori* szigetben törést szenvedett volna. Azon mondott hajó 600 tonnát bír vala meg, veteett pedig 1777benn *Bombaynál* a Malabáriai ki - kötő partra, a honnét *Bauer* Ur vezérlése alatt *Szina* országba *Cantonba* indúlt meg. Sz. *Jakab* havában 1778bann oda érkezett, 's ott marada egész *Karácson* haváig; akkor visszsa indulván *Europa* felé, 1779benn Sz. *Iván* havának 3odikán *Livornóra* ki - érkezett igen gazdag terhel. Onnét 1780bann a Trieszti ki - kötő partra igazítottatott, a hol újra meg - rakodott, és tavaszszal 1782benn *Lumann* Kapitány *Ur*nak, ki is *Bétsi* fiú, vezérlése alatt *Amerika* felé csesztette vitorláit. Itt igen jól kereskedett, és 2,000,000ot érő jószággal meg - rakodva, *Europába* visszsa tért.

Bóldog Afzszony havának 21dik napján ezen esztendőben akara a fellebb említett *Corvo* vagy - is varjú nevezetű szigetenél ki kötni ; de a kormányosnak vígyázatlansága által egy kö sziklának olly erősen néki vitetett , hogy azonnal darabokra töredezne , mellyek 4 óra múlva egészen a víz alá szállának. A rajta lévő emberek 231en valának a hajóhoz tartozandók , és 44 utazók; az elsők között a Kapitányon kívül , ki - is betegen fekszik vala , 55 , az utólsók között 33 , és így mindeneztől 89 Személy veszett - el , a többi még is szerentséfen meg - szabadult. A terh és a jószág mindeneztől oda lett. A rajta lévő jószágnak egész arra Francia országbann *Bordeaux* bann a kereskedőktől 900,000 *Livresre* betsülteett.

Tseh országból. Prágából ezen hónapnak 5dikénn. Ezen hónapnak 3dikánn az újjonnan fel - állított Törvény - székek Tagjai első üléseket tartották. Először az egész *Personale* az öreg Templombann Sz. Misét hallgata , azután a tanátskozó házba méne. Mlgs- Gróf *Pachta Ferencz Ur* ö *Excellentziája* , mint Préses , a *Sessiót* helyes beszéddel el - kezdé , melly után Gróf *Vallis Ferencz Ur* még egy beszédet monda. Erre a Tanátsos Urak foglalának helyt magoknak rendel.

A többi *Personale* az eddig volt tisztségekből állított - fel , és további rendelésig eddig volt fizetéseket huzzák. Egyebek az ő szolgálatjoknak esztendeje szerént nyugalomra botsáttattak.

Külső országi dolgok

Sziciliából. Messina városából utólszor érkezett levelek azt emlegetik , hogy egy héttől fogva már semmi föld indulás sem éreztetik. A Király az egész országnak mindenféle partékák ki - hordatását szabadon

don hagyta, melly Messina városbélieknek valóban igen nagy javokra lészzen.

Egy szó a másikat szokta követni. A föld indulásról emlékezünk, talán nem lészzen azért itt-is unalmas elő hozása annak, a mit a Nápolyi Királyi Bibliotékának Gondvifelője, és azon fő városbann lévő Akadémiának egygyik Tagja fel-jegyzett levelében a Bőjt elő-havának 5dikénn vólt föld indulásról. Ezen föld indulás következetéhez, úgy mond, kevés hasonlók találatnak a krónikákban. Képzelik ama földeket, mellyek régenten Gibráltár felé Afrikától el-szakasztattak, nem különben azt is, miként Szicilia Olasz országtól el-vált. Kegyetlenkedék ezen föld indulás Kálábriát mosogató tengernek némelly részében, egész délre hajló Kálábriában, Vulkánus Szigetiben, Sziciliának Éjszak felé eső vég határában, közép pontja és leg-nagyobb ereje pedig Déli Kálábrián alól látszik hogy vólt. Ezen arányást mindenek hitelesé téfzik; mert azon Tartomány szenvedett leg-többet: a hegyek meg-hasadottak, és le-ülledtek; egyszerre nagy mélységek lettek, a fák gyökereitől ki-szaggattak; az épületek fundamentomokból fel-forgattak, a folyók vizek ki-száradtak, vagy más felé vették folyókat. *Petracy* vize, melly annak előtte mély vólt, és sebeseen folyt, már nintsen. Ezekből elégségesen értehetik, melly ereje vólt légyen a föld gyomrában lévő tűznek. A tenger-is érzette azt; némelly hajók szintén úgy hanyattak vettettek, s meg romladoztak, valamint a házak a szárazonn. Messina városánál a vas matskákkal öszve foglalt hajóknak ágyúigynéhány újni magasságra fel-vettettek; a tengernek a Tarenti öblön való bé 's ki folyása először ugyan

igyan el-fordúlt rendel vólt, azután éppen megszünt, azon szorúlatonn pedig, melly Messinánál vagyon, a fel-dagadozott tenger habjaitól a szerentéslen lakófok el-mofattak.

Már majd mindeneknek kezekbenn forog párja azon Parantsfolatnak, mellyet ki-adott az Orosz Császárné a Jépus Tarfaságabéli Szerzetnek dolgábann, és a Fő Tanáts a Mohilovi Érseknek el-küldött. Rövid sommája e vólna: Meg-fontolván az Érseknek írását, mellybenn azt adá elénkbe, hogy a Jesuiták és minden más a Római Anyaszentegyházhoz tartozandó Orosz országban lévő Szerzetes Rendek néki nem tsak mint lelki Páfztornak, hanem mint fő Előjárónak - is engedelmeskedni kötelezteffenek; a Fő Tanáts feleletül azt adja, hogy a Felséges Császárné Sz. Iván havának 5dikénn 1782benn ki-adta ez iránt a parantsfolatot, mellybenn világos szókkal ki-tétezik: Hogy a Jesuiták Szerzete néki, mint igaz lelki Páfztornak fejet hajtani tartozik, azért a Fő Tanáts reményli, hvgy a Jesuiták ezután már nem fogják többé Szerzeteknek Privílegyiomit előhozni, sem az Érseknek mint fő Előjárónak, engedetlenkedni, mivel a Császárnénak törvényén kívül más reguláik nintsenek, és ha engedelmeskedni egy általlyában nem akarnak, a törvény szerént keményen meg-is büntetődnek.

Filadelfiából a tudománybéli dolgoknak állapotja felől ekképen írnak: A tudományok itt mi nálunk fokkal fényesebb állapotban vannak, mintsem hogy valaki gondolhatná ezen mintegy tsak most lett ország felől. A hadi zenebonák közepettén sem esnek feledékenységbe a hasznos tudományok. Az itt lévő Kollégyiom Univerzitátsá tétetett. De a mi több, és

Né-

Német országban sem láttatik mindenhol, a Német nyelv lett a nyilván való tanításnak czélya. Hogy pedig ezen nyelv tisztán ejtésében maradjon, *Kuntze* Prédikátor Ur választatott annak Tanítójává, ki nek - is szorgalmatos igyekezetétől és tanúltságától fok jót reménlünk. Eppen csak jó Német könyvek elég-száma hiával vagyunk, és alkalmatosságunk nints azoknak meg-szerzésére. A mi Német Polgár társaink sem igen kapnak a könyveken; de nem csuda, mert most az olvasásnál szükségesebb dolgokban kell foglalatoskodniok. Mind ezeknek jobb voltát a tökéletes békefénytől várjuk. *Vashington* és *Franklin* Ur a régi *Classicus*okat jobban jobban meg - ismértetni kívánják velünk. *Tacitus* és *Cicero* most egy olly Tartományban olvastatnak, a hol találtatni sem gondolatnának. Ugyan említett *Kuntze* Prédikátor Ur tanítja a Nap keleti Tartományokbéli nyelveket - is, a ki Személyére nézve egy igen derék emberséges ember.

Hírvé - adás.

A most jövő Sz. Iván havának 23dik napján, Mlgs. Gróf *Pálffy* *Léopold* Ur ő Excellentiájának *Dominium*jában *Stomfán*, *Valdler*, *Frantzboffer* és *Szál-láfer* nevezetű 3 major (*Schveintzerhof*) úgy szintén 3 malom, tudni illik: a *Hammer*, *Ober* nevezetű és a fűrész malom; tovább a *Morva* vizénn és az ág folyásokon való halászat a *Stumpachi Fehren* erdőbenn lévő, halas tóval egygyütt; és végtére 8 mézár-szék a *Zsidó* mézár - székek egygyütt kótya vetye által arrendába ki fognak adattatni. A kinek azért kedve lészén, egygyikét vagy másikat arrendába fel-fogadni, a fellebb említett napon 9 órakor dél előtt a *Dominium*-nak *Kantzelláriájában* magát jelentse.

P o ' s o n b a n n ,
Nyomtattatik és találtatik *Patzkó Ágoston Ferencznél.*

*A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmevel.*

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Szent Iván havának 18^{dik} napján,

Szerdánn költ

47^{dik} L E V E L E.

1. Hazánkbéli tudósítások.

Győről. Mlgs. Vásonkői Gróf Zichy Ferencz Ur
völt Győri Püspök, és azon nevezetű Vár-
megyének Fő Ispánja, Sz. István Király je-
les Rendének Vitéze, ezen most folyó hónapnak 8-
dikán, életének 83^{dik} esztendejében ez árnyék
világot el-hagyta.

Selymetz - Bányáról. Sz. Iván havának 3^{dik}án.
Mivel a mi Város Bíró Urunknak dítseretes szorgal-
matoskodásából e városhoz közel lévő fürdőkbe vivő
útak jól meg-igazítottak, ez idén szokás kívül több
fürdő Vendégek jönnek ide, kik minden szobákat
el-foglalnak. — Emlékezetre való dolog, hogy a
föld indulástól fogva, melly Sz. György havának 22-
dik napján volt, ezen fürdőbenn-is, valamint Bu-
dán, fokkal melegebb víz jő fel, mint annak elöt-
te. Minden fürdő Vendégek, kik az előtt-is vól-
tak ezen fürdőbenn, bizonyágot téznek felöle.

Bartfáról. Pünköszt havának 28dikánn. A Bartfai savanyú vizeknek olly nagy már hírek, hogy a mindennap érkező vendégeknek majd helyek sintsen, noha meg-tágasítottak az ott való épületek. Olly felesen hordatik külömbféle helyekre-is, hogy, igazat mondván, majd sokkal több savanyú víz kel-el, mint sem bor és ser Bartfa városábann. Mert a bor kereskedés Lengyel országra nézve ugyan ismét lassabban folyik; de ellenben, mivel a Magyar boroknak Orosz országba hordatásáért kívántatott adó sokkal alább szállított, méltán reménylhetni, hogy a bor kereskedés Orosz országra nézve nem sokára jól lábra fog állani. Melly-is hogy annál bizonyosban 's könnyebben meg-légyen, Bartfa városa sokat költött az utak meg-igazítottására; a felett *Tapoly* sebes vizenn állítottandó hídra 4000 forintot rendelt, 's már hozzá-is kezdetek annak tsinálásához. Ezen kívül az *Aspremonti* és *Szirmai* Dominium-is a közel lévő igen veszedelmes vizekenn 3 hídakat tsináltat; kisebbeket ugyan mint Bartfa városa, a mezőségnek közepettén pedig ország utat töltet.

A sáskák, mellyek a múlt esztendőben itt le szállottak vólt, már egészen ki-vesztenek.

Temesvárról. Pünköszt havának 30dikánn. Az időtől fogva, hogy Temes Vármegyévé tétetett, különösen gondoskodott a meg-romlott utaknak igazítottásáról, és hídaknak rész szerént meg-jobbítottásáról, rész szerént újonnan tsináltatásáról. Így *Verjecz*től *Vejskirchen* mezző városig *Vlaikovecz* faluhoz közel egy 1000 ölnyi hosszúságú töltést vitetett-fel azon motsáros tón által, melly Karász víznek megáradásakor minden esztendőben, főképen tavasznak és ősznek idején úgy el-öntött mindenfelé, hogy

gya-

gyakorta minden útazált meg-gátlott. A felett közben több hídakat is tfináltatott, leg-inkább Karász vizénn, úgy, hogy már ezután könnyű légyen az által járás. Ezen töltésnek magafsága 1 ölnyi, szélessége 8 ölnyi, 22 falubéli lakófok dolgoztanak rajta és olly iparkodással, hogy mindeneknek nagy tsudalkozására 10 hét alatt el-végezték az egész munkat.

Szatmárról. Ezen hónapnak 6dikánn. Ama ditsőségesen uralkodó's minden jóknak helyre hozására törekedő nagy böltséfségű JÓSEF, arról-is vég-hetetlen ditséretet érdemel, hogy nem tsak a testi hafzonnak állhatatos elő mozdítója, hanem még a lelki jók akadályinak-is nagy Apostoli Fejedelmi ki-irtója. Példa lehet leg-közelebbről Hazánkban már fok helyeken el-hatalmazott Isteni káromlások ellen ki-jött kegyelmes parantsolatja; mellyet híven való gyakorlásra T. N. Vármegyénk-is nagy áhitatoffan bé-vévén, már a többek között ezen gonofzságban leledzöket hármat törvényre húzván, ez előtt mintegy egy hónappal tartatott Nagy-Károlyi fokadalomban a Vármegye Mestere által érdemek fzerént keményen meg-veszfzöztetett.

Orbán, hogy a közönséges meg-jegyzés (*observatio*) fzerént utól-utó páltza nélkül egy általlyában rajtunk által ne meheffen, Pünköft havának 27-dikénn, kegyetlen hideg széllyel futta-ki magát; melly időtől fogva már szép zsengés napok kellemeteskednek.

ISTEN kegyelmefségéből bőv kenyér és borbéli reménységgel tápláltatunk. Most-is hallatlan óltsó a búza; mert köből szám fzerént fzebbet, legfzebbet lehet venni 4 és 5 márjáson.

Erdő száda körül a hernyó nagyon uralkodik a fákon; de a feregélyeknek, mint másutt - is a sáskák pufztításábann, nagy érdemet lehet tulajdonítani; mert feregestől nagyon pufztítgatják.

Ugyan azon tudósításból vevék némelly Erdélyi dolgokat - is. És ugyan először, hogy a Szilágybann fok helyeken tsekély aratás léfzen. Tovább

Midőn a Hunnufok Scythiából ki - jöttek, Dééfen telepedtek - meg, és ott - is vették - bé leg - elő - ször - is a keresztény tudományt; mellynek emlékeztére a 7 Kapitányoknak képeik egy hoszfzú kövönn ki vagynak metfzve. Más kifs tornyotskában foglaltatott fzegelet kövönn pedig illy emlékeztető írá - sok vagynak versbenn:

Hunnus de Scythicis regressus ædibus hospes,
Pannonæ glebam transfert huc gramen & undam,
Ter clamans, DEUS, hac liceat tellure potiri!
DESIacamque DEI dixit de nomine terram.

□ 1 5 7 8 □

Hæc Fabius renovat Judex monumenta Nepoti,
Cum Lucas Desius pascit ovile Dei.

Naszodonn az ország szélinn való Ő Felsége Re - gementinek egygy épületénn pedig illy írás vagon:

Confilia hic PALLAS, THEMIS hic oracula dictat,
Dat frumenta CERES, MARS pater arma docet.

Más egy Szebeni tudósítás szerént nem tsak híre vala annak a múlt hetekbenn, hogy az Erdélyi Nagy Fejedelemségbenn - is, szintén a Magyar országi mód szerént 7 Személyü Törvény - szék állíttatnék - fel, mellyre a Maros - Vásárhelyen fenn álló Királyi Tábláról minden arra méltó per - folyások fel - idéztetnének, és ott végbe szakasztatnának; hanem ez a szándék a Felséges Udvarnál - is meg - fontoltatott volta - ké -

képen, és dítsőséges Nagy Fejedelmünk böltsétségének úgy tetszett meghatározni a Bőjt más havának 12dikenn költ kegyelmes parantsolatjábann, hogy a következő ország gyűléséig az Erdélyi Felséges Kiralyi Gubernium lenne a törvényeknek fő el-látó széke, és végső ítéletet tenne minden törvényekben Felséges Urunk képében; ki-vévén e következő négy rendbéli ügyeket, mellyeknek Ő Felsége eleibe kelletnék fel-vitettetniek, úgymint 1. Azokat, mellyek az *Approbata* nevű törvény-könyv 2dik részének, 8dik titulusának 2dik *articulus*sábann, és a *Compilata* 5dik részének 27dik *Edictum*ában elő-számláltatnak. 2. A Nemesség meg-mutatása aránt való *productionalis Causákat*. 3. A főbenn járó ügyeket (*Causas criminales*) a minéműek ez ideig-is a Felséges végső meg-ítélésre fel-vitettek. 4. A Hazába bé-hozandó *Urbarium*béli ügyeket, mellyek a Földes Urak, és Jobbágyok között fognak támadni.

A mindenféle hadi készületeknek meg-tétele, és szükséges szerszámoknak Magyar országba való hordatása még most-is mind folytattatik. Igen hasznos *Conditio*k alatt fok kováts mester ember keresztek-fel, némelly védelmező jószágoknak el-készítésére. A szabadsággal mind bizonyos mind bizonytalan időre othon lévő Katonáknak 6 hét alatt meg-kellene jellenniek; azt-is mondják, hogy ágyúk mellett lévő fereg az *Exercérozástól* visszra hivattatott, és a munkálódó helyekre rendeltetett volna. — Még más egy feregnek fel-állítatásáról-is vagyon beszéd; és általában újjulnak a hadakozásról való hírek. De majd el-válik, meddig hagyatnak helyen mind ezen beszédek, alkalmasint olly fokáig, mint az eddig re-pesgetettek.

Bétsi tudósítások.

Bétsből Ez előtt múlt Vasárnapon, úgymint ezen hónapnak 8dikán, a Velentzei, Pétersburgba rendelt Követ, *Foscari* Fridrik Ur, Hitvesével együtt ide érkezett, és 13dikán Maximilián Fő Herzeg eleibe vezetett.

A Cs. K. Galits országi Nemes Gárda egynéhány napok előtt által ment a *Rennwegen* Izamára el-készített új épületbe.

Sz. *Pölsen*ből, vagy Sz. Hippolitus városkából ezen hónapnak 11dikén azt írák, hogy előtte való nap az úgy neveztetett széles piatzon a városnak költségivel fel-állítatott Sz. Háromság szép oszlopának fel-szentelése vitetett véghez. A város *Plébanosa Ildephons* Ur, az ottani Kanonokság Prépostja tartotta a tzerémoniákat, a *Circulus* Előjárójának, Báró *Sala* Urnak, a Nemefségnek, a *Magistratus*nak és városi Pólgárságnak, úgy a *Pelegrini* gyalog Regementnek jelenlétébenn szép *Processio* indula - ki azon képhez és Isteni szolgálat tartaték, melly az egész városnak nagy szívbeli öröme lön.

Sz. Péterenn *Vimbergen* ezen hónapnak 2dikán éjjel 10 órakor hirtelen tűz szalada - ki, melly tsak hamar 2 házat meg-emészte, és az egész helységnek - is ártott volna, hogy ha Sz. Floriáni Prélátus jó rendelések tétele által eleit nem vette volna. Az említett Prélátus Ur, ki tsak nem sokkal az előtt ért volt oda az Iskolának meg-látogatása végett, mindjárt első lön a segítségben és védelmezésben, jeles példája mindeneket ébreszté, és húzza vala a segítségre. Másnap a kárvallottakat bőven meg-ajándékozta, és atyai kegyességgel vigasztalta. Mellyért bizonyosan és méltán-is nem egy hamar felejtkeznek el róla a lakosok.

Meg-hólt Lotharingiai Hertzegnek Mechaniku-
sa *Musy* Ur egy tsinálmányt gondolt-ki, mellynek fe-
gítségével minden malmok víz és szél nélkül meg-
indíttathatnak. Ezen tsinálmánynak mozdúlását min-
den 24 órábann újra el-kell igazítani; 50 forintra
megv el-készítése, és minden már kézzen lévő vízi
's szél malmoknál hasznát lehet venni.

Karintbából. Klagenfurtból ezen hónapnak 9di-
kenn. Ezen hónapnak 4dike örömünkre vala, mivel
az nap dél után 2 órakor szereztsénk lett Felséges
Hertzeg Afzszonynak Maria Amaliának, Parmai Her-
tzeg Afzszonynak városunkban való meg-láthatására,
kinek-is nagyobb tisztelettel fogadására, Felséges
Hertzeg Afzszony Maria Anna egynéhány *Posta sta-*
tióra eleibe méne, és úgy késérte ide. *Vürtemberg*
Ferdinand Hertzeg, *Neugebauer* Báró Generális Urral,
és *Türkheim* Obrister Urral már előtte való nap e-
leibe mentenek, és ide érkezése előtt valamentével
előbb visszsa-is jöttek. Mind a két Felséges Sze-
mélyek a Hertzegi Rezidentziába szállottak-bé. Est-
ve 5 órakor a Fő Rend tön vala udvarlást, és a hadi
Tisztek, kiknek-is meg-engedteték a kéz tsókolás.
— Másnap a Helytartó Urtól, Gróf *Khevenhüller* Fe-
rencz Urtól, maga ő Excellentiájának és a *Statusok*-
nak nevébenn bál adatott, mellyre mind a két Her-
tzeg Afzszony meg-jelenék, és 28 készítettből álló
tábla adaték. Az el-végeződven a bál mulatságnak
lön kezdete, melly mind a vendégek számára nézve,
kik mintegy 8000 valának, mind a szerezletti való
ékekségre, és jeles muzsikára nézve, igen tetfzetős
vala.

A mulató ház külömbféle elmés képekkel,
és emlékeztető írásokkal vala ki tzifrázva, mellyek
mind-

mind azon Felsőleges Személyekre mutatának; a külső kapunn egygy örömet 's vigasságot képzelő kapu kézfittetek, melly pitvarokat-is hozzá vévén, több mint 4000 lámpáfokkal fényeskedék. A városbann-is minden házak, mellyek közt által menendők valának a Felsőleges Személyek, szépen világoskodának. — Másnap ismét, az az 6dikánn, udvarlás és játék vala az Udvarnál.

Ósztriai Lombardiából. Ferdinánd Nagy Hertzeg Felsőleges Hitvesével egygyütt a múlt hónapnak 27dikénn meg-indúltak az *Aixi* fürdőkbe *Provence* nevezetű Tartományba. A fok esőzés által lett áradások miatt egy nap Páviábann kell vala maradniok. Azután Geneva felé indúltak, a honnét Genevai 2 gálán *Antibes*be szándékoznak. Az ő szolgálatjokra rendelt 6 Gavallérokot és Dámákat mindazáltal meg-kívánták kémelleni az utazástól.

Hildburgshausenből. Pünköft havának 3dikánn. Az el-múlt hónapnak 27dikénn este 9 és 10 óra között, midőn az öreg Hertzeg már az ágyban fekiött volna, nagy égi háború támadott, melly; 9szer bé-ütvén a menykő, a Királyi várat nagyon meg-rontotta. Noha először épen a Hertzegnek feje lett esett-bé a menykő azon szobába, mellybenn a Hertzeg fekizik vala, 's azután minden szobáit által járta, a Hertzeg még-is se meg-nem sértetett, se meg-nem ijedett, úgy, hogy az Orvos Doktor szükségtelennek állítaná minden orvoslásnak nemét.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágofton Ferencznél.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783dik esztendőben,

Szent Iván havának 21dik napján,

Szombatonn költ

48dik **L E V E L É.**

Elegyes tudósítások.

Budáról. Ezen hónapnak 4dikén, a Sz. Klára
rendénn volt Apátza Szüzeknek Klastromáról
azt írák, hogy az, a mostani beszédek sze-
rönt, a jövődöbéli világi Papoknak és Szerzetes Sze-
mélyeknek, tudni illik, Magyar országban és Er-
délyben léendőknék tanító helyévé tétetnék, mint
egygy közönséges *Seminarium*má. A Királyi Üniver-
sitásnak betűivel ki-nyomtatott: *Ars Poetica gene-
ralis ad Aestheticam seu doctrinam Boni Gustus conforma-
ta Auctore Genorio Aloys. Szerdabely AA. LL. & Phi-
losophiæ Doct. in Regia scientiarum Vniuersitate Budensi
Aesthetices Professore pub. & ord. ex Archiepiscopali Stri-
goniensi.*

Rajkán, nem szintén igen meszsze Pozsontól,
és Korpona szabad Királyi városban az Ágostai Val-
lást-tartó Közönség Áldozó Tsötörtökön nyilván

B b b

tar-

tartotta Isteni Szolgálatját. Nem sokkal az előtt Sz. Mária városábann-is vagy Somorjábann Tsallóközben.

Győről. Ezen hónapnak 11dikénn ezeket írák. A mi Püspökünknek, Vásonkői Gróf Zichy Ferencz Urnak, Sz. István Király Rende Vitézének, N. Győr Vármegye Fő Ispányjának 's. a. t. halála, mellyről az előbbeni levélben tettünk volt emlékezetet, minnyájoknak nagy fájdalmára esett. Született volt 1700-bann, Mind-Szent havának 6dikánn. Tanulását elvégezvén bódogúlt VI. Károly Császártól 18 esztendő korábann Sz. György Vitézről neveztetett Szerentfi Apáturságot nyerte volt-meg. Azután mind fellebb fellebb emelteték az Egyházi méltóságokra; 25 esztendő korábann Nagy-Váradi Kanonokká lön, onnét az Esztergami Káptalanba viteték által. Ott lévén egynéhány esztendőig, először Novi Püspökséget nyeré, azután Esztergami Püspökké lön, végezetre az előbbeni Győri Püspöknek *Coadjutora*, kinek-is halála után nyeré-el azon Püspökséget, melyet nagy buzgósággal mind ez ideig viselt vala.

Temesből. A mint minapábann mondánk, azon Vármegyében a hidak minden felől vagy meg-jobbítottatnak, vagy egészen újjak tsináltatnak. Igy a múlt esztendőben *Keveres* nevezetű faluhoz közel Temes vizénn derék fa híd tsináltatott. Más 5 erős, falból állók-is; lassanként több helyeken-is hozzá kezdenek, hogy ekképen a szüntelen való igazgatásnak terhet, főképen ebben a Tartományban, a hol a fa napról napra kevesedik, el-kerülhefsék.

Az ország utak, valahol lehetséges, kövekkel és fővénnyel meg-töltetnek; a hol pedig fővény és kő nem találtatik, a régi épületek töredék darabjai vájatnak-ki, és azokkal töltetnek-meg az ország utak;

tak; a hol pedig sem egygyik sem másik nem] találta-
tik, a motsáros helyekre veszfzök köttetnek² kévék-
be, és bele hányatván a sárba, földdel bé-hordatik.
Az utak és hidak meg-igazíttatásának dolga azon
Vármegye Inzsellerére Nozdroviczky Miklós Urra bí-
zattatott.

Ama táborozás iránt, mellynek a jövő nyáronn
kellett volna lenni Pestnél, már más rendelés érke-
zett, melly szerént abba fog hagyattatni.

Ósztriai Bélgyiomból. Brüsszelből ezen hónap-
nak 2dikán. Belgiojozo Gróf Ur, ki ezentül Ósz-
triai Bélgyiombann Cs. K. hatalmazott Minister lé-
end, harmad napja meg-érkezett Lombardiából. Az
eddig volt hatalmazott Minister, *Starhemberg* Fejede-
lem Ur, már most nem sokára meg-indúl Bétsbe, a
hová jószágát már előre el-küldötte, hogy ott a Csá-
szári Királyi Udvari Fő Mester gondviselést fel-vál-
lalja.

Courtrai, Oudenarde, Newport, Tournai erőssé-
geknek falai még-is törettetnek-le, és el-adattat-
nak. — A gabonák mindenfelé szépen állanak, és
bő aratásnak reménységével táplálnak bennünket;
csak *Limburg* nevezetű Hertzegségben vagynak ezen
reménység nélkül, mivel az ott le-szállott sáskáknak
fokasága minden vetéseket meg-emésztt.

Ha némelly Lengyel országi híreknek hitelt ad-
hatunk, tehát az Orosz Császárné részéről már bi-
zonyos volna a Fényes Portával léendő hadakozás, és
az Orosz tábor 3 osztálbann meg-indúlt volna *Ben-
der* felé.

Prágából érkezett némelly levelek szerént, az
eddig félben szakasztott hadi készületek egyszerre is-
mét újra meg-tétetnének. Az ágyúk mellett lévő

3dik Regimentből egygy Kompagnia már meg-indult volna Magyar ország felé, és Ósztriában 's felső Magyar országban fekvő Regimentekből mindenekéből egygy *Bataillon* közelítene az ország széléhez, Prágába az a parantsolat - is ment volna, hogy az ágyúk mellett lévő Katonaságból 2 Kompagnia (némellyek 4et mondanak) először *Budveisra* menjen az ágyú készítő helyekre, onnét pedig, ha további rendelést véend, Linczbe, és onnét a Dunán Magyar országba alá felé. Ezek szerént már hátunk megett állana a Török, és még tsak egygy Posta vártnék Konstantzinápolyból, mellynek hír hozásától függene, hogy így maradjunké, vagy meg-fordulván fzembe állunk, és hajba kapjunk véle. Az alatt a védelmezésre és tartásra szolgáló Transportok tsak mind folytattatnak, és a Magyar országai várakba katonaság szállttatik. Tseh országban ugyan a szerte szélyel lévő seregek még most - is helyeken maradnak,

Budveisrol ezen hónapnak 5dikénn már valóságosan meg-indult egygy Transport, mintegy 800 szekerekből álló, hasonlóképen egygy 60 ágyút vivő Szekér sereg, 3, 6, 12 fontos golyóbisokkal Linczre, onnét Magyar országba. Ezen hónapnak 13dikánn a 2dik Transportnak, és 20dikéig a 3dik Transportnak - is kellett volna következni. Ágyúk mellett lévő Kompagnia 2, úgy szintén azok közzül - is, kik a föld alatt áskálódnak, egy sereg volna rendelve Magyar országba való jövetelre. A seregeknek a Dunán való le-jövetelék miatt sok hajók építtetnek, 's azért Bétsből sem áts mester emberek, sem sütők el-nem eresztetnének. Morva ország felé sok lovas Regimentek vólnának készülöbenn, *Ollmützen* Magazinok állttatnak - fel, azt - is mondják, hogy Bélgyi-

gyiombann fekvő Regimenteknek készen kellene lenni a meg-indulásra.

Ez illven hírlelések felől Konstantzinápolybann még most is nagy hallgatással kell lenni. A Nagy Vezér ezt annyira kívánja, hogy valaki ezen parantsolatját által hágja, azonnal a sinort fojtattya torkára, hogy többé ne szólhasson, melly dolgot hihető azért tselekefszi, mivel tart a fel-zendüléstől. De mind ezen titkolások mellett még is vétetik észre, hogy mindenképen készül a hadakozáshoz. Minden Európábann és Asiábann lévő várak meg-vannak töltve Natoliából érkezett seregekkel, Nandor Fejérvár-ra fok ágyúk, azon kívül fok védelmező szerfszámokkal 's éléffel meg-rakott tevék küldettek, az ott lévő Baszához Posta-is küldetett, kinek az oda 's vissza menetelre tsak 12 nap rendeltetett. Bosna országba is egygy nagy *Spahis* sereg indult-meg; *Topbanánn* mind szüntelen új ágyúk löntetnek, és *Gianikli Ali Bassa* Kommandérozása alatt! Natoliábann 100,000 embernél több állana készen. Azt mondják, hogy egygy része ezen seregeknek Krim ország felé igazíttatnék, a hová már némellyek küldettek vólna is, hogy a Tatárokat újjonnan pártolkodásra ingereljék. Ezen hónapnak végéig a Fényes Portának 70 nagyobb és kissebb hajóinak kellene készen lenni, a szorólatonn már 13 hadi hajó áll, mellyek között némellyeken a seregek fognak helyre szállíttatni. Mind ezen készületek nagy változásokot jövendölnének, mellyeknek következeti az okosabb 's értelmesebb Törökök íteleti szerint is azon Imperiumnak megkissebbítésére lehetnek. Az idő fogja ezt leg-jobban ki-mutatni, mi leszen mindeneknek a vége.

Portugalliából. A Portugalliai kereskedők sok partékát raknak hajóra, Éjszaki Amérikába izándékozván által vinni, nagy nyereséget - is ígérnek magoknak ezen új Szabad Közönséggel tartandó kereskedésből, mivel minden partékát, melly Portugalliának igen szükséges, kész pénzel akarnak ki - fizetni, mellynek Amérikában úgy - is nagy szüki vagyon.

Sz. György havának 21dik napján az egész országban éreztetett a föld indulás. Lissabonban ugyan nem igen; de *Braga* és *Oporto* városokban több házak meg - romladoztak.

Toskánából. Livornóról íratott, hogy a múlt hónapnak 30dikán a Marokkai követnek jószága, azon ajándékokkal egygyütt, mellyeket a Császár Ő Felsege a Marokkai Szultánnak küld jó, állapotban oda érkeztenek, 's hozattattanak.

Rómából. A Pfaltzi Választó Hertzeg Rómában a Szentséges Pápanak látogatására járogat, úgy szintén a Fő rendű Személyeknek látogatásokra - is, kiktől ő viszontag látogattatik, egyébkor pedig a városban lévő jeles dolgokat szemlélgeti. Pünköszt havának 25dikén jelen vala, mikor *Maria Anna Jesu* nevű, volt Spanyol Apátza Szüz Ő Szentségétől Boldognak mondattatott. Sz. György havának 19dikén a Kaputzinusoknak régen meg - holt Generálisok, *Brindisi* Lőrincz íratott a Szentek Lajstromába, és nem sokára még egygy más Kaputzinus - is fog kanonizáltatni. Némelly Bolognai levelek szerént Ő Szentsége mostanság leg - inkább a Római Szent Szék Elsőségének és *Jussának* fenn tartásában fáradozik, mellyre való nézve bizonyos Udvarnak ismét fontosan 's velősen írtt volna. — A P. Jesuiták - is, hogy ha a hírek szerént folynak a dolgok, haszontalan tö-

rekednek arra, hogy Orosz országban, 's annál- is inkább más országokban újonnan lábra állhassanak.

Nápolyból. Hamilton Ur a Nagy Britannia részéről való különös Követ, 22 napi távúl- léte után, a múlt hónapnak 23dikán ismét Nápolyba meg- érkezett Kálábriából és Sziciliából, és igen nagy tisztelettel fogadtatott az Udvartól. Távúl létében minden helységeket el- járt ezen értelmes Minister, mellyek a föld indulás által meg- rongáltattak, minden előre látott hallott jeleket 's dolgokat figyelmetesen meg- szemlélt 's meg- vizgált, és tett jegyzéseiből derék könyvet írt öszve, mellyet a Londoni, tudományokbéli Királyi Tártáságnak, mellynek ő- is Tagja, által adni szándékozik. A múlt hónapnak 27dikén ismét Angliába meg- indult Német országon által.

Ezen most említett Követ, Urnak jegyzései helyén hagyják ama tudósításokat, mellyekből azt vévénk, hogy a föld indulástól fokot szenvedett tájékok igen termékenyek lesznek és ez idén mindenféle gabonával, 's gyümöltsel fognak bővelkedni.

Ragusából. A Nápolyi Udvar között és ezen szabad Közönség között támadott villongásoknak az adott volt okot, hogy egygy időtől fogva már a Nápolyi Udvar szokta a Ragusabéli Hadi Fő Tisztet választani. Most már reménség vagyon hozzá, hogy ismét öszve békéllenek a felek, mivel a *Respublica* Magyar országgal már régi időktől tartott szövetségre nézve a Császár és Király Ő Felségéhez folyamodott, hogy ezen állapotban közben- járó lenni méltóztatnék.

Afrikából. Marokko országból. A Szultán most azon vagyon, hogy a Fényes Portához Követet küldessen, és már *Altaides Tabar Fenist* választotta arra, hogy az ő, mint Marokkai Szultánnak nevében a Nagy Szultánnak jeles ajándékokat vigyen. A Velencei *Consul Tanger* benn Bőjt más havának 12dikénni már rendelést vett, hogy egygy hajot készítsen a küldendő Követnek és útitársaságának számára.

Altallyában a Szultánnak minden igyekezetiből az tetszik ki, hogy a hazabeli rendtartás és egygyesség által, nem külömben más Nagy Hatalmanságokkal szerzendő békeséges egygyezés által maga országát tekintetessé, rendessé tegye, melly ekkoráig soha nála fel nem találtatott.

Tunis és Tripoli országokból. A többi kegyetlenebb Nemzetek is, úgy látszatik, megkezdik ünni az országoknak veszedelmes igyekezeteket, tudni illik, a kapzsi hajózást, és mintegy békeségesebb, bátorságosabb, helyesebb országlásnak módjához akarnak szokni. A Tripoli Fejedelem (*Bej*) már több kapzsi hajókat vásárló és kereskedő hajókká tett, és azonn igyekezik, hogy alatta valóit rendes kereskedéshez szoktathassa. — A *Tunisi Dej* is hasonlóképen látszatik gondolkodni. De az *Algieriek* nek szemekbenn még most is csak a másé jobb.

Egyiptomból. A már sok esztendőktől fogva ezen Tartománybann lévő zenebonák még most is tartanak, és naponként nevekédni látszatnak.

Ezen Levélhez egy Tóldalék vagyon foglaltatva.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél.

Következnek itt némelly búzgó indulatok, és ájtatos fohászzkodások, mellyeket egygy Hadi Fő Tiszt, a kibenn mind a Márs, mind a Minerva egygy kézre dolgozik, a hívség és kegyefség öszve békéllik, Keresztényi Katona módonn Jó Istenéhez ekképen intézett:

Katonának reggeli fohászzkodási:

* * *

Ezen látván reggel az Égnek osztlását,
És a fényes napnak Égre borulását,
Vajha érezhetné szívem buzdulását!
Hogy meg-hálálhatná e napra jütását.

Katonának reggeli elmélkedése.

* * *

El-múlt az éjtszaka, szépen meg-virradott,
Im a fetét Égből fényes nap támadott,
Minden élő Lélek öröme fakadott,
Az Egek Urának hálákat-is adott.

* * *

Nofzsa lelkem te-is ébredj, 's háládással
Buzdully Istenedhez szív szakadozással;
Mert melletted volt olly szoros vigyázással,
Hogy tölthesd éjtszakád tsendes nyugovással.

* * *

Nem volt más az éjjel, jól tudod, óltalma
Testednek, valamíg vala nyugodalma,
Mit nem érdemlettél? tsak az Ur irgalma,
'S minden hű léleknek ő a bizodalma.

* * *

Mondják: Oh Ur Isten! ellenségem három:
Ördög, Világ, és Test, kik miatt sok károm,

* * *

Légy-

Légy nékem JÉSZUSOM, ellenék kő-várom;
Mert fegeaelmemet mástól nem-is várom.

* * *

Erőtelen vagyok az ellenkezésre,
Érdemid idézem hát ellent-vetésre,
Természetem hajol tsak az el-esésre,
Adj erőt Istenem visszont fel-kelésre.

*

Gyógyító Balsamom, JÉSZUS! Szent Kegyelmed,
Ne vond nyavalyástól ígért fegeaelmed,
Lám szenvedett, azért vala engedelmed,
Hogy valósíthatnád bűnöshez szerelmed.

*

Én vagyok pedig az, a ki fok bűnt tettem,
Mikor nem tudtam-is, veled ellenkedtem,
Hát még tudva, melly fok ezerszer vétettem,
El-veszek, Kegyelmed ha nem lesz mellettem.

*

Légy velem hát, segély, hogy ne vétkezhessem
Ezutánn ellened, neved dítsérhessem,
Adjad, az ó embert hogy le-vetkezhessem,
És az új emberbenn néked szenteltessem.

*

Szentelly-meg hát Isten! hogy már szentül éllyek,
Bűneim botsásd-meg, hogy tovább ne félljek,
Sőt meg-térőknek tett jutalmat reméllyek,
Végre pedig ditső Egeket szemléllyek.

*

Oh JÉSZUS! eddig folyt bűnös életemet
Ne nézzed, 's-ne számláld fok úndok vékemet,
Segítsd jóra való igyekezetemet,
'S add-meg áldott JÉSZUS! örök életemet.

Katonának estvéli elmélkedése.

* * *
Visgáld - meg én lelkem! és vedd gondolóra,
Tsak ma - is hány ízben törtél múlandóra,
Gondold - meg, hányszor ment olly büzhödött tóra,
Mellybe ha bé - botlatsz, nem találz gázlóra.

* * *
Tudod, nem a vala reggel fogadód,
Hogy illy vétkes lenne estvére jutód,
Törekedj most tehát, hogy szíves bánód
Tsendesé tehesse éjjeli alvód.

* * *
Ne nézz a világra illy el - veszendőre,
Mint a sebes szarvas, síes olly kút - főre,
Hová tsak a lélek mehet legelőre,
Fő boldogságotat úgy érzed előre.

* * *
Veled lesz JÉSUfod szív töredelmével,
T ak kérd; mivel azért váltott szent vérével,
Hogy magának tartson, éltet kegyelmével,
Midon a bús lélek van tsüggedésével.

* * *
Előbb szeretett Ő, jól tudod, tégedet,
Mint te ajánlanád neki hűségedet
A Keresztség által, most - is tsak vétkeket
Szánnyad, szeret, szeresd te - is kezefedet.

* * *
Ekképen ágyadbann tsendeffen nyughatol,
Nem bánt a kifs Bíró, nem háborgattatol,
JÉSUfod nevébenn bátran el - alhatol,
És több napokra - is vígan virradhatol.

* * *
Oh JÉSUf! munkábann el - fáradt testemet,
A bűn terhe miatt meg - bádgyatt lelkemet,

Nyug-

Nyugtasd - meg az éjjel, botsásd - meg vétkeimet,
A hólnapi napra virraszd életemet.

* * *
A fetét éjtszakánn légy világosságom
Oh JÉBUS! engedd - meg ma tett adófságom,
Hogy nyugovásombann légyen bátorságom,
E világi elet után boldogságom.

* * *
Le-fekszem már bátran, Oh JÉBUS! drága kints,
Kegyelled őrizzen tsak e' záros kilints,
E nélkül egygy tsendes álmodozás - is nints,
Ha tsak almombann - is hibázom - is, meg - ints.

A többit más alkalmatossággal fogom közleni.

Ezekből - is, valamint más, tölem már elő hozott példákból elégségesen érthetni, melly helytelen légyen ama régi bal vélekedés, melly nagy részént a Közönséget el - fogta ama vers szerént?

Nulla fides, pietasque viris, qui castra sequuntur.

Valóban ezekre való nézve vissza mondhatjuk, és azt szegezhettyük ellenébe azon vélekedésnek:

Semmi hitel 's hívség Katonábann, semmi Kegyesség

Nints? Hazudol, valaki ezt kokolád vala - ki!

És fordítván a fellebb elő - hozott verset azt mondhattyuk leg - többekről:

Summa fides, pietasque viris, qui castra sequuntur.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével,

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Szent Iván havának 25^{dik} napján,

Szerdán költ

49^{dik} L E V E L E.

Hazánkbéli tudósítások.

Váradról. Sz. Iván havának 6^{dik}án. Ezen hónapnak 4^{dik}énn N. Bihar Vármegyének Rendei, Építőszék tartáfa végett gyűlést tartottak, mellyen T. Ürményi József Ur ő Nagysága, Udvari Tanácsos, és a Bétfi Magyar 's Erdély ország Udvari *Dicastriumon Referendarius*, mint azon Vármegyének Fő Ispányja *praeside*ált. Jelen valának leg-többen azon Vármegyebéli Nemessék; sőt a Szomszéd, Szatmár és Szabolcs Vármegyékből - is sok Tekintetes Személyek egybe gyűltenek, leg-inkább pedig Mlgs. Gróf Sztáray Mihály, és Haller Péter Ur ő Nagyságok, mint Szabolcs és Kraszna Vármegyéknek Fő Ispányjai tették jelenléteikkel azon Gyűlést tiszteletesbé. A tisztségek ekképen osztottak - el: Fel - Vitze - Ispánynak *Bessenyői Beöthy János* Ur, Al - Vitze Ispánynak *Beliczay József* Ur választott; Fő Notáriusá *Péchy Ujfaluji Péchy Imre* Ur, másodikává *Balázsovics Aloisius* Ur tétettek. A Gene-

ralis Perceptor, Száraz Zsigmond Ur, és a *Particularis Perceptorok* tisztségekbenn meg-maradtanak. Első Fiskálisnak Csanadi István Ur választatott, Vitze Fiskális *Juristskay* László, és az *Exaktor* Miskóltzi Farkas Ur ismét meg-maradtanak. Szolga-Bírónak a Váradai Vidékben Méjzáros Daniel Ur, a Sárréthei Vidékben öregbik Sz. Miklós és Óvári Pongrácz György Ur, Ermelléki Vidékben Csanadi György Ur, Belényesi Vidékben Pap Mihály Ur választatott, a Szalonthai Vidéki volt Szolga Bíró László Ur megmaradott. Ezeken kívül más Vitze Szolga Bírák, és Esküttek választattak. A Fő Ispány Urnak különös elmérsége tfelekedte, hogy ezen, noha nagy választásnak, dolga még-is rövid idő alatt véghez ment.

Pestről, Sz Iván havának 19dikénn. Az ágyúk mellett lévő Katonaságból tegnap 2 Kompagnia érkezett Budára *Brünnből*, mellyek után nem fokára még többek-is váratnának. Ezen N. Vármegyétől naponként tétetnek rendelések, a jövő hónapnak vége felé talán léendő táborozás miatt.

A gabonának fokaságára nézve, melly ekkoráig Török országi Tartományokba ki-vitetett, Ő Felsege atyai gondviseléséből annak további vitélet nem annyira meg-tiltotta, mint tsak egygy időre hallasztatni vagy abba hagyni parantsolta, hogy előbb az új aratásnak mivóltát látná.

Az utolsó héti vásárkor a gabona Pozsonyi mérő számra imígyen költ:

A tiszta búza	-	-	1 F. 6 — 9	Garas
A kétszeres	-	-	1 — — —	
A rozs	-	-	— — 16 — 17	
Az árpa	-	-	— — 13 — 14	

A zab	-	-	-	-	-	14	-	15
A kukoritza	-	-	-	-	-	1	-	1

Bétsi tudósítások.

Bétsből. Ezen hónapnak 18dikánn, úgymint esztendeje napján ama, 1757dikbenn a Cs. K. fegyverek által *Planiannál* Tseh - országbann, nyert győzedelemnek, a P. P. Augustinianusoknál lévő Plébánia Templomábann a városbann, megtartatott az esztendőnként lenni szokott háládatos inneplés, mellyre a Mária Trésia Rendének Kommandérozoi és Vitézi, a Fő Generalitás, a várnak óltalmára lévő katonasággal egygyütt meg - jelenének.

Ezen hónapnak 19dikénn, úgymint Ur napján, azon naponn lenni szokott *Processio* az új rendelés fzerént tartatott - meg öf/veséggel minden Plébániától. Kezdeté lett 5 órakor reggel a Mester emberek tzeheik által, kik zászlóikkal Sz. István Templomából meg - indulván és a Püspöki udvar mellett el - térvén, külömbféle útszák által ismét azon Templomba visszfa tértenek. A tzeheket a *Rennvegen* lévő árva gyermekek követék.

Az alatt, mivel a Császár Ö Felsege Bétsbenn nem vólt, Maximilián Fő Hertzeg méne, szokott pompás rendtartással Sz. István Templomába és meghallgatá a Püspöktől tartatott Énekes Sz. Misét. Ezen közben a *Processio* mind szüntelen tartott, menvén a rendelt utakonn a Szerzetefek, a külső városi Plébániák az ő Plébánosaikkal, és Vikáriuffaikkal, és a Sz. Dorotheusról nevezett Kanonokok. Ezek után a városbann lévő Plébániák következének a Spanyol Társaság az ő zászlójával és égő viafz szövétnekekkel, Nepomuki Sz. János tiszteletére állított Társaság a világi Papoktól és *Beneficiatusoktól* késértetvén,

vén, és az Óltári Szentségnek imadására rendeltetett Tárfaság. Ezek után menének a külső 's belső várofi Tanáts Urak az Üdvari Emberek, kiket követték az Ersekséghez tartozandó Papok, és a Fő Tisztelendő Káptalan, a Cs. K. Komornyikok, titkos Tanátfosok és Ministerek, mellyékről az Univerfitásnál lévő 4 Fakultásnak Dékánjai a *Rektor Magnificus* Urral. Ezek után vivé az Érsek 's Kárdinális Ur az Oltári Szentséget drága menyezet alatt, és az fellittatott Óltároknál el-mondatván az Évangyéliomok, áldást ada. Mindjárt az Óltári Szentség után méne Maximilián Fő Hertzeg, utánna pedig a Fő rendenn lévő Afzfzonyságok. Leg-utól a Cs. K. Magyar és Gálits országi Nemes Gárda mégyen vala nagy pompásan ló hátonn, és egy Kommando Grénadirofik muzfika szóval.

Vizfsza érkezvén az öreg Templomba, az ájtatofság áldás adással fejezteté - bé, melly után Maximilián Fő Hertzeg szintén olly pompás rend-tartással tért vizfsza az Udvarhoz, mint a minémüvel oda ment a Templomba.

A sántzon egynéhány Kompagnia Grénadiros paradéroz vala lobogó zászlojával és muzfika szóval, melly végtére háromszori *salvet* ada. Más helyen ismét 4 Kompagniára osztva a Várofi Polgárságból álló Katonaság álla parádébann.

Ezen fereg, szabadságot nyervén a magán lehetőségre, előtte való kedden, az az 17dikénn, zászloját fel-szenteltette. Melly végre az nap dél előtt öszve gyűlvén az egész fereg, T. Schneller József Ur egy óltárnál Sz. Misét szolgált, azután a dolognak mivóltához illendő beszédet mondván, hozzá kezde szokott tzerémoniákkal a zászlo meg-szenteléséhez.

A múlt Vasárnapon a fő városbann minden Plébánosok ama módról szólottak prédikációikbann, mellyet *Buquoi* Gróf Ur kezdett Tseh országban a szegényeknek nyilván való köldülés nélkül, el-tartásokban, és ajánlották Hallgatóiknak, hogy ők is igyekeznének azt bé-venni, kiki teketsége szerént adakozván ezen szeretetbéli ájtatos szándéknak véghez vihetésére.

Karinthiából. Klagenfurtból ezen hónapnak 16dikán ilyen tudósítások érkeztenek: A Felsőes Parmai Hertzeg Aszszonynak tetszik ezen hónapnak 7dikén, Maria Anna Hertzeg Aszszonynak társaságában sétálás képen el-menni mintegy 1 órai menőre lévő, *Maria Saal* nevezetű helyre, és ott ájtatóságát végezni. — Másnap, Vasárnapon a Sz. Erzsébet-ről neveztetett Apátza Szüzek Templomában vala jelen az Isteni Szolgálaton. Melly után a Nemesség Törvény-Széke Préseséhez, Gróf *Auersperg* Ur ő Excellentiájához méltóztattanak mind a két Felsőes Személyek menni, és ott ebédleni. Vatsforát a kertben tarták, melly igen szépen meg-vala világosítva. — Azután 9dikén a Város Templomát látogatá-meg a Hertzeg-Aszszony, és a Sz. Orfoláról nevezett Apátza Szüzeknek klastromát, a hol meg-mutattatá magának a Leányzók taníttatásoknak módját. Ebédet az nap a belső és felső Ósztriai Törvényték Présesénél, Gróf *Brenner* Urnál evék. Estve az Udvarnál bál vala. — Más nap a Cs. K. Teréfianum árva házat tekinték-meg a Hertzeg Aszszonyok. Bé-menetelekkor az öszve gyült ifjúságtól, és a háznak Igazgatójától, mély tisztelettel fogadtattanak. Meg-szemlélék a háznak a belső állapotját, által menének minden szobákonn, és egy

darab ideig mulatának oda benn, míglen az ifjúság ebédnél volna. Azután visszafra térének a Reszidentziába; dél után pedig a mulató várba ki-sétálának. Estve az Udvarnál muzsika vala. Szerdán, az az 11dikénn, a Cs. K. privilégialt posztó fabrikába menének, meg-nézék az épületnek mivóltát, és megmutattatni kívánák a szám adásnak egész módját. Tsötörtökönn *Višringi* Tziszterczita fondátziót menének meg-nézni, a hol fölöstökömöltek. Estve komédiabann vóltanak. — Ismét 13dikánn mind a két Hertzeg Afzszony egész Udvarával *Päcksteinba* ment, és az újonnan választatott Passaui Püspököt, *Auersberg* Gróf Urat méltóztatott meg-látogatni, 's ott is ebédleni. — Más nap fok Uraságokkal egygyütt 1 Bataillon gyalogság hadi gyakorlatofságát nézegeték.

Gálits országból. Lembergbe Sz. Iván havának 5dikénn. A múlt hónapnak 28dikánn egy különös Posta érkezett ide, melly *Schvöder* Kommandérozó Generalis Urnak azt a hírt hozá, hogy a Császár Ő Felsege *Czernoviczon* által *Lembergbe* fog jönni, és leg-tovább 15dikig ide fog érkezni; mire nézve Ő Felsegét az ország szélen meg-várja, és illendő tisztelettel fogadván, ide késérje. Mondatik, hogy Ő Felsege valami 10 napig fog itt mulatni.

Jö pedig Erdélyből *Kukaratz*a nagy hegyen által, és az újonnan tsináltatott ország útonn; ezen hónapnak 8dikánn *Dorránn*, melly első hely Bukovinábann Erdélyhez leg-közelebb, 10dikénn *Czernoviczon* lészén, a hol a hír szerént tsak meg-hálni szándékozik, 11dikénn *Okopinn*, *Dniefter* vizénn túl *Chotimtól* más fél mért földnyire, és 12dikénn *Zalestikenn*

kenn által Snyatinba, és végtére, a mint most említünk, 15dikénn ide Lembergbe várattatik.

Némelly Prágából érkezett levelek fzerént, a hadi készületek napról napra látfszatoflabbak. Az ágyúfok közzül egygyik Kómpagnia a másik után indul meg Lintz felé, és onnét Magyar ország szélére a Dunánn. Ezen hónapnak 7dikénn a városi és falusi kovátfok öfzveséggel 700 jól meg - vasazott társzekereket küldöttek Prágába, mellyek Magyar országba volnának hozattandók, és egynéhány 1000 nyerget - is kellene készíteni. A hadi Tízftek, kik szabadsággal oda haza vóltanak, már jobbára minnyáján Regementjeknél vagynak. A föld alatt áskáloknak Péter váradra kellene menniek, 's most is mindenféle eszközök hordatnak a Dunánn le.

Külső országai dolgok.

Török országban a készületek napról napra nagyobbodnak, és mindenek azt látfszatnak hirdetni, hogy nem sokára várhatni kezdetét egy nagyon félelmetes hadnak. Azon 6 hajó fereg után melly Konstantzinápolyból a fekete tengerre már el - ment, még több - is váratik, és, mikor oda érkeztenek, egy Német Hite - hagyottúl 2 új fereg foglaltatott hozzá. A tengerenn való Török katonaságnak most szintén úgy hegyes vas vagon a puskáján, mint a mi féleinknek, és naponként gyakoroltatik a Nagy Vezér előtt Európai módra. A fejer tengerenn lévő Szigetbéli lakófoktúl vévendő adónak bé - fzedésére, most a Kapitány Bassa tfak egy Al - Hadnagyát küldötte. Ő maga tfak a fő városban marad, hogy a tengeri katonaságnak készülését személye fzerént látassa, és sürgetheffe. Ekkoráig a Törököknek tfak kevés fereg hajójok vólt, és azok - is nem igen de-

rekafan valának tfinálva, a kormányosok semmit sem értettek a fordulásokhoz, és a tengernek le-ábrázolt képeihez, a Tisztek még semmire valóbbak voltak, és az ágyúfok, a kik még nem- is értettek az arányzáshoz, éppen leg-nyomorultabbak; de már most jobb tengeri hajósaik vannak, fájok és vasok elég lévén, fokkal könnyebb hajókat tfinálnak, Tiszteknek és ágyúfoknak külső országi embereket fogadtak nagy somma pénzenn.

Portugalliából. Azon meg-rakodott hajók, melyek Amérikába intéztetnek, Pünköft havának 12dik napjától fogva valóságosan meg-indultak az el-rendelt helyre. Mind valamennyi Portugalliai hajó, és a Kalmárok el-végezték magok között, hogy ezután mindenkor magok hajóikonn fognak kereskedni: mellyből ismét új nyereségek leszen; mivel ekkoráig bérben fogadott hajókon járának kereskedni, a magokét pedig más Nemzeteknek adták-ki.

A kereskedést intéző Tanátsnak részéről Lissabonán, és az országnak más helységekben hírré tétetett, hogy a Britanniai Gyűlés a ris-kásának szabad bevitelét mind Portugalliai mind más hajókon Sz. Mihály havának végéig meg-engedte, ellenben az idegen boroknak kís hordókbann való behordását meg-tiltotta: ez két ollyas végezés, melly különösen a Portugalliai kereskedőket illeti.

Nápolyból. A Királyi Udvar *Portici* várat elhagyván, a múlt hónapnak 28dikán Nápolyba ismét vízfza érkezett.

P o ' s o n b a n n ,

Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél.

A Római Császári, és Apostoli Királyi Felségnek
különös engedelmével.

A MAGYAR HIRMONDÓ,

1783^{dik} esztendőbenn,

Szent Iván havának 28^{dik} napján,

Szombatonn költ

50^{dik} L E V E L E.

Bétfi tudósttáfok.

Bétsből. A Császár Ő Felsege el - végezte, hogy
ama mód, melly Tseh országnak némelly tá-
jékinn vagyon a szegényeknek el - tartásábann,
ezen fő városbann - is és egész Ósztriábann bé - ho-
zattafsék, és az egész dolog Gróf *Buquoi* Urra bizat-
tafsék. A mint a minapábann említettett, már min-
den Plébánia Templombann intettek, vagy - is ébresz-
tettek a Hívek ezen üdvösséges szándéknak véghez
vitelére; egyzfersmind pedig a Magistratus minden
házi gazdáknak, vagy gondviselőknak, kik a város-
bann és annak *fundusin* laknak, nyomtatásbann jelen-
tette, hogy öszveséggel minden Szegényeket, akár
melly állapotbann 's akár melly renden lévőek, akár
Pólgári akár más házabann lakjanak, fel - je-
gyezzenek, hogy azon fel - jegyzés szerént az adako-
zó pólgároktól és fundusokkal bíróktól, rész szerént
és leg - inkább eleintén az [Egyházi Rendtől segíttes-
fenek.

Tseh országból. Prágából Sz. Iván havának 15dik napján. Ezen hónapnak 4dikénn a Guberniumtól ilyen forma rendelés tétetett, és már a Circulusoknak - is tudokra adatott: Minek utánna a Császár és Király Ő Felsege, ezen esztendőbenn Sz. György havának 7dikénn ki - adatott parantsolatjábann azt rendelni méltóztatott, hogy ezentúl mind Prága városábann, mind máshol hírré tétefsék, hogy a mézfárfok tzéhe minden különös privilégiumokkal egygyütt meg - szünjen, és akár ki - is, a melly árron akarna, szabadon vághasson, és adhasson húst, tsak a Politziának gondja légyen réa, hogy a ki - vágatandó hús egészséges és enni való légyen, tehát tsak a vólna még hátra, hogy:

Először ezen rendelés mindeneknek tudtára légyen.

Másodszor azon rend. tartás - is hírré tétefsék, mellyet a Politziának észre kell vennie a Publikum bátorságára nézve, és tudja magát kiki a szerént tartani.

Ahoz képest tehát ez által mindeneknek tudtára adatik, hogy mostantól fogva a mézfárfok tzéhe privilégiumokkal egygyütt meg - szünik, és akár kinek - is meg - engedtetik húst vágni mind Prága városábann, mind más helységekben, a melly árron neki tetszeni fog.

A mi a Politziának gondoskodását illeti ezen dologbann, ez iránt kinek kinek maga mihez tartása végett ilyen regulák tétettek.

I. Minnyáján, kik a hús vágásba és annak árulásába akarnak akadni, mindjárt eleintén a Magistratustól arra rendeltetett Kommisáriusnál magokat jelen-

lentsék, és attól kérjenek magoknak vágó széket, vagy valamely helyt a piatzon; mire végre.

2. A kisebb Reszidentiábann, a felső városbann, a Királyi ó városbann különös Kommissáriusok választottak, és hús áruló helyek jegyeztettek - ki, mellyek a ki adatott rendelésbenn meg - neveztetnek.

3. Minden marhát, melly elevenen hajtatik a városba vágóra, a városbann lévő vágó székekben kelletik le - vágni.

4. Azon marhának húsát, melly már vágottan vitetik - bé városba, vagy a városnak vágó székeiben, vagy, ha ott elegendő hely nem volna, a ki jegyeztett helyeken, és nyilván való piatzokon kell el - adni.

6. Minden házanként való árulás meg - tiltatik el - nem engedendő Konfiskációnak büntetése alatt. Végtére és

6. Az egész városbann különös Magistratnalis Kommissáriusok vannak nevezve, hogy rész szerént az el - adattandó húsnek nemere jól vigyázzanak, rész szeránt minden perlekedő feleknek, mellyek hozzájuk jövendenek panaszt tenni, igazság szerént elget tegyenek, és mennél rövidebb úttal 's móddal tegyenek a panaszokról; és ugyan erre nézve kell magát minden vágónak vagy árulónak az említett Kommissáriusoknál előre be - jelenteni.

Piszekről írják, hogy ott nem régen bizonyos ember, ki mintegy sáfarkodott, holt - meg életének 113dik esztendejében. Életének folyásábann 4szer házasodott - meg, és mindenestől 25 gyermeket nemzett, kik közül 89 unokát látott. Az ételbenn mindenkor mértékletes volt, de a helyett hamar meg-

száradott torkát annál gyakortább ásztogatta 's öblögette, leg - inkább ferrel. Az orvosokra talán soha sem költött semmit - is; mert, ha magát valamen - tén roszszabbúl érzette 1, 2 krajtzár árra pálinkával vagy égett borral mindenkor el - üzte betegségét. És még - is minden érzékenzéget épségben meg - tar - totta, tsak ki - múlása előtt egynéhány órával hagy - tael ötet elevensége.

Gálits országból. Lembergöl érkezett levelek említik, hogy a Császár Ö Felsége ezen hónapnak 20dikánn fzerentsésen oda érkezett.

Magyar országból. Temesből Sz. Iván havának 4dikénn. A melly igyekezettel, említettük hogy vagyon Temes Vármegye az utak és hidak meg - job - bítottatásában, vagy tsináltatásábann, szintén ollyannal vagyon Torontal és Kraffova Vármegye - is. Lugo - sonn már fa hordatik és készíttetik, hogy Temes vizénn, melly az említett mezző várost két felé oszt - ja, új és igen hoszfzú híd tsináltassék.

Ez idén Temeşi Vidékben mind gabona, mind bor, mind szilva, mellyből az isméretes ital készí - tetik, elég lészzen, ha a jég eső le - nem veri.

Pétsen ki - nyomtattatott: *Carmen in festam In - augurationem Franc. Györy de Radvány insignis Ord. S. Stephani Regis Apost. Equitis, S. C. & R. A. M. actualis Consilii Aulici, & ad Excelsam Cancellariam Regiam Hungarico - Aulicam Referendarii, I. Comitatus Tolnensis supremi Comitum celebratam Tolnæ VI. Kal. Jun. MDCCLXXXIII. obtulit Steph. Agych. Cathedr. Eccl. Quinqueeccles. Canonicus.*

Ebböl értjük, hogy T. Radványi Györi Ferencz Ur ö Nagysága Udvari Tanátfos, és a Bétsi Magyar Erdély ország Udvari Kantzelláriánal Referendarius,

ez előtt volt Pünköszt havának 27dikénn Tólnánn, azon nevezetű N. Vármegyének Fő - Ispányjává szokott jeleltséggel bé - állíttatott.

Külső országi dolgok.

Lengyel országból. Varsórúl Sz. Iván havának 4-dik napján. Noha egynéhány napok előtt az a hír repíttetett itten, hogy Ö Felsege a Romai Császár között és a Fényes Porta között már valóban el - kezdődött a hadakozás, és a Törökök egy helyet el - is foglaltak, azon kivűl a Moldava és Oláh országi Fejedelmek le - tétettek, de azért az újjabbi tudósítáfok fzerént, mellyek Moldava országból érkeztenek, még mind volna reménység, hogy a Frantzia Udvarnak közben vetésére nézve leg - inkább a Római Császár részéről el - múlna a háború.

Sz. Staniszló Rendének Vitézi a nem régen meg - holt, Királyi Jövedelmek Gondvifelőjének halála alkalmatofságával ismét réa emlékeztettek nem tfak köteleltségeknék bé - tellyesítésére, melly fzerént 30 Sz. Misét tartoznának érette szolgálatni, hanem a hátra lévő sommának - is, melly némelleyenél jó nagy, mivel, miolta azon Renden vannak, semmit sem adtanak, le - fizetésére. El - válik, ha lefz é már egyfzer valami ezen fizetésből.

A fellebb elő hozott Varsói tudósítás fzerént nem volna mit félnünk a Török háborútúl, de a hírmondó levelekbenn külömbeket, és illyeneket olvassunk.

Mivel újjabbi Lengyel országi tudósítáfok fzerént, az Orosz Császárnének végső kívanságára, mellyet azon Imperiomi Minister Pünköszt havának 16dikénn Konstantzinápolybann által adott, a Fényes Porta réa nem hajlott, tehát bizonyos azon két Ha-

talmaságok között a háború. És ugyan a Törökök minden felől már pefegnek, 2 *Spahis* sereg újra megindult *Bender* és *Oktzakov* felé, minden Török várak meg-jobbíttatnak, és valamelly idegen jó Inszellérnek vezérlése alatt, néhol új várak - is építtetnek. A nagy Vezér és Kapitány *Bassa* minden igyekezettel rajta vannak, hogy, a mennyire lehetséges a Török katonaságot Európai módra gyakoroltathassák a hadakozásbann, és az utolsó olly fenyítékben tartja őket, hogy egyet, a tengeren hadakozók között, ki az Orosz Udvar Követének ablakát követ behagyította, azonnal meg-fojttatni parantsolt. Es nagy nehezen nyerhette-meg az Orosz Minister, hogy a halál büntetését amannak élete fottáig való rabsággá változtatná a gállákra.

Magyar országbann - is mind nagyobb nagyobb készületek látszatnak. Minden Regementeknek parantsolatok vagyon iránta, hogy mindenkor készen legyenek meg - indulóra. A kik szabadsággal oda haza vóltanak, viszfza hívattatnak, és a mi szolgálatra való, fel-jegyeztetik. Azon táborozás, mellynek *Pettaunál* kellett volna lenni Stájer országbann, szintén úgy el-marad, mind *Pestnél*, és a helyett olly rendelések vannak, hogy a seregek mennél előbb meg-indúlhatnak Horvát ország felé. T. *Migázzí* Regementnek, melly *Tirolból* már el-indult, egy Tifzt küldetett utánna 20,000 forintal; az - is mondatik, hogy, ha tsak ugyan hadakozás léfzen, *Coloredó* Generalis Ur Péter-váradnál, a most Györött lévő Regementnek Generalisa pedig *Pétsnél* fog megállani.

Nem tsak bizonyosnak tartják a Lengyel országgi hírek az Orosz Császárné és Fényes Porta között

léendő hadakozást, hanem azt - is erősítik, hogy már nem sokára el - is kezdetik. Az újabb hírek azt mondják, hogy a Kommandérozásra Pétersburgból el - küldetett, és a Császárnétól nagy somma pénzel meg - ajándékozott Generálisok, jobbára majd minnyáján már helyeken vannak. Potemkin Fejedelem Ur, Mohilovon kifs ideig múlatván, tovább ment Cherfon felé, Repnim, Kolokovszky. Soltikof és Brune Generálisok - is oda mentenek. Az Orosz hajó sereg kétfelé fog oszlani, egygyik része a fejer tengerre mégyen, másíknak a Konstantzinápolyi szorúlathoz kell közelíteni. Egy általlyában minden tsak a Fényes Portának végző szándékától függ, ha, tudni illik, réá áll é arra, kogy az Orosz hajókat szabadon által ereszsze a fekete tengerről a föld közepe - tén való tengerre, és így közelebb való 's könnyebb útat nyiffon a Nap keleti Indiába való kereskedésre, ha tetfszeni fog é néki, hogy, a mint az Udvarok kívánnák, [minden Európábann lévő tengerekenn egyenlőképen szabad légyen mindenikének hajózni 's kereskedni.

Prágából vett tudósítáfok szerént a Cs. K. Kommissió, a *Stabalis* Regementeknek számokra *monturt* készített. Ismét 10, hidat állító ember küldetett Magyar országba Forspan által egy Káplárral; más ágyúfok - is, és sütők el - vannak rendelve, Magyar országba való menetelre. Országunkbann, a mint már gyakorta hallottuk, az utak, és hidak minden felől igazítottatnak, és a Bélgyiombann fekvő Regementeknek nem sokára való meg - indulásfokon nints mit kételkednünk. Stájer országban lévő Regementek Fiume és Buccari felé közelítenek.

Brandenburgi tudósítások szerént a Király Ő Felsege Stargardnál volt táborozásonn olly nagy tet-
szését mutatá, kogy külömbféle *Stabalis* Tiszteknek
a *pour le Merite* nevezetű Rendet adta, *Hohenstok* és
Kanevurf Obristereknek mind egyikének 2000, *Nor-*
mann Obristernek pedig 1000 Német tallért ajándé-
kozott, a felett különösen minden Regimentet - is
meg - ajándékozta.

Spanyol országból. Madridbann nem régen ismét
nagy híre volt, hogy a Király Ő Felsege a Londoni
Udvarral Gibráltárnak oda engedése iránt végezett
vólna, el - tökélvén, hogy akár melly nagy somma
pénzt kívánna - is Anglia érette, meg - adná. Ez
az újság el - hiresedvén annyira vitt némelly Fami-
liákat, hogy mindjárt Sz. Róchus Szigetbe el - men-
nének olly szándékkal, hogy, mihent az Anglusok
ki - mennének azon várból, ők magoknak leg - jobb
lakó helyet választhatnának mint elsők.

Angliából. A múlt hónapnak 27dikénnn *Cavendish* Ur
az alsó Gyűlés házban külömbféle új adót hirdetett,
mellyet kellene adni a fel - vett 12,000,000 forintól járó
560,000 font *Sterling* Interestnek meg - fizethetésére,
annyira vitte pedig a dolgot, hogy minden házafsá-
gra, születésre, és temetésre - is adót vetne. Ezért
az egy adóért az egész Nemzet nagyon boszszon-
kodik. Mit fognak (ugy írja nyilván valamelly
Anglus) gondolni a külső Nemzetek, ha meg - hallák,
hogy az Anglusoknak világra jöveletekért és ki - mulla-
fokért - is fizetniük kell. Még az Égnek világosá-
gára - is, a természetől való közönséges ajándékra - is,
adó vettetik, és új adózás nélkül, még el - fe végez-
hefsük ezen úgy - is nyomorúságos életünket.

P o ' s o n b a n n ,
Nyomtattatik és találtatik Patzkó Ágoston Ferencznél.